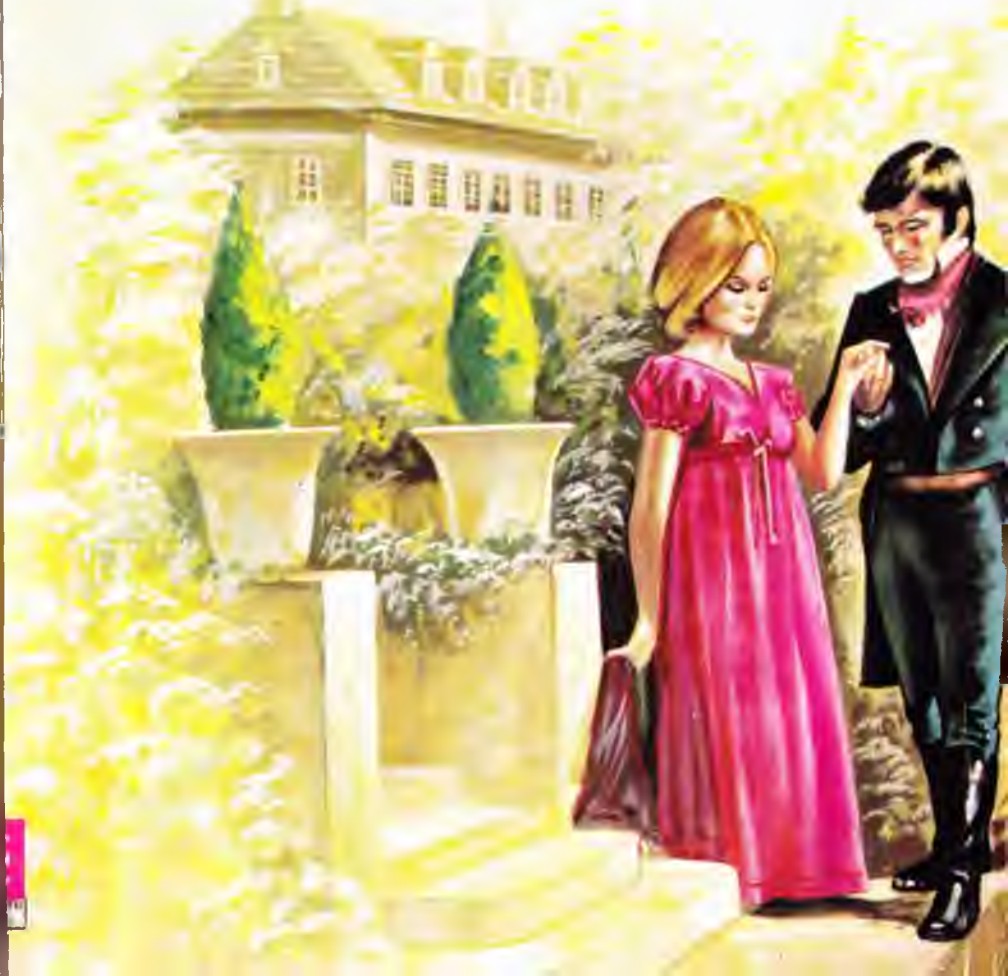
ALTIN KALEM

KLASİK ROMANLAR

ALMAN EDEBİYATI

GOETHE

GÖNÜL BAĞLARI



GOETHE

GÖNÜL BAĞLARI

MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ VE NEŞRİYAT

ALTIN KALEM
KLASIK ROMANLAR

JOHANN W.GOETHE

GÖNÜL BAĞLARI

(Die Wahlverwandtschaften)

Çeviren
NÜZHET KOCAMEMİ

HALK EL SANATLARI VE NEŞRİYAT A.Ş.

ALTIN KALEM
KLASİK ROMANLAR

Alman Edebiyatı: 2

Bu roman
Almanca aslından tam metin
Fischer Verlag baskısından
kısaltılmadan çevrilmiştir.

Baskı: Nadir Basımevi Tel: 27 97 70

İstanbul: 1981



JOHANN W.GOETHE
(1749 - 1832)

JOHANN WOLFGANG GOETHE

EDEBİYAT tarihinin dahi yazarları bizlere yalnız eserler değil, aynı zamanda büyük düşünceler, ilkeler, hayat felsefeleri de bırakmışlardır. Kafaları insanlığı bir evren olarak kuşatmış, eserlerindeki kişileri şu, ya da bu kimse olarak değil, insan olarak seçmişlerdir. Victor Hugo'nun "Sefiller"deki Jean Valjean'ı İyiyürekli İnsan'ın örneğidir; Lev Tolstoy'un "Savaş ve Barış"taki Nataşa'sı bir bitki, bir çiçek gibi Doğa'nın Tertemiz Yaratığı'dır; Goethe nin Werther'i Acı Çeken Genç Adam'dır.

Bu üç yazarda, bunlar gibi daha başka dâhi yazarlarda görülen ortak bir özellik de hepsinin Sevgi'ye inanmış olmalarıdır. Victor Hugo: "Ey Ulu Tanrı'm, kalp boş olduğu zaman nekadar da ağırdır!" diyor. Tolstoy: "Sevgi Tanrı'dır; ben de onun ufacık bir parçasıyım. demiştir. Goethe ise şöyle diyor: "İnsan bir şeyi ancak severse tanıyabilir."

Büyük yazarlar, sevgiye inandıkları gibi, bütün ömürleri boyunca Gerçek'in peşinden de koşmuşlardır. Tolstoy: "Tek kahramanım, bütün ruhumla sevdiğim, bütün güzelliğiyle çizmeye çalıştığım kahramanım Gerçek'tir." diyor. Goethe Gerçek'e ancak bilgi yoluyla varılabileceği inancındadır. "Hayat öğrenme hırsıyla birleşmezse yaşanmaya değmez. diyor. Victor Hugo bilgi kaynağı kitabın değerini şu sözüyle özetlemiştir: "Bir kitap dünyadan daha geniştir; çünkü maddeye düşünceyi katar."

*
**

Alman edebiyatının dâhi yazarı Goethe'nin roman alanındaki en güçlü eserlerinden biri olan "Werther"'den sonra bugün büyük yazarın aynı derecede ünlü olan, birçok bakımlardan daha değerli bulunan bir başka romanını okurlarımıza sunuyoruz. "Gönül Bağları", yayınlanalı (1809) yüzyetmiş yıla yakın olduğu halde günümüzde bile tartışılan bir eserdir:

"Gönül Bağları" yayınlandığı zaman Almanya'da, daha sonra da bütün Avrupa'da, edebiyat çevrelerinde, büyük tartışmalara yol açmış, lehinde, aleyhinde çok yazı yazılmıştı. Goethe'yi eleştirenler, öfkeyle, şunu soruyorlardı: "Yazar evliliği savunmak mı, yoksa kötülemek mi istiyor?"

Kimisi Goethe'nin "karı-kocanın birbirini aldatmasını haklı gösterdiğini" ileri sürüyor, kimisi de: "Yazar evlilik hayatının nekadar duyarlı bir ahlâk temeli üzerine kurulması gerektiğini göstermeye çalışmıştır." diyordu. Bu tartışma bugüne kadar bitmemiştir. Günümüzün ünlü bilginlerinden Walzel: "Bu roman çağın ahlâk görüşünü temelinden sarsmıştır." demekten çekinmemiştir.

Goethe o günlerde eserine yöneltilen eleştirilere şu karşılığı vermişti:

— "Bir sav ileri sürmek, çözüm yolları göstermek yazarın görevi değildir. Yazar ancak, iki ayrı çözüm yoluna da aynı derecede uzak kalarak, hayatın önceden hesap edilemez gerçeğini gözler önüne serer."

*
**

Johann Wolfgang Goethe 28 ağustos 1749'da Frankfurt'ta doğdu. Babası sarayın hukuk danışmanlarındandı. Johann önce özel öğretmenlerden ders alarak eğitim gördü. Sonra, onaltı yaşında, hukuk okumak üzere Leipzig'e gittiyse de üç yıl sonra, hastalanarak, Frankfurt'a döndü. Ondan sonra kendini edebiyata verdi. On yaşından beri şiir yazıyordu. İlk kitabı 1767'de yayınlandı. Başından geçen bir aşk macerasından esinlenerek yazdığı "Genç Werther'in Istırapları" (1774) ona ilk büyük ününü kazandırdı. Oyun alanındaki şaheseri olan "Faust"u 26 yılda yazdı (1806-1832). Dâhi yazar 1832'de seksenüç yaşında öldü. (Goethe üzerine uzun bir incelemeyi Altın Kalem-Klasik Romanlar dizisinde çıkan "Werther" romanının önsözünde bulacaksınız.)

BİRİNCİ BÖLÜM

I

ZENGİN bir baron olan Eduard erkekler için en güzel sayılabilecek bir yaştaydı. Nisan ayının bir öğleden sonrasının en hoş saatini fidanlığındaki körpe ağaçlara taze aşılar yaparak geçirmişti. İşini tamamladıktan sonra araçlarını özenle kutusuna yerleştirdi. Yaptıklarını zevkle seyrettiği sırada bahçıvan geldi baktı, efendisinin bu işte gösterdiği ustalığa hayranlık duydu.

Eduard, gitmeye hazırlanırken, bahçıvana sordu:

— "Hanımı gördün mü?"

Bahçıvan hemen karşılık verdi:

— "Ağaçlıklı gezinti yerindeler. Köşkün karşısındaki kaya duvarlarında yaptırmış olduğu yosunlu kulübe bugün bitiyor. Herşey gerçekten çok güzel oldu. Hoşunuza gidecek sanırım. Aşağıdaki köyle birlikte, biraz sağda, kulesinin tepesi gözüken kilise, karşıdaki köşkle bahçeler oldukça hoş bir görünüm sağlıyor."

Eduard hemen atıldı:

"Çok doğru. Buradan birkaç adım ötede insanların çalıştıklarını görüyordum.

Bahçıvan anlatıyordu:

"Sonra, sağda vadi açılıyor, gür ağaçlıklı çayırların üstünden iç açıcı ufuklar görünüyor. Kayaların üstündeki keçiyolu gerçekten hoş bir biçimde yapıldı. Sayın bayan bu işlerden iyi anlıyor. Onun denetimi altında çalışmak gerçekten zevk verici bir şey."

— "Ona git söyle, beni beklesin. Yapmış olduğu yeni çiçek bahçesini görmekten dolayı sevineceğimi de bildir."

Genç baron bunları söyledikten sonra, hızla uzaklaşan bahçıvanın ardından gitti. Setlerden aşağıya inip su kıyısına

gelinceye kadar yolda giderken, limonlukları, camekânlı turfanda sebze yataklarını inceledi. Daha sonra, dar bir yoldan geçip, yeni yapılmış olan bahçelerin hemen ardından keçiyolunun ikiye ayrıldığı yere geldi. Kilise avlusunun üstünden kaya duvarlarına doğru giden yolu bırakıp, solda, hoş görünüşlü bir fundalıktan hafif bir eğilimle yükselen yola girdi.

Bir ara, yolların birleştiği yerde, iyi oturtulmuş bir sıranın üzerine iliştikten sonra, asıl çıkış yoluna adım attı. Birçok basamakların üstündeki dar, birhayli de dik yollara bakarak, en sonunda yosunlu kulübeye vardı.

Charlotte kocasını kapıda karşıladı, onu arazinin bütün çeşitli türdeki görünümlerini bir bakışta izleyebileceği bir yere oturttu. Eduard yakında baharın herşeyi daha da zenginleştirip canlandıracağını hayal edip sevindi.

— "Yalnız şunu hatırlatmak istiyorum. Bu kulübe bana biraz dar gibi görünüyor." dedi.

Charlotte hemen: "Fakat bukadar genişlik ikimize de yeter sanırım." diye atıldı.

Eduard: "Evet, bir üçüncüye bile yer var." dedi.

Karısı sözü hemen yerine yerleştirdi:

— "Niçin olmasın? Dört kişiye kadar yerimiz var. Daha kalabalık davetler için zaten başka yerler hazırlayacağız."

Eduard: "Burada kimsenin rahatsız etmeyeceği bir yerde, baş başa, sessizlik içinde bulunuyoruz şimdi." dedi. "Sana çoktandır kalbimde saklayıp bir türlü açıklayamadığım, ancak anlatmak zorunda da olduğum bir şeyi itiraf etmek istiyorum.

Charlotte: "Sende böyle bir hal sezinlemiştim." dedi.

Eduard hemen ekledi:

— "Şunu itiraf etmek isterim ki, postacı yarın sabah erken gitmek zorunda olmasaydı, biz de bugün karar vermek için kendimizi gerekli kılmayacak olsaydık, belki de daha uzun bir süre susacaktım.

Charlotte nezaketle, yakınlık dolu bir halle sordu

— "Nedir bu, kuzum?

Eduard "Anlatacağım şey arkadaşımız yüzbaşıyla ilgili diye karşılık verdi. Sonra devam etti ' Daha başkaları gibi onun da suçsuz olarak uğradığı üzücü olayı biliyorsun. Bukadar yetenekli, becerikli, bilgili bir adamın, öylesine hareketli bir yaşayıştan yoksun olması ne acı bir şey! Onun için tasarladığım şeyi artık ertelemek istemiyorum Bir süre için onu yanımıza almayı düşünüyorum

Charlotte hemen atıldı.

— "Üzerinde uzun uzadıya düşünülmesi gereken bir durum bu, bence. Üstelik, konuyu tek yönlü de ele almamak gerekir.

Eduard "Bu konuda sana bütün düşüncelerimi bildirmeye hazırım. dedi. 'Bana yazdığı en son mektubunda çok derin bir üzüntünün gizli olduğunu anlamıştım Ancak, herhangi bir şeye ihtiyacı olduğu için üzüntülü değildi Çünkü o kendini dengelemesini bilir. En gerekli şeyleri ona ben sağladım Benden bu gibi şeyleri kabul etmek ona ağır gelmez. Çünkü yaşatımız boyunca aramızda sayısız alışverişler olmuştur. Bunun için ikimizden hangimizin alacaklı, hangimizin borçlu olduğunu bile hesaplayamayız. İşsiz oluşu onun en büyük derd kaynağıdır

"Bildiği şeyleri her gün her saat başkalarına iletebilmek için çırpınması onun en çok zevk aldığı şey en büyük tutkusu Şim diyse ellerini kucağına koyup oturmaya, ya da hiçbir zaman gerekmeyecek olan bilgileri, becerileri öğrenmek için öğrenimini sürdürmek zorunda bulunuyor. Sözün kısası öyle acı verici bir durumda ki, bütün bu ıstıraplarını yalnızlık içinde iki üç kat daha derinden duymakta.

Charlotte "Ona bir çok yerlerden öneriler geldiğini sanıyorum dedi. 'Bu arada, iş sahibi olan bazı arkadaşlarıma onun için mektuplar yazmıştım Bildiğim kadarıyla, etkisiz de kalmamıştı.

Eduard: "Evet, çok doğru." dedi. "Fakata bütün bu öneriler ona yeni yeni acılar, huzursuzluklar veriyor. Bu işlerden hiçbiri ona uygun düşmüyor. Bu durumda, etkili olamıyacağını biliyor. Zamanını, düşüncelerini feda etmek onun için olanaksız bir şey. Bütün bunları gözümün önüne getirdikçe, içimde duydukça onu aramızda görmek isteği bende daha çok canlanıyor."

Charlotte kocasının sözlerine şöyle karşılık verdi:

"Arkadaşının durumunu bu denli yakın bir ilgiyle izlemen gerçekten çok güzel, hoş bir davranış. Ancak, izin verirsen, herşeyden önce, kendini, bizi düşünmeye davet etmek isterim seni."

Eduard. "Evet, ben onu da düşündüm." dedi. "Onun yanımızda olmasından ancak yarar, rahatlık bekleyebiliriz. Bize taşınması için harcanacak paranın tutarını düşünmüyorum. Zaten oldukça az bir şey tutacaktır. Ayrıca, şundan eminim ki burada olması bize en küçük bir rahatsızlık vermeyecektir. Köşkün sağ bölüğünde oturabilir, Ondan ötesi de kendiliğinden yoluna konur. Böylece ona çok güzel bir yarar sağladığımız gibi, onun da bize kazandıracağı birsürü iyi şeyler olabilir. Uzun bir süredir çiftliğin, çevresinin ölçülüp biçilmesini istiyordum. İşte o bunları yönetip gerçekleştirebilir.

"Senin amacın da, şimdiki kiracıların sürelerinin dolmasından sonra, çiftliği tek başına yönetmekti. Bu girişim birhayli zorlu olacağa benzer. İşte bu konularda da onun bize birhayli yararı dokunabilir. Böyle bir adamın eksikliğini gerçekten duymaktayım. Köylüler bu gibi konularda oldukça bilgilidirler ama, onların gösterecekleri yol karışıktır, doğru-dürüst bir şey değildir. Kentin okumuşlarıyla akademi mezunları da bu konuların uygulamalarında bilgisiz oluyorlar.

"Bütün bunları arkadaşımda bulacağımı umuyorum. Ayrıca, daha pek çok yararlı olanaklar sağlayacağına inanıyorum. Örneğin, sana da çok yardımı dokunacağına güvenim var. Beni dinlediğin için sana teşekkür ederim. Evet, şimdi de ben seni dinlemek

istiyorum. Bana söylemek istediklerini, hiç çekinmeden, bütün ayrıntılarıyla anlat. Sözünü kesmeyeceğim.

II

Charlotte: "Pekâlâ!" diye söze başladı. "İlk önce, genel bir düşünceyle konuşmaya başlamak istiyorum. Erkekler eldeki durumla işe girişirler, tek bir şeyi düşünürler. Ancak, bunda da haklıdırlar. Çünkü karşısındakileri etkilemekle sorumludurlar. Buna karşılık kadınlar yaşayımla ilgili şeylere bağlıdırlar. Onlar da bunda haklıdırlarda. Çünkü alınyazıları, ailelerinin yazgıları bu bağlantıya düğümlenmiştir. Aynı zamanda, onlardan beklenen de budur. Bu nedenle, izin ver de şimdiki yaşayışımızla geçmişimizi bir gözden geçirelim. O zaman, yüzbaşıyı çağırmanın yargılarımıza, tasarlarımıza, girişimlerimize uygun düşmeyeceğini sen de açıkça kabul edeceksin.

"Seninle olan ilk ilişkimizi sevgiyle anımsıyorum. İki genç insan olarak birbirimizi çok seviyorduk. Sonradan ayrıldık. Sen benden ayrıldın, çünkü babanın mala doymayan bir yaradılışı vardı. Bu yüzden de, seni zengin, yaşlı bir kadınla evlendirdi. Ben de senden ayrıldım. Sevemediğim, fakat aşırı hayal kurmadan, saygı duyduğum zengin bir adama "evet" demek zorunda kaldım.

"Daha sonra ikimiz de özgürlüğümüze kavuştuk. Sen benden daha önce özgürlüğüne kavuşmuştun. Çünkü anacığın sana yüklü bir servet bırakarak gitmişti. Ardından ben de tam sen geziden döndüğün sırada özgür kaldım. Böylece, yeniden buluşmuş olduk.

"Anılarımızla mutluyduk. Bu anılarla, rahatça, birlikte yaşayabilirdik. Aramızda güçlü bir bağ kurmak için direniyordun. Önceleri, ben kabul etmek istemedim. Hemen hemen aynı yaştaydık. Bu

yüzden de ben bir kadın olarak yaşlı sen ise erkek olarak genç sayılırdın. Ancak, en sonunda kendine tek mutluluk olarak gördüğün bir şeyi senden esirgemek istemedim O sıralarda sen sarayda orduda, gezilerde geçirmiş olduğun huzursuzlukları benim yakınımdayken unutmak, dinlenmek yaşayımın tadını çıkarmak istiyordun.

'Bütün bunları sadece benimle gerçekleştirebileceğine inanıyordun. Tek kızımı yatılı okula göndermiştim Orada köy yaşantısındakinden daha üstün okuma olanakları bulacaktı Ayrıca onu oraya yalnız yollamamıştım Aynı zamanda teyzemin kızı Ottilien i de yanında göndermiştim. Oysa, Ottilie belki benim denetimim altında ev işleri üzerine daha çok şeyler öğrenip yetişebilirdi.

'Bütün bunlar senin isteğinle oldu. Yaşantımızı hiç kimse rahatsız, etmeden baş başa geçirmek istiyorduk. Böylece çok isteyip de güç elde ettiğimiz mutluluğumuzun tadına varmak sevincine kavuşacaktık.

"Bundan sonra köydeki yaşayışımız başlamış oldu Ben içeri deki işlere, sen dışardakilere bakacaktın. Herşeyi senin isteklerine göre düzenlemiştim. Şimdi hiç olmazsa bırak da bir süre birbirimize yetip yetmediğimizi anlayalım

Eduard. "Bugüne kadar yaptıklarında seni haklı buluyorum. dedi. "Çünkü kadınlar hep bağlantılara dikkat ettikleri için onların davranışlarını eleştirmek doğru olmaz. Kendi varlığımız için bugüne dek kurmuş olduğumuz asıl temelin gerçekten sağlam bir yapısı var. Ancak, bu yapının üzerine yeni bir şey kurmayalım mı? Bundan da başka yenilikler gelişmesin mi? Benimle senin bahçede koruda yaptığımız şeyler sadece buradakilerin malı olarak mı kalsın?"

Charlotte. 'Peki güzel ama, dedi araya bir yabancı bir engel sokmuş olmayalım sakın? Şunu düşünmelisin ki sohbet eğlence üzerine düşüncelerimiz yalnızca ikimize aitti Örneğin gezilerinle ilgili anılarını düzenli bir şekilde bana okuyor benim

yardımımla da bu kâğıtların bazılarını düzenleyip şekle sokuyordun. Böylece, bu karışık, fakat değerli yaprakları gerek kendimiz, gerek başkaları için bir bütün, bir yapıt haline getirmek istiyordun. Ben de sana yazı yazmak için yardımcı olacağıma söz vermiştim. Birlikte görüp tanıyamadığımız dünyayı hiç olmazsa anılarımızla gezmeyi nasıl da büyük bir rahatlıkla tasarlıyorduk. Buna başlangıç bile yapmıştık. Daha sonra, akşamları, ben piyano çalarken. sen eline flütünü alıp bana eşlik ediyordun. Komşu ziyaretleri de evimizden eksik olmuyordu. İşte bütün bunlara dayanarak yaşantım boyunca özlemini çektiğim bir yazı ilk kez yaşayacağına dair hayaller kuruyordum.

Eduard alnını oğuşturdu.

"Senin bu anlayış, sevgi dolu sözlerle anlattığın şeyler yüzbaşının gelişiyle hiçbir şekilde bozulmayıp, tersine, daha da güzelleşecektir. Bunu sen de düşünebilseydin nekadar iyi olurdu! Hem, biliyor musun, yüzbaşı gezilerimin bir bölümüne katılıp değişik şeyler not etmişti. Bütün bu notları da kullanıp ortaya güzel bir yapıt çıkarabiliriz."

Charlotte, biraz sabırsızlıkla, yine atıldı:

"Öyleyse sana içtenlikle şunu açıkça söyleyeyim ki bu kararın benim duygularıma uygun düşmüyor. İçimden bir ses hiç de iyi bir şeyler olmayacağını haber veriyor bana."

Eduard. "Siz kadınlar bu şekilde asla yenilgiye uğramazsınız. dedi. 'Çünkü karşıkonamayacak kadar anlayışlı, boyun eğecek kadar hoş, üzmek istemeyecek kadar duygusalsınız; aynı zamanda insanı irkitecek kadar da önseziniz var."

Charlotte "Ben hiç de boşinançlara kapılmış bir insan değilimdir. dedi. 'Böyle karanlık hayallere kendimi kapıp koyuvermem. Ancak, önsezilerim kendimizin, ya da başkalarının mutlu olduğu kadar acı bir biçimde sonuçlanmış olan yaşantılarının bazı bölümlerinin bilinçdışı kalmış anılarıdır. Sanırım, bir üçüncü kişinin araya girmesinden daha önemli bir olay olamaz bu durumda.

Ben pek çok arkadaşlar, kardeşler, sevgililer, karı-kocalar gördüm. Bunların hep aralarına bilerek, ya da bilmeyerek soktukları kişiler yüzünden yaşayışları, durumları baştan aşağı değişikliğe uğramıştır.

Eduard: "Bu ancak önünü görmeyerek yaşayanlarda olabilir." dedi. "Görüşleri, düşünceleri açıklığa kavuşmuş, bilinçli kişilerde görülmez."

Charlotte: "Bilinç denen şey her zaman için yeterli bir silah değildir. sevgilim. dedi. "Bazı durumlarda sahibi için birhayli tehlikeli de olabilir. Bütün bu konuştuklarımızdan şu sonuca varıyorum: Bu konuda pek acele karar vermeyelim. Bana birkaç gün izin ver.

Eduard buna hemen karşılık verdi:

— "Birkaç gün sonra gene aceleden söz edilecek nasıl olsa. Çıkarlarımıza uygun düşüp düşmediğini, karşıt olacak şeyleri, nedenlerini bir bir ortaya serdik. Şimdi yalnız karar verme meselesi var. Bunun için en iyi yol bence niyet çekmektir.

Charlotte: "Biliyorum, sen duraksamalarda hep zar atıp bahse girişmeyi pek seversin. Böylesine önemli bir konuda bunu ben günah sayarım."

Eduard o zaman yüksek sesle: "Peki ama, dedi, "yüzbaşıya ne yazacağım? Çünkü hemen bir şey yazmak zorundayım."

Charlotte: "Sakin, mantıklı, avutucu bir mektup yazarsın. dedi.

Eduard buna da hemen karşılık verdi:

— "Bu hiçbir şey yazmamak demek olur.

Charlotte de de karşılık hazırdı:

— "Fakat bazı durumlarda hiçbir şey kapsamayan bir mektup yazmak büsbütün yazmamaktan daha gerekli, dostça bir davranış olur."

İKİNCİ BÖLÜM

I

EDUARD odada tek başınaydı. Kendi yaşantısının Charlotte'nin ağzından tekrarlanışı, karşılıklı ilişkilerinin, tasarlarının görüşülmesi genç adamın coşku dolu ruhunu gerçekten hoş bir şekilde heyecanlandırmıştı.

Charlotte'nin yakınındayken dendisini öyle mutlu buluyordu ki, yüzbaşıya nazik, sakin, aynı zamanda hiçbir öneride bulunmabir mektup yazmayı düşündü. Ancak, yazı masasının başına geçip arkadaşının mektubunu bir daha okumak için eline alınca durum değişti. O zaman bu değerli adamın acıklı hali bir daha gözlerinin önünde canlandı. Son günlerde kendisini bir hayli rahatsız etmiş olan duygular yeniden ayaklandı. Arkadaşını böylesine korkunç bir durumda tek başına bırakmayı olanaksız birşey olarak kabul etti.

Eduard isteklerinden vazgeçmeye alışmamıştı. Zengin bir ana-babanın tek çocuğuydu, şımartılmıştı. Kendinden birhayli yaşlı zengin bir kadınla evlendirilmiş, kadından da çok iyi davranış görmüştü. Sonra, eşinin ölümüyle de yalnız kaldığı için, her istediğini yapmaya yetkili görmüştü kendisini.

Ancak, herşeye karşın, gene de aşırı istekleri olmayan, değişiklikten hoşlanan, eliaçık, iyiliksever, cesur yaradılışta bir insandı. Gelgelelim, onun isteklerine dünyada kim karşı gelebilirdi? Şimdiye dek herşey kendi isteklerine uygun bir biçimde oluşmuştu. En sonunda, romanlardaki kişilere özgü inatçı bağlılığıyla, Charlotte'yi de elde etmişti. Şimdi ise, ilk kez düşüncelerine karşıçıkılıyor, gençlik arkadaşını eve davet etme önerisi geri çevriliyordu.

Eduard'ın keyfi kaçmıştı; kararsız bir halde, dolaşıyordu. Sonra, gene masasına geçip birkaç kez kalemi eline aldıysa da sonradan bıraktı, çünkü ne yazacağını bilemiyordu. Eşine karşıkoymak istemiyor; ançak, onun isteğine uymak da elinden gelmiyordu.

Bu tedirginlik içindeyken sakin, aklı başında bir mektup yazmak olanaksızdı. En iyisi, yazacağı uzun mektubu ertelemekti. Şimdilik, birkaç satırla, arkadaşından özür diledi, o gün için ayrıntılı birşey yazamayacağını, ancak yakında çok daha sakin, geniş bir karşılık yazacağını bildirdi.

*
**

Charlotte, ertesi gün aynı yere yaptıkları gezintiyi fırsat bilip, bir gün önceki konuyu yeniden açtı. Çünkü bir konuyu yumuşatmanın tek yolu olarak ondan sık sık söz etmeyi uygun buluyordu.

Bu konunun yeniden ele alınmasını Eduard da istemişti. Kendine göre oldukça sakin, dostça bir tarzda içini açacak gibi görünüyordu. Çabuk heyecana kapılan, inadı tuttuğu zaman parlayan duygulu bir yaradılışı olmasına karşın, o gün karşısındakini incitmek istemeyen bir havadaydı.

İşte, böylece, önce Charlotte'yi birhayli neşelendirdi. Sonradan, cesurca konuşmalarıyla genç kadını öylesine şaşırttı ki, en sonunda Charlotte şöyle konuşmak zorunda kaldı:

— "Kocam olarak senden esirgediğim şeyi sevgilim olarak sana açıklamamı bekliyorsun sen benden. Öyleyse, sevgilim, şunu bilmelisin ki isteklerin de, bunları anlatışındaki sevimli coşkunluk da beni, gerçekten, etkiliyor. Aynı zamanda başka bir şeyi de açıkça söyleyebilirim. Şimdiye dek ben de senden birşey gizledim. Seninle aynı durumda bulunuyorum. Senin kendine yapmış olduğun zorlamayı ben de kendimde denedim."

Eduard karısına baktı.

— "Anlat." dedi. "İnan ki bütün anlatacaklarını seve seve dinleyeceğim. Şimdi ben evlilik yaşantısında da arada-bir tartışmanın gerekli olduğuna inanıyorum. Böylece, insan karşısındaki üzerine daha çok şeyler öğrenebilmek olanağına kavuşuyor."

Charlotte söze başladı;

— "Şimdi, herşeyden önce şunu bilmelisin ki benim Ottilie'yle olan durumum tıpkı senin yüzbaşı arkadaşınla olan durumuna benziyor. Bu sevgili çocuğun yatılı okulda kalmasını hiç istemiyorum. Orada sıkıcı koşullar içinde bulunduğuna eminim.. Kızım Luciana'ya gelince, o aklı işe yatkın bir kızdır. Orada da yaşayıma uymak için hazırlık yapıyor; yabancı dil, tarih, benzeri bilgiler ediniyor. Oldukça canlı bir kafası, güçlü bir belleği vardır. Bundan dolayı da, en güç notaları kolayca çalıp çeşitlemeleri özenle yapıyor, unuttuğu şeyleri de hemen hatırlayabiliyor. Orada üstün bir durumda olmasının, çocukların arasında sultanlar gibi hüküm sürmesinin nedenleri davranışlarındaki özgürlük, dans etmesindeki çekicilik, konuşmalarındaki rahatlık olsa gerek. Okulun müdiresi kızımı tıpkı bir tanrıça gibi görüyor. Hem de öyle bir tanrıça ki, ancak kendi ellerinde yetişip serpilmesi gerek gerçek bir tanrıça. Müdirenin aydan aya yazdığı mektupların ilk sayfaları sadece bu çocuğun üstün yetenekleriyle özelliklerinden söz eden bir övgüye benziyor.

"Ancak, Ottilie'den söz eden satırlara gelince, hep özür üstüne özür dilemelerden ibaret. Böylesine güzel bir kızın herşeye karşın gene de gelişme göstermediğini, onda yetenek, beceri diye hiçbir şey olmadığını anlatıyor. Bu kız üzerine yazdığı önemsiz şeyler benim için hiç de bir bilmece değildir. Annesi hem teyzem, hem en yakın arkadaşımdı, Ottilie ile birlikte büyümüştük. Annesi öldükten sonra kızı yanıma aldım. Görüyorum ki kız da tıpkı annesinin huylarını almış. Ben bu kızın yetiştiricisi, dadısı olsaydım mutlaka çok hoş bir varlık ortaya çıkarırdım. Ancak, bizim tasarlarımıza uygun düşmediği, kızın yaşayışındaki koşulları değiştirmek, durmadan ona yenilikler vermek olanaksız olduğu için, bütün bunlara katlanıyorum, kızımın Ottilie'ye karşı davranışlarında bir kibirlilik, bir kendini-beyenmişlik sezinlememe karşın. Hem, Luciana onun bize muhtaç olduğunu da biliyor. Fakat herşeye göz yumup, üstünde durmamam gerekiyor.

"Kızım böylece bizim yaptığımız iyiliği de yok etmiş oluyor. Fakat acaba kim kendine özgü üstünlükleri başkasına göstermiyecek kadar görgülü, olgundur? Kim böyle bir baskının yükü altında acı çekecek kadar yüksek bir yaradılıştadır? İşte bu denemelerde Ottilie'nin değeri büsbütün artıyor. Yalnız, onun bu üzücü durumunu öğrendiğimden beri kızcağızı başka bir yere yerleştirmeye çalıştım. Şimdi, başvurduğum yerlerden mektup bekliyorum. Bundan sonra da bu işte biraz daha geç kalmak istemiyorum.

'İşte, sevgilim, benim içinde bulunduğum durum bu. Görüyorsun sadık, dost kalplerimizde aynı üzüntüleri taşıyoruz. Bu sıkıntılar, birbirlerini yok edemeyeceklerine göre, onları birlikte taşıyalım.

Eduard, gülümseyerek: "Gerçekten, şaşılacak insanlarız biz." dedi. "İçimizdeki sıkıntıları açıklamazsak onlardan kaçmış olacağımıza inanıyoruz. Genel olarak, pek çok şeye dayanıklıyız, fedakârlıklarda bulunabiliriz ama, bütün varlığımız söz konusu olunca birşey yapamayız. Annem de böyleydi. Çocukken, ilk gençlik yıllarında onun yanındaydım, bilirim. Annem hep tedirgin, kuşkulu yaşardı. At gezintilerinden biraz geç dönecek olsam hemen ateşleneceğimi sanıp üzülürdü. Gelgelelim, sonra evden ayrılınca artık sanki onun malı olmaktan çıktım."

Eduard biraz durdu. Yeniden konuya döndü:

— "Durumu daha yakından inceleyecek olursak, ikimizin de delice, sorumsuz bir şekilde davrandığımızı görürüz. Kalplerimize öylesine yakın olan bu iki insanı sırf kendimizi tehlikeye koymamak için acılar, üzüntüler içinde bırakıyoruz. Bencillikten başka nedir ki bu? Acaba başka bir adı var mı bunun? Ottilie'yi sen yanına al, yüzbaşıyı da bana bırak. Tanrı aşkına, bu denemeyi gerçekleştirelim!"

Charlotte düşünceli bir halle konuştu:

"Tehlike yalnızca bize ait olsaydı bu denemeye cesaret edebilirdik. Ancak, yüzbaşıyla Ottilie'yi nasıl bir çatı altında

bulunduracağız? Bunu aynı zamanda sana aramızda kalacak bir övgü olarak da söylüyorum. Senin yaşında olan, bu demektir ki bir erkeğin en çok sevilmeye uygun olduğu bir yaşta bulunan Yüzbaşı'yla, Ottilie gibi üstünlükleri olan bir kızı bir araya getirmemiz doğru olur mu?"

Eduard: "Ottilie'yi nasıl bukadar yükseklerde görüyorsun, anlamıyorum. dedi. "Ancak, senin ona olan eğilimini eskiden annesine duyduğun sevgiye bağlıyorum. Onun çok güzel bir kız olduğu bir gerçek. Hiç unutmam, geçen yıl teyzenin evinde karşılaştığımızda, Yüzbaşı onun güzelliğine dikkatimi çekmek istemişti. Evet, güzeldi; özellikle, çok güzel gözleri vardı. Fakat bende en küçük bir etki yaratmamıştı.

Charlotte: "Bu senin gerçekten övülmeye değer bir yönün. dedi. "Çünkü ben de oradaydım. Ancak, benim orada bulunuşum senin için okadar çekiciydi ki o yeni açılan, çok şeyler vaadeden güzelliği görememiştin. Bu senin kendine özgü bir halindir. Ben de, bundan dolayı seninle hoş bir yaşantı sürmeyi çok seviyorum."

Charlotte, çok dürüst konuşuyor gibi gözükmekle birlikte, bir şey saklıyordu.

Bir zamanlar Ottilie'yi, o sırada geziden yeni dönmüş olan Eduard'la tanıştırmıştı. Hem de bu tanıştırmayı bile bile yapmıştı. Bu kıza büyük bir fırsat vermek istiyordu. O zamanlar kendisi için Eduard artık düşünelecek bir şey değildi. Yüzbaşı da, aracılık yapıp, Eduard'ın dikkatini çekmek istemişti. Ancak, Eduard Charlotte'ye, duyduğu derin sevgi yüzünden, bağlı kalmış, ne sağa bakabilmişti, ne de sola. Bunca olaylardan sonra en sonunda sevdiği kadını elde edebilmenin mutluluğunu duyuyordu.

II

Karı-koca bahçedeki çiçeklikleri görmek üzere yürümeye hazırlanırken, uşaklardan biri telâşla yanlarına yaklaştı

— "Efendim hemen gelebilir misiniz acaba? Bay Mittler köşkün avlusunda sizden haber bekliyor. Bağıra bağıra, sizi aramamızı, ona ihtiyacınız olup olmadığını sormamızı söyledi

Eduard öfkeyle bağırdı

"Ne garip adam! Tam da zamanında geldi değil mi Charlotte?"

Sonra uşağa döndü

"Çabuk, buradan kaybol! Ona da, çok ihtiyaçları varmış diye söyle. Attan insin. Siz de atıyla ilgilenin. Kendisini salona alıp kahvaltı verin. Biz şimdi geliyoruz

Daha sonra, Baron karısına döndü

"Öbür yoldan gidelim dedi.

Hiç sevmediği kilise yolundan yürümeye başladılar.

Yolda giderlerken, Charlotte nin buraları nasıl düzene koyduğuna gerçekten şaştı. Öyle bir biçimde düzenlenmişti ki insanın gözünü olduğu kadar hayalini de okşuyordu.

En eski bir taş bile bambaşka bir hal almıştı sanki Yıllardan beri bu taşlar duvarların yapımında kullanılmış oraya buraya atılmıştı. Şimdiyse kilisenin ayaklığı bunlarla süslenmişti

Eduard küçük kapıdan içeri girince bu beklenmedik değişiklikle karşılaşmıştı. Charlotte nin elini sıktı. Gözlerinde yaşlar belirmişti.

Taşkın halli konuk Eduard a gözündeki yaşları unutturdu Çünkü adam köşke girmemiş atıyla kilise avlusuna doğru gitmişti. Orada durmuş, bekliyordu. Dostalarına doğru bağırdı

"Gerçekten sizin için gerekli miyim? Öyleyse öğle yemeği ne kalırım. Yoksa, beni alıkoymayın Çünkü bugün çok işim var.

Eduard da ona bağırarak karşılık verdi.

"Okadar uzaktan gelip zahmete katlandığınız için artık içeriye buyrun, lütfen. Çok resmi bir yerde bir araya geldik. Fakat, görüyor musun, Charlotte, bu yaslı yeri nasıl da süslemiş!"

Mittler: "Oraya atla, arabayla gelmem. dedi. "Sessizlik içinde sonsuz uykularına dalmış kişilerle benim işim yok. Oraya beni ancak ayağımdan sürükleyerek götürebilirler. Neyse, şimdi söyleyin bakalım: Konuşacağımız gerçekten ciddi bir konu mu?"

Charlotte: "Evet, çok ciddi bir konu. dedi. "İlk kez, yeni evli bir çift olarak, içinden çıkamadığımız bir sıkıntıya, üzüntüye saplandık.

Mittler buna şöyle karşılık verdi:

"Pek de sıkılmışa benzemiyorsunuz ama, sizlere inanmak istiyorum. Beni kandırmaya kalktıysanız, bir daha sizinle konuşmam. Şimdi, çabuk arkamdan gelin. Bu arada, atım biraz dinlense iyi olur.

III

Biraz sonra, üçü de salonda bir araya geldiler. Sofra hazırlandı. Bu arada Mittler o günkü işlerinden söz etti.

Bu garip tavırlı adam eskiden papazdı. O zamanlar, pek çok aile sorunlarını, konu-komşu kavgalarını, köylülerle çiftlik sahipleri arasındaki geçimsizlikleri yoluna koymakla tanınmıştı. O görevde olduğu sürece hiçbir çift boşanmamış, mahkemeler herhangi bir davayla karşılaşmamıştı.

Mittler hukuk konularının kendisine ne denli gerekli olduğunu tam zamanında anlamıştı. Bütün dikkatini bu konu üzerinde toplayıp kısa sürede en usta avukatlara taş çıkartacak duruma gelmişti. Etkili olacağı alanlar şimdi birhayli genişlemişti. Bir ara, kendisini, danışman olarak, başkente çağırmışlardı ama, tam o sırada

Mittler'e piyangodan büyük ikramiye vurmuştu. Bu yüzden de, durum değişmişti. Mittler, orta büyüklükte bir çiftlik alıp orasını çalışmalarının dönüm noktası haline getirmişti. Yalnız, gene de alışkanlıklarına bağlı kalmıştı. Çözülmesi gereken bir işleri olmayanlara, yardıma ihtiyaçları bulunmayanlara hiç gitmiyordu. Boşinançlara saplanmış kimseler ona bu becerilerinin adındaki özellikten dolayı kısmet olduğunu söylerlerdi.

Sofraya yemiş geldiğinde sayın konuk evsahiplerine, ciddi bir tavırla açacakları konuyu artık gizlememelerini söyledi. Çünkü kahveyi içtikten sonra gidecekti.

Karı-koca, isteksiz bir halle, sıkıla sıkıla, konuyu açtılar. O zaman Mittler hemen masadan kalkıp pencereye koştu, dışarı seslendi, atının hazırlanmasını emretti.

Sonra karı-kocaya döndü:

— "Siz ya beni tanımıyorsunuz, anlamıyorsunuz, ya da çok kötü kişilersiniz. Ortada bir kavga mı var? Yok. Peki, bu işte size yardım edeceğim ne var? Ben bu dünyaya öğüt vermek için mi geldim sanıyorsunuz? Bu iş dünyanın en aptalca mesleği sayılır. Herkes kendi kendine öğüt vermeli, vazgeçemediği şeyi gerçekleştirmeli. Öğüt verdiğim birinin işi yolunda giderse, o zaman talihine sevinir; bozuk giderse, o zaman da ben göze dile gelirim. Bir sıkıntıdan kurtulmak isteyen ne yapacağını bilir. Elindekinden çoğunu isteyense tam bir kördür.

"Evet, evet, gülün. Ne isterseniz onu yapın. İster arkadaşlarınızı çağırın, isterseniz çağırmayın; benim için hepsi bir. En mantıklı davranışın iyi sonuçlanmadığını, en kötüsünün gerçekleştiğini görmüşümdür. Boşuna kafanızı yormayın. Benim gibi yaparsanız herşey yoluna girer. İşler bozulsa bile önemsemeyin. Şimdilik esenkalın!"

Kahveyi bile beklemeden çıktı, atına atladı, gitti.

Charlotte hemen kocasına döndü:

— "İşte, görüyor musun, birbiriyle çok yakın bağlantısı olan

insanlar arasında anlaşma olmadı mı, bir üçüncünün hiçbir yararı olmuyor. Şimdi biraz önceki durumumuza oranla çok daha karışık bir haldeyiz."

O sırada, Yüzbaşı'nın mektubu gelmemiş olsaydı, karı-koca bu konu üzerinde hâlâ konuşup duracaklardı.

Yüzbaşı, hiç de uygun bulmamakla birlikte, kendisine önerilen görevlerden birini kabul etmeye karar vermişti. Bundan böyle, kibar, zengin bir ailenin yanına gidecek, kendisine güvenen bu insanların can sıkıntılarını gidermeye çalışacaktı.

Eduard durumu bütün açıklığıyla görüyor, bunu oldukça sert bir şekilde yorumluyordu:

— "Arkadaşımızı böyle bir durumda nasıl bırakırız? Bukadar zalim olamazsın, Charlotte!" diye bağırdı. Mittler denen şu bizim garip adam sonunda gene haklı çıktı. Bu gibi girişimler birer cesaret örneğidir. Nasıl sonuçlanacağını, ne olacağını hiç kimse bilemez. Daha doğrusu, önceden anlayamaz. Bu gibi yeni ilişikler, kendi suçumuz olsun, olmasın, birtakım mutluluklara, ya da acılara yol açarlar. Sana daha uzun karşıkoyacak kadar güçlü bulmuyorum kendimi.

"Bir deneyelim. Senden tek ricam, bu iş kısa süreli olsun. İzin ver de, Yüzbaşı'ya uygun bir görev bulmak için şimdiye kadar olduğundan daha esaslı harekete geçip tanıdıklarıma yazayım, etkili olmaya çalışayım."

Charlotte: "Hayhay!" dedi.

Eduard karısına heyecanla teşekkür etti. Arkadaşlarına mektup yazmak için telâşlı bir sevinç içindeydi. İşlek kalemiyle oldukça sevimli, fakat alışkın olmadığı bir aceleyle yazdı. Daha sonra hiç olmayan bir şey oldu. Kâğıda mürekkep damlattı. Buna kızıp, silmek isterken leke daha da büyüdü.

Eduard bunu şakaya aldı. Kâğıdın boş olan yerine şunu yazdı:

"Arkadaşımız bu işaretten sabırsızlığımızı görüp, gezisinin hızını mektubun acelesine göre ayarlamalıdır.

Mektubu getiren gitti. Eduard karısına olan minnet duygusunu ancak şu şekilde açıklayabilirdi: Charlotte Ottilie'yi hemen çağırmalıydı.

Karısı bunun ertelenmesini istedi. O akşam Eduard'ı bir müzik sohbetiyle canlandırmaya çalıştı. Charlotte çok iyi piyano çalardı. Eduard ise okadar güzel flüt çalamazdı. Baron çok çalışmış olmasına, bütün çabasına karşın, yeterli sabırı olmadığı için birtürlü iyi flüt çalmayı beceememişti. Bu iş için sabır gerekirdi. Bu yüzden de kendi bölümünü iyi çalamazdı. Bazı yerlerde aceleyle geçer, bazan da gereksiz yerde duraklardı. Başkaları için onunla ikili yapmak çok zordu. Fakat Charlotte bunu beceriyordu. Onun durduğu yerde duraklar, başlayınca o da başlardı. Böylece usta bir orkestra şefinin göreviyle akıllı bir ev kadını ödevini birlikte yürütmesini başarıyordu. Zaman zaman bazı bölümler iyi olmasa da genellikle herşey yolunda gidiyordu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I

YÜZBAŞI geldi. Gelmeden önce de Charlotte'yi sakinleştiren, anlayış dolu bir mektup göndermişti. Kendisinin, arkadaşlarının durumları hakkında okadar açık bir dille yazılmış satırlar vardı ki, ortalıkta bu yüzden neşeli, iç açıcı hayaller dolaşır olmuştu.

İlk birkaç saat, birbirlerini bir süredir görmemiş olan arkadaşlarda olduğu gibi, bir hayli canlı, dinlendirici geçti. Akşama doğru Charlotte yeni yapılan çiçek bahçelerine kadar uzanan bir gezinti önerdi.

Çevre Yüzbaşı'nın hoşuna gitmişti. Yeni yollar yapılmış olmasından dolayı ortaya çıkan, zevkine varılabilecek her güzelliğe dikkat ediyordu. Az şeyle yetinen, tecrübe sahibi gözleri vardı. Herşeyin en güzelini tanıdığı halde, başkalarının yaptığı gibi, var olandan çoğunu istemek, başka yerlerde görmüş olduğu daha üstün şeylerden söz açar karşısındakini incitmek gibi davranışlardan kaçınırdı.

Yosunlu kulübeye geldiklerinde, orasını okadar iç açıcı bir şekilde çiçeklerle bezenmiş buldular ki, bütün bunları yapanın sanatkârca duygularını övdüler.

Charlotte: "Doğum günlerinin kutlanmasını kocam sevmezse de, bugün üçlü bir bayram nedeniyle şu birkaç çelengi hazırlamama herhalde öfkelenmeyecektir." dedi.

Eduard: "Üçlü mü?" diye bağırdı.

Charlotte: "Elbette ya!" dedi. "Arkadaşımızın gelişini bir bayram sayıyoruz. Sonra, sanırım, ikinizin de ikinci adı Otto. Öyleyse, bugün aynı zamanda ikinizin de ad günü.

İki arkadaş küçük masanın üstünden uzanarak el sıkıştılar.

Eduard: "Bana gençlik günlerindeki dostluğumuzu anımsattın. dedi. "Çocukken ikimizin de adı aynıydı. Ancak, yatılı

okulda birlikte okurken karışıklıklara neden olduğundan ben bu güzel adı sana bırakmıştım."

Yüzbaşı: "Fakat bu senin yüksek gönüllülüğünü kanıtlamaz." dedi. "Eduard adı senin daha çok hoşuna gidiyordu. Özellikle, hoş dudaklar bu adı söylediği zaman çıkan sesten pek hoşlanıyordun."

Şimdi üçü de aynı masanın başında toplanmışlardı; bir süre önce Charlotte nin, misafirin gelişiyle ilgili olarak, kendi karşıt düşüncelerini öne sürdüğü masanın başında.

Eduard, o sırada içinde bulunduğu sevinçli durum nedeniyle, karısına o eski saatleri anımsatmak istemedi. Ancak: "Bir dördüncü kişi için de yerimiz var." demekten de kendini alamadı.

O sırada köşkün bulunduğu yönden, ormanlarda çalman boru sesleri gelmekteydi. Bu sesler de yan yana oturan dostların iyi dilek-
lerini onaylar gibiydi.

Herkes kendi içine dönük bir halde, mutluluğunu daha güçlü olarak duyarken, bir yandan da sessizlik içinde bu sesleri dinliyorlardı. Eduard ayağa kalkıp, yosunlu kulübeden dışarıya çıkınca ilk kez sessizlik bozuldu.

Eduard, karısına dönüp şöyle dedi:

— "Charlotte, arkadaşımızı daha yukarılara götürelim de, evimizle çiftliğimizin yalnız şu dar vadiden meydana geldiğini sanmasın. Yukarıdan bakış daha bir başkadır, insanın göğsü açılıp rahatlar.

Charlotte hemen karşılık verdi:

— "Ne yazık ki eski, zor tırmanılan yoldan gitmemiz gerekiyor. Fakat kısa bir süre sonra yaptıracağım basamakların bizi rahatlıkla yukarıya ulaştıracağını umuyorum.

Böylece, kayalıklar, çalılıklar, fundalıklar arasından geçip, sulak yerlerin bulunduğu tepelere ulaştılar. Arkada kalan köyle köşk artık görünmüyordu. Aşağıdaki çukurluklarda geniş havuzlar, karşılarda da yeşillikler göze çarpıyordu. En sonunda su yüzeyine dimdik inmiş yalçın kayalar vardı. Gür bir derenin gölle birleşip aktığı yerde gizlenmiş gibi görünen değirmen, sanki kendi

çevresiyle, yetinen hoş bir dinlenme yerine benziyordu. Yazın çember biçiminde yükseklikler, çukurlar, yeşillikleriyle iç açan fundalık ormanlar vardı. Bazı yerlerde tek-tek gözüken ağaç kümeleri insanın gözünü alıyordu. Özellikle gölün çevresindeki kavaklar, çınar ağaçları seyredenlerin pek hoşuna gitmişti.

Bu çınarlar çok iyi yetiştirilmişti; enine, boyuna taze, sağlıklı bir biçimde gelişmişti. Eduard arkadaşının dikkatini özellikle bunun üzerine çekip, yüksek sesle konuştu:

— "Bunları gençken ben dikmiştim. O zamanlar genç fidanlardı. Babam yaz ortasında köşkün bahçesini yeniden düzenlemek için bu fidanları söktürmüştü. Böylece ben onları kurtarmış oldum. Kuşkusuz, bu yıl yeni fidanlar sürüp bana minnet borçlarını ödeyeceklerdir."

Mutlu, neşeli bir halde geri dönüldü. Misafire yaşayışını şimdiye dek alıştığı gibi sürdüreceği, kitaplarını, kâğıtlarını, araçlarını yerleştireceği, köşkün sağ yönünde, sevimli, geniş bir bölük hazırlatılmıştı.

Ancak, Eduard ilk günlerde arkadaşını rahat bırakmadı. Bazan yayan, bazan da atla gezdirerek ona çevreyi tanıttı. O sırada uzun süredir zihnini kurcalayan bir şeyi de arkadaşına açtı: Çiftliği daha çok tanıtıp yararlanmak için neler yapabileceklerini sordu.

Yüzbaşı: "Yapmamız gereken ilk şey mıknatıslı bir iğneyle çevrenin haritasını almak olacaktır." dedi. "Bu iş kolay, eğlendirici olduğu gibi, aynı zamanda pek bir kesinliği olmasa da, başlangıç için yararlı, sevindirici bir nitelik taşır. Büyük bir yardıma gerek göstermeksizin tamamlanabildiği gibi, bir gün daha esaslı bir ölçüp biçime istersen, onun da bir çaresi bulunabilir."

Yüzbaşı bu tür harita almakta ustaydı. Bu yüzden de gerekli araçları yanında getirmişti. Hemen işe başladı. Yalnız, işinde yardımcı olacak birkaç avcıyla köylüyü Eduard'ın sağlamasını istedi.

Gündüzler bu tür işler için pek uygundu. Akşamları, sabahın erken saatleri ise, çizme, tarama ile geçiyordu.

İşin durumu kısa zamanda belirlenmiş, Eduard kâğıt üstünde mallarının açık bir şekilde resimlendiğini görmüştü. Sanki malını şimdi tanımış, daha yeni sahip olmuştu. Böylece, bu harita sayesinde, çevrenin durumu üzerine konuşmak sadece doğadan elde edilecek gelişigüzel incelemelere kalmıyordu.

Eduard: "Bunu karıma açıklamalıyız." dedi.

O zaman, Yüzbaşı: "Sakın bunu yapma!" diye atıldı. "Çünkü aklı karışabilir."

Yüzbaşı başkalarının düşüncelerinin kendisininkilerle karşılaştığı zaman farklılıklar olacağına inandığı için bundan hoşlanmazdı. Aynı zamanda, tecrübeler de ona göstermişti ki, en mantıklı görüşler arasında bile bir nokta üzerinde toplanamayacak kadar değişik farklar göze çarpardı.

Daha sonra genç adam devam etti:

— "Onun için bütün amatör kişilerde olduğu gibi, aynı şeyler geçerlidir. Örneğin, bir şeyler tasarlamak onu yapmaktan daha hoştur. Doğa yoklanır, herhangi bir yer için büyük sevgi duyulur; fakat bir engeli ortadan kaldırmaya cesaret edilemez. Bir şeyler feda etmeye yanaşılmaz. Aynı zamanda, ortaya ne çıkacağı önceden sezilemez. Bir denenir; ancak, belki başarı kazanılır, belki de kazanılmaz. Bazan da olduğu gibi yerinde bırakılacak bir şeyin yeri değiştirilir. Ya da bunun tam tersi olur. En sonunda, ortaya çıkarılan şey hoşa gidip heyecan da verse, asla yeterli değildir."

Eduard bu sözler üzerine: "Açıkça söyle bana, azizim." dedi. "Karımın yaptığı çiçek bahçeleri hoşuna gitmedi; öyle değil mi?"

— "İşin aslında pek üstün olan bir tasarıyı uygulamada yok edecek olursak, o zaman ortada düzenlenecek bir şey kalmaz. Karın, kayaların arasından, binbir eziyetle yukarıya doğru çıkmıştır. Öğrenmek istiyorsan, şunu da söyleyeyim ki yukarılara çıkartmak istediği herkese de eziyet çektiriyor. Burada ne serbestçe yan yana yürünebiliyor, ne de arka arkaya. İnsanın adımları her

ân sekteye uğruyor. Daha başka birsürü şey söylenebilir."

Eduard bunun üzerine sordu:

— "Başka türlü bir şey yapmak kolay mı sanki?"

— "Gerçekten kolaydı. Şu, küçük parçalardan oluştuğu için pek az göze çarpan kayalık köşeyi ortadan kaldırsaydı yeterdi. Bu şekilde, yolun yukarısına çıkmak için az eğimli bir yol elde etmiş olurdu. Taşların fazla geleni de yolun darlaştığı, eğrildiği yerlere konulabilirdi. Ancak, bunu aramızda kalacak birşey olarak söylüyorum; yoksa, aklı karışır, keyfi kaçar. Hem, yapılanı olduğu gibi bırakmak daha doğru olur. Biraz daha para, emek harcanmak istenirse yosun kulübesinden yukarıya doğru çıkan yolda yapılabilecek çok şey var."

II

İşte iki arkadaş şimdilik bu gibi işlerle oyalanıyorlardı. Fakat, arada, Charlotte'nin de katılmaktan hoşlandığı, geçmiş günlerin heyecan, neşe dolu anılarını kapsayan sohbetler de eksik olmuyordu. Bu arada, ilk işleri biter bitmez gezilerle ilgili anılarını yazmaya başlamak için karar aldılar.

Ayrıca Eduard'ın Charlotte'yle konuşacak pek bir konusu yoktu. Özellikle karısının yaptırmış olduğu korular, çiçek bahçeleri üzerine Yüzbaşı'nın söylediği haklı eleştirileri uzun bir süre içinde gizlemişti. Ancak, bir gün, karısını yosun kulübesinden yukarıya doğru basamaklar, yollar yaptırırken gördü. İşte o zaman kendini tutamayıp, yeni düşüncelerini ona da söyledi.

Charlotte bu sözlerden birhayli etkilenmişti. Bu düşüncelerin doğru olduğunu kabul edecek kadar da akıllıydı. Ancak, ortaya çıkmış olan şey bir kez yapılmıştı. Hem, o bütün bu yapılanları kusurlarıyla bile seviyordu. Başka türlü düşünmek

istemiyordu. Yapmış olduğu küçük yapıtı savundu; erkekleri, büyük bir tasarının yol açacağı harcamaları göz önünde bulundurmadan, gelip geçici bir heves uğruna, geniş ölçüde eziyet verici işlere girişmekle suçladı.

Charlotte'nin keyfi kaçmış, canı sıkılmıştı. Eskiyi ortadan kaldırmak, yeni öneriyi de tümüyle reddetmek istemiyordu. Fakat, her zaman olduğu gibi bu kez de, işi durdurup meseleyi düşünmeye, olgunlaştırmaya karar verdi.

Bu arada erkekler kendi kendilerine sohbete devam ediyorlar, süs bahçeleriyle ilgileniyorlardı. Aynı zamanda, biniciliğe ilişik işlerle de uğraşmaktaydılar. Örneğin, at alıp vermek, avcılık, atları eğitmek bu uğraşılar arasındaydı.

İşte bu yüzden de Charlotte sık sık yalnız kalıyordu. Özellikle Yüzbaşı'yla ilgili mektuplaşmalar bu sıralarda bütün canlılığıyla devam ediyordu. Fakat, herşeye rağmen saatler Charlotte için yalnız, can sıkıcı geçmekteydi. Yatılı okuldan gelen mektuplar, çoğunlukla, onu oyalayıp vakit geçirtiyordu.

Okul müdiresinin, her zamanki gibi, Charlotte'nin kızı için yazdığı övgü dolu mektubun yanında, küçük bir kâğıt üstüne, el yazısıyla, bir erkek yardımcının yazdığı birkaç satır da vardı.

Bu iki yazıyı da sunuyoruz. Müdire mektubunda şöyle diyordu:

II

"Sayın Bayan,

"Ottilie hakkında geçen mektuplarımda yazdıklarımı tekrarlamaktan başka yazacak birşey bulamıyorum. Onu azarlayamıyorsam da kendisinden birtürlü de hoşnut değilim. O, daima olduğu gibi, gene alçakgönüllü, başkalarına karşı iyi niyet sahibi. Fakat çekingenliği, kararsız tavırları hiç de hoşuma gitmiyor.

"Sayın hanımefendi, bir süre önce ona bir miktar parayla birtakım eşyalar göndermiştiniz. Paraya dokunmadı; öbürleri de olduğu gibi, el sürülmemiş bir halde duruyor. Bu arada, kendisine ait olan şeyleri temiz, düzenli tutuyor, kendisi de temiz olmak için giysilerini sık sık değiştiriyor.

"Yalnız, yemeklerde, içeceklerde gösterdiği aşırı ölçülü davranışlarını övecek değilim. Yemeklerimizde çekinilecek bir şey yok. Bu sağlıklı, lezzetli besinleri çocukların tam anlamıyla almalarını isterim. Üzerinde düşünülerek hazırlanmış, özenle sofraya getirilmiş olan şeyler mutlaka yenilip bitirilmelidir.

"Ottilie'ye bunu öğretmeyi başaramadım. O, iki arada, örneğin hizmetçiler sofraya meyvayı, yemeği getirmeyi biraz geciktirseler hemen kendine bir iş bulup sıvışıyor. Ayrıca, bütün bunlara ek olarak, öğrenmekte biraz gecikmiş olduğum bir şeyin farkına vardım. Başının sol yanında çabuk geçen, fakat çok acı verdiği anlaşılan bir ağrı var.

Bu güzel, sevgili çocuk hakkında anlatacaklarım şimdilik bukadar.

*
**

Yardımcı da şunları eklemişti.

"Değerli müdiremiz ana-babalara öğrenciler hakkında yazdığı mektupları bana da göstermeye alışmışlardır. Yüksek kişiliğinize yazılmış olanları iki kat bir zevkle, dikkatle okumaktayım. Bu arada, bütün parlak nitelikleri kendisinde toplamış olan kızınızı kutlarken, başkalarını, kendisini mutlu kılmak için doğmuş olan Ottilie'yi de övgüyle anmak isterim.

"Çok değerli müdiremizle aynı fikri paylaşamadığımız tek çocuk Ottilie. Müdiremizin harcadığı emeklerin sonucunu öğrencilerin dış varlıklarında görmek istemesini kınamıyorum. Fakat öyle kapalı meyvalar vardır ki, sağlam çekirdekleri yüzünden

er-geç güzel bir yaşayışa doğru gelişeceklerdir.

"İşte teyzenizin kızı bu bölüme girenlerdendir. Ona ders verdiğim sürece ilerlediğini görmedim. bir çocukta işe hep baştan başlamak gerekiyorsa, işte o bu çocuktur.

"Bir öncekiyle ilgili olmayan bir şeyi anlamıyor. Önceden öğrendikleriyle ilgisi olmayan şeyleri kavrıyamaz. Bu konularda duraklıyor, yeteneklerini gösteremiyor. Ancak aradaki bağlantı bulunup ona açıklanırsa en güç şeyleri bile anlayabiliyor.

"Bu ağır ilerleyişi yüzünden hiçbir gelişme gösteremiyor, birbirine bağlantılı olmayan konuları bile çabuk anlayıp aklında tutan, kolayca kullanan sınıf arkadaşlarından bir hayli geri kalıyor.

"Bu nedenle, özellikle çabuk öğretilen bir dersi anlayamıyor, kavrayamıyor. Bazı aceleci öğretmenlerin verdiği dersleri bu nedenle anlamamıştır. Elyazısının kötü oluşundan, dilbilgisi kurallarını bilmeyişinden bütün öğretmenler yakınıyor. Ben bu yakınmaları yakından inceledim.

"Evet, dik oturup ağır yazdığı doğru; fakat çekingen, biçimsiz bir yazısı var. Yalnız, benim dersim olmamasına rağmen, ona öğrettiğim fransızcadan birçok şeyi hemen kavramıştı. Çok şaşırtıcı bir şey de, hemen herşeyi bildiği halde, sorulduğu zaman hiçbirşey bilmez gibi durmasıdır.

"Genel bir düşünceyi yansıtan satırlarla mektubuma son vermem gerekirse şunu da söylemek istiyorum: Ottilie sanki yetiştirilecek bir çocuk gibi değil de birini yetiştirecek bir kişi gibi. Bir öğrenci gibi öğrenmek yerine, geleceğin öğretmeni havasını taşıyor. Belki bir eğitimci, bir öğretmen olarak, bunları size bir övgü niteliğinde anlatmam gerektiğine inanırsınız sanırım.

"Yüksek kişiliğinizin geniş kapsamlı düşünceleri, insanlarla yaşayım üzerindeki derin bilgileri bütün bu yazdığım şeylerden en doğru anlamı çıkartabilir. İnanabilirsiniz ki, bu çocukta çok şey vaadeden bir varlığın bulunduğunu umabiliriz. Mektubum

size birşeyler ifade ettiyse o zaman tekrar yazmak iznini verdiğinize inanacağımı bildirir, saygılarımı sunarım.

*
**

Bu mektuplar Charlotte'yi gerçekten sevindirdi. Mektuplarda anlatılanlar kendisinin Ottilie üzerine düşündüklerine uyuyordu. Bir çocuğun üstünlüklerini anlamak bakımından öğretmenden daha uygun sonuçlara varmış olmasını hafif bir gülümsemeyle karşıladı.

Charlotte sakin, kararlı bir şekilde düşünüp kızın durumunu başka tanıdıklarıyla ölçtü. Anlayışlı bir adam olan öğretmenin Ottilie'ye gösterdiği ilgiyi çok değerli bir şey olarak kabul etti. Çünkü kendi yaşantısı boyunca, dünyada görmüş olduğu ilgisiz, sevgiden yoksun hava ona bütün gerçek eğilimleri övgüye değer bulmayı öğretmişti.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

I

ÇİFTLİĞİN çevresini büyük bir ölçüde çizgilerle, renklerle ortaya çıkaran topografik plan, Yüzbaşı'nın trigonometrik ölçmelerle hazırlamasıyla, hemen hemen bitmiş sayılırdı. Çünkü Yüzbaşı kadar az uyku uyuyan insan yoktur denilebilirdi. Gününü o an elinde bulunan işe ayırdığı için, akşamları hep bir şeyler gerektiğini, çiftliğin bölünmesi işine başlamalarını söyledi. Bu ön çalışmalar kira anlaşmaları gibi daha başka işler için de gerekliydi.

Genç yüzbaşı yalnız bir şeye önem verelim." demişti. "İş yaşantısını günlük yaşayıştan ayırmalısın. Çünkü ticaret ciddiyet, düzen ister. Sadece yaşamak canın çektiğini yapabilmektir. İş yaşantısında ise sonucu düşünmek vardır. Yalnız, unutmamalı ki birincisinde nekadar güven verici bir çalışma içinde olursan ikincisinde de okadar rahat, özgür olursun. Bu ikisini birbirine karıştırınca güveni özgürlüğe feda etmiş olursun."

Eduard arkadaşının bu önerilerinde hafif bir sitem bulunduğunu seziyordu. Doğuştan düzensiz değildi; ancak, kâğıtlarını, dosyalarını hiçbir zaman sıraya koyup kendi işleriyle başkalarının işlerini birbirinden ayıramazdı. Aynı zamanda işini, sohbetini, eğlencesini de birbirinden ayırdetmesini bilmezdi. Şimdi işi kolaylaşmıştı. Arkadaşı, sanki ikinci bir benliği gibi, onun işlerini birbirinden ayırmasına yardımcı oluyordu.

Yüzbaşının kaldığı bölükte çiftliğin şimdiki durumu için bir dosya, geçmişi için de bir arşiv hazırladılar. Çeşitli odalardan, dolaplardan, sandıklardan topladıkları bütün eşyaları, kâğıtları, raporları bir araya getirip işaretlenmiş dolaplara sıralanmış bir şekilde yerleştirip düzene koydular.

Herşey umduklarından çok daha iyi olmuştu. Bu işte onlara gece-gündüz yazı masasının başından kalkmayan bir yazıcı da

yardımcı oldu. Oysa, Eduard şimdiye dek ondan hiç hoşnut değildi. Bir ara, arkadaşına bunu açıkça söyledi:

— "Yazıcıyı artık tanıyamaz oldum. Nekadar da çalışkan, elinden iş gelir bir insan oldu!"

Yüzbaşı: "Bunun başlıca nedeni ona alışık olduğu işten başkasını vermeyişimizdir." dedi. "Bir kimse rahat çalışamazsa elinden hiçbir iş gelmez.

İki arkadaş gündüzleri böyle birlikte geçiriyorlar, akşamları da Charlotte'yle sohbet ediyorlardı.

Çevredeki çiftliklerden, yakınlardaki evlerden onlara sık sık misafir gelirdi. Kimse gelmediği akşamlar ise, konuştukları konular bir ailenin huzurunu, neşesini artıran türden şeyler oluyordu. Charlotte de boş zamandan yararlanmak, hoş vakit geçirmek eğiliminde olduğundan, kocasını memnun gördükçe içi açılıyordu.

II

Charlotte uzun süredir yapmak istediği, bir türlü gerçekleştiremediği şeyleri yoluna koymak olanağını buldu. Bunlar Yüzbaşı'nın çalışmalarıyla büyük ölçüde kolaylaşıyordu. Bu arada, içinde sayılı ilaç bulunan ev eczanesi bile bir hayli büyütülmüştü.

Charlotte, katıldığı sohbetler, eline geçirdiği kitaplar dolayısıyla, yardımseverlik görevini daha geniş ölçüde gerçekleştirebiliyordu. Çevredeki havuzlarda, göllerde su birikintilerinde sık sık kazalar olduğundan, kurtarmak için gerekli gereçler sağlandı. Bu görevi özellikle büyük bir özenle Yüzbaşı yerine getiriyordu.

Bir gün, Eduard böyle bir kurtarma işinin vaktiyle Yüzbaşı'nın yaşantısında önemli bir yer tutmuş olduğunu anımsadı. Bu olayı anlatacak oldu, Yüzbaşı'nın susup acı bir anıdan kurtulmak isteyen bir tavır takındığını görünce hemen vazgeçti. Sonra,

konuyu değiştirip, bu olay üzerine biraz bilgisi olan Charlotte'ye başka bir şeyden söz açtı.

Yüzbaşı bir akşam şöyle konuştu:

— "Bu yapmış olduğumuz güzel şeyler gerçekten övülmeye değer. Yalnız, sanırım bir eksiğimiz var. Bütün bu yapılanlardan yarar sağlayacak biri yok ortada. Becerikli bir insan ister. Bu görev için sizlere iyi bir operatörü salık verebilirim. Az bir ücretle buraya geleceğini sanıyorum. Kendi dalında çok uzman bir hekimdir. Benim rahatsızlıklarımı bile en ünlü bir doktordan daha ustalıkla iyi etmişti. Şu anda köyde en çok gerekli şey ansızın ortaya çıkacak tehlikeli bir durumda ihtiyaç duyulacak bir yardımcıdır."

Yüzbaşı'nın bu önerisi de hemen kabul edildi. Karı-koca oraya buraya harcanan paranın böylesine yararlı, gerekli şeylere ayrılmasına sevindiler. Bu arada Charlotte de Yüzbaşı'nın çalışmalarından yararlanmaya baktığı gibi, onun varlığından da büyük sevinç duyuyordu.

Genç kadının önceki tedirginlikleri artık yok olmuştu. Birçok şeyi öğrenmeye çalışıyor, rahat bir yaşayıştan hoşlandığı için de güzel olmayan şeyleri bir yana itmeye bakıyordu. Kapkacağın kurşun sıvası, bakır kapların yeşil çalığı onu öteden beri birhayli telâşlandırmıştı. Şimdi ise, bütün bunlar üzerine bilgi edinebilmek için fizik, kimya gibi bilimlere başvurmaktan zevk alıyordu.

Öte yandan, Eduard'ın toplantılarda bir şeyler okumak istemesi sohbetlere bir canlılık getiriyor, neşe veriyordu. Baron'un kalın, hoş sesi, canlı, duygulu şiir okuması, aynı zamanda iyi bir hatip olması onu gerçekten üne kavuşturmuştu. Ancak, şimdi başka şeylerle de uğraşıyordu. Bir süredir fizik, kimya teknik üzerine yazılmış kitaplardan bölümler okuyordu.

Eduard'ın pek çok insanla ortak bir yanı vardı: Okumakta olduğu bir kitabın o sırada başkasınca da izlenmesine kızardı. Bir ozanı, hikâye yazarını, oyuncuyu merak uyandırmak zevkinden dolayı bir üçüncü kişinin göz ucuyla kitaba bakması nasıl sinirlendirirse,

Eduard'ı da bir şiir, bir oyundan parça, ya da bir öykü okurken, birinin kitabına göz atması kızdırıyordu. Bu yüzden de, arkasından hiç kimsenin kitaba göz atamayacağı bir yer seçerdi.

Şimdi üç kişi olduklarından, böyle bir önlem almaya gerek yoktu. Artık beklenmedik bir heyecan yaratarak hayaller canlandırmaya gerek olmadığından, bu konuda özel önlemler almayı gereksiz buluyordu.

Ne yazık ki bir akşam, Charlotte'nin, kocasının oturduğu yerden, elindeki kitaba bakmaya çalıştığını fark etti. Eskiden olduğu gibi buna gene sinirlendi. Charlotte'nin bu davaranışını oldukça sert bir şekilde önlemek istedi. Bir toplantıda rahatsızlık yaratan bu gibi olaylardan hiç hoşlanmazdı çünkü.

— "Birine bir şey okurken ona sözlü olarak birtakım şeyler anlatıyorum sayılmaz mı? Yazılı, basılı olan şeyler benim kendi duygularımın, kalbimin yerini tutuyor demektir. Alnımın, göğsümün üstüne bir cam konulsa da karşımdaki kimse okuduğum şeyleri ben daha anlamlarını belirtmeden camın arkasından görse acaba güzel bir şey mi olur? Elimde bulunan bir kitaba biri bakınca, ikiye bölünmüşüm gibi geliyor bana."

Charlotte toplantılarda hoş olmayan sözleri, incitici sitemleri ustaca yok etmekle ünlüydü. Bu kez de yeteneğini kullandı:

— "Yaptığım şeyin bir kusur olduğunu açıkça söylersen beni bağışlarsın sanırım. Akrabalıklar, yayın ilişkiler hakkında okuduklarını dinliyordum. Birden, aklımı kurcalayan kızımla teyzemin kızı aklıma takıldı. Bütün dikkatimi senin okuduklarına yönelttim. O zaman, insanlardan değil, cansız şeylerden söz edildiğini anladım. Yeniden konuya eğilmek için elindeki kitaba baktım."

Eduard, bu sözler üzerine: "Aklını karıştırmış olan şey, konuda da simge olarak geçen bir anlayıştır." dedi. "Buradaki konu toprakla madendir. Fakat insanoğlu gerçekten bencidir. Her yerde, her şeyde kendisini görür, kendi yaşayışının bir parçası olarak kabul eder.

Yüzbaşı da, gülümseyerek, başını salladı:

— "Evet, insanlar kendilerinden başka her şeye bu gözle bakarlar. Akıllarını, kusurlarını, eğilimlerini birtakım hayvanlara, bitkilere, madenlere, hattâ tanrılara bağlarlar."

Charlotte, konudan ayrılmamak için: "Burada geçen "yakınlık" sözüyle ne anlatılmak istendiğini açıklar mısınız?" diye sordu.

III

Yüzbaşı: "Hayhay." dedi. "Elimden geldiği kadar anlatmaya çalışayım. On yıl önce öğrendiklerimle okudukl'arımın bilim dünyasında hâlâ geçerli olup olmadığını bilmiyorum."

Eduard, arkadaşının sözünü keserek, şöyle dedi:

— "Öğrendiklerimizin yaşantımız boyunca olduğu gibi kalmaması gerçekten kötü bir şey. Atalarımız gençliklerinde hep öğrendikleri şeylerle birlikte yaşlanırlardı. Biz ise, günümüze uymak için, beş yılda-bir bilgilerimizi yenilemek zorundayız."

Charlotte: "Biz kadınlar bütün bunları hiç de ciddiye almayız." dedi. "Hem, doğru konuşmak gerekirse, ben sadece kelimenin anlamını öğrenmek istiyorum. Çünkü kalabalık içinde yabancı bir deyimi yerinde kullanmayıp yanlışlığa düşmek kadar insanı gülünç yapan bir şey yoktur. Bu yüzden, yalnızca bu kelimenin ne anlamda kullanıldığını öğrenmek istiyorum. Bunun bilimle ilgili bölümünü düşünceleri hiç de birbirine uymayan bilim adamlarına bırakıyorum."

Eduard, Yüzbaşı'ya dönerek: "Bu işi en çabuk hangi yoldan açıklayabiliriz?" diye sordu.

Yüzbaşı, biraz düşündükten sonra: "İzninizle, açıklamalarıma biraz uzaktan başlamak istiyorum. Amaca en kolay bu şekilde varılır." dedi.

Charlotte elindeki işini bir yana bıraktı.

— "Büyük bir dikkatle dinleyeceğimden emin olabilirsiniz." dedi.

O zaman Yüzbaşı konuşmasına başladı:

— "Doğadaki her şeyin önce kendisiyle bir yakınlığı vardır. Bu çok belirli şeyi anlatmak belki biraz tuhaf olacak ama, önce bilinen gerçekler üzerinde anlaşılırsa, sonra bilinmeyenlerden söz edebiliriz."

Eduard Yüzbaşı'nın sözünü kesti:

— "Konuyu daha basit bir açıdan ele alalım. Örneğin, su, zeytinyağ, civayı düşünelim. Bunların arasında da bir varlık, parçaları arasında da bir ilişki vardır. Herhangi bir kuvvet, başka bir etki olmaksızın bu beraberlikten ayrılamazlar. Ayıran kuvvet ortadan kalkınca yeniden birleşirler."

Charlotte, bu sözleri onaylayan bir tavırla, başım salladı.

— "Kuşkusuz, bu söylediklerinizbir gerçek.Yağmur damlaları birleşerek selleri oluşturuyorlar. Çocukken civayla oynadığımızda, önce parçalara ayırır, sonra bırakırdık. Biz bırakır bırakmaz taneciklerin birleştiklerini görürdük."

Yüzbaşı yeniden söze başladı:

— "Şimdi, kısaca önemli bir noktaya değinmek istiyorum. Sıvılar arasındaki bu bağlantı hep toparlak biçimler oluşturan bir nitelik taşır. Örneğin, düşmekte olan bir su damlası yuvarlaktır. Civa taneciklerinden siz de söz ettiniz. Erimiş bir kurşun damlası, düşerken katılaşmaya fırsat bulursa, küre biçimini alır."

Charlotte, bu sözlerden sonra: "En sonunda anlatmak istediğiniz şeyi ben hemen söyleyebilirim." dedi. "Her cismin kendisiyle olduğu kadar, başka cisimlerle de bir ilişkisi vardır."

Burada Eduard atıldı:

— "Bu durum cisimlerin özelliklerine göre değişir. Kimi cisimler, şarapla su gibi, herhangi bir değişime uğramadan birleşirler. Tıpkı eski dostlar, tanıdıklar gibi. Kimi cisimler de birleşmeden yan

yana dururlar. Mekanik bir karıştırma, hızlı bir ovma bile onları birleştiremez. Zeytinyağla su, birlikte çalkansalar da, hemen gene birbirlerinden ayrılıveririler."

Charlotte: "Evet, öyle ya." dedi. "Bütün tanıdıklarımızla toplumun durumu da bundan pek değişik olmasa gerek. Özellikle bu cansız varlıklara çok benzeyen yaratıklar var dünyada. Örneğin, birbirlerine karşı duran toplum sınıfları, meslek toplulukları, halkla asiller, askerlerle siviller bu tür yaratıklardır. Bunlar da, tıpkı cansız varlıklar gibi, birbirine zıt görünüştedirler."

Eduard: "Yalnız, bir şey var." diye karşıçıktı. "Bu sınıflar nasıl alışkanlıklarla, ya da yasalarla birleşebiliyorsa, kimya dünyasında da cisimleri bir araya getirebilecek aracı maddeler yok değil."

Yüzbaşı hemen: "Evet, doğru." dedi. "Örneğin, zeytinyağını alkalik tuz aracılığıyla suya karıştırmak olanağı vardır."

Charlotte: "Konuşmaları aceleye getirmeyin ki ben de izlediğimi kanıtlayabileyim." dedi. "Şimdi akrabalık, yakınlık üzerine konuşuyoruz, değil mi?"

Yüzbaşı gene hemen atıldı:

— "Evet, çok doğru. Yakınlıkları şimdi bütün kesinlikleriyle, bütün gücüyle tanıyacağız. Birbirlerine yaklaştıkları zaman çabucak birleşen, birbirlerine etki yapan cisimlere "yakınlar" deniliyor. Bunlar belki de birbirlerine zıt cisimler oldukları için karşılıklı bir arama içindedirler. Birleşir birleşmez de yeni bir cisim oluştururlar. Burada yakınlık çok belirlidir.

"Şimdi de bütün asitlere karşı büyük bir birleşme eğilimi gösteren kireci ele alalım. Kimya aygıtlarımız geldiğinde size çeşitli deneyler göstermek istiyorum. Bu konuda inanabilirsiniz bana. Bu tür deneyler çok eğlendirici, kelimelerden çok daha öğreticidir."

Charlotte, Yüzbaşı'nın bu sözlerine karşılık olarak: "Bu tür cisimlere "yakınlar" dediğimize göre, bunlar kan akrabası yerine ruh akrabası gibi görünüyor." dedi. "Aynı şekilde insanlar arasında da yakın arkadaşlıklar oluşabilir. Çünkü birbirine zıt olan nitelikler

daha içten bir birleşmeyi sağlar. Şimdi bu garip etkiler içinde bana anlatacaklarınızı merakla beklemekteyim."

Sonra Eduard'a döndü.

— "Artık seni okurken rahatsız edecek değilim. Konuşmanı büyük bir dikkatle dinleyeceğim."

Eduard karısına bakıp gülümsedi.

— "Bir kez bizi bu konuda canlandırdın. Artık kolayca kurtulamazsın." dedi. "Çünkü anlaşılmaz olaylar en ilginçleridir. Bu olaylar yüzünden daha yakın, daha uzak, daha hafif, daha sıkı yakınlıkları öğrenmek olanağı vardır. İnsanlar arasında da öyle değil mi ya? Yakınlıklar ancak ayrılmaları gerektiği zaman ilginçleşirler."

Charlotte: "Şimdilerde ortalıkta çok rastlanan bu acıklı "ayrılık" kelimesi doğada da var mı?" diye sordu.

Eduard hemen karşılık verdi:

— "Evet. Bu nedenle kimyagerlere, bir onur ünvanı olarak, "ayırma sanatkârları" da diyorlar."

Charlotte: "Bence bunu böyle söylememek gerekir." dedi. "Çünkü birleştirmek çok daha büyük bir sanattır, bir hizmettir. Birleştiren bir sanatkâr her dalda daha çok iyilik yapmış sayılır. Bir kez bu konuya değinmişken bir tane de örnek verin."

Yüzbaşı buna karşılık olarak: "Öyleyse," dedi, "yukarıda sözü geçen olayları izleyelim. Örneğin, kireçtaşı hafif bir asitle birleşmiş olan kalsiyumdur. Bu asiti gaz halinde biliriz. Kireç taşından bir parçayı sulu asit sülfüriğe katarsak, bu asit kireçle birleşip alçıyı oluşturur. Buna karşılık, hafif, gaz halindeki asit yok olur. Böylece, bir ayrılma ile yeni bir birleşme olmuştur. Bu durumda "seçmeci yakınlık" deyimini kullanmak da yerinde olur. Çünkü bir cisim çeşitli cisimlerden yalnız birini seçiyor, onunla birleşiyor."

Charlotte: "Kusuruma bakmayın ama, ben sözü geçen konuda, seçme yerine, bir doğa zorunluluğuna inanıyorum. Belki bu bile değildir. Belki de iş, sonunda bir fırsata, bir tesadüfe bağlı kalıyor. Tesadüfler, fırsatlar hırsızları yarattığı gibi birtakım ilişkiler

de yaratır. Kimyadaki cisimleri seçmek bu cisimleri birleştiren kimyacının elindedir. Ancak, bir kez birleştiler mi de artık Tanrı yardımcıları olsun! Şimdi gördüğümüz örnekte ben yalnızca karbon asidine acırım. Sınırsız bir boşlukta, havada dolaşmak zorunda kalmıştır çünkü."

Yüzbaşı Charlotte'nin bu sözlerine de karşılık buldu:

— "Fakat, karbon asidi suyla birleşinci maden suları oluşuyor; hastalara da, sağlamlara da yararı dokunan maden suları."

Charlotte: "Verdiğimiz örnekte en rahatı alçının durumu." dedi. "Buna karşılık, karbon asidi bir yere yerleşebilmek için daha ne acılar çekecektir!"

Eduard, gülerek: "Yanılmıyorsam, sana göre ben kirecim." dedi. "Yüzbaşı da asit sülfürik olmalı ki, beni tutup senin yanından çekiyor. Böylece soğuk bir alçı haline geliyorum."

Charlotte: "İçten gelen duyguların seni bu gibi düşüncelere yöneltiyorsa, huzur duyarım." dedi. Biraz durdu. Sonra devam etti: "Bu örnekler suçsuzdur, insanı eğlendirici bir nitelik taşır. Gerek cisimler, gerek insanlar arasındaki benzerliklerinden kim söz etmek istemez? Ancak, insanoğlu Doğa'nın cansız varlıklarından çok daha üstündür. İnsanlar seçmeden, seçmeci yakınlıklardan bukadar rahatlıkla söz ediyorlarsa, bunu gene kendilerine dönüp bu tür kavramların değeri üzerinde düşünmek için yapıyorlardır. Bu arada ben öyle olaylara tanık olmuşumdur ki iki insanı arasındaki zorunlu, çözülmez sanılan bağlar bir raslantı sonucu araya giren üçüncü kişi yüzünden bozulmuş, bunlardan biri açıkta kalmıştır."

Eduard karısının bu sözlerine karşılık olarak şöyle dedi:

— "Kimyacılar bu konuda daha düşüncelidirler. Buna benzer durumlarda hiç kimsenin açıkta kalmaması için bir dördüncüyü bulurlar."

Yüzbaşı: "Evet." dedi. "İşin en ilginç, en önemli yönü de budur işte. Bu dört varlık arasında çekicilik, yakınlık, açıkta kalmak, birleşmek rahatlıkla düşünülebilir. İkişer ikişer birleşmiş olan

dört cisim arasında bağlantı sağlanınca, eski bağlarından koparak yeni iki çift oluştururlar. Bu birleşme, ayrılma, arama, kaçma olaylarında, gerçekten, kadere inanmak gerekiyor. Bu çeşit olaylarda isteme, seçme yeteneği kabul edilirse, seçmeci yakınlık terimi de yerinde kullanılmış olur."

Charlotte, bunun üzerine: "Öyleyse, buna benzer bir örnek verin bana, bakayım." dedi.

Yüzbacı: "Bu olaylar sözle kolay kolay açıklanamaz." dedi. "Söylediğim gibi, bunları deneye dayanarak gösterecek olursam daha kolay, daha güzel anlaşılır, yoksa, tuhaf gelecek, hayalinizde birşey yaratmayacak bilim terimleriyle uğraştırmam gerekir sizi. Ölmüş sayılan, ancak gerçekte derin bir çalışma içinde bulunan bu cisimleri canlı gösterip birbirlerini nasıl aradıklarını, çektiklerini, yakaladıklarını, bozup yok ettiklerini, eski bağlantılarından yepyeni beklenmedik biçimler halinde ortaya çıktıklarını kanıtlamak gerekir. İşte o zaman onların da ölümsüz bir yaşayışları olduğu, duyguları bile bulunduğuna inanırız. Kendi duygularımız onlarınkini duymaya, üzerlerinde düşünmeye, kavramaya yeterli değildir."

Bunun üzerine Eduard: "Evet, bütün bunlar bence de çok doğru. dedi. "Gözle görünmeyen, bir kavram anlatmayan garip bilim terimleri insana iç sıkıcı, bir yerde gülünç görünür. Ancak, burada, anlamak istediğimiz şeyi harflerle açıklamak olanağı vardır."

Yüzbaşı: "Evet." dedi. "Size ukalâlık gibi gelmezse, bütün bunları işaretlerle de açıklayabilirim. Bakın, şöyle: Deyelim A cisminin B cismiyle sıkı bir bağlantısı var. Pek çok cisim, kuvvet onları çözüp ayıramadı. Ayrıca, bir de C cismi var deyelim. O da aynı şekilde D ile bağlantı halinde. Şimdi, iki çift arasında bir ilişki kuralım. O zaman A cismi D ile, C de B ile birleşecektir. Yalnız, bir şey var. Hangi cismin hangisini önce çektiğini bilemeyiz."

Eduard: "Peki, şimdi, bunların tümünü deneylerle, gözlerimizle görüp kendimize gerekli bir ders çıkarıncaya kadar bu örnek formülü kullanalım." dedi. "Sen A'sın, Charlotte. Ben de B.yim.

Çünkü ben sadece sana bağlıyım. Bu durumda, beni senden ayıran Yüzbaşı da C'dir. Öyleyse, benim açıkta kalmamam için bir D bulmalıyım. D de, hiç kuşkusuz, sevimli çocuk Ottilie'dir. Onun buraya gelmesine bundan böyle artık karşı çıkmamalısın."

Charlotte kocasının bu sözlerine hafifçe güldü.

— "Bu örnek bence bizim durumumuza pek uygun düşmüyorsa da," dedi, "dördümüzün birarada bu tür gönül bağlarını aramızda ayrıntılarıyla konuşmamızı iyi bir talih eseri sayıyorum. Gerçekten, ben de bugün öğleden beri, Ottilie'yi çağırmaya karar vermiştim. Bunu açıkça söylemek isterim. Çünkü şimdiye dek evimizin yönetimiyle uğraşan kadın, evleneceği için, bizden ayrılıyor. İşte benim açımdan durum böyle. Ottilie'yle ilgili bölümüne gelince, onu da şu mektuptan okuyabilirsiniz. Ben okudum, içindekileri biliyorum. Lütfen bir de sen oku, Eduard."

Charlotte mektubu kocasına uzattı. Müdireden gelen yeni bir mektuptu bu.

BEŞİNCİ BÖLÜM

I

ÇOK sayın bayan: Bugün kısa yazacağımdan dolayı özür dilerim. Geçen yıl içinde öğrencilerimize öğrettiklerimizi gözden geçiren sınavların sona ermesi nedeniyle bütün ana-babalarra bilgi vermekteyiz.

"Bu mektubu kısa yazmama neden az sözle çok şey anlatabilmek istememdir. Kızınız her bakımdan birinci oldu. İlişikte sunduğum karne ile aldığı ödüllere ilişkin bilgi verici mektubun size yeterli olacağını sanıyorum.

"Benim sevincimi az da olsa eksilten tek şey böyle örnek, değerli bir öğrenciyi uzun süre yanımızda alıkoyamayacağımızın tedirginliğidir.

"Bu arada, saygılarımı sunar, kızınızın geleceği üzerine düşüncelerimi bir dahaki sefere sunmak isteğinde olduğumu bildiririm. Ottilie'nin durumunu yardımcım anlatacaktır.

Yardımcının mektubu da şöyleydi:

"Sayın müdiremiz Ottilie için yazılacakları bana devretti. Bunun başlıca nedeni şudur: Kendisi bu konuda yazması gereken bir şeyi yazmaktan çekinip, yapmak istediği bir itirazını da bana bırakmayı tercih etmiştir. İyi kalpli bir kız olan Ottilie için oldukça kaygılıydım. Çünkü bildiklerini söyleyebilecek durumda değildi. Bu yüzden de sınavlardan korkuyordum. Sınavların sonucu korkularımı doğruladı. Ottilie, ödül almadığından başka, diploma da kazanamamıştır. Bilmem daha ne yazayım?

"Yazısı çok özenle yazılmıştı. Öğrenciler arasında harfleri onun kadar dikkatle yazan yoktu. Ancak, arkadaşları rahat, çabuk yazıyorlardı. Matematikte bilmediği sorularla karşılaşmıştır. Fransızcada da arkadaşları ondan daha iyi konuşup bu yabancı dilin kelimelerini daha düzgün söylemişlerdi. Tarih sınavında adları,

yılları unutmuş, coğrafyada siyasi bölümleri bilememiştir. Müzikte bile bildiği şarkıları söyleyemedi. Resimde, büyük bir konu seçtiği için çizgileri, şekilleri özenli olduğu halde, gene geri kalıp, başarı sağlayamamıştır.

"Öğrenciler gittikten sonra, söz sırası öğretmenlere geldiğinde, Ottilie'den ancak eleştiriyle söz edildi. Ben onun özelliklerini belirtip kendisine karşı bir yakınlık, bir sevgi yaratmağı umuyordum. Çünkü düşüncelerim Ottilie'den yanaydı. Ben de gençken aynı durumlara düşmüştüm.

"Beni dikkatle dinledikten sonra, müfettişlerin başkanı dostça bir tavırla bana döndü, hafif bir alayla: "Her insanda birtakım yetenekler olduğuna inanılır. Ancak, bunların gelişmeleri gerekir. Her türlü eğitimin amacı budur. Ana-babalar kadar öğretmenlerin de açık, kesin istekleri budur." dedi. "Öğretmenlerle öğrenciler sınavlarda bu amaçla yoklanır. Sözleriniz bizde çocuk üzerine bir umut yarattı. Öğrencilerinizin yeteneklerine dikkat etmenizden dolayı övgüye değersiniz. Gelecek yıl için hazırlanmanızı bekler, o zaman sizi de, öğrencinizi de alkışlayacağımızı umarız."

"Bu sonucu zaten bekliyordum. Fakat başıma daha kötüsü geldi. Değerli müdiremiz, tıpkı koyunlarının hiçbirinin kaybolmasına, hırpalanmasına katlanamayan bir çoban gibi davrandı. Sınavdan sonra herkes gidince, ödüllerine sevinmiş olan arkadaşlarını seyreden Ottilie'ye döndü, hoşnutsuzluğunu belirten bir anlamda: "Tanrı aşkına söyle! Bir insan, aptal olmadığı halde, nasıl olur da bukadar aptalmış gibi görünür?" diye sordu.

"O zaman Ottilie, rahatlıkla: "Anneciğim, özür dilerim. Bugün gene çok kötü başım ağrıyor." dedi.

"Müdiremiz herkesin sıkıntısına ortak olmayı pek sever. Öyleyken birden öfkelenmişti. "Bunu hiç kimse anlayamaz!" deyip kızgınlıkla geri döndü.

"Evet, müdirenin dediği doğrudur. Gerçekten, kimse anlayamazdı. Çünkü başı ağrıdığı zaman da Ottilie'nin yüzü hiç değişmiyor;

üstelik, elini bir kez olsun şakağına götürdüğünü ben bile görmedim.

"Daha başka şeyler de var: Kızınız her zaman canlıdır, özgür tavırlıdır. Ancak, bugün elde ettiği başarılar yüzünden taşkınlıklar yapmaktaydı. Almış olduğu ödüllerle, diplomalarla, odada zıplayıp Ottilie'nin üstüne üstüne gidiyordu. Bir ara Ottilie'ye bakıp: "Bugün talihin yokmuş." dedi.

Ottilie, bunun üzerine, rahat bir tavırla: "Bu daha son sınav değil ki." diye karşılık verdi.

"Kızınız onu daha da kırdı, "Sen hep en sonuncu olarak kalacaksın!" dedi.

"Ottilie herkesin karşısında rahat, sakindir. Fakat bana karşı böyle değil. İçinden heyecanlı, kuvvetli bir üzüntüyü yenmişse, yüzünün rengi değişir, sol yanağı kızarır. Bu arada, sağ yanağı da, sararır.

"İşte o sırada benimle konuşurken bunu fark ettim. Müdiremizi bir kenara çekip bu konu üzerinde kendisiyle ciddi olarak konuştum. Bu değerli kadın kusurunu anladı. Uzun uzun konuştuk. En sonunda vardığımız sonucu ve kararı size kısaca sunmaktayım.

"Bir süre için Ottilie'yi yanınıza almalısınız. Bunun nedenini siz daha iyi anlarsınız. Böyle bir şey yapacak olursanız, çocuğa nasıl davranmanız gerekeceğini ayrıntılarıyla yazarım.

"Kızınızın bizden ayrılmasına karşılık, Ottilie'nin bir süre sonra sevinçle bize döneceğini umuyorum. Şunu da unutmadan belirteyim: Ottilie'nin bir şey için ısrar ettiğini, direnerek istediğini hiç görmemişimdir. Buna karşılık, kendisinden istenen bir şeyi vermek istemediği de çok seyrek görülür. Bunu yaparken de yüzünde öyle bir anlam vardır ki, anlayışlı insanlar ona karşıkoyamaz. Avuçlarını açıp kollarını kaldırır, ellerini birleştirerek göğsüne yaslar, sonra da hafifçe öne doğru eğilerek, kendisinden birşey isteyene okadar değişik bir tarzda bakar ki karşısındaki isteğinden vazgeçmek

zorunda kalır.

"Sayın bayan, sizin yanınızdayken de —hernekadar ihtimal dışıysa da— böyle bir davranışını görürseniz, beni aklınıza getirip onu koruyun."

II

Eduard mektubu okurken gülmekten, başını sallamaktan kendini alamamıştı. Aynı zamanda, kişiler, olaylar üzerine kendi düşüncelerini öne sürmekten de geri kalmadı.

En sonunda: "Tamam!" dedi. "Ottilie gelecektir. Senin işin böylece çözümlenmiş oldu. Şimdi sıra bizim önerimize geldi. Bén Yüzbaşı'nın kalmakta olduğu bölüğe taşınmak zorundayım. Çünkü birlikte çalışmanın en uygun zamanı sabahlarla akşamlardır. Buna karşılık, seninle Ottilie'ye evin en güzel yerini bırakmış oluyoruz."

Charlotte bu öneriyi onayladı. Bundan sonra Eduard gelecekteki yaşayışlarını anlatmaya başladı.

— "Teyzenin kızı başının sol yanında ağrı olduğunu söylemekle, gerçekten, pek hoş bir şey açıklamış. Benim de bazen başımın sağında ağrı olur. Karşılıklı oturduğumuzda ben sağ dirseğime, o da sol dirseğine yaslanırsa, başlarımızı da öbür yana doğru elimizin içine alırsak, o zaman tam bir karşıt çift resmi oluştururuz.

Yüzbaşı bunun tehlikeli bir şey olabileceğini söyleyince, Eduard hemen:

— "Sevgili dostum," dedi, "D'ye karşı kendini iyi dengelemeye bak; yoksa, C. ondan ayrılınca ne yapacak?"

Charlotte bu söz üzerine: "Bu belli bir şey." diye karşılık verdi.

Eduard hemen yerinden sıçrayıp Charlotte'ye sarıldı, göğsüne bastırdı:

— "Ne yapacak! A'sına, yani herşeyi demek olan A'sına rica eder."

ALTINCI BÖLÜM

I

OTTILIE'Yİ getiren araba kapının önüne yanaşmıştı. Genç kızı Charlotte karşıladı. Ottilie ona doğru koşup, ayaklarına kapanarak dizlerine yaslandı. Charlotte şaşırmıştı. Ottilie'yi kaldırmak istedi.

— "Bu denli alçakgönüllü olmaya ne gerek var?" diye çıkıştı.

Ottilie olduğu yerde kalmıştı.

— "Bu davranışımı alçakgönüllü oluşuma bağlamayın." dedi. "Bir zamanlar boyum ancak dizinize gelirdi. İşte o zamanları, sevginizden emin olduğum günleri anımsamak istedim."

Ottilie ayağa kalktı. Charlotte kıza candan bir sevgiyle sarıldıktan sonra, onu evdeki erkeklere tanıttı.

Ottilie, misafir olduğu için elbette ki özel bir saygı gördü. Ayrıca, güzellik her yerde istenerek karşılanan bir misafirdir. Genç kız konuşmalara pek katılmamakla birlikte, ilgi gösteriyor, kendisi de ilgi görüyordu.

Ertesi sabah Eduard Charlotte'ye: "Ottilie, iyi olduğu kadar da hoşsohbet bir kız." dedi.

Charlotte güldü.

— "Hoşsohbet mi dedin? Canım, kız daha ağzını bile açmadı.

Eduard: "Ya, işte bu gerçekten pek garip. dedi.

Charlotte ev işleri üzerinde Ottilie'ye pek bir şey söylemediyse de kızcağız herşeyi çabucak kavramıştı. Herşey düzenli bir biçimde işliyordu. Charlotte emir vermeden hertürlü işi yaptırmasını beceriyor, ihmale uğrayanları da kendisi yapıyordu.

Ottilie nekadar boş zamanı kalacağını öğrendikten sonra, zamanı bölümlere ayırmak için izin istedi. Charlotte kızın verilen işleri nasıl yaptığını öğrenmek için yardımcılarından bilgi alıyordu.

Ottilie oldukça özgür bırakılmıştı. Ancak, Charlotte zaman

zaman onu uyarmak zorunda kalıyordu. Örneğin, yazılarını daha çabuk yazması için masasının üzerine kullanılmış kalemler koyuyordu. Ottilie gene de bunları her kez hemen yontup sivriltiyordu.

İki kadın yalnız kaldıklarında aralarında Fransızca konuşmaya karar vermişlerdi. Çünkü yabancı dil konuşurlarsa Ottilie daha konuşkan oluyordu. Ayrıca, Fransızca konuşmayı da çok seviyordu. Charlotte, özellikle, kızın yatılı okul yaşantısı üzerine anlattıklarını sevinçle dinliyordu.

Ottilie Charlotte'ye iyi bir arkadaş olmuştu. Charlotte onun kendisine aynı zamanda güvenilir bir dost olacağına da inanıyordu.

Bu arada Charlotte okul müdiresiyle yardımcısının Ottilie için yazdıklarını da göz önünde bulundurarak kızın kişiliğiyle ilgileniyordu. Çünkü insan ruhunun çok çabuk anlaşılamayacağına inanmıştı; birlikte bulunduğu insanlardan neler bekleyebileceğini, onlardan neler elde edebileceğini, arada bağışlamak gerektiğinin doğru olup olmadığını anlamak için hep zamana ihtiyacı olduğunu biliyordu.

Ottilie üzerindeki bu araştırılarında yeniliklerle karşılaşmadı. Ancak, bildiği birtakım şeylerin daha çok belirlendiğini gördü. Örneğin, Ottilie'nin az yiyip içmesi onu gerçekten üzüyordu. Bunlardan başka, ikisini de en çok oyalayan başlıca konu giysilerdi. Charlotte Ottilie'nin daha çok, daha seçme giysileri olmasını istemişti. Bu güzel kız kendisine vaktiyle hediye edilmiş kumaşları biçerek, çok az bir yardımla, hoş giysiler dikiyordu. Modaya uyan bu yeni giysiler de genç kızın güzelliğini büsbütün ortaya çıkarıyordu. Bir kadının güzelliği giysilerine de yansırsa o zaman gerçekten daha hoş, daha güzel bir yüz oluşturmaz mı?

Böylece, Ottilie erkeklerin gözüne gün geçtikçe daha güzel görünmeye başlamıştı. Zümrüdün, harikulâde rengiyle, gözleri okşayıp duyguları beslemesi gibi, insan güzelliği de duygularıdaha çok etkiledikçe karşısındakini daha çok okşar. Bu güzelliği görenin

neşesini artırıp kendisini bütün dünya ile ahenkli bir havaya sokar.

Bu nedenle Ottilie'nin gelmesi evdekilerin de neşesini artırmıştı. İki arkadaş artık hep bir arada toplanacakları zamanlar dakika kaçırmıyorlardı. Yemeğe, çaya olduğu gibi gezintilere de hiç bekletmeden yetişiyorlardı. Akşamları da sofradan kalkmakta hiç de acele etmiyorlardı.

Charlotte de, bunun farkında olduğu için, erkekleri gözünden kaçırmıyordu. Hangisinin öbürüne bu konuda gayret verdiğini anlamaya çalışmasına rağmen, aralarında birtürlü bir fark bulamıyordu.

İkisi de toplantılardan daha çok zevk alır olmuşlardı. Sohbetlerde hep Ottilie'nin ilgisini çekecek, onun bilgilerine uygun düşecek konuları arar gibiydiler. Bir şey okurken, anlatırken Ottilie'nin gelmesini bekliyorlardı. Aynı zamanda, ikisi de daha sakin tavırlı, daha konuşkan olmuşlardı.

Buna karşılık, Ottilie de büsbütün çalışkan bir kız olup çıkmıştı. Evi, insanları, durumları öğrendikçe, işlere daha çok bir güçle sarılıp, her bakışı, davranışı, sözü, işareti büe daha çabuk anlıyordu. Sessiz dikkati, huzurlu çalışmaları hiç eksilmiyordu. Böylece, oturması, kalkması, gidip gelişleri, bir şey getirmesi hep, sakin bir halde, hoş bir hareket, bir değişiklik olarak görünüyordu. Ayrıca, bir de okadar hafif yürüyordu ki, gittiği bile duymuyordu.

Ottilie'nin bu gerçek çalışkanlığı Charlotte'yi çok sevindiriyordu. O da hoşnut olmadığı şeyleri hiç gizlemiyordu.

Bir gün Charlotte şöyle bir şey demişti:

— "Hoş davranışlardan biri de, biri yere bir şey düşürdüğü zaman hemen eğilip onu almaktır. Böylece, ona karşı hizmet borcumuzu anlatmış oluruz. Ancak, burada dikkat etmemiz gereken bir şey var. Dışarıda bu gibi davranışlarımızı kime karşı yapmamız gerektiğini iyice bilmeliyiz. Kadınlara karşı nasıl davranmak gerektiğini anlatırken, aynı zamanda sana bir öğüt vermiş olacağım. Genç olduğun için, yere düşeni eğilip alman senden daha yaşlı olan kadınlara karşı bir borç sayılır. Yaşıtlarına gelince, bu davranış senin

inceliğini gösterir. Senden küçük olanlar için de bir insanlık ödevidir. Ancak, erkeklere gelince, durum değişir. Böyle bir hizmet hiç de kibarca bir davranış olmaz."

Ottilie hemen: "Peki, bu alışkanlığımdan vazgeçeceğim." dedi. "Bu davranışımın nedenini öğrenince beni bağışlayacaksınız. Okulda tarih dersinde okumuştuk. İyice aklımda kalmadı ama, olaylar bende hep derin izler bıraktığı için şu küçük öyküyü anlatmak istiyorum.

"İngiliz Kralı I.Charles, yargıçlarının karşısında bulunduğu bir sırada elindeki asânın altın ucunu yere düşürmüş. Böyle durumlarda herkesin yardımına koşmasına alışık olduğundan, çevresine bakınmış. Ancak, hiç kimsenin koşuşmadığını görünce, kendisi eğilip asânın ucunu yerden almak zorunda kalmış.

"Bu öykü bana o kadar dokunmuştu ki, o günden beri kim bir şey düşürecek olursa hemen eğilip yerden almak isteğini duyuyorum. Ancak, böyle davranış her zaman için uygun düşmeyeceğinden, ben de bu öyküyü anlatamayacağımdan, gelecekte daha çok dikkatli olacağım."

II

Bu arada, iki eski arkadaş arasındaki yakın ilişki gene eskisi gibi sürüp gidiyordu. Her gün yeni bir şey düşünüp, yeni bir girişime başlama olanağı buluyorlardı.

Bir gün ikisi birlikte köyün içinden geçiyorlardı. Bu köyün düzen, temizlik bakımından öbür küçük köylerden daha geri kalmış olduğunu gördüler, üzüldüler.

Yüzbaşı, Eduard'a dönüp: "Hatırlıyor musun, dedi, "İsviçre' deyken bir köy parkını güzelleştirmek istemiştik? Ancak, bunu İsviçre yapı tarzına göre değil de, oranın temizlik ve düzenine

bakarak gerçekleştirmeyi düşünmüştük."

Eduard: "Aynı deneme bu köyde de yapılabilir." dedi. "Köşkün bulunduğu tepe aşağıya doğru gittikçe çıkıntılı bir hal alıyor. Köye gelince, düzenli bir tarzda, yarım çember biçiminde kurulmuş. Ortadan geçen derenin taşmalarına karşı evlerden kimi taş, kimi sırık, kimi de setlerle korunmak istemiş. Ancak, herbiri öbürüne yardımcı olması bir yana, zarar getirmiş. Bu yüzden, yolun bir kısmı, biçimsiz bir şekilde, bazan yukarıya doğru, bazan da aşağıya doğru gidiyor, bir başka parçası da sular içinden, taşlar üzerinden geçiyor. Köy halkı biraz gayret edip yardım yapsalar, hiçbir harcama gerekmeden, yarım çember biçiminde bir duvarla yolu evlerin düzeyine yükseltmekle bütün bu üzücü durum ortadan kalkar, her yer temiz, güzel bir hale gelir."

Yüzbaşı, durumu gözden geçirdikten sonra, hemen karar verdi.

— "Peki, bir deneyelim bakalım." dedi.

Eduard bunun üzerine şöyle konuştu:

— "Emir dinlemeyecek olurlarsa köy halkıyla, çiftliklerle ilgilenmek istemem."

Yüzbaşı, Eduard'ın bu sözlerine karşılık: "Haklısın. dedi. "Bu tür işler yüzünden benim de sıkıntıya düştüğüm oldu. Harcanacak çabaya karşılık elde edilecek şeyleri düşünmek insanlara nekadar güç geliyor! Bir amaç uğruna gerekli şeyleri esirgememek ne güç! Pek çok kişi amaçla aracı birbirine karıştırır. Her türlü bozukluk olduğu yerde yok edilmelidir. Kaynağı, nedeni üzerine boşuna kafa yormamalıdır. Bu yüzden de günlük işlerin dışında geleceği düşünemeyen kitleye öğüt verip akıl vermek gerçekten güçtür.

"Bir de bu girişimlerde bir kısmı kazanıp bir kısmı kaybedecek olursa, iş yürümez. Herkes için geçerli olan ortak bir iyilik sınırsız bir yetkiye dayanılarak gerçekleştirilmelidir.

Onlar böyle konuşurlarken, yoksuldan çok, yüzsüz birine benzeyen bir adam para dilenmekteydi. Eduard, sözünün kesilmesine kızdı, biriki kez dilenciyi eliyle itip azarladı.

Dilenci, söylene söylene uzaklaşırken, birsürü şey homurdanıyordu. Kendisinin de haklı olduğunu, sadaka verilmese de onu da her insan gibi Tanrı'nın, hükümdarın kanatları altında görüp azarlamamak gerektiğini söylüyordu.

Bu sözler Eduard'ı büsbütün kızdırmıştı.

Yüzbaşı onu yatıştırmaya çalıştı.

— "Bu olay nedeniyle, ülkenin güvenliğini buralara kadar uzatmak konusundaki düşüncelerimiz gerçek bir güç kazandı." diyordu. "Arada-bir sadaka vermek gereklidir. Ancak, özellikle evde vermemelidir. Evdeyken, iyilik yaparken bile ılımlı olmalıdır. Çünkü çok sadaka vermek dilencileri çoğaltır. Buna karşılık, bir gezideyken, ya da sokakta giderken verilecek sadaka dilenciye birdenbire gelen bir talih kuşu gibi görünür.

"Köyün, köşkün durumu bu konuda işimizi kolaylaştırıyor. Ben bunu önceden de düşündüm. Örneğin, köyün bir ucunda bir dükkân, öbür ucunda da iyi kalpli bir yaşlı adam oturuyor. Her ikisine de bir miktar para bırakırsan iyi olur. Yalnız köye girene değil, çıkana para verilmeli. İki bina da köşke giden yolun üzerinde bulunduğundan, köyden çıkmak isteyenler bu evlerden geçeceklerdir."

Eduard, arkadaşına bakıp: "Gel, bunu hemen kararlaştırıp ayrıntılarını sonra düşünelim." dedi.

Sonra dükkân sahibiyle yaşlı karı-kocaya uğrayıp para bıraktılar.

Köşk yolunu tırmanırlarken Eduard: "Şunu biliyorum ki herşey iyi bir düşünceye, sağlam bir karara bağlıdır." dedi. "Sen karımın park için yaptıkları hakkında doğru bir karar almıştın; ben de senin düzeltmelerle ilgili olarak bana verdiğin öğütleri karıma hemen söylediğimi senden saklayacak değilim."

Yüzbaşı, o zaman: "Böyle yapacağını düşünmüştüm de korkmuştum." dedi. "Onun da kafasını karıştırdın. Şimdi artık herşeyi bırakıp bu konu için bizimle kendi arasında bir sorun yarattı. Fırsat düştükçe Ottilie'yle birlikte yosun kulübesine gitmesine karşın,

artık bizi oraya çağırmıyor."

Eduard Yüzbaşı'ya baktı.

— "Bundan hiç korkmamalıyız." dedi. "Bir şeyin doğru olduğuna, yapılması gerektiğine inandığım zaman, o işi gerçekleştirinceye kadar rahat etmem. Herşeyi çözümleyecek kadar aklımız var.

"Bu akşam, sohbet sırasında, İngiliz parklarını gösteren bakır modelleri, arkasından da çiftliğin haritasını çıkar. Önce, şaka eder gibi söze girişiriz. Sonra işi ciddi olarak ele alırız."

Bu karardan hemen sonna, çevrenin şemasını, arazinin durumunu gösteren krokileri kapsayan kitapları açtılar, durumu düzeltecek değişikliklere ilişkin haritaları buldular. Bunlardan kendi çiftlikleriyle çevrelerine uygulanacak olan düzeltmeleri çıkarmak çok kolaydı.

Yüzbaşı'nın hazırladığı haritayı esas kabul etmeleri iyi olmuştu. Yalnız, bu arada Charlotte'yi ilk tasarladığı biçimlerden uzaklaştırmak biraz güç oluyordu.

Bütün bunlara karşın, tepeye doğru, oldukça kolay bir çıkış olanağı bulundu. Yukarıya doğru, yamaçta, küçük bir ev yapacaklardı. Bu binanın köşkle de bağlantısı olacaktı. Aynı zamada, köşkün penceresinden de görünmeliydi.

Yüzbaşı herşeyi en ince ayrıntısına kadar düşünmüş, ölçüp biçmişti. Köy yolu, dereye çekilecek set, yapılacak doldurmalar yeniden söz konusu oldu.

Yüzbaşı, bir ara: "Tepeye doğru rahat bir yol yaparken bir duvara yetecek kadar taş elde edeceğimiz için, bu iki iş birleştirilip daha ucuza çıkarılabilir." dedi.

Charlotte, o zaman: "Şu sırada önemsediğim tek şey bu iş için ayrılacak para." dedi. "Kurulacak olan bu yer için nekadar para harcanacağı bilinirse, haftalara, aylara bölünür. Kasa bende, hesaba ben bakıyorum. Aynı zamanda, faturaları da ben ödüyorum."

Eduard, karısının bu konuşmasından sonra: "Demek, bize pek güvenemiyorsun." dedi.

Charlotte: "Bu tür şatafatlı işlerde gerçekten güvenmem. Bizler süs için yapılan harcamalara sizden daha iyi sahip çıkarız." dedi.

İşler kararlaştırılıp hızla yürütülmeye başlandı. İşin başında hep Yüzbaşı bulunuyordu.

Charlotte her gün onun nasıl ciddiyetle çalıştığını gördükçe kendisini daha yakından tanıma olanağı bulmuş oluyordu. Yüzbaşı da onu incelemeye fırsat bulmuştu. Böylece, birlikte çalışıp ortaya bir yapıt çıkarmaları çok daha kolaylaşıyordu.

İş tıpkı oyun gibidir. Adımları birbirine uygun olan kişiler birbirlerinden vazgeçemezler. Bu yüzden aralarında bir ilişki, bir yakınlık doğar.

Charlotte'nin Yüzbaşı'yı tanıdığından beri ona bir yakınlık duyduğunu kanıtlayan bir şey vardı: Kendi yaptığı taslakta özel bir özenle işaret edip süslediği dinlenme yerini Yüzbaşı'nın yıkmasına hiçbir kızgınlık, hattâ hoşnutsuzluk duymadan bakmaktaydı.

YEDİNCİ BÖLÜM

I

CHARLOTTE Yüzbaşı'yla ortak bir uğraşı bulmuştu. Bu yüzden de çoğunlukla yalnız kalan Eduard, haliyle, Ottilie'ye yaklaşmaktaydı. Zaten bir süredir kalbinde Ottilie'ye karşı sessiz, dostça bir eğilim duymaktaydı.

Ottilie herkes için yardıma hazır, alçakgönüllü bir kızdı. Yalnız, Eduard'a öyle geliyordu ki, genç kız kendisine herkese olduğundan daha çok incelik gösteriyordu.

Hiç kuşkusuz, Ottilie bu arada Eduard'ın hangi yemekleri sevdiğini, çayına kaç şeker koyduğunu iyice öğrenmişti. Onun soğuk alıp üşütmesinden de korkuyordu. Charlotte ise açık, esentili havadan hoşlanırdı. Bu nedenle ara-sıra aralarında anlaşmazlıklar çıkardı.

Ottilie ağaç, çiçek bahçelerini de adamakıllı tanıyordu. Eduard'ın sevdiklerini yetiştirip, hoşlanmadıklarını bırakıyordu. Böylece kısa bir süre içinde iyilik meleği olmuştu. Artık Eduard genç kızdan uzak kalınca acı duyuyordu.

Ayrıca, yalnız kaldıkları zamanlar Ottilie'nin daha konuşkan, daha içten olduğunu görüyordu.

Eduard'ın yaşı bir hayli ilerlemiş olmasına karşın, bir çocuk yanı kalmıştı. Bu da genç kızın gençliğine uyuyordu. Birbirlerini ilk kez gördükleri günleri anımsıyorlardı. Bu anılar Eduard'ın Charlotte'ye karşı duyduğu eğilimin ilk günlerine kadar uzanıyordu.

Ottilie ikisini sarayın en hoş çifti olarak anımsıyordu. Eduard bukadar eski zamanları aklında tutup anımsayacağını sanmıyordu. Ancak, genç kız bir olayı hiç unutmamıştı.

Bir gün Eduard ansızın odaya girmiş, Ottilie de Charlotte'nin kucağına saklanmıştı. Ancak, korkudan değildi bu. Sadece, bir çocukluk davranışıydı.

İşte Eduard'la Ottilie sık sık bu gibi konuşmalara dalıyorlardı. Bu nedenle Yüzbaşı'yla Eduard'ın önceden kararlaştırdıkları işler sanki duraklamıştı. Bu yüzden, yeniden görüşmeleri gerekti. Yeni bir tasarı hazırlayıp işleri gözden geçirmek zorunluğu doğmuştu. Eski yazıcılarını, çalışkan bulmadıklarından, onu çıkarıp kendileri kalem odasına geçtiler. Bu arada, işe koyulup yazıcıyı da kendileri çalıştırmaya başladılar.

Yüzbaşının yazmak istediği ilk yazıyla Eduard'ın mektubu birtürlü bitmek bilmiyordu. Bir süre yazıları düzeltmeye uğraştılar. En sonunda, Eduard saati sordu. O zaman, Yüzbaşı'nın ilk kez saniyeli kronometrik saatini kurmayı unuttuğu ortaya çıktı. Bu demek oluyordu ki, zamanın nasıl geçtiğini duymaz bir duruma gelmişlerdi. İlk kez bunu fark ettüer.

II

Erkeklerin çabası azalmaya başlarken kadınların çalışmaları artıyordu.

Genel olarak, bir ailenin yaşantısındaki koşullar nedeniyle birtakım tutkular doğar. Bu tür tutkular gelişip köpürerek, kaptan taşmak için birhayli vakit ister.

İki arkadaş arasındaki karşılıklı eğilimler hoş bir havaya bürünmüştü. Birbirlerine kalplerini açmışlardı. Aynı zamanda, karşılıklı bir yakınlık yaratılmıştı.

İkisi de kendilerini mutlu görüyor, birbirlerine mutluluklar diliyorlardı. Bu gibi durumlar kalpleri rahatlatıp ruhları yükselttiği gibi, hareketlere de sınırsız bir özgürlük verir.

Onlar artık evde kapalı kalmıyorlardı. Yaptıkları gezintiler kimi vakit uzaklara kadar uzanıyordu. Eduard'la Ottilie yol açmak için çoğunlukla önden giderlerdi. Yüzbaşı'yla Charlotte de arkadan

yürüyüp önemli konuları görüşürler, dinlenmek için güzel, sakin köşeler bulurlardı.

Bir gün köşkün kapısından hep birlikte çıkmış, sağa sapıp aşağıdaki lokantaya, oradan da köprü üstünden göllere doğru yürümüşlerdi. Tam oralarda, kıyının kayalıkları arasında, geçilmez bir yere vardılar.

Eduard, av gezintilerinden dolayı çevreyi iyi tanıdığı için, kayalıklar arasında gizlenmiş duran değirmene doğru uzanan çimenlik bir yoldan yürüyordu. Ancak, gittikçe darlaşan yol az sonra kaybolmuştu. Bu yüzden kesik bir fundalığın içinde yollarını şaşırdılar.

Çevrede yosunlu kayalar vardı. Ancak, biraz sonra değirmenin sesi aradıkları yerin uzak olmadığını belirtti. İleride, kayanın üstüne çıkınca, vadide dik kayalıklarda, yüksek ağaçlıklarla çevrilmiş tuhaf bir tahta yapı gördüler.

Yosunlar, kayalar arasından geçip aşağıya inmeye karar verdiler. Eduard önlerine düşmüştü. Arkadan Ottilie'nin korkusuzca, dengeli bir biçimde hafif adımlarla taştan taşa atlayarak geldiğini görünce, sanki üstünde kutsal bir varlık uçuyor sandı.

Tehlikeli yerlerde Ottilie Eduard'ın uzattığı elini tutuyor, kimi vakit de omzuna yaslanıyordu. Bu gibi durumlarda Eduard vücuduna dokunanın narin bir kadın vücudu olduğunu yakından duyuyordu. Bu yüzden, kızın ayağının kayıp kollarına düşmesini diler gibi bir düşünceye kapıldığı bile oluyordu.

Böylece onu kalbine basmak olanağını bulacaktı. Ancak, bunu asla yapamazdı. Çünkü yapamamasının pek çok nedeni vardı. Başlıcası, ona zarar verip incitmekten çekiniyordu. Bunun nekadar doğru olduğunu şimdi göreceğiz.

Aşağıya indiklerinde, ikisi yüksek ağaçların altındaki bir köy sofrasının başına karşılıklı oturdular. Eduard bir ara değirmenci kadına süt ısmarladı; "Hoş geldiniz!" diyen değirmenciyi de Yüzbaşı'yla Charlotte'yi karşılamaya gönderdi.

Sonra, biraz çekinerek, söze başladı:

— "Ottilie'ciğim, bir ricam var senden. Bunu yapmazsan bile beni bağışla. Giysinin altında, göğsünün üzerinde minyatür bir resim taşıdığını biliyorum. Bunu sen de gizleyemezsin. Babanın resmi bu. Onu hiç tanımamış olsan da gerçekten kalbinde yer almaya lâyık olağanüstü iyilikte bir insandı. Ancak, kusura bakma, resim çok büyük. Bir çocuğu havaya kaldırdığın, bir şey taşıdığın zamanlar, ya da az önce olduğu gibi araba sallanınca resmin camı birden parçalanacak diye ödüm patlıyor. Bir kazâ, çarpma, düşme sana zarar verecek diye üzülüyorum. Benim hatırım için lütfen resmi çıkar. Anılarında, odanda kalsın. Odanın en güzel köşesini ona ayırabilirsin. Belki de abartılmış bir kuşku yüzünden, resmi göğsünden çıkarmanızı istiyorum."

Ottilie, Eduard konuşurken, susmuş, önüne bakıyordu. Sonra, hiç acele etmeden, göğe bakarak, boynundan zinciri çözdü. İçinden resmi çıkartıp, alnına değdirdikten sonra Eduard'a uzattı. Sonra yavaşça konuştu:

— "Eve gidinceye kadar saklayıverin. Dostça ilginize nasıl hayran olduğumu başka türlü anlatamam."

Eduard resmi dudaklarına basmaya cesaret edemedi. Ancak Ottilie'nin ellerini tutup gözlerine doğru götürdü.

Birleşen bu eller belki de ellerin en güzeliydi. Eduard'ın omuzlarından bir yük kalkmış gibiydi. Aynı zamanda, Ottilie'yle arasındaki perde de kalkmış gibi oldu. Charlotte'yle Yüzbaşı, değirmencinin yardımıyla, daha rahat bir yoldan geçip oraya geldiler. Hepsi birbirleriyle selâmlaştılar. Herkesin keyfi yerindeydi.

III

Dönüşte aynı yoldan gitmek istemediler. Eduard, biraz güç de

olsa, göllerin göründüğü derenin öbür yakasındaki kayalık yoldan gitmeyi önerdi.

Böylece, değişik fundalıklardan geçtiler, düzlüklerden gözüken köyleri, tek tek serpilmiş evleri, sulak yeşillikleri seyrettiler.

Tepede, ağaçlar arasında, gizli görünümlü bir yapı vardı. Buradan öne, arkaya doğru, çevrenin zengin görünümleri göze çarpıyordu. Tatlı bir eğilimle çıkılan bir yamaç insanı sevimli bir orman yavrusuna ulaştırıyordu. Buradan da çıkınca çiftliğin çevresindeki kayalıklara varılıyordu.

Buralara geldiklerine gerçekten sevinmişlerdi. Sanki küçük bir dünya dolaşmışlardı. Yeni binanın yapılacağı yere gelince, buradan evlerinin pencerelerini gördüler. Hep birlikte yosun kulübesine indiler, orada ilk kez dördü bir arada oturdular.

O gün dolaştıkları yolu, tam bir neşeyle, zevkle gezebilmek için, çok güzel bir biçimde düzenlemeye hep birlikte karar verdiler.

Bu arada herkes önerilerini ortaya atıyordu. Saatlerce süren bu yoldan, iyi bir düzenlemeyle, bir saatte geçileceği düşünülüyordu.

Charlotte bu iş için gerekli harcamaları hatırlatarak, hayalleri durdurmak istedi.

Bunun üzerine, Eduard: "Bunun da bir yolu bulunur." dedi. "Ormanın içindeki güzel, fakat az gelir sağlayan binayı satıp o parayla bu köprüyü yaparız. Böylece, değerli gezintilerle, yerine harcanmış paranın zevkini çıkarırız.

Bu tasarıya, iyi bir ev yöneticisi olarak, Charlotte de karşıçıkamadı. Bu konu daha önce de konuşulmuştu. Şimdi Yüzbaşı arsaların orman köylüleri arasında bölüştürülmesiyle ilgili bir tasar yapacaktı.

Ancak, Eduard işi daha kısa yoldan ele almak istiyordu: O toprakları çoktandır önerilerde bulunan şimdiki kiracı satın alıp borcunu taksitle ödemeliydi. Bundan böyle yapılacak olan işler de bir tasar içinde, bölüm bölüm yapılmalıydı.

Bu denli akla uygun bir öneri gerçekten alkışlanmaya değerdi.

Daha şimdiden yolları tasarlıyorlardı. Yeni dinlenme, seyretme yerleri yapmayı umuyorlardı.

O akşam eve dönünce, herşeyi canlı olarak görmek isteğiyle yeni haritayı ellerine aldılar. Sabahleyin geçtikleri yolu haritada buldular, onu nasıl geçebileceklerini araştırdılar. Önceden kararlaştırdıkları şeyi bir kez daha görüşüp buna yeni düşüncelerini eklediler.

Köşkün karşısında yapılacak evin yeri yeniden saptandı. Yolun da orada tamamlanmasına karar verildi.

Ottilie hiç konuşmamış, hep susmuştu. En sonunda, Eduard Charlotte'nin önündeki haritayı alıp Ottilie'ye uzattı, onun da düşüncesini söylemesini istedi.

Genç kız gene susuyordu. Bu kez, Eduard, onu cesaretlendirmek isteğiyle: "Susmayın." dedi. "Herşey oluş, düşünce durumunda daha."

Ottilie parmağını haritada tepenin üzerine koydu.

— "Ben sizin yerinizde olsaydım, evi buraya yapardım." dedi. "Ancak buradan köşk görünmez. Çünkü ormanla çevrilmiştir. Buna karşılık, köyle öbür binalar gizlenmiş gibi duracakları için, insan bambaşka bir dünyada sanacaktır kendini. Göllerin, değirmenin, tepelerin, dağlarla ovanın görünümü gerçekten harikulâde olacaktır. Oradan geçerken bunun farkına vardım."

Genç kız sözünü bitirince, Eduard: "Bakın, bu çok doğru." dedi. "Nasıl oldu da bizim aklımıza gelmedi! Ottilie, sen şöyle düşünüyorsun değil mi?"

Eline bir kurşun kalem alıp tepenin üzerine kalın çizgilerle bir dörtgen çizdi.

Yüzbaşı'nın içi bir tuhaf olmuştu. Çünkü özenle, tertemiz çizilmiş bir tasarın çizilip karalanmasına gönlü razı olmuyordu. Ancak, güç duyulur bir homurdanmayla yetinip kendini tuttu, önesürülen öneriyi kabul etti.

Sonra da şöyle dedi:

— "Ottilie haklıdır. Bir kahve içmek, ya da evde yemekten pek

okadar hoşlanılmayan bir balık yemek için daha uzak yerlere gitmek isteği uyanmaz mı insanda? Hep değişik yerler görmek yeni izlenimler edinmek isteriz biz. Eskiler köşkü burada yapmakla isabetli bir davranışta bulunmuşlar. Rüzgârlardan korunduğu gibi, gerek duyulan her yere de yakındır. Ancak, oturma yeri olarak değil de, eğlence durağı diye kullanılacak olan bu yapı Ottilie'nin işaretlediği yerde, gerçekten, çok iyi duracaktır. Güzel mevsimlerde en hoş saatleri orada geçirebileceğiz."

Bu işin üstünde dilşünüldükçe, Ottilie'nin önerisi daha çok akla yatkın bulunuyordu.

Eduard bu buluşu Ottilie ortaya atmış olduğu için seviniyor, bu sevincini de gizlemeyip sanki kendisi bulmuş gibi kıvanç duyuyordu.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

I

ERTESİ sabah, Yüzbaşı erkenden o yeri inceleyip önce kabataslak bir tasar çizdi. Daha sonra, öbürleri de gelince, karar onaylanarak bütün ayrıntıları kapsayan yeni bir tasar hazırlandı. Gerekli hazırlıklar başladı. Bu arada, toprakların satış işi yeniden ele alındı. İki erkeğe şimdi gene iş düşmüştü.

Yüzbaşı, temel atma törenini Charlotte'nin doğumgününe raslatmanın bir nezaket, bir borç olduğunu Eduard'a anımsattı.

Eduart bu tür bayramlara, yıldönümlerine karşı içinde bir isteksizlik duyardı. Ancak, bu kez bu duygusunu yenmesi güç olmadı. Çünkü Ottilie'nin de az sonra gelecek olan doğumgününü kutlamayı kararlaştırmışlardı.

Yapılacak işlere ait harcamalarda bir hayli titiz ve tedirgin davranan Charlotte tasarlarla günlük masrafları birkaç kez gözden geçiriyordu.

Sabahları herkes yalnız çalıştığı için akşamları bir araya toplanmak o denli zevkli oluyordu.

Ottilie o sıralarda ev işlerine tümüyle sahip çıkmıştı. Onun sessiz, güven verici bir ruhu vardı. Bu yüzden de, bu durumun yadırganacak bir yanı yoktu. Eve, ev yaşantısına olan bağlılığı dışarıyla olan ilişkisinden daha güçlüydü.

Eduard genç kızın o gezintilere hatır için katıldığını hemen anlamıştı. Akşamları uzun süre dışarıda kalması da gene hatır içindi. Kimi vakit evde kalabilmek için bir bahane ileri sürdüğü bile oluyordu. Bu nedenle de ortaklaşa yapılan gezintileri gün batmadan eve dönecek şekilde düzenlerdi. Kızcağız uzun süredir ara verdiği bir işe yeniden başlamıştı. Temiz, o denli tutku dolu bir aşkı anlatan şiirler okuyordu.

Akşamları her zaman olduğu gibi gene küçük masanın

çevresinde toplanıyorlardı. Charlotte kanepede, Ottilie onun karşısına düşen bir koltukta, erkekler de masanın öbür yanlarında oturuyorlardı.

Ottilie çoğunlukla Eduard'ın sağında yer alıyor, genç adam kitap okuduğu zamanlar ışığı ondan yana itiyordu. Sonra, kitaba bakmak için ona doğru yaklaşıyordu. Kendi gözlerine yabancı dudaklardan daha çok güvenirdi. Eduard da, Ottilie daha rahatlıkla görsün diye, ona doğru dönüyordu. Kitabın yapraklarını çevirirken kızın okuyup bitirmesi için uzun aralar veriyordu. Charlotte'yle Yüzbaşı bunu fark edince birbirlerine bakıp gülümsüyorlardı.

II

Bütün bunlara karşın, bir gün Ottilie'nin sessiz aşkını ortaya çıkaran bir işaret, ansızın, çok şaşırtıcı bir etki yarattı. Hoşlanılmayan bir misafirin arkasından, çok sıkılmış olan Eduard biraz daha oturulmasını önerdi. O akşam, uzun bir süredir çalmadığı flütünü alıp çalmak isteğini duymuştu.

Charlotte de ortaklaşa çalmaya alıştıkları sonatların notalarını aramaya başladı. Ancak, onları bulamayınca, Ottilie biraz da çekinerek notaları kendi odasına götürmüş olduğunu söyledi.

Bunun üzerine Eduard genç kıza döndü.

— "Öyleyse, piyanoda da bana siz eşlik eder misiniz?" diye sordu.

Gözleri sevinçten pırıl pırıldı.

Ottilie: "İnşallah beceririm." diye fısıldadı.

Sonra gitti, notaları getirdi, piyanoya oturdu.

Dinleyenler bu parçaları Ottilie'nin nekadar güzel öğrenmiş olduğuna şaştılar. Onları daha çok şaşırtan şey Eduard'ın çalışına uymasıydı.

"Uyma" deyimi burada belki kullanılmamalıdır. Çünkü Charlotte ustaca yönettiği yetenekleri dolayısıyla, arada-bir duraklayıp hızlanan kocasına eşlik etmeyi çok iyi başarırdı. Ottilie de, bu parçaları birkaç kez Charlotte'den dinleyerek bellemişti; şimdi hemen hemen tıpkı onun gibi Eduard'a eşlik edebiliyordu; ritme uygun olmasa bile Eduard'ın çalışıyla bir uyum sağlıyabiliyordu. Belki bestecisi bile yapıtının bu denli bir değişikliğe —sevimli bir değişikliğe— uğramasına sevinirdi.

Yüzbaşı'yla Charlotte bu beklenmedik olayı bir çocuğun tehlikeli sonuçlar doğurabileceği için hoşgörülmeyen, ancak kınanmayan, üstelik gıptayla seyredilen bir davranışı olarak kabul etmek zorunda kaldılar.

*

**

Aynı zamanda, Yüzbaşı'yla Charlotte arasındaki eğilim de tıpkı Eduard'la Ottilie arasındaki yakınlaşma gibi hızla büyümekteydi. Belki de bu gelişme onlarınkinden daha tehlikeliydi. Çünkü ikisi de kendilerine çok daha ciddi, güvenli olarak bakmaktaydılar. Yüzbaşı şimdiden kendini Charlotte'ye karşıkonulmaz bir gücün etkisi altına girmiş gibi görüyor, tehlikeyi iyice sezinliyordu.

Charlotte yeni yapılan işlerin başına belirli saatlerde gidiyordu. Yüzbaşı ise, o sırada oralarda görünmemek için, sabah erken kalkıp işlerini düzene koyuyor, sonra hemen köşkteki bölüğüne çekiliyordu.

Charlotte ilk günler Yüzbaşı'nın bu davranışlarını rastlantıya bağlıyordu. Onu her yerde arayıp da bulamayınca genç adamın davranışının nedenini anladı, ona karşı daha büyük bir saygı duydu.

Yüzbaşı bir yandan Charlotte'yle yalnız kalmamaya çalışırken bir yandan da genç kadının yaklaşan doğumgünü için yapacaklarını bir an önce tamamlamaya çalışıyordu. Aşağıdan başlayıp köyün arkasından geçirdiği yolu, taş elde etmek için, yukarıdan aşağıya

doğru da tamamlamaya başlamıştı. İşi öyle düzenlemişti ki, yolun iki bölümü doğumgününden bir gün önce birbirine bağlanacaktı. Yeni eve konacak süslü temel taşı bile hazırdı.

Duygular içeride kalmıştı, dışarıya yalnızca küçük, dostane, sır dolu niyetlerle çalışmaların oluşturduğu bir karşıt durum yansıyordu. Bu yüzden de konuşmalar hiç de canlı değildi.

Eduard ortada eksik bir şey olduğunu sezmişti. Bir akşam, Yüzbaşı'dan kemanını alıp piyanoda Charlotte'ye eşlik etmesini rica etti. Yüzbaşı da bu isteği reddedemedi.

O akşam, böylece, çok ağır bir müzik parçasını sakin, rahat bir şekilde, gerçekten harikulâde çaldılar. Hepsi hayran kaldı. Bu konserlerin daha sık tekrarlanıp ortak el alıştırmaları yapılmasına karar verildi.

Bir ara Eduard: "Onlar bizden daha iyi beceriyorlar, Ottilie." dedi. "Onlara hayran olduğumuzu açıklayalım ama, biz de sevincimizi paylaşalım."

DOKUZUNCU BÖLÜM

I

DOĞUMGÜNÜ gelmiş, herşey tamamlanmıştı. Bitirilen işler arasında, köy yolunu suya doğru çevirip yükselten duvar, kilisenin önünden, Charlotte'nin yaptırdığı alandan geçip kayalıkları dolandıktan sonra, yosun kulübesinin solunda tam bir dönüşle sola sapıp hafif bir eğimle tepeye dek varan yol da vardı.

O gün ev gerçekten çok kalabalıktı. Kiliseye gittiklerinde gördüler ki köy halkı bayramlık giysileriyle orada toplanmıştı. Duadan sonra, kurallara titizlikle dikkat edilerek, kiliseden çıkıldı: Önden erkek çocuklarla delikanlılar, onlardan sonra köşk sahipleriyle misafirler, en sonra da kızlarla kadınlar çıktılar.

Yolun dönemecinde kayalar üstünde, yükseltilmiş bir yer hazırlanmıştı. Yüzbaşı Charlotte'yle misafirleri burada dinlenmeye çağırdı. Oradan yolun tümü görülüyordu. Önde erkeklerin, arkadan da kadınların geçişleri izlenebiliyordu. Ayrıca, yavaş yavaş yürüyen, evin yapılacağı yerin çevresinde bir çember oluşturan kalabalık da görülüyordu.

Evsahibi, yakınları, gözde misafirler bir yana oturdular. Sonra misafirler aşağıya temel taşının konulmasını görmeye çağrıldılar.

Bir elinde çekiç, öbüründe mala bulunan, süslü giyinmiş bir duvarcı, düz yazı haline konulması güç bir koşukla konuşmaya başladı:

— "Bir bina yapılırken üç şeye dikkat edilmelidir: Yeri iyi seçilmeli; temeli sağlam olmalı; yapı düzgün olmalı. Bunların birincisi yapının sahibinin işidir. Çünkü, nasıl kentte binaların nereye yapılacağına prensle belediye başkanı karar veriyorsa, burada da evinin nerede yapılacağını bildirmek yapı sahibinin hakkıdır."

Orada Eduard'la Ottilie yan yana duruyorlardı. Ancak, birbirlerinin yüzlerine bakmaya cesaret edemediler.

Duvarcı sözlerine devam etti:

— "Üçüncü iş, binayı tamamlamak sanatkârların görevidir. Yapı işiyle ilgili olmayan sanat da oldukça azdır. İkinci iş olan temeli kurmak duvarcının işidir. İşin en önemli yanı olduğunu hiç korkmadan söyleyebilirim. Ciddi bir iştir bu. Temel atma töreni derinde yapılır. Şu dar çukurda bizim çalışmalarımıza tanıklık etmekle şeref veriyorsunuz. Yontulmuş olan şu taş artık yerine konulacak, şimdi değerli kişilerle şereflenmiş olan bu boşluk kapatılıp doldurulacak.

"Köşesiyle evin gerçek köşesini belirten, dikliğiyle de düzeni ortaya koyan, suya dikey olan konumuyla duvarların düşeyliğini yansıtan bu taşı artık doğrudan doğruya yerine yerleştirebiliriz. O kendi ağırlığı üstünde durur ama, gene de alçı, harç eksik olmamalıdır. Birbirlerine eğilimi olan kişiler nasıl kanun yoluyla daha güçlü bağlanırlarsa, biçimleri birbirine uyan taşlar da bu harç sayesinde daha iyi bitişirler. Çalışanların arasında boş durmak hoş kaçmayacağından, bu işe yardımcı olmaktan kaçmayınız."

Duvarcı bu konuşmadan sonra malayı Charlotte'ye uzattı. O da bununla taşın altına kireç attı. Öbürlerinin de aynı hareketi tekrarlamasından sonra, taş yerine oturtuldu. Daha sonra Charlotte'yle başkaları da çekiçle üç kez vurup, taşın toprakla kaynaşmasını sağladılar.

Duvarcı yeniden konuştu:

— "Duvarcının işi her zaman şimdiki gibi açık havada olmaz. Bizim çalışmalarımız hiç kimsenin dikkatini çekmez. Taşçı ustasıyla heykeltıraşın işi daha çok göze çarpar. Bu arada, sıvacı bile bizim yaptıklarımızın üstünü boyayıp öne geçer. Buna da, katlanmak zorundayızdır. Bu durumda, yaptığı işin üstün olduğuna inanmak duvarcının kendisinden başka kime kalır? Duvarcıdan çok kendini tanıyacak kim var?

"Ev yapıldıktan sonra dış yüzeyler süslenir. Duvarcı ise evin içini, dışını oluşturan bütün parçaları ilk haliyle görür. Bu arada,

bir kusur işleyen kişi, alınan bütün önleyici çözüm yollarına karşın, bir gün herşeyin ortaya çıkmasından korkar. Aynı şekilde, iyi bir iş yapılmışsa o da er-geç ortaya çıkar. Bu yüzden de temel taşını bir işaret taşı olarak da kabul ediyoruz. Bu eşit olmayan derinliklere çeşitli maddeler yerleştirilecek, bunlar da gelecek kuşaklar için bir belge olacaktır.

"Şu görülen maden kabın içinde yazılı kâğıtlar var. Bu madenden sayfanın üstüne çeşitli düşündürücü şeyler kazılmıştır. Şu cam şişeleri de şarapla doldurup dibe atıyoruz. Üzerlerinde tarih de var elbette. Bu yıl basılan paralardan da birkaç tane dibe atılıyor. Bütün bunları eliaçık yapı sahibine borçluyuz. Misafirlerimizden gelecek kuşaklara birer anı bırakmak isteyenler varsa onların armağanları da kabul edilecektir."

Duvarcı sözlerine küçük bir ara verip, çevresine bakındı. Ancak, böyle durumlarda hep olduğu gibi, kimse hazır değildi. Çevredekiler şaşkın şaşkın bakıyorlardı. En sonunda genç, neşeli bir subay şunları söyledi:

— "Bu değerli hazinenin içine üniformamdan koparacağım iki düğmeyi koymak istiyorum. Bunlar gelecek için saklanmaya değer."

Subay söylediğini yaptıktan sonra, başkaları da akıllarına gelen şeyleri çıkarıp vermeye başladılar. Kadınlar saç taraklarını, lavanta şişelerini, mücevherlerinden bir iki parçayı uzattılar.

Bu arada, tek duralayan Ottilie'ydi. En sonunda, Eduard, dostça bir sözle, genç kızı dalgınlığından uyandırdı. Ottilie boynunda babasının resminin takılı olduğu altın zinciri çözüp usulca öbürkilerin yanına koydu. Bunun üzerine Eduard altın zincirin de hemen çukura konmasını sağladı.

Bu görev sırasında en çok çaba gösteren duvarcı yeniden konuşmaya başladı:

— "Bu taşı, sonsuzluğa dek, evin gerek şimdiki, gerek gelecekteki sahiplerinin mutluluğu dileğiyle, yerine yerleştiriyoruz. Taşın yanında şu kutuyu da gömerken dünyada herşeyin ölümlü

olduğunu bir kez daha anımsıyoruz. Şimdi tamamlamakta olduğumuz evin bir gün yıkılıp bu kutunun da başkalarının eline geçeceğini de düşünmekten insan kendini alamıyor.

"Ancak, işimizin tez elden bitmesi için, hayallerimizi gelecekten şimdiki zamana çevirmeliyiz. Bu törenden sonra işimize koyulup evi tez elden yükseltmek zorundayız. Şu sırada görünmeyen pencerelerden evsahipleriyle misafirlerin neşeyle çevreyi seyrettiklerini hayal edelim. Onların şerefine içelim!"

Bu konuşmanın üzerine duvarcı işlemeli şarap kadehindeki içkiyi bir yudumda dikip kadehi havaya doğru fırlattı, attı. Neşeyle içilen bir içki kadehini kırmak aşırı bir sevinci belirtir.

Ancak, bu kez bardak kırılmadı. Toprağa düşmemişti çünkü. Bu da, hiç de garip bir şey değildi. Çünkü yapının hızla ilerlemesi için karşı yandan duvarlar yükseltiliyor, böylece gerekli yükseltideki iskele hazırlanmış oluyordu. Tören dolayısıyla bunlar tahtayla örülmüştü. Üstünde de birçok insan toplanmıştı. Bardak oraya fırlamış, onlardan biri de bardağı yakalamıştı.

Bardağı yakalayan bunu kendisi için iyi bir işaret saymıştı. Elinden bırakmadan başkalarına göstermekteydi. Bardağın üstüne, iç içe, çok ince bir şekilde E, O harfleri işlenmişti. Bu içki kadehi gençken Eduard için yaptırılmıştı.

II

İskeleler boşaldı. Misafirler arasında zayıfça olanlar tahtaların üstüne çıkıp çevrenin güzelliğini seyrediyorlar, öbürlerine överek anlatıyorlardı. Bir kat yükseğe çıkınca insanlar ne hoş görüntülerle karşılaşıyorlardı!

Ovanın ortasında pek çok yeni köy vardı. Dere sanki gümüş bir çizgiydi. Biri başkentin kulelerini bile gördüğünü söylüyordu.

Arkada, ormanın ardında, bir dağın uzaktan mor tepeleri görünüyordu.

Çevrenin hemen her yeri ayak altındaydı. Birisişöyle diyordu:

— "Bu üç havuz bir göl halinde birleştirilmeli. O zaman daha büyük, daha güzel bir manzarayla karşılaşırız."

Yüzbaşı, bu söz üzerine: "Evet, olabilir. Çünkü bu havuzlar eskiden zaten bir dağ gölü oluşturuyorlardı." dedi.

O zaman Eduard atıldı:

— "Yalnız, şunu söyleyeyim: Çınarlarla kavakların korunmasını isterim. Bunların orta havuzdaki durumları nekadar hoş!"

Sonra Ottilie'yi bir adım öne çekti.

— "Bakın, bu ağaçları ben diktim." dedi.

Ottilie hemen sordu:

— "Ne zaman diktiniz?"

— "Bunlar hemen hemen sizinle aynı yaştalar. Ben onları diktiğim vakit sen daha beşikteydin, yavrum!"

Yemekten sonra, yeni kuruluşları görmek için köyün içinde bir gezintiye çağırıldılar. Köy halkı Yüzbaşı'nın çağırısı üzerine evlerinin önünde toplanmıştı. Bir sıraya göre değil de ailecek topluluklar halinde birikmişlerdi. Bir bölümü akşam işlerini görüyor, öbürleri de sıralarda oturuyorlardı.

Hiç olmazsa pazarları, bayram günler, genel bir temizlik yapmaları için uyarılmışlardı.

*
**

Bizim arkadaşlar arasındaki yakınlık kalabalık topluluklarda hiç de hoş olmayan bir duraksamaya uğruyordu. Bu yüzden de büyük salonda dördü yalnız kalınca pek mutlu oluyorlardı.

Ancak, o gün Eduard'a gelen bir mektup ertesi gün misafirler geleceğini haber veriyordu. Bunu öğrenince keyifleri kaçmıştı.

Eduard, Charlotte'ye: "Düşündüğümüz gibi, Kont geç kalmamak

için yarın geliyormuş." dedi.

Charlotte bunun üzerine: "Öyleyse, sanırım Kontes de çok kalmaz." diye karşılık verdi.

Eduard, "Elbette kalmaz." dedi. "O da yarın gelecekmiş. Bir gece bizde kalıp öbür gün birlikte gideceklermiş."

Charlotte Ottilie'ye döndü.

— "Biz şimdiden hazırlığımızı yapalım." dedi.

Ottilie Charlotte'ye bakıp sordu:

— "Ne gibi bir hazırlık yapacağız?"

Charlotte neler yapılması gerektiğini anlattı. Bunun üzerine, Ottilie ayrıldı.

Yüzbaşı gelecek olan misafirleri hemen hemen hiç tanımıyordu. Bu yüzden de biraz bilgi edinmek istedi.

III

Kont'la Kontes daha önce başkalarıyla evlenmiş bulunuyorlardı. Ancak, birbirlerini büyük bir tutkuyla seviyorlardı. Evlenmeleri oldukça güçtü. İkisi de eşlerinden boşanmayı düşünüyorlarsa da, özellikle Kont birtürlü boşanamıyordu. Kontes'e gelince, o daha rahat boşanabilirdi.

Görünüşte ikisi ayrıydılar ama, aslında karşılıklı ilişikleri sürüp gidiyordu. Yalnız kışları başkentte buluşamıyorlardı. Yazları kaplıca kentlerine birlikte geziler yapıyorlardı.

İkisi de Eduard'la Charlotte'den daha yaşlıydılar. İki çift birbirlerini saray yaşantısından beri yakından tanıyorlardı. Birbirlerinin herşeylerini pek beyenmemekle birlikte, ilişkileri dostçaydı.

Ancak, bu kez gelmelerine Charlotte pek sevinmemişti. Bunun başlıca nedeni Ottilie'ydi. Bu temiz çocuk bu yaşta böyle bir örnek görmemeliydi.

Ottilie içeriye girerken Eduard şöyle konuşuyordu:

— "Öndeki binanın satışını bitirinceye kadar gecikirlerse daha iyi olur bence. Sözleşme nasıl olsa hazır. Bir kopyası yanımda ama, ikincisi yok. Bizim yazıcı da, hasta..."

Yüzbaşı'yla Charlotte bu kopyayı yazmayı önerdilerse de Eduard buna yanaşmadı. En sonunda Ottilie atıldı:

— "Bana verin bu işi!"

Charlotte: "Sen bunu tek başına nasıl bitirirsin?" diye sordu.

Eduard bu söz üzerine Ottilie'ye döndü:

— "Evet. Kopyayı en geç öbür sabah almak isterim. Hem, yazılacak çok şey var daha."

Ottilie, hiç aldırmadan: "Ben hazırlarım." deyip kâğıdı aldı.

IV

Ertesi sabah, misafirleri beklerken Eduard birdeh doğruldu.

— "Karşı yoldan atla ağır ağır gelen de kim?" diye sordu.

Yüzbaşı, dürbünle bakıp, at üstündekinin biçimini iyice anlattı.

Eduard: "Senin ayrıntılarıyla anlattığın da benim gördüğüme uyuyor." dedi. "Bu gelen Mittler olmalı. Peki ama, nasıl bukadar yavaş gelir bu adam!"

Atlı yaklaşınca bunun gerçekten Mittler olduğu anlaşıldı.

Basamakları yavaş yavaş çıkıyordu. İki erkek çıkıp onu dostça karşıladılar.

Eduard merakla sordu:

— "Neden dün gelmediniz?"

Mittler bu soruya şöyle karşılık verdi:

— "Ben gürültülü törenleri sevmem. Onun için, arkadaşımızın doğumgününü kutlamaya ancak bugün geldim."

Eduard, şakayla karışık, gene sordu:

— "Peki, nasıl oldu da zaman bulabildiniz?"

— "Değer veriyorsanız, size gelmemi dün vardığım sonuca borçlusunuz. Bir eve gidip barıştırma görevimi yapmıştım. Zamanımız neşeyle geçmişti. İşte orada duydum sizin bir doğumgünü kutladığınızı. O zaman, kendi kendime şöyle dedim: "Barıştırdığın kişilerin yanında eğlenmek bir bakıma bencilliktir. Neden bir kez de barışıkların yanında olup eğlenmek istemiyorsun?" İşte bu yüzden şimdi karşınızda bulunuyorum."

Charlotte bu söz üzerine gülümsedi.

— "Dün gelseydiniz bir misafir kalabalığıyla karşılaşırdınız. Bugün misafirimiz az. Yalnızca, size epey iş çıkarmış olan Kont'la Kontes'i görme olanağınız var."

Dört arkadaşın arasında bulunan bu tuhaf adam bu söz üzerine yerinden fırlayıp şapkasıyla mahmuzunu aramaya başladı. Sonra yüksek sesle bağırdı:

"Ne zaman biraz dinlenip eğlenmek istesem hep garip durumlarla karşılaşırım. Aksilikler beni kovalar. Peki ama, niçin huyumdan vazgeçeyim? Buraya gelmemem gerekirdi. İşte şimdi kovuluyorum. Gelecek misafirlerle bir çatı altında bulunmak istemem. Siz de dikkatli olun. Çünkü gerçekten uğursuz kişilerdir. Tıpkı ekşi hamur gibi çevreye yayılırlar."

Mittleri hernekadar yatıştırmak istedilerse de başaramadılar.

Sevimli ihtiyar haykırıyordu:

"Evlilik kurumuna sataşıp her ahlâk sahibi toplumun temel taşı olan bu kuruma saldıran kişi karşısında beni bulur. Bir sonuca ulaşamazsam onlarla ilişkimi keserim. Evlilik bütün uygarlıkların dayanak noktası, en yüksek tepesidir. Kabaları inceltir o. En görgülü adam evlilikten başka bir yol bulamaz inceliğini kanıtlamak için. Evlilik bağı asla çözülmemelidir. Çünkü evlilik insana okadar mutluluk getirir ki şöyle-böyle talihsizlikler birşey değildir. Talihsizlik de nedir ki aslında? Uzun süre insana musallat olan bir sabırsızlıktır. Belirli zaman geçince insan kendini yeniden mutlu görür.

Boşanmak için hiç bir haklı neden yoktur. İnsanın durumu acıyla, sevinçle öylesine yüksektir ki, karı-kocanın birbirlerine neler borçlu oldukları hesaplanamaz bile. Bu sınırsız borç ancak ölümsüzlüğe ulaşmakla ödenebilir. Evet, evliliğin insana sıkıcı geldiği olur. Bunu bilirim. Evet ama, kimi vakit bir karı-kocadan daha çok rahatsızlık veren vicdanımızla da evli değil miyiz?"

Mittler bir hayli coşmuştu. Arabacının borusu Kont'la Kontes'in geldiğini haber vermeseydi, daha konuşacaktı.

Kont'la Kontes, sanki hesaplamışlar gibi, iki ayrı vakitte köşkün avlusuna girdiler. Evdekiler onları karşılamaya giderlerken Mittler de bir yere saklanıp atını getirtti. Daha sonra öfkeyle atma atlayıp gitti.

ONUNCU BÖLÜM

I

YENİ gelenler içeriye alınıp "Hoşgeldiniz!" denildi. Kont'la Kontes uzun süredir göremedikleri, önceleri pek hoş günler geçirdikleri köşkü yeniden görmekten dolayı pek memnun kalmışlardı. Arkadaşları da onların aralarında bulunuşlarına seviniyorlardı.

Kont'la Kontes, ikisi de, orta yaşlı insanlardı. Ancak, gençliklerinden daha güzel, daha uzun boyluydular sanki, gençliğin tazeliği yok olsa bile.

İşte bu çiftte de o rahatlık vardı: Yaşayımı olduğu gibi kabul ettikleri için, eğilimleri, neşeleri, sakinlikleri çevreye de bulaşıyordu.

Bu etki toplantıda sürekli olarak duyuluyordu. Kont'la Kontes'in kentten geldikleri giysilerinden bile belli oluyordu. Arkadaşları köy yaşayışına uymuşlar, içlerinde gizli tutkular saklıyorlardı. İşte bu durum iki topluluk arasında tam bir karşıtlık oluşturuyordu.

Ancak, eski anılarla yeniler karışıp içtenlikli bir sohbete dalınca bu durum tümüyle ortadan kalktı. Aralarında bir kümelenme yarattılar.

Kadınlar kendi bölüklerine çekildiler. Onlar birbirlerine sırlarını açıklayarak, arada modadan söz ederek derin bir sohbete dalmışlardı. Erkeklere gelince, onlar da yeni gezi arabaları, atlar, at pazarlıkları üzerine konuşuyorlardı.

Yemek zamanı hepsi yeniden buluştu. Giysilerini değiştirmişlerdi. Misafirler daha hiç kimsenin üzerinde görülmemiş olan giysiler giymişlerdi. Bu bakımdan da bir üstünlük göstermiş oluyorlardı.

Sohbet bir hayli canlı, hareketli geçiyordu. Bu tür toplantılarda âdet olduğu üzere, çoğunlukla dereden-tepeden söz ediliyordu.

Aynı zamanda, hizmetçilerin anlamaması için, Fransızca konuşmayı uygun bulmuşlardı.

Bir ara, büyük bir rahatlıkla, üst tabaka ile orta tabaka olaylarından söz açıldı. Konuşma sadece bir noktada biraz takılmıştı. Charlotte'nin bir gençlik arkadaşının yakında boşanacağı haberi herkesi üzmüştü.

Charlotte: "Uzaktaki bir arkadaşa hatır sormak bazen üzücü oluyor." diyordu. "İnsan onları mutlu görmek isterken, kaderlerinin tehlikeye düşüp yaşayışlarının yeni, güvensiz bir yolda olduklarını öğrenmek zorunda kalıyor."

Bunun üzerine Kont: "Bu gibi şeylerle karşılaşıyorsak suç bizim, efendim." dedi. "Biz dünya işlerini olduğu kadar özellikle evlilik bağını da tıpkı tiyatro oyunlarında olduğu gibi çözülmez, ölümsüz görmek eğilimindeyiz. Biraz da oyunların etkisinde kalıyoruz besbelli. Güldürülerde evliliği birsürü engellerle gecikmek zorunda kalmış bir isteğin son sayfası olarak görürüz. Sevgililer isteklerine kavuşunca da, içimizde birden doğan bir sevinç oldukça uzun sürer. Ancak, gerçekte işler değişiktir. Burada olaylar perde açılıp yeni bir şeyler görünse de, görünmese de oyun sürüp gider."

Charlotte gülümsedi:

— "Ancak, işler bu denli fena gitmiyor besbelli. Tiyatrodan ayrılanlar bile orada bir rol almak isteğindedirler."

Kont bu söz üzerine, ortaya: "Buna söylenecek bir şey yok mu?" diye sordu.

Sonra karşılığını gene kendisi verdi:

"Evet, yeni bir rol almak istenebilir. Yaşayımı tanıyan kişiler durmadan değişen şu dünyada evliliğin sürekliliğini gerçekten tuhaf karşılarlar. Çok neşeli bir arkadaşım vardır. Kendisi yeni görüşlere önderlik ediyor. Ona göre evlilik beş yıl için olmalıdır. Bu sayı güzel, kutsal, aynı zamanda tektir. Bu süre içinde karı-kocanın birbirini iyice tanımaya, çocukları olmaya, kavga edip barışmaya yeteri kadar zaman vardır. Arkadaşım: "İşte o zaman ilk yıllar

mutlu geçer." diyor. "En azından iki, üç yıl zevkli geçer. Daha sonra karı-kocadan biri süreyi uzatmak isteyebilir. Ayrılma vakti yaklaştıkça herşeyin değeri daha çok büinir. Karı-kocalar kendi dünyasında yaşayan en ilgisizi bile bu durumdan hoşnut olacaktır. İnsan çok eğlendiği bir toplantıda nasıl zamanın çabuk geçtiğinin farkına varmazsa, böyle bir evlilikte de, ne zaman sonu geleceği unutulup, süre uzatılmış olur. Hem de kendiliğinden."

Bu şaka, her nekadar neşeli, eğlenceli bir nitelik taşıyorsa da, Charlotte'ye göre bütün bunlar Ottilie'nin yanında konuşulacak değüdi. Evet, Kont'un söyledikleri belki ahlâki bir yorum içinde uygun düşebilirdi. Ancak, bir bakıma suç, hiç olmazsa yarı suç olan bir şey üzerine açık-saçık konuşup onu hoş bir davranış gibi göstermek gerçekten tehlikeliydi. Evlenmeyle ilgili herşey de bir bakıma sakıncalıydı ya.

Bu yüzden, Charlotte, kendine özgü bir davranışla, konuyu değiştirmeye çalıştıysa da bunu başaramadı. O zaman da, üzülerek, Ottilie'yi uzaklaştırmak zorunda kaldı. Ancak, bunu da bir türlü beceremedi. Çünkü herşey harikulâde hazırlanmıştı. Üstelik, Ottilie bir işaretiyle hizmetçiye gereken direktifi verebiliyordu.

II

Charlotte'nin konuyu değiştirmek için çaba göstermesine ilgisiz kalan Kont konuşmaya devam etti.

Kont sözleriyle başkalarını rahatsız etmeyi pek sevmezdi ama, karısından ayrı yaşayıp, Kontes'le evlenmek istemisinden dolayı, evliliğin karşısında olduğunu belirten konuşmalar yapmaktan hoşlanıyordu.

Bir ara sözü yeniden aynı konuya getirdi:

— "O arkadaşım yeni bir yasa için öneride bulunuyor. Bir

evlilik ancak eşlerden biri üçüncü kez evlendikten sonra bozulmaz sayılmalıdır. Çünkü böyle bir insan evliliği vazgeçilmez bir şey saymıştır.

Eski evliliklerinden çok şey öğrenmiş, evliliğin hangi nedenlerle bozulduğunu görmüş demektir. Sözün kısası, insanlar birbirlerini denemelidir. Evlilere olduğu kadar bekârlara da bu konuda dikkat etmelidir. Ne olacağı bilinmez."

Eduard: "Bu durum toplumun evliliğe karşı ilgisini gerçekten artırır." dedi. "Çünkü evlendikten sonra hiç kimse iyi, ya da kötü huyları üzerinde düşünmez. Kendini düzeltmeye çalışmaz."

Bunun üzerine, Kontes de: "Bu tür bir yasa olsaydı, Charlotte ile Eduard iki basamağı başarıyla atlamış sayılırlar, üçüncüsüne hazırlanırlardı." dedi.

Kont bu söze şöyle karşılık verdi:

— "Onların talihleri varmış. Ölüm onların ilk evliliklerinde uğradıkları güçlükleri kolayca yendi."

Charlotte'nin suratı asılmıştı.

— "Ölüleri yerlerinde rahat bırakalım." dedi.

Kont: "Neden?" diye sordu. 'Onları saygıyla anmakta bir sakınca var mı? Arkada bıraktıklarına pek çok iyilik yapmak için kimbilir kaç yıllarını feda etmek yüksekliğini göstermişlerdir!"

Kontes hafiften içini çekti:

— "Ah! bu gibi durumlarda kurbanın çok genç yaşlarda olması gerekmeseydi...

Kont hemen atıldı:

— "Evet, dünyada pek az şeyin umulan sonuca ulaşması gerçekten üzücü bir şey. Çocuklar verdikleri sözü tutmazlar. Gençler pek seyrek tutarlar. Onlar sözlerini tutsalar bile dünya sözünde durmaz.

Konunun değiştiğini görünce Charlotte sevinir gibi bir tavırla gülümsedi.

— "Bizler iyi şeyleri bölüm bölüm tatmakla yetinmeye

alışmalıyız.

Kont da, bu söz üzerine: "Elbette!" dedi. "Siz ikiniz güzel zamanlar geçirdiniz. Eduard'la sarayın en hoş çifti olduğunuz zamanları anımsıyorum. Bugün artık o parlak zamanlar da, şahane düğünler de çok gerilerde kaldı. Siz ikiniz dans ederken herkesin gözü sizin üzerinizde olurdu. Birbirinizin gözlerinize baktığınız zaman imrenmeyen kalmazdı."

Charlotte kontun bu sözlerine karşılık: "Pek çok şey değişikliğe uğradığı için, bunları artık alçakgönüllükle dinleyebiliriz." dedi.

Kont hemen yeniden söze başladı:

"Doğrusunu isterseniz, Eduard'ı sessiz sessiz kınıyordum. Çünkü tuttuğunu koparamamıştı. En sonunda o, insanı şaşırtan annesiyle babası nasıl olsa boyun eğeceklerdi. Bu yüzden on yıl kazanmış olmak az şey mi?"

Kontes: "Ben de Eduard'dan yana olmak zorundayım." dedi. "Bu işte Charlotte'nin de suçu var. Eduard'ı bütün kalbiyle sevdiği, kocası olarak gördüğü halde, çok eziyet ediyordu. Bu olaylara kaç kez ben bile tanık muştum. Bu yüzden de Eduard ondan kaçıp uzaklaşmak zorunda kaldı. Bu kararı almaya âdeta zorlandı.

Eduard Kontes'e bakarak başını salladı. Kendisinden yana çıktığı için sevinmiş görünüyordu.

Kontes konuşmasına yeniden başladı:

— "Charlotte'nin bir özürü vardı. Onu da anmadan geçemeyeceğim. O zamanlar onun çevresinde pervane gibi dönen bir adam vardı. Charlotte'yi yakından tanıdıkça, ona başkalarından daha çok ilgi gösterdiği görülüyordu.

Kont hemen canlandı:

"Sevgilim, şunu açıkça söyleyelim ki o adam senin için de sıradan biri değildi. Charlotte senden çok çekiniyordu, hiç kimseden korkmadığı kadar korkuyordu senden. Şunu da söyleyeyim ki ben kadınların bir erkeğe olan sevgilerini uzun süre sürdürmelerini,

araya giren ayrılıklara karşın, ondan vazgeçmemelerini çok güzel bir davranış olarak nitelerim."

Kontes: "Bu hoş özellik erkeklerde daha çok bulunur sanırım." dedi. "Hem, biliyor musun, sevgili Kont, ben bunu sen de de fark ettim. Önceden sevmiş olduğun bir kadının ricası şu sıradaki sevgilininkinden daha çok önemli görünüyor.

Kont güldü:

— "Bu sitemi haklı bulmak zorundayım." dedi. "Ancak, Charlotte'nin ilk kocası için şunu söylemek isterim: Ben o adamı hiç sevmemiştim. Çünkü güzel bir çifti birbirinden ayırmış, birbirleriyle beş yıl değil, onbeş yıl bir arada geçinebilecek iki insanı bundan yoksun etmişti."

Charlotte, bu sözler üzerine: "Öyleyse, kaçırdığımız fırsatı şimdi değerlendirmeye çalışalım." dedi.

Kont da: "Bunu sakın ihmal etmeyin." dedi. "İkinizin de ilk evlilikleriniz oldukça sevimsizdi. Bu deyimi kullandığım için lütfen bağışlayın beni. Bütün ilk evlilikler sonradan en hoş ilişkileri bile bozarlar. Gelişigüzel bir güven duygusundan başka bir şeye dayanmayan evliliklerdir bunlar. Üstelik, evlendikten sonra herkes kendi yoluna devam eder."

Konuşma buraya gelince, konuyu kesinlikle değiştirmek isteyen Charlotte cesur bir şekilde söze karıştı. Bu davranışında da, başarılı oldu. Konuşma artık genelleşmişti. İki kocayla Yüzbaşı lafa karışıyorlar, Ottilie bile düşüncelerini söylemek zorunda kalıyordu.

III

Yemek bittikten sonra masaya konan sepet dolusu yemişler, süslü vazolardaki çiçekler çevreye neşeli bir hava vermişti. Yemekten sonra, söz parktan açıldı. Ottilie, ev işlerini ileri sürerek,

toplanlantıdan ayrıldı. Ancak, gerçekte yazıların kopyasıyla uğraşacaktı. O sırada Kont Yüzbaşı'yla konuşuyordu. Daha sonra Charlotte de onlara katıldı.

Yukarı çıktılar. Sonra Yüzbaşı tasarları getirmek için aşağıya koşarken, Kont Charlotte'ye döndü.

— "Bu adam gerçekten hoşuma gidiyor." dedi. "Bilgili olduğu kadar çalışmalarında da pek ciddi, olumlu. Burada başardığı işlerle daha yüksek mevkilerde önemli bir yer edinebilirdi."

Charlotte Yüzbaşı'nın övülüşünü büyük bir sevinçle dinliyordu. Aynı zamanda içinde garip bir mutluluk duyuyordu. Ancak, duygularını belli etmeyip, Kont'u büyük bir sakinlikle, rahatlıkla onayladı.

Kont daha sonra sözlerini şöyle sürdürdü:

— "Yüzbaşı'yla tanışmam, gerçekten, zamanında oldu. Kendisine uygun düşecek bir görev var. Bu işe aracılık yapmakla hem onu sevindirmiş, hem de bir arkadaş kazanmış olurum."

Kontun bu sözleri Charlotte'yi gerçekten şaşırtmıştı. Genç kadın yıldırımla vurulmuşa döndü.

Ancak, kont hiçbir şeyin farkına varmamıştı. Çünkü kadınlar çoğunlukla kendilerini kollamayı çok iyi becerdikleri için olağanüstü durumlarda da yapma bir sakinlik içinde bulunmayı başarırlar.

Bütün bunlara karşın, Charlotte artık Kont'un bundan sonra söylediklerini tam olarak dinleyemedi.

Kont şöyle diyordu:

— "İnandığım bir şeyi çabucak yaparım. Şimdi de yazacağım mektup aklımda sanki hazır gibi. Bu yüzden de yazmak için sabırsızlanıyorum. Lütfen bana mektubumu götürecek atlı bir uşak sağlar mısınız?"

Charlotte içinden mahvolmuştu. Şaşkınlığı içinde, ne diyeceğini bilemiyordu. Bereket versin, Kont Yüzbaşı üzerine düşündüklerini anlatmayı sürdürüyordu. O sırada Yüzbaşı gelip haritayı

Kont'un önüne koydu.

Charlotte kaybedeceği insana artık bir başka gözle bakıyordu. Hafifce selâm vererek, geri çekilip dışarı çıktı, yosun kulübesine doğru koşmaya başladı. Daha yolun ortasındayken gözyaşlarını tutamadı. Orada o barınağın küçük odasında kendini daha önce hiç tanımadığı derecede coşkun bir aşka, tutkuya, perişanlığa bırakıverdi.

⁂

Öte yandan, Eduard'la Kontes de birlikte göllere doğru yürüyüşe çıkmışlardı. Herşeyi öğrenmek isteyen bu akıllı kadın Eduard'ı sürekli olarak yokluyordu. Bu arada, genç baronun Ottilie üzerine söylenecek övgüleri durmadan kapatmak istediğini fark etmişti. Yavaş yavaş konunun içine girip artık iyice anlamıştı ki Eduard'la Ottilie arasında bir aşkın başlamakta olmayıp çoktan başlamış olduğunu.

Evli kadınlar birbirlerini hernekadar sevmeseler de bekâr kızlara karşı gizli bir anlaşma halindedirler. Bu tür eğilimlerin sonuçlarını duygulu ruhları yüzünden çabuk anlarlar.

Ayrıca, Kontes o gün sabahleyin Charlotte'yle konuşurken, bir aralık, sözü Ottilie'ye getirmişti. Bu çocuğun sessiz bir ruh yapısı olduğunu söyleyip, köyde oturmasını onaylamadığını belirtmişti. Sonra, kendisinin kentte yaşayan, tek kızına iyi bir kız arkadaş arayan bir arkadaşı olduğunu söylemişti. Ottilie'yi pekâlâ oraya gönderebilirlerdi. Bu öneriye karşı Charlotte de: "bir düşüneyim. demişti.

Ancak, Kontes şimdi Eduard'la konuşurken, onun davranışlarından, konuşmalarından, bu önerinin bir karar haline gelmesinin gerektiğini anlamıştı. Kendi kendine bunları düşünüyordu. Gene de Eduard'ın konuşmalarına uyup suyuna gitmesini de çok iyi biliyordu. Kontes kadar kendini kollayabilen insan az bulunurdu.

Bu gibi olağanüstü durumlarda kendimizi kollayabilmemiz aynı zamanda başkalarını da etkimiz altına almamızı sağlar. Görünüşte fedakâr davranırız; içten ise, isteklerimizi gerçekleştirip kendimizi tatmin edebilecek bir duruma geliriz. Ayrıca, bu düşünceye karşımızdakini kandırmanın gizli sevinci de eklenir. Biz yalnız o sıradaki başarımıza değil, geleceğe yönelik utandırmalarımıza da seviniriz.

Bu arada Kontes Eduard'a hiç hoşlanmıyacağı bir şey daha yaptı. Charlotte'yle ikisini üzüm zamanı için evine çağırdı. Bunun üzerine Eduard sordu:

— "Acaba Ottilie'yi de getirebilir miyiz?"

Kontes bu soruya da Eduard'ın istediği karşılığı verdi.

Eduard daha şimdiden harikulâde görünümlerden, geniş ırmaklardan, tepelerle kayalıklardan, üzüm bağlarından, eski köşklerden büyük bir heyecanla söz etmeye başlamıştı. Temiz ruhunun coşkusuyla, su gezintileriyle bağ bozumunun neşeli havasının Ottilie'yi ne denli mutlu kılacağını anlatıyordu.

O sırada Ottilie'nin onlara doğru gelmekte olduğu görüldü.

Kontes hemen Eduard'a tasarladıkları bu sonbahar gezisinden genç kıza hiç söz etmemesini söyledi. Çünkü çok sevilip can atılan şeylerin gerçekleşememek gibi bir durumu vardı.

Bunun üzerine, Eduard: "Olur. deyip, Kontes'e Ottilie'ye doğru yürümesini söyledi. Kendisi de hemen önden koştu.

Yolda giderlerken topladığı kır çiçeklerini bir demet yapıp genç kıza verdi, elinden öptü. Bunu görünce Kontes içinde bir üzüntü duydu. Hernekadar bu aşkın bir günah olduğu düşüncesini desteklemiyorsa da, bu sevgi dolu nazik davranışları da, kim olduğu bilinmeyen bu yeni gelmiş zavallı kıza uygun bulmuyordu.

Akşam olmuş, herkes sofraya oturmuştu. Ortalıkta değişik bir hava esiyordu.

Kont Charlotte'ye sözünü ettiği mektubu yazıp göndermişti. Şimdi, yanında oturan Yüzbaşı'yı ustaca yokluyordu. Onu lâkırdıya tutmuştu. Bu yüzden, Kont'un sağında oturan Kontes ne

Kont'la konuşabiliyordu, ne de Eduard'la.

Zaten bir hayli heyecanlı olan Eduard susamış, bol bol şarap içmişti. Bu yüzden de canlanıp, yanında oturan Ottilie ile içtenlik dolu bir konuşmaya dalmıştı.

Karşıda, Yüzbaşı'nın yanında, içinden gelenleri söylemesi olanak-dışı olan Charlotte oturuyordu. Böylece, Kontes'e de bol bol fikir yürütecek vakit kalıyordu. Kontes Charlotte'nin huzursuz oluşunun farkına varmıştı. O sırada genç kadının kocasıyla Ottilie arasındaki ilişkilere kızıp surat astığını sanıyordu. Öte yandan, kendisi de amacına nasıl ulaşacağını düşünmekteydi.

Yemekten kalkılınca, herkes dağıldı. Kont gurursuz, ciddi bir adam olan Yüzbaşı'nın isteklerini öğrenmeye çalışıyordu. İki erkek salonun bir yanında bir aşağı, bir yukarı dolaşıyorlardı. Umuttan, şaraptan heyecanlanan Eduard, bir pencere kenarına dayanmış, Ottilie ile şakalaşıyordu. Kontes'le Charlotte de sessizce salonun öbür yanında koltuklara çökmüşlerdi. Onların susup oturmaları herkese de durgunluk vermişti. Biraz sonra kadınlar kendi bölüklerine, erkekler de kendi odalarına çekildiler. İşte böylece bir gün sona ermişti.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

I

EDUARD Kont'a odasına giderken de eşlik etti. Böylece, bir süre daha onunla konuştu. Kont eski anılara dalmıştı. Güzellikten anlayan ateşli bir erkeğin canlılığıyla anlatmaya başladı:

— "Güzel bir ayak doğanın en bulunmaz bir hediyesidir." diyordu. "Bu tür güzellik bozulamaz. Bugün onun yürüyüşünü seyderken, sanki sevdikleri kadının, biraz barbarca da olsa, ayakkabısından su içen Sarmatlar gibi ayağını öpeceğim geldi."

İki erkek sadece Charlotte'nin ayaklarının güzelliğinden söz etmediler. Eski öykülere, maceralara da daldılar.

Bir ara, Eduard'la Charlotte'nin sevgilerinden, vaktiyle onların birleşmelerini engellemiş olan nedenlerden söz ettiler. Aynı zamanda birbirlerine aşklarını anlatmak için ne gibi çarelere başvurduklarını andılar. Kont sordu:

— "Bilmem anımsıyor musun? "Kral dayısını ziyaret için gelmişti. O gün öbür sarayda buluşmuşlardı. Ben de senin macerana nasıl da dostça bir davranışla yardımcı olmuştum! O gün süslü giysilerle, törenlerle geçmişti. Gecenin bir bölümü de özgür konuşmalara ayrılmıştı."

Eduard hemen ekledi:

— "Saraydaki kadınların oturdukları yere giden yolu çok iyi biliyordunuz. Ben de o yoldan rahatlıkla sağ-salim sevgilime kavuşmuştum."

Kont gene anlatıyordu:

— "Charlotte, beni memnun etmekten çok, ahlâk kurallarına dikkat ediyordu. Bu yüzden de, yanında her zaman çirkin bir bekçi kadın bulunduruyordu. Siz işaretlerle anlaşmaya çalışırken benim başıma neler gelmişti!"

Eduard bunun üzerine: "Dün, geleceğinizi duyunca, karımla

özellikle bu olayı anımsadık. dedi. "Bilirsiniz, nasıl yolumuzu şaşırdığımız için öndeki salona çıkmıştık! Orada yolu iyice bildiğimizden, nöbetçilerin önünden rahatlıkla geçebileceğimizi sanmıştık. Ancak, kapı açılınca nasıl da şaşırıp kalmıştık! Yol yataklarla kapatılmıştı. Yatakların üzerinde de, sırayla, kocaman, iri-yarı nöbetçiler uyumaktaydılar. Bir tanesi uyanıktı, nöbet tutuyordu. Bizi görür görmez pek şaşırmıştı. Bize gelince, gençlik cesaretinden olmalı, hiçbir şeye aldırmaksızın, uyuyanların üzerinden atlayıp kaçmıştık."

Kont, bu konuşmayı dinledikten sonra, anılara dalarak gülümsedi.

— "O zaman ben de, gürültü çıksın diye, ayağımın bir yere takılmasını istemiştim. İşte o vakit kimbilir nasıl bir uyanışa, kalkışa tanık olacaktık!.."

Onlar böyle konuşurlarken köşkün saati onikiyi vurdu.

Kont, gülerek: "Geceyarısı oldu." dedi. "İşte şimdi sizden bir şey rica etmemin tam zamanı.

"Bir vakitler benim size yaptığım gibi şimdi de siz bana yardımcı olacaksınız. Kontes'e kendisini görmeye geleceğimi söylemiştim. İkimiz de bütün gün baş başa kalıp konuşamadık. Üstelik, çoktandır da birbirimizi görmemiştik. Bu yüzden, baş başa geçecek bir saati özlemek garip olmasa gerek. Gidiş yolunu bana gösterebilirseniz dönüşümde yalnız da gelebilirim, sanırım. Yolda giderken kimsenin ayağına takılacak değilim elbette.

Eduard, Kont'u kırmamak için: "Size bu evsahipliği ödevini gerçekten yapmak isterdim. dedi. "Ancak, üç hanımında karşıki bölümde birlikte olduklarını sanıyorum. Bence, daha uyumamışlardır. Belki de baş başa oturuyorlardır. Yalnız, şu var: Sonra beklenmedik acayip durumlara yol açmayalım?..

Kont: "Hiç merak etmeyin. dedi. "Kontes beni bekliyor, şu sırada odasında yalnızdır.

Eduard, bu söz üzerine: "Öyleyse, işimiz kolaylaşır. dedi.

Eline şamdanı alıp Kont'un önüne geçti. Uzun bir aralığa açılan gizli bir merdivenden inip küçük bir kapıyı açtı. Gene dolambaçlı bir merdivenden çıktılar.

Yukarıda dar bir aralığa gelince, Eduard şamdanı Kont'un eline verdi. Sağdaki perdeli kapıyı gösterdikten sonra durdu, Kont'un içeri girmesini bekledi.

II

Kapı iter itmez açılmıştı. Eduard Kont'un içeri girmesiyle karanlıkta kaldı. Soldaki kapı Charlotte'nin yatak odasına açılırdı. Odadan sesler geliyordu.

Charlotte oda hizmetçisine soruyordu:

— "Ottilie yattı mı?"

Hizmetçi: "Hayır, efendim, yatmadı daha; aşağıda yazı yazıyor." dedi.

Yeniden Charlotte'nin sesi işitildi:

— "Öyleyse, söyle, gece ışığını yakıp gitsin yatsın. Vakit bir hayli geç oldu. Yalnız yatacağım için mumu da söndürürüm.

Eduart, bu arada, Ottile'nin hala yazı yazmakta olduğunu duyunca, içinde bir ürperti duydu.

— "Demek benim için çalışıyor!" diye mırıldandı.

Gecenin karanlığında onu hayalinde canlandırdı: Daracık bir yerde oturmuş, yazı yazıyordu. O yana doğru yöneldiyse de, oradan Ottilie'nin odasına yol olmadığını düşündü. Gene de, yanına girip onu bir kez olsun görebilmek için dayanılmaz bir istek duydu.

Yalnız, bunları düşünürken kendisini birden karısının odasının kapısında buldu. Ruhunda tuhaf bir karışıklık duydu. Kapıyı açmak istedi; kilitliydi. Hafiften bir vurdu, Charlotte işitmedi.

O sırada, Charlotte yandaki büyük odada geziniyordu. Kont'un

yaptığı öneriden beri içinde duyduğu değişiklikleri inceliyor, Yüzbaşı'yı hayalinde canlandırıyordu. Evi doldurup gezintileri canlandıran oydu. Şimdi, o gidince, ortalık birden bomboş kalacaktı.

Charlotte, bu gibi durumlarda hep yaptığı gibi gene kendisine bir avuntu arıyordu.

Böyle bir avuntu bulabilirse, geçen zamanın acısını hafifletecegini sanıyordu. Aynı zamanda, acıları hafifletip durgun geçecek olan zamana da beddua ediyordu. Bu yüzden de çok seyrek yaptığı birşeye başvurdu: Bol bol ağlayıp, gözyaşlarına sığındı. Kendisini kanepeye atıp, acısıyla baş başa kaldı.

Eduard hâlâ kapıdan ayrılmamıştı. İki kez, daha kuvvetle vurdu. Ses gecenin sessizliğinde o denli hızlı çıkmıştı ki, Charlotte irkildi. Birden ayağa fırladı. Hemen: "Yüzbaşı mı acaba?" diye düşündü.

Ancak, biraz sonra, bunun mümkün olamıyacağını anladı. Acaba ona mı öyle gelmişti? Hayır, bir ses duyduğuna kesinlikle emindi. Bir yandan da korkuyordu. Yatak odasına girip kilitlenmiş kapıya yaklaştı. Aynı zamanda, kendi korkaklığına da kızıyordu. Belki de Kontes birşey istemişti.

Charlotte, böyle düşünerek, kendini toparladı, kapıya yöneldi.

— "Kim o?" diye seslendi.

Hafif bir ses: "Ben!" diye karşılık verdi.

Sesin kime ait olduğunu iyice anlamayınca Charlotte bir daha sordu:

— "Kimsiniz? Anlayamadım."

Bu kez ses çok daha güçlü çıktı:

— "Ben, Eduard.

Charlotte kapıyı açınca karşısında kocasını buldu.

Eduard şakayla karışık, karısını selâmladı. Bu beklenmedik gelişine birtakım nedenler bulmaya çalışıyordu. En sonunda açıkça konuştu:

— "Niçin geldiğimi sana açıkça söylemek istiyorum. Bu gece

senin ayakkabını öpmeye yemin ettim."

Charlotte kocasına bakıp hafifçe gülümsedi.

— "Bu çoktandır aklıma gelmemişti. Bir bakıma iyi, bir bakıma da kötü bir davranış."

O sırada Charlotte ince geceliğini kocasına göstermemek için bir koltuğa ilişmişti. Eduard Charlotte'nin yanına diz çöküp ayakkabısını öptü. Sonra, ayakkabı elinde, karısının ayağını tutup, temiz bir duyguyla, göğsüne bastı.

III

Charlotte doğuştan yumuşak, evlilik yaşantısında da kendini zorlamaksızın sevgili rolü oynayan kadınlardandı. Yalnız, kocasını da hiçbir zaman tahrik etmez, onun isteklerine bile tam anlamıyla karşılık vermezdi. Ancak, davranışları soğuk olmaktan da uzaktı. Tıpkı doğal şeylerden bile utanç duyan bir nişanlıya benziyordu. Eduard onu o akşam işte gene böyle gördü.

Charlotte o gece Eduard'ın odasında kalmasını hiç istemiyordu. Çünkü Yüzbaşı'nın hayali kendisine sitem edermiş gibi geliyordu. Yalnız, Eduard'ı uzaklaştırması gerektiği düşüncesiyle duygularını belirtmesi kocasını büsbütün çekmişti.

Bunun üzerine, Charlotte'de beklenmedik bir hareket oldu. Genç kadın ağlamaya başladı.

Ağlamak zayıf yaradılışlı kadınları çekiciliğinden uzaklaştırırsa da, Charlotte'nin çekiciliğini büsbütün artırmıştı. Eduard da o gece çok yumuşak, sevimli, aşırı derecede istekliydi. Yarı ciddi, yarı şaka, karısından izin koparmaya çalışır gibiydi. Hiç de hakkını isteyen bir adam gibi değildi.

En sonunda, cesaretle, mumu söndürdü.

Karanlıkta eğilimler, hayaller gerçek dünyayı yeniyordu.

Eduard Charlotte'yi kolları arasında tutarken, Yüzbaşı'nın hayali genç kadının ruhuna yaklaşıp uzaklaşıyordu.

Böylece, yanındaki ile uzaktaki birbirine karışıp, hoş, zevkli bir hayal oluşturuyordu.

Gecenin bir bölümünü konuşmayla, şakalaşmayla geçirdiler. Gönülleri bu konuşmalara katılmadığı için rahat, özgürdüler.

Ertesi sabah, Eduard karısının koynunda uyandığı zaman, gün ışığının onlara şaşkın şaşkın baktığını sezinler gibi oldu. Güneş bir suçu aydınlatır gibiydi.

Yavaşça yataktan kalkıp gitti. Charlotte gözlerini açınca kendini yatağında yalnız buldu.

ONİKİNCİ BÖLÜM

I

SABAH kahvaltısında ev halkı gene bir araya gelmişti. O sırada, dikkatli bir kişi hepsinin duygularının, heyecanlarının derinliğini davranışlarından anlayabilirdi.

Kont'la Kontes, sabır içinde geçirmiş oldukları uzun bir ayrılıktan sonra, sevişip birleşmenin, birbirlerine karşılıklı sevgi inancı vermenin huzurunu duyuyorlardı.

Eduard'la Charlotte ise, çekingen, pişmandılar. İkisi de Ottilie'nin karşısına oturmuşlardı.

Aşk işte böyledir. Her türlü hakkı kendinde bulur, başka bir hak kabul etmez.

Ottilie bir çocuk kadar neşeliydi. Kendi yaradılışına göre bile pek şuhtu denebilir.

Yüzbaşı o sabah asık suratlıydı. Kont'la yaptığı konuşma içindeki duyguları uyandırmıştı. Kendini asıl yeteneklerini kullanamayıp şöyle-böyle işlerle vakit geçiren biri olarak görüyordu.

İki konuk gider gitmez yenileri geldi. Bu durum Charlotte'nin hoşuna gitmişti. Böylece, kendini unutup avunma yolları buluyordu. Ancak, Eduard yeni konukların gelmesinden hiç hoşlanmamıştı. Çünkü o Ottilie'yle ilgilenmek istiyordu.

Ottilie de durumdan pek hoşnut değildi. Sabahları yazması gereken yazıyı daha bitirememişti. Yeni gelenlerin arkasından hemen odasına gitti.

Akşam olmuştu. Konuklar arabaya bininceye kadar eşlik ettikten sonra, Eduard, Charlotte, Yüzbaşı göllere doğru bir gezintiye karar verdiler.

Eduard'ın bir hayli harcamalara neden olan kayığı gelmişti. Kayığın dümenini, suda gidişini denemek istiyorlardı. Orta gölün kıyısındaki meşe ağacına bağlı duran kayıkla güzel göl gezintileri

yapılabilecekti. Gelecekte buraya bir rıhtımla ağaçlar arasında hoş bir dinlenme evi yapılacaktı.

Eduard: "Karşı yakada rıhtım nerede yapılmalı?" diyordu. "Bana kalırsa, çınar ağaçlarının yanında yapmak en uygunu."

Yüzbaşı bu söz üzerine: "Çınarların bulunduğu yer uzaktır bence." dedi. "Rıhtım biraz daha aşağıda yapılırsa, köşke yakın olur. Ancak, biraz daha düşünelim."

Daha sonra Yüzbaşı kayığın arkasına geçip, küreklerin birini eline aldı. Arkasından Charlotte de bindi. Küreklerin birini de Eduard aldı. Yalnız, kayık sularda süzülmeye başlayınca, Ottilie aklına geldi. Bu gezintinin genç kızı görmesini geciktireceğini düşündü. Birden kararını verdi: Eve gidecekti. Kayığı kıyıya yanaştırdı. Kürekleri Yüzbaşı'ya bırakıp karaya atladı. Gelişigüzel bir özür ileri sürüp eve doğru koşmaya başladı.

Eve girer girmez, Ottilie'nin, odasında, yazı yazmakta olduğunu öğrendi. Ottilie için bir şeyler yapmış olmanın rahatlığını duyuyordu.

Ancak, genç kızı karşısında bulamadığı için bir üzüntü duydu. Gittikçe daha sabırsızlanarak, büyük salonda bir aşağı, bir yukarı geziniyordu. Birçok şeylerle kendini avutmaya çalışıyordu ama, hiçbir şey onu oyalayamıyordu. Yüzbaşı'yla Charlotte dönmeden Ottilie'yi görmek istiyordu. Burada, hava kararmış, evde mumlar yakılmıştı.

En sonunda, Ottilie içten bir sevimlilikle içeriye girdi. Eduard için yararlı bir şey yapmaktan ötürü o denli sevinçliydi ki, ayakları yere değmiyordu sanki. Yazının aslıyla kopyasını Eduard'ın önüne koydu. Gülerek sordu.

— "Düzeltmelerini yapalım mı?"

Eduard ne diyeceğini bilmiyordu. Önce Ottilie'ye baktı. Sonra başını kopyalara çevirdi. Yazıların, büyük bir özenle, bir kadın elinden çıktığı belliydi. Satırlar değişik görünüyordu. Her zamankinden daha çabuk, daha rahat bir biçimde yazılmıştı.

Ancak, Eduard son sayfaları görünce bağırmaktan kendini alamadı:

— Tanrı'm! şuna bakın! Tıpkı benim yazım."

Bir sayfaya, bir de Ottilie'ye baktı. Özellikle son bölümü kendi elinden çıkmış gibiydi.

Ottilie hiç ses çıkarmayıp susuyordu. Ancak gözlerinde büyük bir sevinçle Eduard'a bakıyordu.

Eduard, birden, kollarını kaldırıp haykırdı:

— "Beni seviyorsun, Ottilie! Evet, beni gerçekten seviyorsun sen."

Birbirlerinin kollarına atıldılar. Önce hangisinin sarıldığı bile anlaşılamamıştı.

II

Ondan sonra dünya Eduard'ın gözüne bambaşka bir biçimde görünmeye başladı. Sanki eski dünya gitmiş, yerine yepyeni bir dünya gelmişti. Kendisi de eski Eduard değildi.

Ottilie'yle karşı karşıya duruyorlardı. Eduard genç kızın ellerini tutmuştu. Birbirlerinin gözlerinin içine bakıyorlardı.

Yeniden kucaklaşmak üzereydiler... Birden, Charlotte'yle Yüzbaşı içeri girdiler. Onlar geç kaldıkları için özür dilerlerken, Eduard içinden gülüyordu. "Geç değil, erken geldiniz!" diye düşünüyordu.

Akşam olmuş, yemeğe oturmuşlardı. O günkü konuklardan söz açıldı. Eduard neşeyle herkesi övüp zevkli bir heyecan içinde konuşuyordu. Şimdiye dek gidenlerin ardından hep kötü şeyler söyleyen Yüzbaşı'yı alayla dinliyordu.

Charlotte kocasında o güne kadar görmediği büyük değişikliklere tanık olmuştu. Eduard pek ateşli, kalpten bir inançla konuşuyordu:

— "İnsan bir tek kişiyi gerçekten, bütün kalbiyle sevmeli. İşte o zaman herkes gözüne sevimli, hoş görünür."

Ottilie bu sözler üzerine gözlerini kapadı.

Charlotte önüne bakıyordu.

O sırada sözü Yüzbaşı aldı:

— "Saygı, yüceltme duyguları da tıpkı böyledir. Bu duyguları bir kişiye duyan insan dünyada övülmeye değer olan şeyi bulmuş demektir."

Az sonra Charlotte, o akşam Yüzbaşı'yla arasında geçmiş olanların anılarına dalmak üzere, odasına çekildi.

*
**

Eduard, karısıyla Yüzsaşıyı kayıkta bırakıp, kıyıya atlamıştı. İşte o zaman Charlotte, alacakaranlıkta, uzun süredir uğrunda acı çektiği insanı karşısında kürek çekerken gördü. Seyrek duyulabilecek bir acı kaplamıştı bütün varlığını.

Bu sonsuz sessizlikte, kayığın süzülüşü, küreklerin çıkardığı ses, suyun yüzeyinde rüzgârın soluğu, kuşların son kanat çırpışları, yeni görünen yıldızların kıvılcımları esrarengiz bir dünya yaratmıştı.

Charlotte'ye o sırada sanki Yüzbaşı onu alıp uzaklara götürecek, orada yalnız bırakacakmış gibi geliyordu. İçinde birtakım tuhaf duyguların oynaştığını duydu. Ağlamak istediyse de başaramadı.

O sırada, Yüzbaşı yeni kurulan yerlerin kendi anlayışına göre nasıl yapılması gerektiğini anlatıyor, bir kişinin iki kürekle kolaylıkla yönetttiği kayığın üstünlüklerinden söz ediyordu.

Charlotte de kürek çekmeyi öğrenmek istiyordu. Arada, yalnız olarak. su üzerinde gitmek, kendi kendinin hem kürekçisi, hem dümencisi olmak, gerçekten, hoş bir şeydi.

Bunları konuşurlarken, Yüzbaşı'mn yakında ayrılacağı düşüncesi Charlotte'yi çok üzüyor, kalbini derinden burkuyordu.

İçinden: "Acaba bunu bilerek mi söylüyor?" diyordu. "Haberi mi var? Yoksa, sadece bir tahmin, önsezi mi? Geleceğini, kaderini farkında olmadan mı biliyor?"

İşte genç kadın bu düşüncelerle büyük bir acıya, sabırsızlığa düştü. Birden, hemen karaya çıkıp köşke dönmek istedi.

III

Yüzbaşı, gölde ilk kez gezdiği için, suların derinliğini pek iyi bilmiyordu. Öte yandan, ortalık da iyice kararıyordu.

Yüzbaşı karaya çıkabilecekleri bir yere doğru dümeni çevirdi. Ancak, Charlotte, korkuya benzeyen bir duyguyla, karaya hemen çıkmak istediğini açıkladı. Elden geldiği kadar çabuk kayıktan fırlamak istiyordu.

Bu yüzden, Yüzbaşı gözüne kestirdiği yere doğru gidemedi. Kendini zorlayarak, kıyıya doğru yaklaştı. Ancak, birtürlü ilerleyemiyorlardı. Kayık karaya oturmuştu. Oradan kurtulamadıklarına göre, şimdi ne yapacaklardı?

Yüzbaşı için, oldukça sığ olan suya girip Charlotte'yi karaya kadar kucağında taşımaktan başka yapılacak bir şey yoktu. Sevgili varlığı karşıya ancak böyle geçirebilirdi.

Yüzbaşı suda sallanmayacak, heyecana kapılmayacak kadar güçlüydü. Ancak, Charlotte korkudan kollarını sımsıkı onun boynuna dolamıştı. Genç adam da, onu sıkı sıkı tutmuş, göğsüne bastırıyordu. Charlotte'yi çimenler üzerine çıkarırken içinde tuhaf bir duygu, derin bir karışıklık vardı.

Charlotte'nin kolları boynundaydı daha. Yüzbaşı genç kadını kollarıyla yeniden sarıp dudaklarından uzun uzun öptü. Ancak, hemen sonra Charlotte'nin ayaklarına kapandı.

— "Charlotte, beni bağışlayacaksın, değil mi?" diye sordu.

Yüzbaşı'nın cesaret ettiği, az kalsın, Charlotte'nin de karşılık

vereceği öpüş genç kadını kendine getirmişti.

Charlotte Yüzbaşı'nın elini sıktı. Sonra elini omzuna koydu.

— "Bu ânın yaşantımızda bir çığır açtığı bir gerçek; buna karşıgelemeyiz. Ancak, ona lâyık olup olmamak kendi elimizdedir. Sevgili dostum, siz buradan ayrılmalısınız; ayrılacaksınız da. Kont size daha iyi gelecekler hazırlamak için önerilerde bulunuyor. Buna sevindiğim kadar da üzülüyorum. Kesinleşinceye kadar bunu sizden saklamak istiyordum. Ancak, içinde bulunduğumuz durum bunu açıklamaya zorladı beni. Sizi de, kendimi de ancak durumu değiştirmek cesaretini gösterdiğiniz zaman bağışlayabilirim. Çünkü duygularımızı değiştiremeyiz."

Bundan sonra, Charlotte, Yüzbaşı'nın koluna girip, sessizce köşke gittiler.

*
**

Charlotte şimdi yatak odasındaydı. O ânda kendisini Eduard'ın karısı olarak görmek zorunluğunu duydu. Bu karşıt duygular içindeyken, yaşantısı da çeşitli olaylara tanık olmasındaki tecrübeler ona yardımcı oluyordu. Her zaman için kendini kollayabilen bir yaradılışı vardı. Bu yüzden de, ciddi olarak düşünmeye çalıştı.

Birden o garip gece ziyaretini anımsadı. Kendi haline kendi de güldü. Ancak, ne olduğunu hemen anlayamadığı tuhaf bir duyguyla titremeye başladı. Yalnız, bu duyguları dindar duygularla, düşüncelerle yok oldular. Heyecanla yere diz çöktü.

Kilisede Eduard'a karşı ettiği yemini tekrarladı. Başkasıyla dostluktan, aşktan, herşeyden vazgeçme yemini resim gibi gözlerinin önünden geçti. Yeniden kendine geldiğini anlıyordu. Biraz sonra, tatlı bir yorgunlukla, yatağa girdi, sakin bir uykuya daldı.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I

EDUARD'A gelince, onun ruh durumu büsbütün değişikti. Uyumayı aklından bile geçirmediği için soyunmayı unutmuştu. Ottilie'nin yazdığı kopyaları binlerce kez öpüyordu. Son sayfalara gelince öpmeye cesaret edemiyordu. Çünkü bu satırlar sanki kendi elinden çıkmıştı.

Ay küçülmüş, ormanın üstünden doğmaya başlamıştı. Gecenin ılıklığı Eduard'a kırlara çıkma isteği verdi. Çevreyi dolaşıyor, gezindiği bahçeler ona dar geliyordu. Koşuştuğu tarlalar Ottilie'nin penceresinin altına çıkıyordu.

Şimdi, orada bir set merdiveninin üstüne çıkıp oturmuştu. İçinden şöyle düşünüyordu: "Evet, duvarlarla kilitler bizi birbirimizden ayırıyor; ancak, kalplerimiz birleşmiş. Karşı karşıya gelince birbirimizin kollarına atılacağız. Bu güvence olunca başka neye gerek var?"

Çevrede herşey sessizlik içindeydi. Yaprak kıpırdamıyordu. Her yer okadar sakindi ki yer altında yaşayıp geceyle gündüz farkı bilmeyen hayvanların sesleri bile işitiliyordu.

Eduard mutlu hayaller peşindeydi. En sonunda, yatağına girip uykuya daldı. Güneş harikulâde bakışıyla sabahın sisini dağıtıncaya kadar deliksiz uyudu.

O sabah çiftlikte ilk uyanan Eduard oldu. İşçiler bile daha geç kalktılar. Adamlar geldiklerinde Eduard sayılarını az buldu. Bir gün içinde yapacakları işi de kendi isteğine göre yeterli bulmamıştı.

— "Başka işçiler var mı?" diye sordu.

— "Onlar da yavaş yavaş geliyorlar." dediler.

Ancak, Eduard isteklerinin yerine gelmesi için onları da yeterli bulmuyordu. Artık yalnızca iş yapmış olmak ona yetmiyordu. Hep bir şeylerin hazırda bulunmasını istiyordu.

Ancak, kimin içindi bütün bunlar? Ona göre yollar Ottilie'nin rahatlıkla yürüyebilmesi için açılmalıydı. Onun dinlenmesi için heryere koltuklar konulmalıydı.

Öte yandan, yeni evdeki çalışmalarını da hızlandırdı. Burası da Ottilie'nin doğumgününe dek hazır olmalıydı. Artık davranışlarında ölçü kavramı yoktu. Sevmek, sevilmek... işte bu iki duygu onu çılgına çevirmeye yetmişti.

O sırada odaların, çevrenin görünümü bile ona çok değişik görünüyordu. Sanki artık kendi evini tanıyamıyordu. Ottilie'nin varlığı her yeri doldurmuştu. Eduard kendini tümüyle ona adamış gibiydi. Artık hiçbir şeye bakamıyor, hiçbir şeyden hoşnut kalmıyordu. İçindeki bütün gizli duygular dışarıya vurmuştu. Sanki bütün varlığı Ottilie'ye doğru akıyordu.

Yüzbaşıya gelince, sevgisinin artık tutku halini almış olduğunu görüyor, ancak acıklı sondan kaçmak istiyordu. Abartılmış bir biçimde ele alınan bütün işleri şimdi sakin, dostça bir davranışla yeniden gözden geçirip hesaplıyordu. Onun yardımlarıyla dış yapı satılıp ilk taksit alınmıştı. Charlotte da, kararlaştırıldığı üzere, parayı kasaya yerleştirmişti.

Yüzbaşı daha ilk haftadan beri her zamankinden çok ciddiyete, sabra, düzene gerek olduğunu anlamıştı. Çünkü bu iş için ayrılmış olan para böyle çabucak, çok çok harcanırsa, uzun süre dayanmazdı. Başladığı pek çok şey vardı. Aynı zamanda, daha yapılacak birsürü iş de vardı. Bu durumda Charlotte'yi nasıl tek başına bırakacaktı?

Birlikte düşündüler, en sonunda şöyle bir karar aldılar: Eldeki tasarlara göre işler hızlandırılacaktı. Bu işler için gerekli para bulunup borçlar küçük köşkün satışından geriye kalan parayla ödenecekti. İşte böylece akla uygun bir yol bulunmuş oldu.

Çalışmalar sürdürülüyor, yeterli sayıda işçi bulunduğundan, işler daha çabuk ilerliyordu. Böyle gidilirse kısa sürede amaca varılabilirdi. Eduard da bütün bu işleri onayladı. Ayrıca, tasarlar

kendi hayallerine de uyuyordu.

Charlotte kalben ilk düşündüğü, karar verdiği şey üzerinde duruyordu, Yüzbaşı da kendisiyle aynı duyguları paylaştığı için, aralarındaki gizlilik daha çok artmıştı.

Eduard'ın aşkı konusunda da birbirleriyle görüştüler. Bu arada Charlotte Ottilie'yi daha çok bağrına basıp daha yakından izliyordu. Aynı zamanda, kendi duygularının etkisiyle genç kızın kalbine daha yakından girmeye çalışıyordu.

En sonunda bu kızı, uzaklaştırmaktan oąska çıkar yol bulamadı. Konuyu rahatlıkla ele almasına Luciana'nın okulundan aldığı kısa bir mektup neden oldu.

Teyzesi Luciana'yı okuldan alıp artık kendi yanında bulundurmak istiyordu. Böylece genç kız kent yaşantısını çok daha iyi tanımak olanağı kazanacaktı. Işte bu durumda Ottilie rahatlıkla okula dönebilirdi.

Yüzbaşıya gelince, o da kendine güven verici bir gelecek hazırlamak üzere evden ayrılacak, böylece herşey iki ay önceki duruma dönebilecekti. Daha iyi bile olabilirdi.

II

Charlotte Eduard'la olan ilişkilerini çok daha düzenli bir duruma sokacağını umuyordu. O denli akla yatkın hayalleri vardı ki kocasıyla yaşayışlarına dönebileceklerini, zorla çözülen bağların yeniden bağlanabileceğini düşünüyordu.

Bu arada, Eduard da önüne çıkan zorlukları çok büyük birer engel gibi görüyordu. İlk olarak fark ettiği şey Ottilie'yi ayıracaklarıydı. Bundan böyle onunla baş başa konuşmak olanağı bulamıyacaktı. Genç kıza ancak başkalarının yanındayken yaklaşabilecekti.

Neşesi, keyfi kaçmıştı. Bu yüzden de, herşeye sinirleniyor, kızıyordu. Arada, Ottilie'yi ayak üstü gördüğü zamanlar ona aşkından kuşkulanmaması için yeminler ediyor, güven veriyordu. Yalnız, karısıyla Yüzbaşı'dan da yakınıyordu.

Gerçekte ise, sert davranışlarıyla kasayı boşaltıp bu duruma getirenin kendisi olduğunu fark etmiyordu. Charlotte'yle Yüzbaşıyı ilk tasara göre hareket etmemekle suçlandırıyordu. Düşünmüyordu ki değişiklikleri, düzeltmeleri kendisi kabul etmiş, aşırı masrafa gene kendisi yol açmıştı.

Sevgi bencildir. Nitekim, Ottilie Charlotte'yle Yüzbaşı'dan yavaş yavaş soğumuştu. Bir gün Eduard ona Yüzbaşı'dan yakındı. Onun hiç de dürüst davranmadığını söylüyordu. Bunun üzerine Ottilie, büyük bir saflıkla şu karşılığı verdi.

— "Yüzbaşı'nın size karşı pek içten olmadığını ben daha önce de fark etmiştim. Bir gün, Charlotte'ye şöyle demişti: "Eduard şu beceremediği flütü çalmaktan vazgeçse n'olur sanki? Flüt çalmaya uğraşmaktan hiçbir sonuç alamıyor. Üstelik, misafirlerin de canını sıkıyor." Ben bu sözleri işitince, size eşlik etmeyi çok sevdiğim için, pek üzülmüştüm. Üzüntümün derinliğini hayal edebilirsiniz sanırım."

Ottilie bu sözleri söyler söylemez bunları hiç söylememiş olması gerektiğini düşündü. Ancak, artık olan olmuştu.

Eduard'ın yüzü birden değişti. Şimdiye dek hiç bukadar üzüldüğünü anımsamıyordu. En çok severek yaptığı bir şey eleştiriye uğramıştı.

Her türlü iddiadan uzak olan bu çocuksu eğilimini Eduard kendisi de bilmez değildi. Onun istediği şey şuydu: Kendisini eğlendirip sevindiren bir şey arkadaşlarını da memnun edip onlarca saygıyla karşılanmalıydı. Ancak, bilmiyordu ki yeteneksiz bir çalgıcının çıkarttığı sesler üçüncü bir kişi için kulak tırmalayıcıdır.

Eduard şimdi kendisini hakarete uğramış gibi görüyordu. Üstelik, hiç kimseyi bir daha bağışlamayacak ölçüde kızmıştı. Kendini

bütün yükümlülüklerden sıyrılmış sayıyordu.

*
**

Ottilie'yle birlikte olmak, ona içini açıp, dertlerini dökmek, birşeyler anlatmak isteği her gün içinde bir çığ gibi büyüyordu. Ona bir mektup yazmayı düşündü. Böylece, gizli olarak mektuplaşabileceklerdi. Genç kıza ricada bulunan bir yazı göndermeye karar verdi.

Özlü bir tarzda yazdığı kâğıt parçası masanın üzerindeydi. O sırada saçlarını kıvırmak için oda hizmetçisi içeriye girmişti. Kâğıt, kapıdan gelen esintiyle, birden havalanıp uçtu, yere kondu. Hizmetçi elindeki demirin kızgınlığını yoklamak için, bir kâğıt parçası arıyordu. Bunun için yere eğilince, Eduard'ın yazmış olduğu kâğıdı yakalayıp aldı.

Ancak, kâğıt parçası demirin kızgınlığından yandı. Bu üzücü olayı görünce, Eduard hemen geriye kalan parçayı hizmetçinin elinden kapıp aldı. Az sonra yeniden yazmak için masaya oturdu.

Ancak, bu kez mektubu yazmak için elindeki kalem bile işlemiyordu. Aklına birsürü engeller, kuşkular geliyordu. Baron gene de düşünceleri aklından kovup, mektubu yazmaya kendini zorladı. Sonra da, Ottilie'yi ilk gördüğünde eline kâğıdı tutuşturdu.

Ottilie aldığı mektuba karşılık yazmayı unutmadı. Eduard bu metubu alınca, okumadan, yeleğinin cebine soktu. O zamanlar yelekler, modaya uygun biçimde, kısa, küçüktü. Bu yüzden de mektup, farkına bile varmadan, yere düşüverdi.

Charlotte bunu görünce hemen yerden aldı, kısaca bir göz attıktan sonra, Eduard'a uzattı. Sakin bir tavırla: "Sanırım bir şey düşürdün. Belki de kaybetmek istemediğin bir şeydir." dedi.

Bu söz Eduard'a pek dokunmuştu. İçinden şöyle düşündü: "Acaba yapmacık mı yapıyor? Zarfın içinde ne olduğunu biliyor muydu? Yoksa yazı benzerliğinden ötürü mü aldandı?" İkincisinin

doğru olmasını diledi. Yalnız, bu olay Eduard için iyi bir uyarı olmuştu. Yüksek bir varlığın birtakım rastlantılarla bizi uyarmak istediğini tutkusundan dolayı anlayamıyordu. Bu olay işte o rastlantılardan biriydi. Eduard'ın ise tutkusu onu aşırı davranışlarda bulunmaya sürüklüyordu. Bu yüzden de kendisini sıkıştırılmış bir durumda görüyor, bu darlık içinde bunalıyordu.

III

Eduard'ın arkadaşıyla sohbetleri de artık sona ermişti. Kalbi küsmüş gibiydi. Karısıyla, arkadaşıyla birlikte olduğu zamanlar onlara karşı eskiden duyduğu sevgiyi yenilemeyi başaramıyordu. Kendi kendine yaptığı sitemler de ona derin bir acı veriyordu. Şakalarla bu durumdan kurtulmaya çalışıyor; ancak, arada sevgi olmayınca herşey soğuk bir şekil alıyordu.

Charlotte'ye ise bu sıkıntılı durumda içindeki duygular yardımcı oluyordu. Artık o güzel, asil aşktan vazgeçmek zorunda olduğunu anlamıştı. Ottilie'yle Eduard'a da tıpkı kendisine olduğu gibi yardımcı olmayı nekadar isterdi. Ancak, şunu iyice biliyordu ki sadece uzaklaşmak bu tür bir hastalığı iyileştirmeye yetmezdi.

Bu konu üzerinde sevgili çocukla da konuşmak istediyse de, beceremedi. Kendi kararsızlıklarının anıları buna engel olmaktaydı. Düşündüklerini genel deyimlerle anlatmak istedi.

Bu düşünce açıklamaktan korktuğu konuya da uygun düşüyordu. Ottilie'ye anlatmak istediği herşey aynı zamanda kendi duygularını da kapsıyordu. Evet, Charlotte uyarıda bulunmak isteğindeydi. Ancak, kendisi de uyarılmaya muhtaçtı.

Bu yüzden de, susarak, sevgilileri birbirlerinden uzak tutmaya çalışıyordu. Yalnız, iş sadece bununla kalmıyordu. Ara-sıra yaptığı hafif, üstü kapalı açıklamalar Ottilie'yi hiç etkilemiyordu. Çünkü

Charlotte'nin Yüzbaşı'ya olan sevgisini Eduard ona anlatmıştı. Genç kızı karısının boşanmaya istekli olduğuna bile inandırmıştı. Eduard'ın söylediğine göre kendisi de bunu uygun bir biçimde sağlamaya çalışacaktı.

Ottilie, suçsuz olduğuna inandığı için, özlemini çektiği mutluluğa kendini yakın görüyordu. Artık yalnız Eduard için yaşıyordu. Ona karşı duyduğu aşk nedeniyle bütün iyi yönleri güçlenmişti. Aynı zamanda, sırf onun hatırı için sürekli olarak kendini neşeli buluyor, öyle de görünüyordu. Sanki göklerde geziyordu.

İşte, böylece günler geçiyordu. Bazan düşünceli, bazan da düşüncesiz, herkes kendi yaşantısını sürdürmekteydi. Hemen herşey tehlikeyle karşı karşıya bulunduğu halde, böyle olaylarda hep olduğu gibi, hiçbir şey olmayacakmışçasına, alışılmış yaşayış sürüp gidiyordu.

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

I

BU sıralarda Kont'tan Yüzbaşı'ya bir mektup gelmişti. Ancak, bu mektup iki konuyu kapsamaktaydı. Birincisi, uzaktaki parlak gelecekten söz ediyor, öbürü ise yapılan öneriyi açıklıyordu.

Bu öneriler arasında, önemli bir saray görevi, binbaşı rütbesi, bol para, daha başka kazançlar vardı. Ancak, çeşitli nedenlerden ötürü, şimdilik bütün bunların gizli tutulması gerekiyordu.

Bu yüzden, Yüzbaşı da dostlarına sadece uzaktaki umutlardan söz edip yakında olabilecekleri saklamıştı. Öte yandan, çiftlikteki işlerine gereken ilgiyi şimdi daha çok gösteriyor, kendisinin oradan ayrıldıktan sonra da herşeyin gene eskisi gibi sürmesi için gizlice önlemler alıyordu.

Bu arada, birtakım işlerini bitirmesi için zamanı saptaması gerekiyordu. Ottilie'nin doğumgününün yaklaşması işleri hızlandırmaktaydı. İki arkadaş aralarında belirli bir anlaşma olmadan işbirliği yapıyorlardı.

Bu arada Eduard paraların peşin alınmasına seviniyordu. Böylece kasa dolmuştu; kuruluşlar da büyük bir hızla ilerlemekteydi. O sıralarda Yüzbaşı üç havuzun birleşmesiyle bir göl oluşturmak düşüncesinden vazgeçmek üzereydi. Bu iş için aşağıdaki bendin güçlendirilip orta bendin yıkılması gerekiyordu. İş pek çok bakımdan insana kuşku veriyordu. Ancak, bir kez başlanmıştı.

Bu arada, Yüzbaşının yanında büyümüş olan genç bir mimar çok işe yarıyordu. Bazan ustalar buluyor, bazan da işi kendisi düzene koyuyordu. Yapıtın sağlam, dayanıklı olmasına büyük bir özen göstermekteydi. Yüzbaşı, içinden, "Yokluğum duyulmayacak. diye seviniyordu. Öteden beri, başladığı bir iş için kendine bir yardımcı bulmadıkça o işi bırakmaya alışmamıştı. Kimi insan gibi yokluğunu duyurmak için işleri bozan kimselerden değildi.

İşte o günlerde, yakında gideceğini açıklamadan, Ottilie'nin doğumgününü güzelleştirmek için yoğun bir çalışmaya girişmiş bulunuyordu.

Charlotte, duygularında kıskanç olmamasına karşın, içinden bu doğumgününün tam bir bayram havası taşımayacağından emindi. Çünkü ona göre Ottilie'nin gençliği, mutluluktan yana duyguları, aileyle olan ilişkileri onu günün sultanı yapmaya uygun değildi.

Eduard'a gelince, doğumgününden önceden çok söz edilmesini hiç istemiyordu. Çünkü ona göre herşey kendiliğinden olmuş gibi ortaya çıkmalıydı. Anlaştıkları tek nokta şuydu: O gün için küçük köşk hazırlanmış olacak, bundan dolayı da arkadaşlarla konuklar için bir tören düzenlenecekti.

II

Öte yandan, Eduard'ın içinden gelen istekler sınırsızdı. Ottilie'yi elde etmek için olduğu gibi, hediye sunmada, söz vermede de ölçü nedir bilmiyordu. Doğumgünü için Ottilie'ye verilecek hediyelerin listesini Charlotte kocasına göstermiş, Eduard bunları pek fakir işi bulmuştu. Kendi giyim-kuşamına bakan, terzilerle olduğu kadar satıcılarla da ilişkisi bulunan uşağıyla konuştu.

Uşak hediyelerin en güzellerini biliyordu. Bunların nasıl sunulacağı konusunda da bilgisi vardı. Hemen kente giderek çok hoş bir bavul ısmarladı. Bavulun bezi kırmızı kumaştan, çivileri çelikten olacaktı. İçi de dışına uygun hediyelerle dolacaktı.

Uşak Eduard'a bir öneride daha bulundu: Maytap eğlencelerini şimdiye dek niye hiç akıllarına getirmemişlerdi? Çok güzel bir eğlence olurdu bu.

Eduard bu buluşu benimsedi. Uşak da işi üstüne alınca mesele kalmadı. Ancak, bu düşünce şimdilik sır olarak kalacaktı.

Bu arada, Yüzbaşı da, kalabalık bir halk topluluğu bir araya geleceği için, şimdiden gerekli güvenlik önlemleri alıyordu. Örneğin, törenin keyfini kaçıracak dilenciler gibi uygunsuz kişilerin ortadan kaldırılması için çözüm yolları arıyordu.

Eduard'a gelince o, daha çok, sırdaşıyla maytap şenlikleri üzerinde konuşuyordu. Ateş orta havuzda, büyük meşe ağacının önünde yanacaktı. Ateşin etkisini uzaktan görüp, alevlerin su üstünde yanıyormuş gibi duruşunu güvenle seyredebilmek için konuklar karşıdaki çınarların altında oturacaklardı.

Bunun için de Eduard, başka bir bahane ileri sürerek, çınarların altındaki otları, yosunları, çimenleri temizletti. Yerler böyle temizlenince, ağaçların enine-boyuna şahaneliği daha çok belli oluyordu.

Bu duruma en çok sevinen Eduard oldu. Bir ara şöyle dedi:

— "Bu ağaçları tam bu mevsimde dikmiştim. Kaç yıl oldu acaba?"

Eve gelince, babasının vaktiyle düzenli bir şekilde tuttuğu anı defterini yokladı. Bu ağaçları diktiği tarih orada yazılı olamazdı. Yalnız, aynı gün aile içinde geçen bir olay oraya yazılmış olmalıydı. Defteri bir daha gözden geçirdi. Olaya ilişkin en küçük bir not yoktu.

Yalnız, o sırada garip bir raslantıya tanık oldu. Buna hem şaştı, hem sevindi. Çünkü çınarlar Ottilie'nin doğduğu yıl, doğduğu gün dikilmişlerdi.

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

I

EDUARD'IN özlemini çektiği gün en sonunda gelip çatmıştı. Konuklar yavaş yavaş toplanmaya başladılar. Oldukça büyük bir kalabalık vardı. Çünkü çevreye pek çok çağrı gönderilmişti. Temel atma töreninin öyküsünü büyük bir zevkle dinlemiş olanlar bu kez doğum günü törenini kaçırmak istememişlerdi.

Yemekten önce hizmetçiler, uşaklar köşkün avlusunda çalgı çalarak, yapraklarla çiçeklerden ördükleri çelenkleri taşıyıp saygılarını dile getirdiler. Daha sonra işledikleri ipeklileri, kurdeleleri dağıttılar. Bu neşeli topluluk yemek sırasında da yürüyüşünü sürdürdü. Köyde bir süre dolaşıp, kadınlarla kızların ellerindeki kurdeleleri aldılar. Az sonra köy kalabalığını da kendileriyle sürükleyip açılışı yapılacak binanın yanına varmışlardı.

Charlotte yemekten sonra konukları bir süre daha alıkoydu. Asık yüzlü resmiyetten hoşlanmıyordu. Bu nedenle, rütbe, sınıf farkı gözetmeksizin herkes karmakarışık yerini aldı.

Charlotte, Ottilie'yle birlikte biraz geç geldi. Yalnız, bu hiç de hoş bir şey olmamıştı. Çünkü toplantıya son gelen Ottilie olduğundan, sanki davullarla borular onun gelmesini bekliyormuş gibi olmuştu. Tören de ancak onun gelişiyle başlamış gibi oldu.

Yüzbaşı'nın verdiği emir üzerine ev, sade görünümü kapansın diye, çiçeklerle, yeşilliklerle güzel bir mimari tarzda süslenmişti. Bu arada, Eduard, Yüzbaşı'nın haberi olmadan, mimara o günün tarihini de çiçeklerle yazdırmak istemişti. Ancak, son dakikada Yüzbaşı tavana Ottilie'nin adının yazılmasına engel olmuştu; bu işi ustaca bir davranışla durdurmuş, hazırlanmış olan çiçekten harfleri bir yana bıraktırmayı başarmıştı.

Çelenk yerine kondu. Çiçekler uzaktan bile görünüyordu. Üstlerindeki renk renk şeritler rüzgârın etkisiyle uçuşuyordu. O

sırada söylenen kısa bir söylev de rüzgârın sesine karışıp gitti.

Tören sona ermişti. Şimdi çevresi yapraklarla süslenmiş yerde oyunlar başlayacaktı. Süslü bir kalfa Eduard'a, birlikte oynaması için, ince yapılı bir köylü kızını tanıttı. Kendisi de Ottilie'yle oyuna kalktı. Öbürleri de onları izlediler.

Az sonra, çiftler değişirken, Eduard da Ottilie'yle oyuna başladı. Gençler neşeyle oynarlarken, yaşlılar da onları seyrediyorlardı.

*
**

Güneşin batışından sonra çınarların altında toplanmaya karar verilmişti. Oraya ilk gelen Eduard oldu. Hemen herşeyi yoluna koyup uşağına karşıdan gösterilecek ateş oyunları için emir verdi. Yüzbaşı bütün bunlardan hiç de hoşnut değildi. Ortaya çıkabilecek kalabalık, kargaşalık üzerine Eduard'la konuşmak istedi. Ancak, Eduard törenin bu bölümünün kendisine bırakılması gerektiğini sert bir dille anlattı.

Kalabalık, çayırları temizlenmiş, toprağı ise düzgün, sağlam olmayan bent üzerinde toplanmıştı. Gün batıp akşam karanlığı bastırmaya başladı. Hava iyice kararıncaya kadar konuklar çınarların altında yeyip içip eğlendiler.

Herkes orayı çok beyenmişti. İleride buradan dolambaçlı bir gölün harikulâde görünüşünü seyredecekleri için şimdiden seviniyorlardı.

II

Sessiz bir akşam, rüzgârsız hava sanki yaşgünü kutlama töreninin güzel olacağını müjdeler gibiydi. Birden korkunç bir çığlık koptu.

Bentten büyük büyük parçalar kopuyor, üzerindekilerin birçoğu suya düşüyordu. Kalabalığın ağırlığından dolayı toprak çöküyordu. Herkes, kurtulmak için, kaçacak yer bulmaya çabalıyordu. Ancak, kimse ne bir adım ileri gidebiliyordu, ne de bir adım geri. Ötekiler de yerlerinden fırlamışlardı ama, bir şeyler yapmak için değil, sadece seyretmek için.

Kimsenin ulaşamıyacağı bir yerde ne yapılabilirdi ki? Birkaç cesur adamla birlikte Yüzbaşı da koştu. Kalabalığı bendin üstünden alıp kıyıya çıkardılar. Böylece boğulmakta olanları kurtarmaya çalışanlar da serbestlemiş oldu. Öbürleri kendi güçleriyle, ya da başkalarının yardımıyla kıyıya çıkmayı başarmışlardı.

O sırada çocuğun gücü tükenmek üzereydi. Arada-bir su üstünde bir eli, ya da ayağı gözüküyordu. Ne yazık ki kayık karşı yakadaydı; içi de, ateş oyuncaklarıyla doldurulmuştu. Onları boşaltmak güç olduğundan yardım da gecikiyordu.

Yüzbaşı birden kararını verdi. Ceketini çıkarırken, bütün gözler ona yönelmişti. Çevik, güçlü gövdesi herkese güven duygusu veriyordu. Kendini suya attığında kalabalıktan bir çığlık koptu. Bütün gözler onu izliyordu. Genç adam usta bir yüzücü olduğundan, kısa sürede çocuğa yetişti. Çocuğu eline alınca zavallının bayılmış olduğunu gördü.

O sırada kayık da gelip yanaşmıştı. Yüzbaşı tekneye atlayıp, tehlikede olan başka kimse var mı diye çevreyi dolaştı. Bu arada, hekim de gelmiş, çocuğa bakıyordu.

Tam o sırada Charlotte göründü. Yüzbaşı'ya köşke dönmesini rica etti. Çünkü genç adamın giysileri sırılsıklamdı.

Charlotte: "Eve gidip hemen üstünüzü değişmelisiniz." diyordu.

Ancak, Yüzbaşı, orada bulunan, kurtarma işine yardımcı olan kimselerden, herkesin kurtulmuş olduğunu öğreninceye kadar hiçbir yere ayrılmadı. En sonunda, Charlotte Yüzbaşı'nın eve doğru gittiğini gördü. Birden, evde şarap, çay gibi şeylerin kilitli olduğu aklına geldi. "Bu gibi durumlarda insanlar hep ters işler yaparlar!"

diye düşündü. Koşa koşa, hâlâ çınarların altında oturanların yanından geçti. O sırada Eduard herkesi biraz daha kalmaları için kandırmaya çalışıyordu.

Biraz sonra, bir işaretle, ateş oyunları başlayacaktı.

Charlotte kocasının yanına yaklaştı.

— "Bu eğlenceler ertelenmeli." dedi. "Çünkü bu tür eğlentiler şu sırada hem uygun düşmez, hem de kimseye zevk vermez. Kurtulanlar da, kurtaranlar da büyük bir heyecan içindeler şimdi."

Eduard karısına bakıp şöyle dedi:

— "Nasıl olsa hekim görevini yapacak. Ona karışmak sadece işini güçleştirir. Elinde gerekli herşey var."

Charlotte düşüncesinde direndi. Hemen oradan ayrılmaları için Ottilie'ye işaret etti.

O zaman Eduard karısının elini tuttu.

— "Günümüzü hastahanede geçirmeyelim. Ottilie'ye de duygulu hastabakıcı görevini yükleme. Biz olmasak da ölmeyecek olanlar kurtulur. Yaşayanlar da kurulanırlar."

Charlotte hiç karşılık vermedi, oradan ayrıldı. Herkes de onun ardından yürüdü. Birden Eduard'la Ottilie kendilerini çınar ağacının altında yalnız buldular.

Ottilie Eduard'a: "N'olur, beni köşke götürün!" diye çok yalvardı.

Ancak, Baron buna birtürlü yanaşmıyordu.

Bir ara genç kıza: "Hayır, Ottilie, olağanüstü şeyler nedensiz olarak ortaya çıkmazlar." dedi. "Bu akşamki olay da bizi daha çabuk birleştirecektir. Sen benimsin, sana bunu kaç kez söyledim, yeminle de bildirdim. Artık bir daha söylememe gerek yok sanırım."

Karşıdan kayık geliyordu. İçinde de uşak bulunuyordu.

Ottilie merakla sordu:

— "Ateş oyuncakları ne olacak?"

Eduard gülümsedi.

— "Onlar zaten yalnız senin için hazırlatılmıştı. Şimdi şenlikleri

yalnız sen seyredeceksin. İzin verirsen ben de senin yanında bulunup bunun tadını çıkarayım."

Ottilie'ye dokunmadan, usulca, yanına oturdu. O sırada fişekler uçuşuyor, patlayıp top sesi gibi gürültüler çıkarıyor, kıvılcımlar saçıyordu. Renk renk maytaplar fırlıyor, patlıyor, dönüyor, önce teker teker, sonra küme halinde şiddetle parlıyorlardı. Eduard, içi yanarken, heyecanlı, mutlu bir bakışla bütün bunları seyrediyordu.

Ottilie'nin ince, duygulu, kuşkulu bir yaradılışı vardı. Bu yüzden de, bu yanıp sönen kıvılcımlar ona, zevk yerine, korku veriyordu. Biraz da çekinerek Eduard'a yaslandı.

Bu yakınlık, sokuluş, Eduard'a Ottilie'nin tam anlamıyla kendisinin olduğu duygusunu veriyordu.

III

Gece tam başlamadan ay doğmuştu. Eduard'la Ottilie eve doğru gidiyorlardı. Ay yolları aydınlatmıştı. Birden karşılarına çıkan bir adam, o gün ihmal edildiğini söyleyerek, sadaka istedi.

Ay adamın yüzünü iyice aydınlatıyordu. O zaman Eduard bir süre önce gördüğü o arsız dilenciyi tanıdı. Ancak, mutluluktan öyle sarhoştu ki adamı azarlayıp, dilenmenin ayıp olduğunu söyleyemedi. Cebini bile karıştırmadan adama çıkarıp bir altın uzattı. Kendisi çok mutlu olduğundan herkesi mutlu görmek istiyordu.

O sırada evde herşey istenilen biçimde gelişmişti. Hekimin çalışmaları, gerekli herşeyin bulunuşu, Charlotte'nin yardımı bir araya gelmiş, çocuk diriltilmişti. Konukların birçoğu ateş oyunlarını uzaktan olsun görmek istiyorlar; geri kalanları ise, bunca olaydan sonra, evlerine gitmeyi daha uygun buluyorlardı.

O arada Yüzbaşı da aceleyle üstünü değişmişti. Kendisine

gerek duyulan işlere yardım ediyordu. Herşey yatışmış gibiydi.

Bir ara Yüzbaşı kendisini Charlotte'yle baş başa buldu. Dostça bir gizlilikle, yakında ayrılacağını söyledi.

O akşam Charlotte okadar çok şey görmüştü ki, bu haber onda az bir etki yarattı. Yüzbaşı'nın nasıl fedakârlık ettiğini, çocuğu nasıl kurtardığını, kendisinin de nasıl kurtulduğunu görmüştü. Bütün bu acayip olaylar sanki genç kadına mutlu bir gelecek için söz veriyor gibiydi.

Daha sonra Eduard Ottilie'yle içeriye girdi. O da Yüzbaşı'nın yakında ayrılacağını söyledi. Ancak, Charlotte'nin bu haberi önceden bildiğinden de kuşkulanır gibi oldu. Yalnız, kafası kendi duygularıyla, işleriyle öylesine doluydu ki bunun acısını duymadı bile. Özellikle, Yüzbaşı'nın böyle onurlu bir göreve atanmış olmasından dolayı pek sevinmiş gibi görünüyordu.

İçindeki gizli istekler ise herşeyden önde geliyordu. Hayalinde Yüzbaşı'yı Charlotte'yle, kendini de Ottilie'yle birlikte görüyordu. Bu bayram günü bundan daha güzel ne gibi bir hediye olabilirdi?

*
**

Ottilie odasına girince kırmızı küçük bavulu gördü. Çok şaşırmıştı. Bavulu hemen açtı. Ancak, hediyeler öyle güzel yerleştirilmişti ki, bunları çabucak açmak kolay değildi.

Muslinler, ipekliler, şallar, örgüler güzellikte, değerlilikte sanki birbirleriyle yarış halindeydiler. Süs eşyaları da koymayı unutmamışlardı. Kızcağız, Eduard'ın kendisini baştan aşağı yeniden giydirmek isteğinde olduğunu anladı. Ancak, karşısındaki eşyalar öyle değişik, öyle değerli şeylerdi ki, kendisinin olduğuna birtürlü inanamıyordu.

ONALTINCI BÖLÜM

I

ERTESİ sabah Yüzbaşı ortada yoktu. Sadece, arkadaşlarına teşekkürlerini bildiren bir mektup bırakmıştı. Charlotte'yle akşamdan kısa bir şekilde vedalaşmıştı.

Charlotte o akşam ayrılıklarında unutulmaz bir hava bulmuştu. Bundan dolayı da sevinçliydi. Kont'un göndermiş olduğu, Yüzbaşı'nın da kendisine okuduğu ikinci mektupta onun zengin bir kızla evlenmesi ihtimalinden de söz edilmişti. Yüzbaşı bu sözü önemsemiyordu ama, Charlotte konuyu ciddi olarak nitelendirip kaderine razı oluyordu.

Buna karşılık kendi benliğine karşı kullandığı bu gücü başkaları uğrunda da kullanmak isteğindeydi. Kendisinin bu işte başarılı olduğu gibi başkaları da bunu başarmalıydı.

Bu işi kocasıyla konuşmaya karar verdi. Çünkü meseleyi kesin olarak çözümlemek istiyordu. Bu, aynı zamanda, güven verici açık bir görüşme olacaktı.

Charlotte: "Arkadaşımız bizden ayrıldı. diye söze başladı. "Şimdi yeniden baş başa kaldık. Eski yaşayışımıza dönüp dönmeme bundan böyle kendi elimizde.

Eduard kendi tutkusunu ilgilendirmeyen şeyleri pek dinlemediği için, karısının sözlerini de başka türlü yorumladı. Charlotte'nin bu sözlerle bir boşanma umudu verdiğini sanmıştı. Bu yüzden, güle rek karşılık verdi:

— "Niçin olmasın? Asıl mesele anlaşmamızda.

Ancak, Charlotte'nin buna verdiği karşılığı duyunca karısının sözlerini yanlış yorumladığını anladı.

Charlotte: "Ottilie için de düşündüğüm iki olanak var. diyordu. "Kızım teyzesinin yanına gidiyor. Böylece, Ottilie yeniden o yatılı okula dönebilir. İkincisi, bir tek kızı olan bir ailenin yanına,

kendine uygun bir eğitim görmek üzere, yerleşebilir."

Eduard, bunun üzerine, kararlı bir tavırla konuştu:

— "Ottilie bizim çevremizde öylesine şımartıldı ki başka yerde huzur duyacağını sanmam."

Charlotte kocasının bu sözlerine şöyle karşılık verdi:

— "Bizler de şımartılmıştık. Sen de öyle. Ancak, şimdi öncelikle kendimizi, ailemizi düşünmemiz gerekiyor."

Eduard bunun üzerine daha sert konuştu:

— "Ottilie'nin feda edilmesini istemiyorum. Onu yabancı insanların arasına atmak çok kötü bir davranış olur. Yüzbaşı bizden ayrılmadan önce kendine buradan daha iyi bir yer sağladı. Bu yüzden de onun ayrılışında içimiz rahattı. Ottilie için durum öyle mi ya? Onu neyin beklediğini biliyor muyuz? Niçin böyle acele edelim?"

Charlotte kocasına uzun uzun baktı.

— "Bizi neyin beklediği belli." dedi.

Sonra, içini dökmek isteğiyle, sözlerini daha büyük bir coşkuyla sürdürdü: "Sen Ottilie'yi seviyorsun. Gittikçe ona daha çok alışıyorsun. Bu yüzden, onun da sana karşı tutkusu, eğilimi artıyor. İçimizdekileri birbirimize niçin açıklamayalım? Bu işin sonunun ne olacağını sormayacak kadar düşüncesizlik olur mu?"

Bu arada, Eduard kendini toparlamıştı.

— "Bu soruya hemen karşılık verilemez." dedi. "Yalnız, şunu söylemek isterim: Bir işin sonu bilinmezse en uygun olan şey geleceğin getireceklerini beklemektir.

Charlotte Eduard'ın bu sözüne karşılık acı acı gülümsedi.

— "Geleceği görmek için fal bakmaya gerek yok. Şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki, yapmamamız gereken şeyleri yapacak kadar genç değiliz. Kimse bize çözüm yolu bulamaz. Biz birbirimizin arkadaşı, üstü olmalıyız. Aşırılıklara sürüklenip kendimizden geçmememiz gerekir. Ayıplanacak, gülünecek duruma düşmemizi de hiç kimse beklemez bizden."

Charlotte'nin bu açık, dürüst sözleri karşısında Eduard bir ara ne diyeceğini şaşırdı.

Sonra: "Ottilie'nin mutluluğunu istediğim için beni ayıplar mısın?" diye sordu. "Bunu bana çok mu görürsün? Kendini aldatmadan dürüstlükle bir düşün: Ottilie bizden ayrılıp yabancıların arasına gidecek. Onu bu değişikliğe uygun bulacak kadar katıyürekli olamam ben!"

Charlotte Eduard'ın içten konuştuğunu anladı. Onun kendisinden nasıl da uzaklaşmış olduğunu, gerçekten, gözleriyle görüyordu artık.

Sonra içten gelen bir coşkuyla yeniden konuştu:

— "Peki ama, Ottilie bizi birbirimizden, çocukları babasından ayırırsa mutlu olabilecek midir?"

Eduard buna oldukça soğuk bir gülümsemeyle karşılık verdi.

— "Çocuklarımızın geleceğini çok iyi buluyorum."

Biraz durdu. Sonra hemen ekledi:

— "Peki ama, çok uzaktaki bir ihtimali neden şimdi düşünmeli?"

Charlotte, bunun üzerine: "En uzak ihtimal tutkulara en yakın olanıdır." dedi. "Daha zaman varken önerimi geri çevirme. Yardımımı elinin tersiyle itme. Bu gibi gölgeli olaylarda en açık görebilen karşısındakine yardımcı olmalıdır. Bu kez ben bu durumdayım Eduard'cığım, lütfen sözümü dinle. Nasıl oluyor da senden, en güzel haklarımdan vazgeçmemi bekliyorsun?"

Eduard biraz şaşırmıştı.

— "Peki, bunu kim söyledi şimdi?" diye sordu.

— "Bunu söyleyen sensin elbette. Ottilie'yi yanında tutmak istemekle bundan doğacak sonuçları açıkça belirtmiş olmuyor musun? Kendini yenemesen bile daha uzun süre aldatamazsın..."

II

Eduard karısının çok haklı olduğunu biliyordu. Bir kalbin içinde uzun zaman saklanıp, sonra birden söylenen söz korkunçtur.

Eduard bir ara konudan kaçmak istedi.

— "Senin bu düşüncelerini hiç bilmiyordum ben." dedi.

Charlotte bunun üzerine: "Benim düşüncem o iki öneriyi bir kez de seninle konuşmaktı. dedi. "Her ikisinin de iyi yönleri var. Kızın şimdiki durumunu göz önünde tutunca, okuluna dönmesinin onun için uygun olacağını düşünüyorum. Ancak, geleceğini aklıma getirince ikincisi daha uygun geliyor."

Charlotte, kocasına iki öneriyi de bütün ayrıntılarıyla anlattıktan sonra, sözlerini şöyle tamamladı:

— "Benim düşünceme göre o hanımın evini çeşitli nedenlerden dolayı yatılı okula üstün tutmak gerekir. Çünkü Ottilie'nin oradaki adama karşı duymuş olduğu eğilimi, tutkuyu artırmak istemem.

Eduard önce karısıyla bir düşüncedeymiş gibi gözüktü. Ancak, bu konuda verilecek kararın biraz geciktirilmesini istedi.

Charlotte ise, Eduard'ın kesin bir karşılık veremediğini görünce Ottilie'nin çoktandır gizlice hazırlandığı yolculuğu yakın bir tarihe almak istedi.

Eduard birden irkildi. Karısının yumuşaklıkla konuşmasının yapmacık olduğunu, kendisini mutluluktan ayırmak için çalıştığını düşündü. Tuzağa düşürülmüştü sanki.

Eduard, konu üzerine hiçbir düşünce ileri sürmeyip, bunu karısına bırakmış gibi göründü. Yalnız, kendi kendine kararını vermişti: Kendini bulmak, Ottilie'nin ayrılmasından ortaya çıkacak hayal edilemeyecek acıyı önlemek amacıyla evden uzaklaşacaktı. Özür olarak da, bir daha görmeyeceği Ottilie'nin evden ayrılışına tanık olmak istemediğini öne sürdü.

Charlotte davayı kazandığını sanıyordu, bunun için, kocasının kararını onayladı. Eduard atını hazırlattı. Sonra bavulunu

hazırlaması için uşağına emir verdi. En sonunda, yazı masasının başına geçti. Düşünmeden karısına şu mektubu yazmaya başladı:

"Sevgilim,

Başınıza gelen bu güç durum belki düzelir, belki de düzelmez. Yalnız, şu sırada çıldırmamak için kendi hesabına olduğu gibi hepimiz hesabına da biraz ara vermem gerekiyor. Ben kendimi feda ederken, birtakım şeyler de isteyebilirim. Şimdilik evimden ayrılıyorum. Ancak, daha uygun bir ortam yaratılınca döneceğim. Bu süre içinde eve sen sahip olacaksın. Ottilie de seninle olacak. Onun senin yanında kalmasını, yabancılar arasında bulunmamasını isterim. Ona iyi bakmanı, nazik, dostça davranmanı rica edeceğim.

"Ottilie ile gizli bir ilişki kurmaya kalkışmayacağıma söz veririm Bir süre nasıl yaşadığınız konusunda birşey duymak istemiyorum. Herşeyin en iyisini düşünmek istiyorum. Sizler de benim için böyle düşünün. Ayrıca, senden en büyük ricam: Ottilie'yi başka bir yere göndermeyi düşünme lütfen. Onun köşkün dışında yabancı adamlara bırakıldığını duyarsam, o zaman onun benim olduğunu düşünüp, ona sahip çıkarım. Benim sevgime, isteklerime, acılarıma, kuşkularıma karşı saygın varsa, umutlarını boşa çıkarmayacak şekilde davranırsın. Böyle olacak olursa durum düzelebilir."

Bu son yazdığı, kalbinden değil, sadece kaleminden çıkmıştı. Bunları kâğıt üzerinde görünce için için ağlamaya başladı: Ottilie'yi sevmek mutluluğundan yoksun kalması gerekiyordu. Yaptığının ancak şimdi farkına varmıştı.

Sonucun ne olacağını düşünmeden uzaklaşıyordu. Şimdilik onu görmeyecekti. Acaba bir daha görebilecek miydi? Bundan nasıl emin olabilirdi? Ancak, artık geri dönemezdi.

Mektup yazılıp bitmişti. Atlar kapıda bekliyordu. Bu arada Ottilie'yle karşılaşmaktan, bunun üzerine kararından vazgeçmekten korkuyordu. Hemen kendini topladı. İstediği zaman dönebileceğini

uzaktayken kendi isteklerine daha çok yaklaşabileceğini tasarladı. Çünkü kendisi evde kalsaydı Ottilie uzaklaştırılacaktı.

Mektubu kapattıktan sonra, hızla merdivenden aşağı inip atına bindi.

Tam lokantanın önünden geçiyordu ki bir gün önce sadaka verdiği dilenciyi gördü. Adam, kulübede oturmuş, öğle yemeğini yemekteydi. Eduard'ı görür görmez, hemen ayağa kalktı. Karşısında, sanki tapar gibi eğildi. Bir gün önce Eduard'la Ottilie kol kola yürürlerken dilenci karşılarında tıpkı şimdiki gibi durmuştu.

Eduard birden yaşantısının en mutlu ânını anımsadı. Acıları birden artmış gibiydi. Arkasında bıraktığı şey dayanılmaz gibi geliyordu.

Dilencinin yüzüne bir kez daha baktı. Sonra, içinden: "İmrenilecek adam!" dedi. "Sen daha dünkü sadakayla geçinebiliyorsun. Ben ise, dünkü mutluluğumu tadamıyorum."

ONYEDİNCİ BÖLÜM

I

OTTILIE, evden atının üstünde birinin çıktığını görünce pencereye koştu. Bu gidenin Eduard olduğunu anlayınca şaşırdı. Onun kendisini görmeden, "Esenkal!" bile demeden evden çıkıp gitmesi genç kıza tuhaf geliyordu. Sakinliğini kaybedip, düşünceye daldı.

O sırada Charlotte gelip onu aldı, uzun bir gezintiye çıkardı. Pek çok konu üzerinde konuşmalarına karşın, Charlotte Eduard'dan hiç söz açmadı. Biraz sonra oturdukları kahvaltı sofrasında sadece iki kişilik takım konulmuş olduğunu görünce Ottilie'nin içi burkuldu.

Önemsiz görünen birtakım alışkanlıklarımızdan vazgeçmek zorunda kalınca, çoğunlukla, üzülürüz. İşte bu acı önemli olaylarda büyük bir ıstırap halini alır.

Eduard'la Yüzbaşı o gün kahvaltıda yoktular. Charlotte ilk kez sofrayı tek başına düzenlemişti. Ottilie sanki kendisi bir yana itilmiş gibi bir duyguya kapıldı. Charlotte'yle ikisi karşılıklı oturmuşlardı. Charlotte Yüzbaşı'nın yeni görevinden, artık onu yakında görmek olanağı olmadığından söz ediyordu.

O sırada Ottilie'yi avutan tek düşünce şuydu: Eduard belki de Yüzbaşı'yı uğurlamak üzere evden biraz uzaklaşmıştı.

Kahvaltıdan kalktıklarında, Eduard'ın arabasını pencernin altında gördüler. Charlotte, kuşkuyla, arabayı oraya kimin getirdiğini sordu. Adamlar uşağın getirdiğini, efendilerinin birtakım eşyasını yüklemek istediğini söylediler.

Ottilie şaşkınlığını, acısını gizlemek için çok büyük bir çaba harcamak zorunda kalmıştı. O sırada, uşak içeri girip, birtakım şeyleri istedi. Efendisinin fincanıyla, bir çift gümüş kaşık, daha başka şeyler alacaktı. Bu durumdan Ottilie Eduard'ın uzun bir

geziye çıktığı, birhayli zaman uzaklarda kalacağı sonucuna vardı.

Charlotte uşağa çok kuru bir karşılık verdi:

— "Ne demek istiyorsun anlamıyorum! Efendinin herşeyi sendedir."

Ancak, uşağın amacı başkaydı. Ottilie'yle baş başa kalıp bir şeyler söylemek istiyordu.

Uşak isteğinde direndi. Ottilie de ona yardımcı olmak istiyordu. Ancak, Charlotte yılmadı. Bunun üzerine, uşak uzaklaştı, araba yola koyuldu.

Ottilie için korkunç bir şey olmuştu bu. Olup bitenleri anlayamıyor, ne olduğunu kavrayamıyordu. Anladığı tek şey Eduard'ın uzun bir süre dönmeyeceğiydi.

Charlotte durumu anlamıştı, genç kızı yalnız bıraktı. Ottilie'nin acısı, gözyaşları anlatılır gibi değildi. Istırabı sonsuzdu. O günü atlatabilmek için Tanrı'ya yakarıyordu.

II

Ertesi gün yeniden buluştuklarında Charlotte sanki başkasıyla karşılaşmış gibi oldu. Ottilie kararlı görünüyordu. Hiç de kadere boyun eğmiş gibi bir hali yoktu. Öylesine büyük bir kayıptan sonra hâlâ ayaktaydı.

Yalnız, daha büyük acılara uğramaktan korkuyordu. Kendini toparlar toparlamaz, ilk düşündüğü şey şu oldu: Erkekler gittiğine göre kendisi de ayrılmak zorunda kalacaktı. Toplantı, eğlenti, şenlik sona ermişti.

Bu düşünceden dolayı tedirgin oldu. Onun Charlotte'nin yanında kalabilmesi için Eduard'ın karısına ne büyük göz dağı verdiğini bilmiyordu. Yalnız, Charlotte'nin tutumu onu biraz olsun

yatıştırıyordu. Charlotte kızcağızı elinden geldiği kadar yalnız bırakmamaya çalışıyordu.

Charlotte derin bir aşk karşısında sözlerin pek güçsüz kaldığını bilirdi ama, mantıklı bir düşünceyle bilinçli davranışın da gücünü yadsıyamazdı. Bu yüzden, Ottilie'yle birtakım şeyler üzerine konuşuyordu.

Charlotte'nin söyledikleri hep bir mantık, bir karar sonunda edinilmiş düşüncelerdi. Bu buyurucu sözler genç kız için gerçekten büyük bir avunma vesilesi oluyordu.

Charlotte kimi vakit şöyle diyordu:

— "Aşk acılarından kurtulmalarına sessiz duruşumuzla yardım ettiğimiz kişilerin bize karşı besleyecekleri borçluluk duyguları nekadar güçlüdür! Şimdi gel, erkeklerin yarım bıraktığı işleri sevinçle, neşeyle biz ele alalım. Böylece, onların dönüp gelmeleri için en güzel olanağı yaratmış oluruz. Onların fırtınalı, sabırsız ruhlarının bozmak istediği şeyi biz soğukkanlılığımızla koruyarak, geliştirerek o umudu güçlendirmiş oluruz.

Bu sözler üzerine Ottilie: "Ağırbaşlılıktan, soğukkanlılıktan söz ettiğimize göre, aklıma ne geliyor biliyor musunuz, ablacığım? Erkeklerin özellikle şaraba karşı olan ölçüsüzlüklerini düşünüyorum. İçki yüzünden bilinç, akıl, saygı düşüncesini birkaç saat içinde nasıl da kaybettiklerini kaç kez gördüm, korktum. Belki de kaç kez bu nedenle zorlama kararlar verilmiştir!"

Charlotte Ottilie'yi haklı buldu. Ancak, bu konu üzerinde daha uzun konuşmak istemedi. Çünkü kızın ara-sıra şarap içip konuşkan, hareketli, aşırı neşeli olma eğiliminde olan birinden, Eduard'dan söz etmek istediğini anlamıştı.

Gerçekten öyleydi: Ottilie Charlotte'nin erkekler konusundaki sözlerinden hep Eduard'ı anımsıyordu.

Bir ara, Yüzbaşı'nın evlenme haberini Charlotte'nin pek olağan bir şeymiş gibi bildirmesi Ottilie'yi birhayli şaşırttı. Üstelik, Charlotte bunu sanki herkes biliyormuş gibi anlatmıştı.

Bütün bu konuşmalar Ottilie'de Charlotte'nin her sözünü, davranışını, işini izlemek isteğini uyandırıyordu. Genç kız bilmeden meraklı, kurnaz olmuştu.

III

Bu arada, Charlotte çevresindeki herşeyi etkilemeye çalışıyor, Ottilie'yi de bu konuda zorluyordu. Eve giden harcamaları hiç çekinmeden kısmıştı. Kimi vakit de herşeyi iyi yönden ele almaya çalışıyordu. İşte o zaman ortaya çıkan aşk macerasını da sanki mutlu bir olaymış gibi görmeye başlıyordu.

Evdeki harcamalara gelince, herşey eskisi gibi sürüp gidecek olursa, masraflar sınırsız bir şekilde çoğalacak, aynı zamanda önleyici bir şeyler yapılmazsa bu paraları har vurup harman savurma sonucu servetleri tükenip gidecekti.

Fark için yapılmakta olanlara dokunmadı. Çiftliğin gelecekteki gelişimi için önemli olabilecek şeyleri de öncelikle ele aldı. Bunları yaparken düşündüğü bir şey daha vardı: Eduard eve döndüğü zaman seve seve uğraşabileceği işlerle karşılaşmalıydı. Bu çalışmalarda büyük yararları dokunan mimarın katkısını övgüyle anıyordu. Kısa sürede göl oluşmuş, yeni yapılan kıyı çeşitli hoş çiçeklerle, çimenlerle bezenmişti. Yeni yapıda asıl işler tamamlanmıştı. Mimar yapıyı o tarzda kuruyordu ki insan küçük şeyleri kendi zevkine göre yeni baştan düzenleyebilecekti. O sıralarda Charlotte pek neşeliydi.

Ottilie de o görünüşte sessiz, sakindi. Herşeyde Eduard'ın yakında gelip gelmeyeceğine ilişkin bir şeyler görmeye çalışıyordu. Aklında bu düşünceden başka bir şey yoktu. Bu nedenle, köylü çocuklarını toplayıp onlara genişlemiş olan parkın temiz tutulması için alınan önlemlerin anlatılması hoşuna gidiyordu. Çünkü o

zamanlar Eduard da bunu gerçekleştirmek istemişti.

Öte yandan, köylü çocuklarına güzel giysiler de yaptırılmıştı. Akşamları yıkanıp, temizlendikten sonra, giydiriliyorlardı. Dolap köşkte bulunuyordu. Çocukların içinde en akıllısı dolaba başkanlı edip, göz-kulak oluyordu.

Mimar herşeyi yolunda yürütmesini çok iyi beceriyordu. Çocuklar pek kısa bir süre içinde usta olarak yetiştiler. Hem, yetiştirilmeleri de birhayli kolay olmuştu. Çünkü işlerini kendi kendilerine yapmasını öğrenmişlerdi. Hepsi birlikte toplanıp işe koyuluyorlardı. Kimisi ufak oraklarla, süpürgelerle, kimisi de otları, taşları taşımak için sepetlerle uğraşırken güzel, neşeli bir görüntü oluşturuyorlardı.

Mimar da, böylece, bahçenin ortasında yararlı bir çalışmaya tanık oluyordu.

Ottilie'ye gelince, bu topluluğu yakında gelecek olan evsahibini selâmlamaya hazırlanan bir tören birliği olarak görüyordu. Bu durum Eduard'ı da aynı şekilde karşılamak için kendisinde bir cesaret, bir istek uyandırıyordu. Bir süredir köy kızlarına, kadınlarına, dikiş, örgü, benzeri işler öğretmeye başlamıştı. Köyün temizliği, güzelliği için alınan önlemlerden sonra bu çalışmalar da artmıştı. Ottilie de bütün bu işlere katılmaktaydı. Yalnız, daha çok, gelişigüzel, isteğine göre çalışıyordu. Ancak, bundan sonra daha düzenli olmayı aklına koymuştu. Örneğin, birkaç küçük kızdan bir koro oluşturulamazdı; tıpkı koronun birkaç oğlan çocuğundan da kurulamayacağı gibi.

Bu işte kendi duygularına kulak vererek davranmıştı. Bütün küçük kızlara evde ana-babalarına, kardeşlerine bağlı olmaları için etki yapmaya çalışıyordu.

Hemen her çocuk üzerinde başarılı olmuştu; sadece küçük bir kız çocuğu dışında. Bu kız evde hiçbirşey yapmadığı gibi oldukça da yaramazdı.

Yalnız, herşeye karşın, Ottilie gene de bu küçük kıza karşıt

değildi. Çünkü kızcağız, kendisine karşı çok dostça davranıyordu. Çoğunlukla Ottilie'ye sokuluyor, izin aldıkça birlikte gezintilere çıkıyordu. Bu gezintilerde yorulmuyor, neşeleniyordu. Bu güzel ablaya bağlanmak kızcağız için artık bir ihtiyaç olmuştu.

Ottilie önceleri çocuğa sadece eşlik ediyordu. Zamanla, sevmeye de başladı. Artık birbirlerinden ayrılmaz olmuşlardı. Nanny küçükhanımına her yerde eşlik eder olmuştu.

Bu arada Ottilie sık sık bahçeye de gidiyordu. Oradaki gelişmelerin zevkini çıkarıyor, zamanı geçmekte olan kirazları, kızılcıkları Nanny ile birlikte yiyorlardı. Bahçıvan, sonbahar için bol ürün verecek gibi görünen ağaçlar arasında dolaşırken, hep evsahibini düşünüyor, o olmadan hiçbirşeyin keyfini çıkaramadığını söylüyordu. Ottilie bu iyiyürekli yaşlı adamı zevkle dinliyordu.

Bahçıvan işini tam bir usta becerisiyle yapıyor, genç kıza durmadan Eduard'dan söz ediyordu.

IV

Bir gün Ottilie bahçıvana bu ilkbahar aşılarının çok güzel ürün verdiklerini söyledi. Yaşlı adam, düşünceli bir tavırla şöyle dedi.

— "İyiyürekli efendimiz de bütün bunların zevkini çıkarır umarım. Bugün burada olsaydı, eski köşkün bahçesinde, babasının devrinden kalma çok güzel bitkiler görürdü. Şimdiki bahçıvanlar eskiler gibi güven verici kimseler değil. Kataloglara bakacak olursanız, pek çok parlak adlar görürsünüz ama, işin aslı böyle değil. Aşı yapılıp fidan büyüdükten, yemiş vermeye başladıktan sonra ağaçların bahçede bırakılması emeğe değmez sayılıyor."

Efendisine gerçekten bağlı olan yaşlı bahçıvan, Ottilie'yi gördükçe onun ne zaman geleceğini soruyordu. Ottilie de bu tarihi elbette ki kesinlikle söyleyemiyordu. Ancak, iyiyürekli adam, o

zaman, kendisine güvenilmediğini sanıyor, üzüntüye kapılıyordu. Bu yüzden, genç kız da sorulan sorulara kesin bir karşılık veremediği için çok sıkılıyordu.

Buna karşın, çiçeklerin yanından da birtürlü ayrılamıyordu. Eduard'la birlikte ekip diktikleri şeyler şimdi yemyeşil olmuştu. Onları hep Nanny suluyordu. Çiçekler başkaca bir bakımı da gerektirmiyordu.

Ottilie sonradan büyümüş olan bu çiçekleri garip duygularla izliyordu. Bir zamanlar Eduard'ın doğumgününü kutlamayı birlikte düşünmüşlerdi. İşte bu çiçeklerin harikulâde duruşları o gün kendi aşkını, minnet duygularını dile getirecekti.

Ancak, bu törene kavuşmak umudu şimdi pek okadar kesin değildi. Bu temiz kalpli kızın ruhunda ara-sıra kuşkular, tedirginlikler doğuyordu. Charlotte'yle açık, gerçek bir anlaşmaya varılamıyordu. Çünkü ikisinin durumları birbirlerinden farklıydı.

Herşey eskisi gibi kalabilse, düzgün bir yaşayım içine girilebilse, o zaman Charlotte mutlu olurdu. Aynı zamanda, önünde parlak bir gelecek de açılacaktı. Buna karşılık, Ottilie herşeyini kaybetmiş olacaktı. Evet, gerçekten herşeyini. Çünkü o yaşayımın anlamını, neşeyi Eduard'da bulmuştu. Şimdi içinde önceden hiç sezemediği sınırsız bir boşluk duyuyordu. Hep öyledir ya: Birşeyler arayan bir kalp neyin eksik olduğunu hemen anlar; kaybeden bir kalp o şeyin yokluğunun acısını çeker. Özlem sabırsızlığa, acıya dönüşür. Beklemeye, ummaya çalışan bir kadın ruhu kendi çevresinden çekip fırlamak, harekete geçip kendi mutluluğu için bir şeyler yapmak ister.

Ottilie Eduard'dan yoksun olarak yaşamayı göze alamamıştı. Evet, Charlotte, kendi inancına göre konuyu anlayışlı bir açıdan ele alıp, kocasıyla Ottilie arasında dostça, sakin bir ilişkinin var olabileceğini düşünmek akıllılığını gösteriyordu. Ancak, Ottilie vazgeçmeyi nasıl kabul edecekti?

Genç kız kaç kez doğumgünü için kendisine verilmiş olan,

daha hiç kullanmadığı, dikip biçmediği hediyelerle dolu bavulu açarak karşısında diz çökmüştü! Hem de kimbilir ne kadar çok! Güneş daha yeni doğarkan, bütün mutluluğunu bulduğu bu evden dışarıya çıkıp kaç kez kendisini hiç ilgilendirmeyen yerlerde dolaşmıştı! Karada duramayıp kayığa atlıyor, gölün ortasına kürek çekip, elindeki gezi kitabıyla, dalgalar arasında sallanıyordu. Uzakları hayal edip sevgilisini oralarda düşünüyordu. İşte o zamanlar kendisini ona yakın, onu da kendi kalbine yakın buluyordu.

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM

I

BİRTAKIM acayip davranışları olan B. Mittler'den daha önce söz etmiştik. İşte bu adam dostları arasında ortaya çıkan kötü şeylerin haberini almıştı. Kendisinden yardım istenmemişti ama, arkadaşlığını, beceriğini kanıtlamaya her zaman hevesli olduğu için, bu konuda düşünceye dalmış, bir süre beklemeyi uygun bulmuştu. Çünkü ruhi bunalımlarda okumuş kimselere yardım etmenin bilgisizlere yardım etmekten çok daha güç olduğunu biliyordu.

Bu yüzden onları bir süre için kendi hallerine bıraktı. Gelgelelim, en sonunda, sabrı kalmadı. Bu arada, Eduard'ın izini keşfetmişti. Hemen ona koştu.

Yolu gür bir derenin zikzaklarını izleyen yeşil, bol ağaçlı hoş bir çimenlikten geçiyordu. Az eğilimli yamaçlarda verimli tarlalar, pek güzel düzenlenmiş meyva bahçeleri vardı.

Köyler pek birbirlerine yakın değildi. Çevrede bir sessizlik vardı. Görüntü, resim yapmaya olmasa bile, yaşamaya uygundu. Bahçelerin çevrelediği temiz, gösterişsiz, güzel bir ev Mittler'in dikkatini çekti.

— "Eduard belki de burada oturuyordur." diye içinden geçirdi.

Evet, düşüncesi doğru çıkmıştı. Aldanmamıştı.

Bir köşeye çekilmiş bu dost için şunu söyleyebiliriz: Kendini için için aşkına kaptırıp hayaller kurmuş, birtakım umutlara bağlanmıştı. Ottilie'yi burada görmek, genç kızı buraya getirmek isteğini duyuyor, bunun için uygun olacak, ya da olmayacak şeyleri düşünüyordu. Hayal gücü bütün olanakları araştırmaktaydı. Ottilie'yle resmen burada birleşemezse çiftliğini ona bırakmayı düşünüyordu. Ottilie orada, kendi başına, sakin bir yaşayış sürdürmeliydi. Eduard onun mutlu olmasını istiyordu. Bu düşünce, kendisini rahatsız edip büyük bir acı da verse gene de öyle düşünüyordu. Genç

kız bir başkasıyla da olsa mutlu olması yeterdi onun için.

Eduard'ın günleri işte böyle umut, acı, gözyaşı, neşe arasında bocalamalar içinde geçmekteydi. Aynı zamanda, bütün vakti kararsızlıklarla, perişanlıklarla doluyordu.

II

Eduard Mittler'in gelişine hiç şaşırmadı. Onun geleceğini çoktandır biliyor, bekliyordu. Bu yüzden, gelişine sevinmişti de. Charlotte'nin göndermiş olabileceğini göz önünde bulundurarak, niçin buraya geldiğini açıklayacak bir sürü özürler de hazırlamıştı.

Öte yandan, bu adamı Ottilie'nin göndermiş olabileceği de aklına gelince Mittler ona sanki gökten inmiş gibi geldi. Bu nedenle, Mittler'i onların hiçbirinin göndermediğini, kendiliğinden geldiğini duyunca keyfi kaçtı.

Genç baron içine dönük olduğu için, konuşma bir türlü canlanmıyordu. Ancak, Mittler şunu biliyordu ki aşkla dolu bir kalp içindekileri dökmek, bir yakına açılmak gereğini duyar.

Bu arada, şuradan-buradan konuşuldu. En sonunda, Mittler, her zamanki aracılık görevinden çıkarak, güvenilip iç dökülecek bir dost havasına girdi. Eduard'ın bu köşeye çekilmiş yaşayışını arkadaşça eleştirdi. İşte o zaman Baron'dan şu karşılığı aldı:

— "Vaktimi bundan daha iyi nasıl geçirebilirim? Hep onu düşünüyorum. Ottilie'nin nerede olduğunu, nerelere gittiğini, nerede dinlendiğini bilmek gibi ölçülmez değerde bir olanağa sahibim. Onu hayalimde benimle çalışırken, benim hoşuma giden şeyleri yaparken görüyorum. Ondan uzakta olunca nasıl mutlu olabilirim? İşte bunun için Ottilie'nin bana yaklaşmak için ne yapabileceğini hayalimde canlandırıyorum.

"Onun ağzından kendime gizli, hoş anlamlı mektuplar yazıp

karşılık veriyorum. Bu mektupları da bir arada saklıyorum. Ottile'ye karşıt bir adım bile atmamaya söz verdim. Evet, ben bu sözümden dönmeyeceğim. Ancak, onun bana dönmesini önleyen nedir? Acaba bana mektup yazmaması için zavallı kızcağıza Charlotte yemin mi ettirdi? Yoksa, bu zalimliği de mi yaptı?

"Evet, böyle bir şey de pelâlâ olabilir. Ancak, bunu da olanaksız görüyorum; öyle bir şey olursa dayanılmaz olarak nitelerim. Ottilie beni bildiğim, inandığım gibi seviyorsa niçin karar veremiyor? Neden evden kaçarak gelip kollarıma atılmaya cesaret edemiyor?

"Onun bunu yapabileceğini, yapması gerektiğini düşündüğüm oluyor. Salonun kapısında bir kıpırdama duysam hemen o sanıyorum. Ah! bazan öyle oluyorum ki "Olabilecek şeyler olanaksız olduğuna göre, hiç olmazsa olamayacak şeyler gerçekleşse!" diye içimden geçiriyorum.

"Bazan gene uyanıyorum. Lambanın yatak odasına serdiği titrek ışık sanki bana onun biçimini, ruhunu, daha doğrusu kendini getirir gibi oluyor. Bana dokunduğunu varsayıyorum. İşte o ân beni düşünüp geleceğine, benim olacağına inanır gibi olurum.

"Bana sevinç veren bir tek şey var: Yakınındayken onu rüyamda görmezdim. Şimdi, uzaklarda olduğu için olacak, hep rüyama giriyor. Tuhaf bir şey de var: Çevrede birtakım sevimli kızlar, kadınlar tanıdım. Ottilie rüyalarımda sanki bundan dolayı bana hep sitem eder gibi. "Çevrene bak, benden daha güzelini göremezsin!" der gibi bakıyor bana.

"Bundan ötürü, artık her rüyamda onun hayali var. Birlikte yaşadığımız bütün anılar birbirine karışıyor. Bazan rüyamda aramızda bir sözleşme imzalıyoruz. İşte onun eli, benim elim. İkimizin eli sanki bir arada gibi duruyor. Ancak, rüyalarımın bu tatlı oyunlarelbette ki bana acı vermiyor değil.

Bazan da onun için düşündüğüm bir şeyi rüya bozuveriyor. büyük bir korkuyla onu ne denli sevdiğimi düşünüyorum.

Benimle alay edip beni üzdüğü de oluyor. İşte o zaman yüzü değişiyor, o güzel yuvarlak kutsal yüz sanki uzuyor, anlamı bozuluyor. Kısacası pek perişan bir durumdayım.

"Gülme, Mittler. Evet, gülüyorsun. Ah! ben bu bağlılıktan, belki de çılgınlık olarak niteleyeceğin bu bağlılıktan ben asla utanmıyorum. Şimdiye dek sevmemişim. Gerçek sevmenin ne olduğunu ancak şimdi anlıyorum. Meğerse şimdiye kadar yaşantımda herşey bir eğlence, oyun, vakit geçirmeymiş, onu tanıyıncaya, sevinceye dek.

"Evet, belki yüzüme karşı değil ama arkamdan şu sitemi yapıyorlar: Hayal peşindeymişim; yok, iş karıştırıyormuşum. Belki, olabilir. Ancak, kendi ustalığımı gösterecek konuyu bulamamıştım daha. Şimdi aşkta benden daha yetenekli biri var mı, görmek isterim. Belki bu durum gözyaşı döktürücü, acı verici bir şey. Ancak, bana o denli olağan, uygun geliyor ki onu bırakmam çok güç!"

Eduard bu içten, heyecan dolu konuşmasıyla içini dökmüştü. Yalnız, garip durumunun bütün özellikleri birden gözlerinin önünde canlanmış, gözyaşlarına boğulmuştu. İçini döktüğü için kalbi ne denli yumuşadıysa gözyaşları da o ölçüde bol akıyordu.

Eduard'ın acılarının böylece çoğaldığını, konunun değiştiğini görünce Mittler, herşeyi hemen anlayan keskin bir zekâsı olduğundan, artık dayanamadı, şöyle dedi:

— "Erkeklik gururunu düşün Eduard. Bir insan uğradığı acılar içindeyken bile kendini tutabiliyor, bütün bu üzüntülere dayanıklık gösterebiliyorsa, saygı görüp örnek olmak şerefine erişir."

Heyecanlı, acı duygular içinde çırpınan ,Eduard'a bu sözler anlamsız geldi.

— "Mutlu, rahat kişiler güzel şeylerden söz ederler." dedi. "Ancak, bunların acı çekmekte olan birine nasıl da dayanılmaz göründüğünü bilseler utanırlar. Huzur dolu bir insan sınırsız bir acıyı tanıyamaz. Sabırdan söz eder. Gelgelelim, öyle olaylar olur ki, bütün avutmalar pek zavallı kalır.

"Bir kahramanın yaşantısını anlatırken acılar içinde ağladığını anlatmaktan korkma. O kahraman bir atasözüne şöyle der: "Gözyaşları bol olan erkekler iyi kimselerdir. Kalbi, gözü kuru olanlar benden uzak olsun!" Acılı kişileri bir eğlence gibi gören mutlu insalardan nefret ederim ben. Gerek vücutça, gerek ruhça sıkıntıların en zalim durumlarında bile, mutluların övgüsünü kazanmak için asil davranmalıdır. Onlar tıpkı gözleri önünde yakınmadan ölen bir gladyatörü alkışlar gibi alkışlamalıdırlar.

"Beni görmeye gelmişsin, sağol, Mittler. Ancak, çevreyle bahçede biraz dolaşsan bana daha büyük bir iyilik yapmış olursun. Gene görüşürüz. Daha soğukkanlı olup sana benzemeye çalışacağım.

Mittler konuşmasının yeniden kesilmesindense, susup dinlemeyi daha uygun buldu. Eduard da amacına ulaşmasını sağlayacak olan konuşmayı sürdürmeyi uygun bulmuştu.

— "Elbette ki kafa yorup ondan-bundan söz etmek gereksiz olur." dedi. "Ancak, herşeye karşın, bu konuşmalarla kendimi tanıdım. Ne yapmam gerektiğini, neye karar verdiğimi böylece öğrenmiş oldum.

"Şimdiki yaşayışımı da, gelecekteki yaşayışımı da karşımda görüyorum. Yoksullukla mutluluk arasında bir seçme yapmam gerekiyor. Sevgili dostum, çok gerek duyulan, bir bakıma olmuş sayılan boşanmayı gerçekleştiriver. Bu işi Charlotte'nin de onaylamasını sağlayıver. Bunu sen becerebilirsin. Buna neden dolayı inandığımı açıklamak istemem.

"Sevgili dostum, git oraya bu işi, hepimizi mutlu kıl. Bu senin elinde."

Mittler bir ara duraksadı. O sırada Eduard sözünü sürdürüyordu:

— "Ottilie'nin kaderiyle benim kaderim birbirinden ayrılamaz. Biz yok olmayacağız. Bak lütfen şu kadehe. Üstüne adlarımız işlenmiş. Neşeli bir adam bir gün onu keyifle havaya doğru fırlatıp atmıştı. Artık kimse bununla içki içmemeli, diyordu. Kadehin karaya çarpıp parçalanması gerekirdi. Ancak, daha yere düşmeden birisi

onu havada yakaladı. Çok yüksek bir fiyata satın aldım ben bu kadehi. Bundan böyle, kaderin bağladığı ilişkilerin çözülmez olduğu inancıyla her gün o kadehle içiyorum."

Mittler birden bağırdı:

— "Ah, başıma gelenler! Arkadaşlarıma karşı daha ne kadar sabırlı olmam gerekecek acaba? Şimdi de karşıma nefret ettiğim, insanlar için en zararlı şey olarak nitelendirdiğim boşinançlar çıktı. Evet, insanlar günlük yaşayışlarında sezişlere, fallara, olağanüstü durumlara pek önem verirler. Ancak, yaşayım fırtınası önem kazanıp herşey çevremizde kaynaştığı sırada bunlara bir de o hayaller eklenirse durum büsbütün korkunçlaşır."

Eduard bu söz üzerine daha da coştu.

— "Bırak da umutla üzüntü arasında kalmış bir kalp, kendine yol bulmaya yaramasa bile, hiç olmazsa gözlerini çevirebileceği bir umut yıldızı bulsun!" dedi.

Mittler buna şu karşılığı verdi:

— "Bu işten bir sonuç çıksa kabul ederdim. Ne var ki ben hep şuna tanık olmuşumdur: Gerçekler için uyarıda bulunan alâmetlere hiç kimse değer vermiyor. Dikkatler sadece okşayıcı, umut verici şeylere yöneliyor. Yalnız bunlara inanılıyor."

Mittler, içine daldığı karanlık düşünceleri sürdürdükçe sıkıntının artacağını hesapladı, Eduard'ın ısrarlı ricasını kabul etti. O sırada Eduard'ın düşüncelerine başka ne gibi bir karşılık verebilirdi ki? Zaman kazanıp bu konuda kadınların da düşüncelerini öğrenmek zorunluluğunu duyuyordu. Böylece, ne yapacağını düşünecekti.

III

Mittler, Eduard'dan ayrıldıktan sonra hemen Charlotte'ye koştu. Onu her zaman olduğu gibi dayanıklı, neşeli buldu. Charlotte

olup biteni Mittler'e kısaca anlattı.

Mittler Eduard'ın konuşmasından olayları iyice öğrenememişti. O ancak olayların etkilerini anlatmıştı. Mittler, şimdi konuşurken, sözlerini dikkatle kullanıyor, boşanma lafının yanına bile yaklaşamıyordu.

En sonunda Charlotte şöyle dedi:

— "Pek çok kötü olayların ardından, herşeyin yolunda gideceğine hâlâ inanıyorum, umuyorum. Eduard dönüp gelecektir. Bunun tersini nasıl düşünebilirim? Üstelik, şimdi çocuk da bekliyorum."

Bu sözler Mittler'i şaşırttığı gibi aynı zamanda kendi bakımından sevindirmişti de. Sevgili aile dostu hemen sordu:

— "Söylediklerinizi doğru mu anladım acaba?"

Charlotte, gülümseyerek: "Tümüyle doğru olanı duydunuz, anladınız." dedi.

Mittler ellerini çırptı.

— "Bundan dolayı sizi nekadar kutlasam azdır." dedi. "Bu haberin bir erkek üzerinde yaratacağı gücü, etkiyi iyi bilirim çünkü. Pek çok evliliğin bu sayede sağlamlaşıp, düzeldiğini gördüm. Yakında anne olacağınız haberi bin söz söylemekten daha çok etkili olacaktır. Aynı zamanda, bunun umutların en güzeli olduğuna da inanabilirsiniz."

Mittler biraz durdu. Sonra ekledi:

— "Bana gelince, biraz kızmalıyım, canım sıkılmalı. Çünkü bu olay yüzünden benim becerim arkaya itilmiş oluyor! Çalışmalarım sizde bir minnet duygusu uyandırmayacak. Sevgili dostum, kendimi tıpkı zengin bir hastayı iyileştiremeyen bir hekime benzetiyorum. Bereket, bütün çabalarımın boşa çıkacağı bir iş kendiliğinden yola giriyor.

Charlotte Mittler'den bir şey rica etti:

— "Eduard'a bir mektup yazsanız da bu haberi verseniz?" diyordu.

Mittler buna yanaşmak istemedi.

— "Mektubu siz yazın, gönderin." dedi. "Mektubu benim yerime herhangi biri götürebilir. Bana daha çok gerek duyulan yerlere gitmeliyim ben. Bundan sonra artık sizi kutlamaya, çocuğun ad gününe gelirim."

Charlotte, pek çok kez olduğu gibi, bu kez de Mittler'den hoşnut kalmamıştı. Onun aceleci yaradılışının iyi yanları da vardı ama, aceleciliği ara-sıra başarısızlıklara da neden oluyordu.

Charlotte, kendi kendine: "Bu adam kadar önyargılara bağlı biri daha yoktur." diyordu.

III

Eduard adamı sanki korkar gibi karşılamıştı. Çünkü mektup, onun düşüncelerini onaylayabileceği gibi, tam tersi de olabilirdi.

Uzun bir süre mektubu açamadı. En sonunda, mektuptaki son satırları okuyunca üzüntüden adeta taş kesildi.

Charlotte şöyle diyordu:

— "Karının yanına maceracı bir âşık gibi girdiğin o geceyi düşün. Onu dayanılmaz bir şekilde kendine çektiğin, bir sevgili, nişanlı gibi kollarına aldığın saatleri anımsa. Bu tuhaf tesadüfü mutluluğumuzun yıkılmak üzere olduğu bir sırada yeni bir bağ kurmak amacıyla Tanrı'nın bize gösterdiği bir işaret sayalım."

İşte ondan sonra Eduard'ın içinde kopan fırtınaları anlatmak çok güçtür. Böyle bir hengâme içinde, çoğunlukla, vakit geçirmek amacıyla eski alışkanlıklar, eğilimler ortaya çıkar. Soylukişiler için av, savaş bunlar içinde belli-başlıcalarındandır.

Eduard içindeki tehlikelerle orantı sağlayacak dış tehlikelere özlem duyuyordu. Ölüme karşı içinde sanki bir özlem vardı. Çünkü yaşamak dayanılmaz olmaya başlamıştı. Artık onun için ölmek,

böylece yakınlarını mutlu kılmak bir avuntuydu. Kararını gizleyeceği için, bunu gerçekleştirmesine hiç kimse engel olamazdı.

Bütün resmi işlemleri yaparak vasiyetnamesini hazırladı. Çiftliği Ottilie'ye bağışlayacaktı. Bu düşünce bile ona tatlı bir heyecan veriyordu. Ayrıca, Charlotte'yle doğacak çocuğunu da düşünmüştü. Onlara da birşeyler bırakıyordu. Ayrıca birtakım şeyler bıraktığı kimseler arasında Yüzbaşı'yla evin öbür kişileri, hizmetçiler, uşaklar da vardı.

O sırada yeniden başlamış olan savaş Eduard'ın kararını kolaylaştırmıştı. Gençliğinde, askerlikteki uygunsuzluklar kendisini rahatsız ettiği için görevini bırakmak zorunda kalmıştı. Şimdi artık bir komutanın buyruğuna girip, "Belki ölürüz ama, düşmanı yeneceğimiz kesin!" demek ona zevk veriyordu.

Ottilie Charlotte'nin sırrını öğrenmişti. Bu yüzden, belki de Eduard'dan daha çok üzülüp içine çekilmişti. Zaten söyleyecek sözü de yoktu. Ne bir şey umabilirdi, ne de bir şey dilemeye hakkı vardı.

Şimdi Ottilie'nin anı defterinden aktaracağımız birkaç satır bize onun iç alemi hakkında bilgi verecektir.

ONDOKUZUNCU BÖLÜM

I

BİR destanda şairin sanat buluşu olarak nitelendirdiğimiz şey günlük yaşantımızda da karşımıza çok kez aynı şekilde çıkar. Başkahramanlar uzaklaşmış, gizlenmiş, hareketlerine son vermişler, ikinci, üçüncü derecede, hiç önemsenmeyen bir kişi onların yerini almıştır. Bu kişi, çalışmalarıyla dikkati çeker, övülmeye bile değer görülür.

Böylece, Eduard'la Yüzbaşı sahneden çekilince mimar gün geçtikçe önem kazanmıştı. Genç mimar yapı işlerindeki becesini gerçekten kanıtladığı gibi, boş zamanlarında da canları sıkılan hanımları sohbetleriyle eğlendirmeye çalışıyordu. Böylece, aynı zamanda onlara da yardımcı oluyordu.

Genç adamın dış görünüşü de güven verici, sevimliydi. Uzunca boyluydu; biçimli bir vücudu vardı: Korkak görünmeyecek kadar da alçakgönüllüydü. Üstelik, arsız denmeyecek ölçüde sokulgan bir yaradılışı vardı. Her türlü derdi, işi seve seve üzerine alıyordu. Aynı zamanda, hesapta işlerinde de bilgiliydi. Bu bakımdan, evin bütün işlerini kolayca yoluna koyuyor, olumlu davranışlarının etkisini her alanda ortaya seriyordu.

Ayrıca, eve gelen konukları da o karşılıyordu. Beklenmedik biri gelse bile, onu da usulüyle karşılayıp ağırlamasını beceriyordu. Hanımların sıkılıp üzüntü duymalarına yol açmıyordu. Bu arada kendi başına bir hayli iş açmıştı.

Bakın, bir örnek: Şu hukukçuyu komşu bir soylukişi göndermiştir. Konu pek önemli değlidir ama, Charlotte'yi rahatsız ediyor. Çünkü genç kadının duygularını kışkırtıyor.

Bu olayı anlatmamız gerekiyor. Çünkü belki de uzun süre sessizce sürüp gidecek birtakım şeylere neden olmuştu.

Charlotte, hatırlanacağı gibi, kilise bahçesinde düzeltmeler yaptırmıştı. Bütün anıtlar yerinden oynatılmış, duvarlara, kilise sütunlarının yanlarına yerleştirilmişti. Daha sonra alanın geriye kalan bölümü düzeltilmişi. Kiliseye, oradan geçip karşıdaki küçük kapıya varan yoldan başka her yer çimlerle örülmüştü. Bu çimler çok güzel bir yeşillik verip çiçek açıyorlardı. Boş kalan yerlere, belirli bir tasara göre, mezarlar yapılacaktı. Aynı zamanda, alan genişletilip yeşillendirilecekti. Artık, pazarları kiliseye gidenlerin hoş bir görünüşle karşılaşacaklarını kesinlikle söyleyebilirdiniz.

Gelgelelim, daha başlangıcta bundan hoşnut olmayan biri vardı. O da, yaşlı bir rahipti. Adamcağız eski alışkanlıklarına bağlı kalmıştı. Bundan böyle, ayaklara takılan bozuk mezartaşları yerine yeşil bir halı üzerinde yürür gibi olacaktı. Bu onu tedirgin ediyordu. Öte yandan, kilise cemaati arasında da durumdan yakınanlar vardı. Atalarının mezartaşlarının kaldırılıp yok edilmesi, anılarının hiçe sayılması bunları çok üzüyordu. Komşu bir aile işte bu durumdaydı. Bu aile birkaç yıl önce yakınları için mezarlıkta yer almışlar, bu nedenle de kiliseye bir vakıf yaptırmışlardı.

İşte genç hukukçu bu yüzden gönderilmişti. Vakıf iptal edilecek, taksitler ödenmeyecekti. Çünkü koşullar bozulmuş, bu tek yanlı davranış nedeniyle durum baştan başa dağişmişti.

Charlotte, bu işe kendisi yol açmış olduğu için, hukukçuyla konuşmak istiyordu. Genç hukukçu kendi düşünceleriyle müvekkilinin görüşlerini sakin bir tarzda açıklayıp anlattı. Birhayli düşündürücü şeyler söyledi.

— "Görüyorsunuz, en aşağısından en yükseğine kadar hemen herkes yakınının gömülü olduğu yeri bilmek istiyor." diyordu. "En yoksul bir köylü bile bir çocuğu ölse mezarına tahtadan olsun bir haç koymak ister. Evet, belki bu işaret, tıpkı günün birinde acının yok olduğu gibi kaybolup gidecekti. Ancak, gene de, acı süresince yerinde kalsın isteniyor. Zenginler haçlarını tahta yerine demirden yaptırıyorlar. Böylesi birkaç yıl dayanır. Elbette ki bunlar bile

birkaç yıl içinde çürüyüp kayboolacaklardır. Bu nedenle, daha zengin olanlar uzun süre dayanacak, birkaç kuşak boyunca onarılabilecek bir taş dikiyorlar.

"Bizi çeken bu taş değildir. Asıl önemlisi toprağın altında yatandır. Anı değil, kişi; geçmiş değil, o ân önemlidir. Ben sevgili bir ölüye mezarında sarılmayı heykeliyle kucaklaşmaktan daha çok severim. Heykel, aslında, pek bir anlam belirtmez. Yalnız, bu mezarın anıtı çevresinde bir işaret taşı gibi, karı-koca, akraba, dostlar ölümlerinden sonra da toplanmış olurlar. Yaşayanlar yabancıları sevmediklerini ölülerinin yanına sokmamak hakkına sahip olmalıdırlar.

"Bu yüzden de müvekkilimin vakfı iptal etmek istemesini doğru buluyorum. Çünkü ailesinin yakınları düzeltilemez bir zarara girmiştir. Sevdikleri ölülerin yanında uyumak zevkinden yoksun kalmışlardır."

Charlotte, bütün bu sözleri dinledikten sonra: "Konumuz bir hukuk davası haline getirilecek önemde değildir." dedi. "Kilisede bozduğum şeyi düzeltmek için bir pişmanlık duymuyorum. Yalnız şunu söyleyebilirim: İleri sürdüğünüz kanıtlar beni inandıramamıştır. Ölümden sonra olsun bir eşitlik duygusu, bence, yaşam tarzımızın, yakınlarımızın, kişiliğimizin şu katı süreklilik isteğinden daha üstündür."

Charlotte burada biraz durdu. Sonra mimara döndü.

— "Peki, bu işe siz ne diyorsunuz?" diye sordu.

Mimar Charlotte'nin sorusuna şöyle karşılık verdi:

— "Böyle bir konuda tartışmaya girip yargıç olmak istemem. Yalnız, sanatıma, düşünceme uygun gelen şeyi, izin verirseniz, söyleyebilirim. Sevdiğimiz bir kişinin küllerini bağrımıza basabilmekten yoksun olduğumuzdan beri, aynı zamanda bu külleri lahitlerde saklayacak kadar zengin olmadığımız için, bayan Charlotte'nin söylediklerini doğru buluyorum. Bir topluluğun bireyleri yan yana yatarlarsa kendi yakınlarının yanında, koynunda yatmış

olurlar. Toprak bir gün bizi alacaksa, gelişigüzel oluşan, yavaş yavaş birlikte çöken tepecikleri düzleştirmek, üstlerindeki kapağı böylece hafifletmekten daha doğal ne olabilir?"

O sırada Ottilie yanlarına gelmişti. Mimarın bu sözleri üzerine şöyle dedi:

— "Herşey böyle, bir anı gibi, hiçbir iz bırakmadan gelip geçmeli mi?"

— "Hayır!" dedi mimar. Sonra sözlerini şöyle sürdürdü: "Anılardan değil, topraktan kurtulmalı. Mimarlarla heykeltıraşlar insanlara sanatlarıyla,elleriyle bir ölümsüzlük yaratmak için gerçek bir çaba gösterirler. Bu yüzden, çok iyi düşünülüp yapılmış anıtlar isterim. Tek başına bir yere dikilmiş, uzun ömürlü olabilecek anıtları severim ben. Bugün din adamlarıyla yüksek rütbeli kişileri bile kiliselerin içine gömmekten vazgeçmişlerdir. Buna karşı, hiç olmazsa, mezarlıkların çevresinde güzelce düzenlenmiş avlulara anıtlar dikilmelidir. Bu anıtlara yazılacak pek çok yazılar, onları süsleyecek türlü şeyler vardır."

Charlotte, bunun üzerine: "Sanatçılar o denli enginse, küçük bir sütundan, bir testi kırığından nasıl anlam çıkaracağız?" diye sordu. "Ben ise, bu eserlerde, sanatçıların çok övündükleri binlerce yeni buluş değil, binlerce tekrarlama görüyorum."

Mimar bu söze şöyle karşılık verdi:

— "Evet, bizde öyle. Her yerde değil. Genellikle buluş başkadır, buluşu beceriyle kullanmak başkadır. Özellikle bu konuda. Ciddi bir konuyu neşelendirmek, üzücü bir şeyi de akıldan çıkarıp atmak oldukça güçtür. Türlü anıt tasarlarına gelince, pek çoğunu topladım. Olanak bulursam size gösteririm. Yalnız, en güzel anıt insanın kendi resmidir. Resim insanın eskiden ne biçim olduğunu gösterir. İnsanın geçmişini anlatan iyi metin resimdir. Yalnız, bu resim insanın en iyi çağında yapılmış olmalıdır. Belli ki bunu herkes çok ihmal ediyor. Canlı şekilleri saklamayı kimse düşünmüyor. Yapılsa da yetersiz bir biçimde yapılıyor. Örneğin, ölünün aceleyle

maskesi alınıyor. Bu maske bir ayaklık üstüne oturtulunca; buna "büst" deniyor. Sanatçı bunu ancak pek seyrek olarak tam anlamıyla canlandırabilir."

Charlotte: "Belki farkına varmadan, istemeden, konuşmayı benim dediğimi destekler bir biçime soktunuz." dedi. "Bir insanın kendi resmi tektir. Ondan mezar yerini göstermesini bekleyemeyiz. Size garip bir duygumdan söz etmek istiyorum. Resimlere karşı bir nefret var içimde. Onlar sanki bana gizliden gizliye sitemde bulunuyorlar gibi geliyor. Uzak bir şeye işaret ederler, aynı zamanda şimdiki durumu gerektiği gibi değerlendirmenin ne denli güç olduğunu anımsatırlar.

"Şimdi ancak bir kez görüp tanıdığımız insanları düşünelim. Onların bizde, bizim onlarda bıraktığımız etki nekadar zayıftır! Onları düşünürken acaba kendi halimiz nedir, bunu hiç düşündü'; mü?

Okumuş bir kişiye rastlasak onunla görüşmeyiz; bilgine rastlasak ondan birşey öğrenemeyiz; hoş, sevimli bir adama karşı da, iyi davranmayız. Ancak, bu durum sadece gelip geçenler için böyle olmakla kalmaz. Aileler en sevimli bireylerine, kentler en üstün yurttaşlarına, milletler en değerli hükümdarlarına karşı sert bir davranış içerisindedirler, durmadan atıp tutarlar. "Hep şunun sorulduğunu işitirdim: Neden ölülerden iyilikle söz edilir de, yaşayanlar kınanır, eleştirilir? Bu sorunun karşılığı şudur: Çünkü ölülerden korkacak birşey kalmamıştır. Canlılar ise, ansızın karşımıza çıkabilirler.

"İşte başkalarına ait anıları saklamak kaygısı ruh temizliğinden bu denli uzaktır. Bencil bir şakadır bu. Oysa, yaşayanlara karşı ilişkilerimizi canlı, hareketli tutmak kutsal bir ciddi tutum olur.

II

Bu olayın, ondan sonraki konuşmaların etkisiyle, ertesi gün

mezarlığa gidildi.

Buranın süslenip şenlendirilmesi için mimarın çok güzel önerileri vardı. Ancak, bu ilgiyi kiliseye karşı da göstermesi gerekiyordu. Kilise, gerçekten, daha baştan beri mimarın dikkatini çekmişti. Yapı, Alman tarzında, düzgün ölçülerle, yıllar, yüzyıllar önce yapılıp gene bu uslüba uygun bir tarzda süslenmişti. Protestanların tapınması için yapılmış olan yerler binanın sükunundan, ihtişamından biraz eksiltmişse de gene de göze hoş, güzel görünen bir yapıydı.

Genç mimarın, kilisenin dışını, içini eski tarza göre düzenleyip önündeki mezarlıklarla uyumlu bir hale getirilebilmesi için gerekli parayı Charlotte'den alması pek güç olmadı. Öte yandan, mimar oldukça becerikliydi. Evin yapımında çalışan işçiler iş bitinceye kadar bu işte çalıştırılacaklardı.

Binanın bütün çevresi, ayrıntıları gözden geçiriliyordu. O sırada mimar şimdiye dek kimsenin gözüne çarpmamış bir şeye rastladı; hem şaştı, hem çok sevindi. Bulduğu şey küçük bir kiliseydi. Bu ufak yapının ölçüleri daha ustaca, süslemesi daha hoş, daha çoktu. Aynı zamanda binada eskiden kalma birtakım işlemeli, resimli kalıntılar da bulunmuştu. Bu resimler çeşitli bayramlardan görüntüler sergiliyordu. Hepsi kendine göre kutlama törenlerini yansıtmaktaydı.

Genç mimar bu küçük tapınağı kendi tasarına katmaktan geri kalmadı. Özellikle eski zamanların, eski zevklerin bir anıtı olarak bu dar boşluğu yeniden düzenlemek hoşuna gitmişti. Daha şimdiden boş alanları kendi isteklerine göre süslenmiş olarak görüyordu. Bu işte ressamlık yeteneğini gösterecekti.

Ancak, şimdilik bu düşüncesini evdekilerden saklıyordu. Daha önce söz verdiği gibi, hanımlara eski mezar anıtlarıyla, kaplarla, odaların içindeki eşyalarla ilişkili resimler, tasarlar gösterdi. Kuzey ülke insanlarının mezarlarının daha basit olduğundan söz açılınca, bu mezarlarda bulunmuş tüfeklerle aygıtları gözler önüne serdi.

Bütün bunları çekmecelere, bezlerle kaplı raflara öyle güzel

yerleştirilmişti ki, asık suratlı eski eşyalar bir süs eşyası gibi olmuştu. Mücevher gibi zevkle seyrediliyordu.

Genç mimar, bir kez göstermeye başlamışken, aynı zamanda yalnızlık da sohbeti gerektirdiği için, her akşam bunların bir kısmını ortaya koyuyordu. Hemen hepsi Alman yapısıydı. Mühürlerle benzeri eşyalar insanın hayallerini geçmiş zamana kadar uzatıyordu. Bu sohbetlerde, baskı makinesinin başlangıcından gravürlere, en eski bakırlara kadar her türlü konudan söz ediliyordu.

Günler geçiyor, kilise gittikçe renklerle, süslerle geçmişin havasına giriyordu. O zaman insanın kendi kendine soracağı geliyordu: "Acaba gerçekten şimdiki devirde mi yaşıyoruz, yoksa bütün bu değişik görenekler, alışkanlıklar, yaşayış tarzı, inançlar içinde bulunuşumuz bir rüya mıdır?"

Bu düşüncelerden sonra, mimarın getirdiği büyük bir çanta çok derin bir etki yaptı. Çantada sadece krokileri çizilmiş şekiller vardı. Ancak, bu şekiller resimlerin üzerine çizilmiş olduğu için tarihi özelliklerini tümüyle saklamışlardı. Seyredenler bunlara bayıldılar. Bütün resimlerde bir temizlik havası göze çarpıyordu. Yüzlerde bir sevinç, anlayış dolu anlam vardı. Sanki aşkta bile sessiz bir kendini bırakıveriş içindeydiler. Saçsız yaşlı adam, saçları dalgalı delikanlı, şen genç, ağırbaşlı adam, ermiş kişi, uçan melekler, masum bir şekilde, kendi kendilerine yeter gibi görünüyorlardı. En sadesi bile öbür dünyadan bir iz taşıyor gibiydi.

Bunları seyredenlerin çoğu böyle bir yaşayışa unutulmuş bir altın çağı, kaybolmuş bir cenneti anımsar gibi bakıyorlardı. Yalnız, içlerinde sadece Ottilie kendisini bu anlatılanlara benzetiyordu.

Şimdi mimar tapınağın sivri kavislerinin arasını bu eski resimlere uyacak tarzda süslemek istiyordu. Yalnız, olayların gelişimine göre böyle seçkin bir toplulukta yaşantısına devam etmesi belki de uzun sürmeyecekti. Bu gerçeği biraz üzüntüyle belirtmişti. Öte yandan, o günlerde önemli olaylar olmamıştı. Ancak, gene de ağırbaşlı konuşmalar yapılıyordu. O günlere ilişkin birtakım şeyleri,

Ottilie'nin anı defterinden anlatmak olanağını buluyoruz.

Ottilie'nin defterinin sevimli yapraklarından okuduklarımız insanın aklına güzel bir örnek getiriyor; daha doğrusu bir benzetme: İngiliz donanmasında bir kural vardır. Filonun en büyüğünden en küçüğüne kadar bütün gemilerde yelkenler öyle bir biçimde gerilmiştir ki, bunları bir kırmızı iplik baştan başa keser. Yelkenlerin hepsini çözmeden bu ipliği çıkaramazsınız. Böylece, en küçük gemilerin bile devletin olduğu anlaşılırmış.

Bunun gibi, Ottilie'nin anılarında da bir aşk, bir tutkunluk ipliği vardır. O herşeyi bağlayıp belirtir. Bundan dolayı, düşünceler, gözlemeler, özlüsözler, hepsi yazana özgüdür, onun için bir anlam taşır.

İşte bu anılardan seçip buraya yazdıklarımız bunun en güzel kanıtıdır.

III

Ottilie'nin anı defterinden

İnsan yeryüzü yaşayışının ötesini düşününce, bir gün, sevdiklerinin yanında, sonsuz uykusuna dalacağını umar. Bu umut ne hoştur! "Yakınlarıyla bir araya toplanmak" deyimi ne güzeldir!

Birbirlerinden uzaklaşmış olan bizleri yakınlaştıracak birtakım anıtlar, işaretler vardır. Bunlar arasında hiçbiri resim kadar önemli değildir. Resim, sahibine benzemese bile, onunla konuşmak için insanı çeken bir yanı vardır; tıpkı bir arkadaşla kavga ederken bile duyulan o garip çekicilik gibi. Resimle karşılıklı bulunduğumuz zaman o kimseyle baş başaymışız, hiç ayrılmayacakmışız gibi gelir. Karşımızdaki bir kimseyle tıpkı bir resimmiş gibi konuştuğumuz da olur. O konuşmayıp bize bakmasa, bizimle ilgilenmese bile biz onu görürüz. Onunla olan ilişkimizde içimizde duyarız. O insan hiçbir şey yapmayıp karşımızda öylece dursa bile onunla

olan bağlantımız güçlenebilir.

Tanıdıklarımızın portrelerini hiç beyenmeyiz. Bu yüzden, ben portre ressamlarına hep acırım. Başkalarından olanak-dışı bir şeyler istenmediği halde, bu ressamlardan istenir. Ressamdan portreyi o tarzda yapması istenir ki, ona her bakan resimdekini kendi eğilimlerine uygun görebilsin. Ressamların insanları gördükleri gibi çizmeleri yetmez. Başkalarının da o kişiyi nasıl gördüklerini belirtmeleri beklenir. Bu tür sanatçıların zaman geçtikçe durgun, ilgisiz, inatçı olmalarına şaşmıyorum.

Mimar bize, yüksek tepelerle kayalar altına insanlarla birlikte gömülmüş eski silahlar, aygıtlar gösterdi. Bütün bunlar insanların öldükten sonra kişiliklerini sürdürmek istemelerinin yararı olmadığını kanıtlıyor.

Biz insanlar böyle karşıt durumlar içindeyiz işte. Örneğin, mimar eski ataların mezarlarını açtığı halde, bir yandan da gelecek için anıtlar yapmak isteğinde. Ancak, herşeyi neden bukadar ciddi yönden almalı? Sanki yaptığımız herşey ölümsüzlüğe dek sürecek diye mi yapılıyor? Gündüz giydiğimizi gece çıkarmıyor muyuz? Geziye çıkınca sonunda gene dönmüyor muyuz? Bir yüzyıl için de olsa, yakınlarımızın yanında uyumayı neden istemeyelim? Kiliseye gelenlerin ayakları altında silinmiş, çökmüş mezar taşlarını, mezarlar üstüne yıkılmış kiliseleri gördükçe, ölümden sonraki yaşayıma hayalimizden katılır, yeryüzünden daha çok kalacağımız ikinci bir dünya olduğu düşüncesine kapılır gibi oluyoruz. Ancak, bu hayalle birlikte ikinci yaşantı da zamanla söner. Zaman insanlara olduğu gibi anıtlara da egemendir.

IV

Tam olarak bilinmeyen şeylerle uğraşmak insanda hoş bir

duygu yaratır. Hiç kimseyi bir şeye heves edip, öğrenemeyecek bile olsa, o işle uğraştığı için ayıplamamalıyız. Kendi dalından başka bir dalla uğraşan bir sanatçıyı da eleştirmemeliyiz.

Mimarın küçük tapınağı resimleyebilmek için gösterdiği çabaları da bu tür bir hoşgörüyle karşılamalıyız. Boyalar hazırlanmış, ölçüler alınmış, kâğıtlar işaretlenmişti. Mimar yeni bir şey keşfetmek iddiasında değildi. Krokilere bağlı kaldı. Sadece, oturan, uçan şekilleri düzenli bir tarzda birbirlerine uydurup alanı bunlarla zevkli bir şekilde süslemeyi öne almıştı. Binanın iskelesinin yapımı durmuştu, öbür işler ilerlemekteydi. Dikkati çekecek olan bölümler tamamlandığı için, mimar artık Charlotte'yle Ottilie'nin gelmelerine de kızmıyordu.

Meleklerin, canlı gibi duran yüzleriyle, mavi zemin üstündeki süslü giysileri göze pek hoş görünüyordu. Onların sakin, dindar ruhları insanın dikkatini çekip hoş bir tarzda etkiliyordu.

Charlotte'yle Ottilie iskeleye çıkıp, mimarın yanına geldiler. Ottilie hemen eline boyayla fırçayı aldı. Önceden öğrenmiş olduğu şekilde, bol kıvrımlı bir giysiyi örneğe uyacak bir tarzda öyle düzenli, ustaca çizip boyadı ki, bu işi kolaylıkla nasıl bukadar çabuk yaptığına kendi de şaştı.

Charlotte, Ottilie'nin bir şeyle uğraştığını, avunduğunu görünce, büyük bir sevinç duydu. Sonra da, onları orada bırakıp, kendi düşüncelerine dalmak amacıyla, yavaşça uzaklaştı. Hiç kimseye açamadığı düşüncelerini, kuşkularını, izlenimlerini bu kez aklından geçirip, bazı kararlar almak istiyordu.

Alışılagelmiş insanların, günlük yaşantının getirdiği çeşitli nedenlerle, çok güçlü bir korkuya kapılıp heyecanlanmaları bizim acımayla karışık bir şekilde gülümsememize yol açar. Yalnız, gene de, büyük bir kaderin tohumunu taşıyan, bunun gelişmesini bekleyen, ancak bundan gelecek iyilik, ya da kötülüğü, mutlulukla acıyı hızlandırmaya gücü, yetkisi olmayan bir ruhu saygıyla karşılarız.

Eduard, Charlotte'nin mektubuna içtenlikli, güven verici

olmaktan çok, ciddi bir hava taşıyan dostça bir karşılık yollamıştı. Ondan kısa bir süre sonra Eduard ortadan kayboldu. Artık karısı ondan hiçbir haber alamaz oldu. En sonunda bir gün kocasının adını gazetede gördü. Savaşta başarı gösterip, fedakârlıkları nedeniyle nişan alanlar arasındaydı.

Charlotte şimdi kocasının ne yolda olduğunu öğrenmişti. Gazetelerde okuduklarından Eduard'ın büyük tehlikeler atlatmış olduğunu biliyordu. Aynı zamanda bir şey daha fark etti. Bu düşüncesinde yanılmadığına emindi: Eduard daha büyük tehlikeler arayacaktı. Onu bundan döndürmek de hiç kolay olmayacaktı.

Charlotte bu acıları tek başına çekiyordu; ne yapsa, olayları hangi yönden ele alsa sakinleşemiyordu. Ottilie bütün bunlardan habersizdi. Başlamış olduğu işe büyük bir sevgiyle sarılmıştı o. Artık işler hızla ilerlemekteydi. Ottilie'yle mimar bu iş üzerinde uzun süre alıştırmalar yaptıkları için, son resimlerde daha büyük bir özgürlük içinde çalışıyorlardı. Yapılması mimara bırakılmış olan resimler gittikçe başka bir özellik kazanmaya, yüzler Ottilie'ye benzemeye başlamıştı.

Genç sanatçının doğal, ya da yapay hiçbir yüz izlenimi yerleşmemiş olan ruhunda bu güzel kızın yakınlığı o denli güçlü bir etki yaratıyordu ki bütün bu izlenimler yavaş yavaş gözünden eline geçiyordu. En son yapılan yüz öyle güzel olmuştu ki Ottilie bu kutsal yerden aşağıya doğru bakıyor gibiydi.

Artık kubbedeki işler tamamlanmıştı. Duvarlar olduğu gibi bırakılacak, sadece daha koyu bir renge boyanacaktı. Zarif sütunlar, heykelin süslemeleri oldukça koyu bir boyayla belirtilecekti. Bu gibi şeylerde hep olduğu gibi, ikisi de birbirinin üstünlüklerinden, yeteneklerinden yararlanıyordu.

Yerle gök resimde birleşecek, çiçekler de yemiş salkımlarıyla bir araya gelmiş gibi gösterilecekti. Bu işleri yapmak tümüyle Ottilie'nin uzmanlığına kalıyordu. Bahçeler bu işler için gerçekten birer bulunmaz örnektiler. Çelenkleri hazırlamayı bir hayli özenle

tamamlamalarına rağmen işler beklenenden çabuk bitti.

Yalnız, şimdilik hemen herşey karışık bir durumdaydı. İskeleler birbirinin üzerine itilmiş, tahtalar birbirine karışmış, düz olmayan yerler daha da biçimsizleşmişti. Mimar bunları düzeltmek için hanımlardan sekiz günlük bir süre istedi. Bu süre içinde kiliseye gelmemelerini rica etti. En sonunda güzel bir akşam onları oraya çağırdı. Ancak, kendilerine eşlik etmeyip yalnız bıraktı.

Charlotte mimar gittikten sonra: "Bize hazırlanan şaşırtıcı olay ne olursa olsun, ben oraya şimdi gitmeye hevesli değilim." dedi. "Sen git, gör; sonra bana anlatırsın. Sanırım, güzel bir şeyler yapmıştır. Bütün bunları önce senden dinlemek, sonra da aslını görmek istiyorum.

Ottilie Charlotte'nin ölçülü davrandığını, heyecanlardan kaçınıp şaşırtıcı olaylardan çekindiğini çok iyi biliyordu. Bu yüzden de, yola tek başına çıktı. Oraya gidince, mimarı aradı. Genç adam hiçbir yerde yoktu. Saklanmış olacaktı, besbelli.

Ottilie açık bulduğu kapıdan içeri girdi. Burası önceden tamamlanıp temizlenmişti. Ottilie kendisini bildiği bir yerde, ancak beklemediği bir manzara karşısında buldu.

Bir tek yüksek pencereden içeriye renk renk ışıklar girmekteydi. Çünkü renkli camlar ışıkları böyle yansıtmaktaydı. Görüntünün tümü bu nedenle yabancı bir şekil alıp kendine özgü bir hava yaratıyordu. Kubbenin, duvarın güzelliğini artıran en önemli unsur yer döşemesiydi. Çünkü zemin, güzel bir örnek göz önünde bulundurularak, özel bir tarzda dökülmüş bir alçıyla birleştirilmiş tuğlalardan yapılmıştı. Bütün bunları, renkli camları mimar gizlice hazırlatmıştı. Ayrıca dinlenme yerleri yapılmıştı. Tapınağa ait eski eşyalar arasında korodakiler için ayrılmış güzel işlemeli birkaç sandalye bulunmuştu. Bunlar da uygun bir tarzda duvarlara sıralanmıştı.

Ottilie kendisine oldukça yabancı gelen bu yeri gördüğü için çok sevinçliydi. Bir ara durdu baktı; sonra gezindi, çevresine bakındı, en sonunda sandalyelerden birine oturdu. Çevresine baktıkça

şaşkınlığı artıyordu. Kendisi orada mı, yoksa orada değil miydi, anlayamıyordu. Daha doğrusu, kendi varlığını duyamıyordu. Sanki herşey karşısından, kendi de benliğinden silinip gitmiş gibiydi. En sonunda, pencerelere bol ışık veren güneş battıktan sonra, dalgınlığından silkinip, ayağa kalktı, köşke koştu.

Ottilie bu şaşırtıcı olayın nasıl bir ayrıcalığı olan bir zamana rastladığını gizlemiyordu. O akşam Eduard'ın doğumgününden bir önceki geceydi. Bu günü nasıl da başka türlü kutlamayı düşünmüştü! O gün bir bayram olarak kabul edildiği için herşey nasıl süslenecekti! Şimdi ise, sonbaharın çiçek demetleri, derlenmemiş olarak, olduğu gibi duruyordu. Ayçiçekleri bile sanki yüzlerini göğe kaldırmış bakıyorlardı. Yıldızçiçekleri sessiz bir alçakgönüllülükle başlarını önlerine eğmişlerdi. Bu çiçeklerden oluşan çelenkler bir sanatçı hevesi için değil de yararlı bir şey için kullanılacaklarsa ortak bir mezara konmalıydılar.

Ottilie kendi doğumgününü kutlamak için Eduard'ın yapmış olduğu çalışmaları, çatısı altında birsürü güzel şeyler bulunan o binayı anımsadı. Ateş oyunları gözlerinde canlandı. O sesleri duyar gibiydi. Tek başına kaldıkça hayal âlemi güçleniyor, kendisini o ölçüde de yalnız buluyordu. Artık kollarını Eduard'a yaslayamıyordu. Onda bir dayanak bulacağına dair içinde hiçbir umut yoktu.

YİRMİNCİ BÖLÜM

I

Ottilie'nin anı defterinden

GENÇ sanatçının bir düşüncesini yazmak istiyorum. Kol gücüyle çalışan işçiler gibi yaratıcı sanatçılarda da aynı şey görülür: İnsanlar kendilerine ait olan şeylere en az sahip olurlar. Tıpkı içinde büyüdükleri yuvadan uçup giden kuş yavruları gibi yapıtları da sanatçıları bırakıp gider. Özellikle mimarların bu konuda garip bir kaderleri vardır. Bir mimar başkalarına bırakmaya zorunlu oldukları yapıları oluşturmak için bütün varlığını, sevgisini kullanır. Hükümdar sarayları bile gösterişlerini ona borçludurlar. Gelgelelim, mimar bunların tadını çıkarmakta ortak olamaz. Tapınaklarda kendisiyle Hz. İsa arasına bir sınır çizer. Gönülleri yükselten törenler için hazırlamış olduğu bu yerin eşiğine bile ayağını basamaz. Kuyumcu nasıl yaptığı pırlantayı ancak uzaktan hayranlıkla seykederse, mimar da kendi yararlanamayacağı sarayların anahtarını varlıklı insanlara teslim eder. Böylece, tıpkı bir çocuğun babasından ayrılması gibi, sanat da sanatçıdan uzaklaşmış olmuyor mu?

Dün kilisede otururken bu düşünceler bana pek sevimli, çekici geldi. Renkli camlar günü sisli bir karanlığa çeviriyorlardı. Biri çıkıp sönmez bir meşale hediye etmeli buraya. İşte o zaman geceler çok karanlık olmaz.

Ne yaparsak yapalım, biz insanlar hep görerek düşünürüz. Sanıyorum ki rüya görmek de görmeyi sürdürebilmek içindir. Bir gün içimizdeki ışığın dışarıya vurup kimseye ihtiyaç duymayacak duruma gelmemiz de mümkündür.

Yıl sona eriyor, rüzgâr ağaçların üstünden durmadan esiyor da oynatacak birşey bulamıyor.

Hasatçının çıkardığı orak sesleri nasıl bize başakların içinde canlı, besleyici bir şeyin var olduğunu anımsatıyorsa, kızılcıklar da neşeli anıları gözler önüne seriyor.

II

Bu olaylardan, bunların getirdiği ölümlülük, üzgünlük duygularından hemen sonra, Ottilie'nin en sonunda Eduard'ın savaşa katıldığı haberini öğrenmesi ne garip bir şey olmuştu! Ne yazık ki genç kız o günlerde, haklı olarak herşeye karşı bir isteksizlik duyuyordu.

Tanrı'ya şükürler olsun ki insan felâketin ancak bir kısmını anlayabilir. Bundan ilerisi onu ya yok eder, ya da ilgisiz kılar. Öyle durumlar vardır ki, korkuyla umut birleşir. Sonra bu ikisi birbirini yok edip karanlık bir duygusuzluk içinde kaybolurlar. Böyle olmaaydı, uzaktaki sevgilimizi tehlike içinde bildiğimiz halde, günlük işlerimizi nasıl sürdürebilirdik?

Ottilie'yi yalnız, boş bir şekilde içine düşmekte olduğu sessizlikten uyandıran, ona birçok yeni işler açan bir olay çıkageldi. Bu olay, aynı zamanda, bir iyilik meleği gibi, genç kıza birçok bakımlardan yardımcı oldu.

O sıralarda Charlotte'nin kızı Luciane de yatılı okuldan ayrılıp büyükteyzesinin yanında kent yaşantısına başlamış, kalabalık bir çevreye tanıştırılmıştı. Genç kızın beyenilme isteği gerçekleşmiş, çok zengin bir delikanlı kendisine evlenme teklif etmişti. Adamın büyük bir serveti vardı. Luciane canının istediğine sahip olacaktı. Öte yandan, bu zengin delikanlı her lalanda olduğu gibi bu alanda da başarılı olacak, herkesin imrenerek baktığı bir kızla evlenecekti.

Aileyi ilgilendiren bu konu Charlotte'yi, Eduard'ın dışında, en çok uğraştıran, düşündüren bir şeydi. Bu yüzden son günlerde Ottilie de her zamankinden çok yalnız kalmak zorunda kalıyordu.

Evet, Ottile Luciane'nin oraya geleceğini biliyordu. Üstelik, evde gereken hazırlıklar da yapılmıştı. Ancak, bukadar çabuk geleceği bilinmiyordu. Daha önceden mektuplaşılıp tarih saptanacaktı. Öyle olmadı. Luciane köşke, Ottilie'nin yanına fırtına gibi geldi.

Charlotte'nin kızı oda hizmetçileriyle, bavullarla, birsürü

paketlerle gelmişti. Yanında büyükteyze, birkaç dost, arkadaş, damat adayı da vardı. Evin önü çuvallarla, çantalarla kaplanmıştı. Bunları birbirinden ayırmak kolay değildi. Eşyalarla paketlerin arkası gelmiyordu. Bu sırada, bir de şiddetli bir yağmur yağmaya başlayınca güçlük büsbütün arttı.

Bu gürültü-patırdıyı Ottilie pek sakin karşıladı. Onun neşeli hali, becerisi sayesinde kısa sürede eşyalar yerleştirilip düzenlenmişti. Herkes yerini bulup rahat etti.

Ondan sonra işler artık kolaylanmıştı. Kimseye pek yük kalmamıştı. Bu denli yorucu bir yolculuktan sonra, biraz dinlenmeleri gerekiyordu. O sırada damadın da genç kızın annesine yaklaşıp bir şeyler söylemesi beklenirdi. Çünkü damat kendi iyi niyetini, Luciane'ye karşı duyduğu derin aşkı açıklamak isteğindeydi. Ancak, bu sıralarda Luciane de hiç rahat durmuyordu. Damadın güzel atları vardı. Genç kız hemen ata binmek istemişti. Yağmuru, rüzgârı hesaplamıyor, sanki insan sadece ıslanıp kurulanmak için yaratılmış gibi bir yaşantı sürmeye hevesleniyordu. Yürüyerek gezmek istediği zamanlar da giysilerine, ayakkaplarına hiç dikkat etmezdi.

Çok övgüler dinlediği çiçek bahçelerini görmeyi de gerçekten çok istiyordu. Atla gidemediği yerlere yürüyerek gidiyordu. Kısa sürede herşeyi görüp yargısını verdi. Çok ateşli bir yaradılışı olduğundan, ona karşıkoymak elde değildi. Bu yüzden de evdekilerin çekmediği kalmamıştı. Oda hizmetçileri giysi, çamaşır yıkamak, ütülemek, asmaktan bıkmışlardı.

Luciane evi, çevresini görüp tanıdıktan sonra, komşuları da görmeye gitmeyi aklına koydu. Atını hızlı sürdüğü için, uzaktakilere de gidebiliyordu. Köşk artık misafirlerle dolup taşmaktaydı. Bundan sonra, yanlış bir davranışta bulunmamak için, belirli bir konuk günü yapılmalıydı.

Charlotte, teyzesiyle, damadın arkadaşlarıyla ilişki kurup onları tanımaya, anlamaya çalışırken, Ottilie de, yanındakilerle birlikte, herşeyin yolunda gitmesi için çalışıyordu. Aşçı, bahçıvan, balıkçı

gibi kimselerin zamanında işe koyulmalarını sağlamak için de çaba gösteriyordu.

Luciane'ye gelince, o, kuyruklu yıldız gibi, çevresine yığınla kalabalık topluyordu. Alışılagelmiş misafir sohbetleri artık genç kızın hoşuna gitmemeye başlamıştı. Yaşlılar oyun masasının başında dinlenmeye bırakılıyor, az-çok hareket etmeye uygun olanlar, bu güzel kızın ısrarına karşıkoyamayıp, dansa olmasa bile, kovalamaca oyunlarına katılıyorlardı.

Bu arada Luciane yaşlı kişilerin doğumgünlerini de öğrenip kutluyor, onların sevgisini kazanıyordu. Bu gibi işlerde öylesine becerikliydi ki çevresindekiler onu bayağı kıskanıyorlardı.

Gelecekleri parlak olan, yükselmeye kendilerini aday gören gençleri elde etmek, zekâsı sayesinde onlarla alay etmek de Luciane'nin düşündüklerinden birkaçıydı. Bunlar genç kıza büyük zevk veriyordu. Luciane'ye hayran olmak sırası mutlaka herkese geliyordu.

Bu arada genç kız mimarı da aklına koymuştu. Onu nasıl elde edebileceğini düşünüyordu. Ancak, mimar uzun dalgalı siyah saçlarının arasından öylesine sakin bir şekilde, özgürce bakıyordu ki Luciane bir kez olsun onu günün kahramanı yapmak isteğine kapıldı. Genç adam ise, kendisine yöneltilen sorulara öyle rahatlıkla, kısaca karşılık veriyordu ki, hiçbir şey onu etkilemiyor gibiydi.

Luciane okadar eşyayı boşuna getirmemişti. Giyimine pek meraklıydı. Onların arkasından daha başkaları da geliyordu. Giysilerinin çeşidi sınırsızdı. Günde, üç, dört kez giysi değiştirirdi. Kılık değiştirmeyi de çok seviyordu. Kimi vakit köylü kadın kılığına bürünür, kimi vakit de çiçekçi kız, balıkçı kadın, ufacık bir bebek kılığına girerdi. Bütün bunlar onu gerçekten eğlendiriyordu.

Arada, genç yüzünün güzelliğini belirtmek için yaşlı kadın kılığına girdiği de oluyordu. O zaman, çevresindekilerin kafası alt-üst oluyor, herkes onun cinlerle, perilerle akrabalığı olduğunu sanıyordu. Luciane'nin üstünü sık sık değiştirmesinin bir nedeni de çeşitli

kişileri yansıtmak için yaptığı danslar, oyunlardı. Çevresindeki gençlerden pek çoğu piyanoda hafif ezgilerle onun danslarına eşlik etmeye hazırdı. Kızın bir işareti yeterdi.

Bir gün, kendisinin gizlice hazırladığı neşeli bir baloda, bir ara, herkes, dinlenmek için, bir kenara çekilmişti. O sırada kendisinden küçük bir dans rica edildi. Genç kız önce şaşırdı, ne söyleyeceğini bilemedi. Kararsız görünüyordu. Konu arıyor, birşey seçemiyordu. En sonunda, çalgıyla ona eşlik edecek olan genç piyanonun başına geçip oturdu, bir ölüm marşı çalmaya başladı. Luciane'den çok güzel becerdiği Artemis rolünü yapması rica edildi. Genç kız bu ricayı kırmayıp, kabul etti. Ölüm marşının acıklı, ince ezgisi arasında, dul kraliçe rolünde, elinde kül vazosuyla ortaya çıktı. Arkasından, büyük bir kara tahtayla altın kutu içinde işlemeli bir tebeşir getirdiler. Sonra mimarın yanına gittiler. Kral mezarının tasarını çizmesi için zorladılar. Böylece mimar da oyuncu olarak görünecekti.

Mimar, kısa dar giysileri içinde yanındakilere aykırı bir durum yaratıyordu. Çünkü onlar ipekli giysiler, siyah şeritler içindeydiler. Genç adam, birden şaşırmış gibi görünmesine rağmen, kendini çabuk topladı. Büyük bir ciddiyetle, uşakların tuttukları tahtaya baktı. Biraz düşündükten sonra öyle bir mezar resmi çizdi ki, Karya kralınınkinden çok, Logabat kralınınkine benzedi. Ancak, zevkle seyredilebilecek kadar orantılı, güzeldi. Bittiğinde herkes hayran olmuştu.

Mimar, bu süre içinde, yüzünü kraliçeye döndürmemiş, kendini sadece işine vermişti. En sonunda, emrini yerine getirmiş olduğunu belirtmek için, Luciane'nin önünde eğildi.

Luciane elindeki kül vazosunu genç adama uzatarak, bunun da resmini yapmasını istedi. Tasara uygun düşmemesine karşın, mimar istemeyerek onu da yaptı. Genç kız artık sabırsızlıktan kurtulmuştu. Zaten onun düşüncesi mimarın hoş bir tasar çizmesini istemek değildi. Mimar, böyle ayrıntılı bir tasar çizecek yerde, birkaç basit çizgiyle yetinmiş olsa da zamanının çoğunu genç kıza ayırsaydı,

Luciane'nin isteklerine daha uygun bir davranışta bulunmuş olurdu. Onun için, Luciane mimarın davranışı karşısında büyük bir şaşkınlığa düştü.

Luciane şimdi kraliçe yası içinde, kral mezarı tasarısına övgüsünü göstererek bir değişiklik yaratmaya, aynı zamanda mimarla bir ilişki kurmaya çalışıyordu. Genç adamın davranışları onu hernekadar sıkıcı bir duruma sokuyorsa da, mimarın ciddi tavırları karşısında, kül vazosuna sığınarak, onu kalbine basıyor, göklere bakıyordu.

Bu durumda bir Karya kraliçesinden çok, bir Efes kraliçesine benzemişti. Oyun da bu yüzden uzamaktaydı. Her zaman çok sabırlı olan piyanist şimdi hangi seslere uyacağını bilmiyordu. Vazonun piramidin üstünde durduğunu görünce: "Çok şükür!" dedi içinden. Sonra da, kraliçe teşekkür ederken, farkına bile varmadan, neşeli bir konuya geçti. Böylece, belki oyun özelliğini kaybetti ama, toplantının da neşesi yerine geldi.

Az sonra, dağılanlar Luciane'ye, mimara hayranlıklarını bildirmek için sıraya dizildiler. Luciane'yi harikulâde ifade yeteneği, mimarı da sanatkarane, zarif tasarı için kutladılar.

Damat özellikle mimarla konuşuyordu. Bir ara ona şöyle dediği duyuldu:

— "Üzüntüyle söylemek isterim ki resimler geçicidir. İzin verirseniz, çizdiğiniz tasarı odama aldırıp üzerinde sizinle görüşmek isterim."

Mimar: "Hoşlanırsanız, bize bu tür yapılar, anıtlar için daha özenle yapılmış tasarlar gösterebilirim. dedi. "Bu gördüğünüz aceleyle, gelişi-güzel yapılmış bir şey."

O sırada Ottilie yakınlarındaydı. Yanlarına geldi. Mimara: "Sayın Baron'a ilk fırsatta koleksiyonunuzu göstermeyi unutmayın." dedi. "Baron sanat dostudur. İkinizin birbirinizi daha yakından tanımanızı isterim."

O sırada Luciane de gelmişti.

— "Neden söz ediliyor acaba?" diye sordu.

Baron: "Bu bayın sahip olduğu, bize göstermek istediği sanat yapıtları koleksiyonundan konuşuyorduk." dedi.

Luciane, mimara dönerek: "Hemen şimdi getirebilirsiniz, değil mi?" dedikten sonra iki eliyle ona sarılıp araya sokuldu.

Mimar, genç kıza bakıp: "Şimdi olmaz." dedi.

Bunun üzerine Luciane emir verir bir tavırla konuştu:

— "Nasıl? Kraliçenize karşı mı geliyorsunuz?"

Sonra sokularak yalvarmaya başladı.

Ottilie, alçak sesle: "İnatçı olmayın!" dedi.

Mimar hafifçe eğilip selâm vererek uzaklaştı. Ne olumlu, ne de olumsuz hiçbir karşılık vermemişti.

Mimar gider gitmez, Luciane salondan rüzgâr gibi fırladı. Aceleden annesine çarpmıştı.

— "Ah, ne talihsizim!" diye haykırıyordu. "Maymunumu getiremedim. Beni bundan zorla vazgeçirdiler. Yanımdaki adamların tembelliği beni bu eğlenceden yoksun bıraktı. Ne yapıp yapıp getirteceğim. Birisi gidip getirsin. Maymunumun resmini görsem bile keyfim yerine gelir. Onun resmini yaptırıp hep yanımda taşımam gerekecek, anlaşılan."

Charlotte, kızının bu sözleri üzerine: "Sana kütüpaneden en acayip maymunları gösteren bir albüm getirirsem belki avunursun." dedi.

Luciane sevincinden bir çığlık attı.

Ciltli albüm getirildi. İnsana benzeyen, sanatçıların elinde dalıa da çok benzetilmiş olan bu soğuk yaratıklar Luciane'nin pek hoşuna gidiyordu. Üstelik, bu hayvanlardan kimisini tanıdık birilerine benzetirken öylesine eğleniyordu ki!

— "Şu sanki bir amca gibi görünmüyor mu? Şuna bakın! Tıpkı Bay B'ye, şu da rahip S'ye benziyor. Aslında, maymunlar topluma çok yakın. Neden sanki bunları en kibar çevrelere kabul etmiyorlar?"

Luciane bu sözleri, gerçekten, en kibar bir çevrede söylemekteydi. Ancak, ona kimse darılmıyordu. Kızın bu tür davranışlarına alışılmıştı. İşte o da bu yüzden böyle anlamsız şeyler söylüyordu.

O sırada Ottilie damatla konuşmaktaydı.

Kızcağız mimarın getireceği ciddi, zevkli koleksiyonu ile herkesi bu maymun sözünden kurtaracağını umuyordu. Bunu beklerken de Baron'la konuşup genç adamın dikkatini çeşitli konulara çekiyordu.

Ancak, mimar birhayli gecikmişti. En sonunda geldi. Yalnız, sanki başka bir şeyden söz edilmiş gibi, kalabalığın arasına karıştı. Birşey getirmediği anlaşılıyordu.

Ottilie'nin o sırada nasıl bir ruh hali içinde olduğunu söylemek güçtü. Kızcağız oldukça öfkeli, üzgündü. Mimara bir ricada bulunmuştu. Luciane'yi çok seven, ancak onun davranışlarından üzüldüğü belli olan damadın böylece birkaç zevkli saat geçireceğini de ummuştu.

Şimdilik maymun sözü sona ermiş, yerini eğlenceler almıştı. Herkes oyunlar oynuyor, dans ediyordu. Arada, neşesiz oturmalar, sonra yeniden gezinmelerle eski halinden birhayli kaybetmiş olan eğlenceler, her zaman olduğu gibi geceyarısına kadar sürdü. Luciane sabahları yataktan kalkmamaya, geceleri de yatağa girmemeye alışıktı.

*
**

Ottilie'nin anı defterinde o günlere ilişkin anılar çok az. Buna karşılık, yaşayımla ilgili, günlük yaşayıştan alınmış özlüsözler, kurallar daha çok yer alıyor. Bunların çoğu kendi düşüncelerinin sonucu olamayacağına göre, eline geçirdiği bir kitaptan hoşuna gidenleri aktarmış olması ihtimali kuvvetlidir. Ancak, kendinden doğan düşünceler hemen anlaşılıyor.

III

Ottilie'nin anı defterinden

Geleceğe bakmayı severiz. Çünkü onda beliren şeyleri kendimizden yana çevirmek için gizli istekler taşırız. Birçok insanı bir araya getiren rastlantının dostlarımızı da bize ulaştıracağını düşünmeden kalabalık bir topluluk içinde bulunmamız kolay olmaz. Nekadar içimize kapanık yaşarsak yaşayalım, farkına bile varmadan, ya borçlu oluruz, ya alacaklı. Karşılaştığımız bir insanın bize teşekkür borçlu olduğu hemen aklımıza gelir. Ancak, teşekkür borçlu olduğumuz pek çok kişiyi görsek de bu borcumuz aklımıza gelmez.

Birşeyler anlatmak doğanın bir zorunluluğudur. Anlatılan şeyi anlamak bilgili bir insanın harcıdır. İnsan başkalarını nekadar yanlış anladığını bilmiş olsaydı, toplantılarda kimse pek konuşmazdı. Yabancı sözleri aktarırken çok değiştirmemizin nedeni, aslında, yanlış anlamamızdandır.

Dinleyicilerinin ruhunu okşamadan, başkalarının karşısında sadece çok konuşan karşıt duygular uyandırır. Söylenen her söz bir karşıt düşünce yaratır. Karşıtlık, ikiyüzlülük ise, sohbeti tatsızlaştırır.

En güzel topluluk üyeleri birbirine içten saygı duyanlardır.

İnsanların kişiliklerini en iyi yansıtan şey gülünç bulduklarıdır. Gülünç şey, görüşün, anlayışın birbirine aykırı olmasından oluşur, zararsız bir şekilde duyguları bağlar. Duygulu insan gülünmeyecek yerde de güler. Ne etki altında kalırsa kalsın, bu onun içinin sessizliğini belirtir. Anlayışlı adam herşeyi gülünç bulur. Kurnaz adamsa, hiçbirşeyi gülünç bulmaz.

Yaşlı bir adam genç kızların peşinde koştuğu için ayıplanmıştı. O da buna karşı şöyle dedi:

— "Bu davranış gençleşmenin tek yoludur. Gençleşmeyi de, kim istemez?"

Kusurlarımız söylendiği, cezalandırıldığımız, bundan dolayı

acı çektiğimiz zaman dayanıklı oluruz. Buna karşılık, kusurlarımızdan vazgeçmek zorunda kalırsak kızarız. Birtakım eksiklikler bireylerin yaşantısı için gereklidir.

Eski tanıdıklarımız özelliklerini kaybetseler hoşumuza gitmez.

Bir insan kendi alışkanlıklarına aykırı bir iş yapacak olsa onun yakında öleceği söylenir.

Hangi kusurlarımızı saklayabiliriz? Ancak, başkalarının, incitmekten çok, okşayan kusurlarımızı.

Tutkular şiddetlenmiş eksiklikler, ya da üstünlüklerdir. Tutkularımız gerçek anka kuşlarıdır. Eski bir şey yandığı zaman onun külünden hemen yeni bir şey çıkar.

Büyük tutkular umutsuz hastalıklara benzer. İyileştirecek şeyler onları daha tehlikeli bir duruma getirir.

Tutku, itirafla ya hafifler, ya da güçlenir. Sevdiğimiz insanlara karşı güvende, suskunlukta ılımlı olmak kadar istenilecek bir şey yoktur.

IV

Luciane toplantılarda hep böyle karmakarışık bir hareketlenmeler yaratıyordu. Çevresindekiler de günden güne çoğalıyordu. Bu artışın başlıca nedeni bazılarının ondaki hareketliliğin çekiciliğine kapılmaları, bir kısmının da kızın nazik, hoş oluşuna bağlanmalarıydı.

Genç kız aşırı denecek kadar konuşkandı. Teyzesinin, nişanlısının sevgileri sayesinde pek çok güzel şeye sahip olduğu halde, gene de hiçbir şeyi yokmuş gibi davranıyordu. Çevresindeki eşyaların değerini hiç bilmiyordu. Yoksul giyinmiş birini görse, hemen şalını ona hediye ederdi. Bunu da öyle ustaca, şakayla karışık bir tarzda yapardı ki hiç kimse karşıgelemezdi. Yanındakilerden biri çantasında hep para taşırdı. Böylece, gittikleri yerlerde oksulların,

yaşlıların hatırlarını sorup kolaylıkla para dağıtabiliyorlardı. Bu yardımlarda zavallıların dertleri hiç olmazsa bir parça olsun hafifleniş oluyordu.

Bütün bu davranışlarından ötürü Luciane'nin yüksek ruhunun ünü çevreye yayılmıştı, övgülere değer görülüyordu. Yalnız, birtakım arsız dilencilerin de hücumuna uğradığından çoğunlukla tatsız olaylar çıkmaktaydı.

Savaşta yararlık gösterirken sağ elini kaybetmiş olan bir delikanlı vardı. Bu genç, bir kahramanlık sonucu olmasına karşın, bu durumundan sıkılır, toplantılara katılmazdı. Ancak, bir defasında bu biçimli, gösterişli delikanlı Luciane'nin övgülerini kazanmıştı. Gösterdiği bu iyi davranış yüzünden, genç kızın ünü büsbütün artmıştı. Bu sakatlık genç adamda o denli bir üzüntü yaratmıştı ki yeni tanıdığı her insanın bu sakatlığı göreceğini düşünüp kahrolurdu. Bu yüzden de çevresindekilerden kaçmaktaydı. Kendini okumaya, öğrenmeye vermiş, kalabalıkla ilgisini kesmişti.

Luciane bunu öğrenince delikanlıyla yakından ilgilendi. Genç adamın ortaya çıkıp önce küçük topluluklara, daha sonra büyüklerine katılması, herkese tanıştırılması gerekiyordu.

Luciane şimdi ona karşı herkese olduğundan daha çok hoşgörüyle davranıyordu. Özellikle ısrarlı yardımseverliğiyle onun eksik yanlarını örtmeye çalışıyordu. Yemeklerde delikanlı genç kızın yanına oturuyordu. Ekmeğini, yemeklerini Luciane kesip hazırlıyor, ona ancak çatalını kullanmak kalıyordu. Sofrada daha yaşlı, saygıdeğer kişiler bulunursa, onun yanında oturamadığı için, uzakta kalan genç adama bütün dikkatini yöneltip kendi yapacaklarını uşaklara yaptırıyordu.

En sonunda onu sol eliyle yazı yazmaya da alıştırdı. Bundan böyle delikanlı her isteğini Luciane'ye bildirecekti. Genç kız ister yakında olsun, ister uzakta, hep onunla bağlantı halinde olacaktı. Genç adam birden gelen bu değişikliklerden gerçekten şaşkına dönmüştü. Şimdi artık yeni bir yaşantının eşiğindeydi.

Bu tür bir davranışın belki damadın hoşuna gitmeyeceği insanın aklına gelebilir. Ancak, durum bunun tam tersiydi. Damat delikanlı nişanlısı genç kızın bu davranışlarını övgüyle karşılıyordu. Zaten genç kızın garip tavırlarına alışık olduğu için, herşeyi sessizce bir anlayış içinde kabul ediyordu.

Luciane kendisine bağ olacak şeyleri ortadan kaldırmasını iyi bilirdi. Herkesle dilediği gibi oynamak isterdi. Çevresindekiler, onun çekimine kapılmaya, gerektiğinde uzaklaştırılmaya, aldatılmaya bile razı olmuş gibiydiler. Luciane ile ilişki kurunca bütün bu tehlikelerle karşı karşıya kalmış sayılırlardı. Ancak, kıza kimse aynı davranışla karşılık veremezdi. Hiç kimse ona dilediği gibi dokunamazdı. Onun yaptığının binde biri ona yapılamazdı.

Luciane, başkalarına karşı olan ilişkilerinde pek terbiyeli davranmadığı halde, karşısındakileri belirli bir sınır içinde bulundurmasını gerçekten iyi bilirdi. Genellikle herkes onun hakkında şu kanıyı edinmişti. Övmek, yermek, yakınlık, ya da uzaklık duymak onun hep ilgisizlikle bakacağı şeylerdi.

Ancak, kimseyi gözetmeden çevresindekileri sert bir dille darıltığı da olurdu. Her yaptığı ziyaretten sonra, insanlık ilişkilerini sadece gülünç yönlerinden ele alıp alay eder, taşkınlıklar yapardı. Bu durum, kendisinin de, yanındakilerin de dostça kabul edildikleri evlerde, köşklerde de böyleydi. Örneğin, bir yerde tanıdığı üç kardeşten evlenecek olana, yaşının çoktan geçmiş olduğunu söyleyiverirdi.

Daha başka potlar kırdığı da olurdu. Ufak-tefek genç bir kadının yaşlı-başlı, iri-yarı bir erkekle evlendiğini, buna karşılık herhangi bir yerde kısaca boylu neşeli bir adamın çekilmez dev gibi bir kadınla evlendiğini duyduğunu anlatırdı. Evlerden birinde her adım-başı küçük bir çocuğa ayağı takılıyordu insanın. Genç kıza göre, başka bir ailenin hiç çocuğu olmadığı için insanlar içine bile çıkmıyorlardı.

İşte hep buna benzer dedikodular, gevezelikler Luciane'nin başlıca eğlencelerindendi. Ona göre, yaşlı kocalar çabuk ölmeliydi

ki evde yeniden gülünebilsin. Genç evlilere gelince, onlar da hep gezilere çıkmalıydılar. Çünkü ev işleri onlara yakışmıyordu.

Luciane insanlara karşı olan davranışlarını eşyalara, eve, masanın üstündeki şeylere karşı bile gösteriyordu. Özellikle duvar süslemeleri onu sürekli olarak alay etmeye zorlardı. Genç kızın alayına uğramayan şey yok gibiydi. En eski halıdan tutun da en yeni duvar kâğıdıyla en basit gravürlere dek, alay etmeyeceği eşya, konu yoktu. Artık bu alaylı sözlere öylesine alışılmıştı ki, çevrede onun takılmalarına konu olmayan şeylere şaşılıyordu.

Kızın bu olumsuz eğiliminde belki kötü bir amaç yoktu. Bencil bir cesaretin onu bu yola ittiği düşünülebilirdi. Ancak, onun bu hali Ottilie ile olan ilişkilerinde oldukça acı bir durum yaratmıştı. Luciane kızın herkesçe bilinen, övülen çalışmalarını küçümsüyordu.

Bir gün Ottilie'nin bahçelerle, aşı fidanlığı ile ne denli canla-başla uğraştığından söz ediliyordu. Bunu duyunca Luciane, hemen, kış mevsiminde olduklarını, bahçelerde ne çiçek, ne de yemiş bulunabileceğini söyleyerek alay etmişti. Ancak, bukadarla da yetinmedi. O günden sonra bütün yeşeren şeyleri odanın, masanın süslenmesi için büyük bir israfla harcamaya başladı. Bu yüzden de, Ottilie'yle bahçıvan gelecek yıla yönelik umutları suya düştüğü için çok üzüldüler.

Luciane evde Ottilie'nin rahat çalışmasına da fırsat vermiyordu. Ona göre, gezintilere, kayağa Ottilie de katılmalıydı. Komşuların verdikleri balolara da gelmeliydi. Kardan, soğuktan, gece fırtınalarından korkmamalıydı. Ne vardı sanki? Bütün bunlardan ölen var mıydı ki? Bu yüzden ,Ottilie çok üzülüyorsa da hiç sesini çıkarmıyordu.

V

Ottilie hernekadar sade giyinirse de erkeklerin gözüne hep en

güzel kız olarak görünürdü. O kendine özgü cana yakın çekiciliği bütün erkekleri çevresine toplardı. Büyük salonlarda en baş yerlerde oturmazdı ama, gene de herkes onun çevresine toplanırdı. Luciane'nin nişanlısı bile çoğunlukla onunla konuşup işler üzerine verdiği öğütleri can kulağıyla dinlerdi.

Genç baron, Ottilie'nin öğütlerini dinlediği gibi, ondan birtakım şeyler için yardım bile istiyordu.

Damat bu arada mimarı da yakından tanıma olanağı bulmuştu. Sanat koleksiyonu nedeniyle tarihle ilgili sohbetlere girişiyorlardı. Baron başka fırsatlarla da, özellikle küçük tapınağı gezerken, genç mimarın yeteneklerini övgüyle karşılamıştı.

Luciane'nin nişanlısı gençti, zengindi. Değerli eşyalar topluyor, binalar yaptırmak istiyordu. Amatörlüğü güçlü, ancak bilgisi eksikti. Çeşitli hayallerini gerçekleştirmeye yardımcı olacak adamı mimarda bulmuştu. Nişanlısına da bu düşüncesinden söz etti. Luciane bu düşüncesinden dolayı nişanlısını övdü, pek sevindiğini açıkladı. Ancak, genç kızı sevindiren şey, mimarın yeteneklerinden yararlanmak değil, onu Ottilie'nin elinden almaktı. Çünkü onun Ottilie'ye eğilimi olduğunu sanıyordu. Luciane'nin kanısına göre genç adam yeteneklerini Ottilie'nin amaçlarına uygun düşecek şekilde kullanmaktaydı.

Bu arada, genç mimar sık sık Luciane'nin yaptığı hazırlıklarda çeşitli çalışmalarını başarıyla sürdürüyordu. Ancak genç kız herşeyi kendinin daha iyi bildiği kanısındaydı. Duyguları basit olduğundan, düşüncelerini gerçekleştirmeye, harikulâde bir sanatçı kadar becerikli bir oda hizmetçisinin yaptıkları da yeterli oluyordu.

Ottilie mimarın evdeki durumu üzerine damadın sorduğu soruya en doğru karşılığı vermişti. Charlotte'nin birhayli zamandır genç mimar için görev aradığını biliyordu. Misafirler gelmemiş olsaydı, mimar kiliseyi tamamlar tamamlamaz, ayrılacaktı. Çünkü bütün yapıların kış aylarında durdurulması gerekiyordu. Bu nedenle genç mimarın bir koruyucu elinden yardım görüp

yükseltilmesi çok isteniyordu.

Ottilie'nin mimarla olan ilişkisi gerçekten çok temiz, dürüsttü. Mimarın hoş, çalışkan bir biçimde gelişen varlığı genç kızı bir erkek kardeşin yanında duyulabilecek sevince, neşeye boğuyordu. Ona karşı olan duyguları, bir akrabalığın sakin, tutkusuz düzeyinde bulunuyordu. Zaten kalbinde boş yer yoktu. Eduard'ın aşkı onu öylesine doldurmuştu ki, bu kalbe ancak her şeye girebilen Tanrı sahip olabilirdi.

O sıralarda kış ilerlemiş, havalar bozmuştu. Bu yüzden, artık rahatlıkla sokağa çıkılamıyordu. Kısalan günleri salonlarda geçirmek gittikçe daha çekici olmuştu. Ev kısa aralıklarla dolup, boşalıyordu. Uzaktaki kışlalardan gelen subaylar, okumuş kimseler aileyi mutlu ediyordu. Ancak, birçok kaba, görgüsüz kişiler de oldukça rahatsız etmekteydi. Sivillerden de pek çok gelenler vardı.

Bir gün Kont'la Kontes ansızın geliverdiler. Onların varlıkları sanki bir saray havası vermişti eve. Rütbe sahibi erkekler Kont'un çevresini sarıyorlar, kadınlar da Kontes'e gereken ilgiyi gösteriyorlardı.

İkisini bir arada çok neşeli görenler bir hayli şaşırmışlardı. Ancak bunun nedeni çabuk öğrenildi: Kontun karısı ölmüştü. Uygun bir zamanda Kontes'le Kont evlenebileceklerdi.

Ottilie Kont'un, ilk gelişinde, evlenme, boşanma, birleşme, ayrılma, umut, fedakârlık üzerine söylediği sözleri anımsamıştı. O zamanlar Kont'la Kontes bekledikleri mutluluğa oldukça yakındılar ama, kesin bir umutları yoktu daha. Şimdi onların o günkü duruşları canlanmıştı Ottilie'nin gözleri önünde.

Bu arada, Luciane de Kont'un müzik sevdiğini öğrenmişti. Hemen bir müzik ziyafeti hazırlamaya koyuldu. Bu konserde gitara eşlik edip şarkı söyleyecekti.

Bu konser gerçekleşti. Gitar kötü çalınmadı, Luciane'nin de sesi hoştu. Ancak, bir Alman güzeli gitar eşliğinde şarkı söylerken sözler tümüyle anlaşıldığı halde, Luciane'nin şarkısında hemen

hemen hiç anlaşılmamıştı. Öyleyken, gene de herkes genç kızın canlı bir ifadeyle şarkı söylediği düşüncesinde birleşiyordu. O da alkışlardan pek hoşlanmış görünüyordu.

Yalnız, bu arada tuhaf bir talihsizlik oldu: Toplantıda bir de ozan bulunuyordu. Luciane onu da kendisine bağlamak hevesine kapılmıştı. Ozanın şarkının sözlerinden birkaçını kendisine adamasını istiyordu. Bu yüzden de o akşam hep onun şarkılarını söylemişti.

Ozan herkese olduğu gibi genç kıza karşı da nazik davranıyordu. Ancak, Luciane daha çoğunu beklemekteydi. Ozana bunu birkaç kez anlatmaya çalışmış, birtürlü karşılık görememişti. Bunun üzerine, ozana yanındakilerden birini gönderdi. O kişi aracılığıyla, şiirlerinin bu denli güzel okunmasından ötürü hoşnut kalıp kalmadığını sordurdu.

Ozan şaşırmıştı.

— "Nasıl, benim şiirlerim mi?" dedi. "Farkında değilim. Ben sadece ünlü harfleri duydum. Onların da hepsini değil."

Luciane'nin yanından gelen adam sustu, bu sözleri hanımından gizledi. Ozan birkaç tatlı sözle işin içinden sıyrılmaya bakmıştı.

Bu arada, Luciane ozana kendisi için de şiirler yazmasına ilişkin duygularını açıkça belli etti. Çok kaba bir davranış olmasaydı, ozan ona herhangi bir melodiye uygun bir övgü yazması için alfabeyi sunacaktı. Ancak, genç kızı darıltmak da istemedi.

Bu olaydan kısa bir süre sonra Luciane şöyle bir şey duydu: Ozan aynı akşam Ottilie'nin sevdiği parçalardan birine uygun bir şiir yazmıştı. Luciane de, tıpkı kendisine benzeyen insanlar gibi, lehinde, aleyhinde olan şeyleri birbirine karıştırırdı. Bu kez de şiir okumada talihini denemek istiyordu.

Luciane herşeyi rahatlıkla aklında tutabiliyordu. Ancak, doğrusunu söylemek gerekirse, okurken, heyecanlı, duygulu olmayı başaramıyordu. Daha çok, ruhsuz, şiddetli bir hava taşıyordu.

Öyküler, baladlar gibi ezbere bilinen şeyleri okuyordu. Okurken söylediği mısralara mimikler katmayı da huy edinmişti. Bu yüzden de, eylik, lirik olan parçalar, hoş bir şekilde dramatik şeylerle bağlanacağına, birbirine karışmaktaydı.

Kont pek anlayışlı bir adamdı. Kısa bir süre içinde o çevreyi, eğilimlerini, tutkularını, sohbet konularını kavramıştı. Bu nedenle, Luciane'ye kendi kişiliğine uygun bir temsil tarzı öğretti.

Kont şöyle diyordu:

— "Burada sayısı birhayli kabarık olan kişilerin davranışlarını, görüşlerini sanatkârca taklit etmeli. Şimdiye kadar gerçekten bilinen resimleri temsil etmeyi denemediniz mi? Evet, belki bu iş birhayli emek gerektirebilir. Ancak, böyle bir temsil inanılmaz bir etki yaratacaktır."

Luciane bu işin kendisine çok uygun düşeceğini hemen kavradı. Güzel bir biçimi, dolgun vücudu, düzgün, anlamlı yüzü, açık kumral saçları, ince-uzun boynu ile bir tablo gibiydi. Hareket halindeyken zarif olmayan, görünüşü bozan birtakım kımıldanışlarının farkına varsaydı, sakin dururken de nasıl güzel göründüğünü bilseydi, bu temsile daha büyük bir çabayla sarılırdı.

Önce gravürler, ünlü tablolar arandı. İlk olarak Van Dyk'in "Belisar"ı ele alındı. Gözleri görmeyen generali uzun boylu biçimli bir erkek temsil edecekti; onun karşısında duygulu, üzüntülü bir şekilde ayakta duran savaşçıyı da mimar. Gerçekte de mimar savaşçıya çok benziyordu.

Luciane'ye gelince, o arkada duracak, alçakgönüllülükle, elindeki çantasından sadaka çıkaran bir genç kızı canlandıracaktı. O sırada sadakayı çok bulan yaşlı bir kadının uyarısıyla karşı karşıya kalacaktı. Gözleri görmeyen adama gerçekten sadaka veren bir kadın da resimde unutulmamıştı.

Bununla, buna benzeyen resimlerle çok ilgilendiler. Kont mimara düzenlemeler için gerekli birtakım bilgiler verdi. Mimar buna göre bir sahne oluşturdu. Aynı zamanda ışık düzeni de hazırlandı.

İşlere dört elle sarılmış çalışıyorlardı. Ancak, birden herkesin aklına bir şey geldi: Bu tür bir düzenleme birhayli harcamalara neden olacağı gibi, aynı zamanda kış ortasında birtakım gereçleri bulmak da, gerçekten, çok güç olacaktı. Yalnız, iş geri kalmasın diye, sanatkârların temsilde giyecekleri kostümleri bir araya getirebilmek amacıyla Luciane hemen hemen bütün gardrobunu bu iş için kullandı.

En sonunda, temsil akşamı geldi çattı. O akşam epeyce kalabalık vardı, temsil alkışlarla karşılandı. Güzel bir müzikle başlamıştı. Bu müzik bile bekleyenlere heyecan veriyordu.

Sahne "Belisar"la açıldı. Seyirciler sanki başka bir âlemde yaşıyor gibi olmuşlardı. Çünkü, vücutlar temsildekilere çok uygun, renkler isabetli, ışıklar tam bir sanatçı elinden çıkmaydı. Bundan dolayı herkes sanki gerçek-dışı bir dünyada yaşıyor gibi olmuştu. Ancak, seyircilerin karşısındaki kişiler hayali değil, gerçektiler. Bu yüzden, herkesdte bir korku duygusu belirmişti.

Perde indi. İstek üzerine birkaç kez daha açıldı. Arkadan çok daha güzel bir tablo sergilenip seyredenler şaşırtılacaktı. Şimdilik, arada çalınan bir parça seyircileri eğlendiriyordu.

Poussin'in ünlü yapıtı "Ahasverus'la Esther" sunulacaktı bu sefer. Luciane kendisine daha önemli bir rol almıştı. Baygın bir şekilde yere düşmekte olan kraliçe rolünde bütün çekiciliğini gösterdi Bu rolde, akıllı davranıp kraliçeyi dikkatle tutan kızlar için, güzel, biçimli, ancak kendisiyle ölçülemeyecek birkaç kız seçmişti.

Ottilie'ye gelince, ne bundan vardı, ne de öbür sahnelerde. Bir ara, altın taht üstünde, Zeus'a benzeyen kralı temsil etmek için, toplantıda bulunan en güçlü, en güzel erkeği seçti. Böylece tablo tam bir bütünlük kazandı.

Üçüncü olarak Terborch'un "Baba Uyarısı" adlı yapıtını seçtiler. Bizim Wille'nin bu tablodan oluşturduğu gravürü kim bilmez? Ayak ayak üstüne atmış olan asil baba karşısında duran kızının vicdanına seslenir bir duruş almıştır. Bol kıvrımlı atlastan bir giysi

içinde bulunan bu kız arkadan görünür. Ancak, bütün varlığıyla kendini toplamış bir insan etkisini yaratır. Uyarının şiddetli, utanç verici olmadığı babanın davranışlarından bellidir.

Anneye gelince, o başka bir durumdadır. İçmek üzere bulunduğu bir kadeh şaraba bakmaktadır. Bu haliyle sanki bir şaşkınlığı saklamak ister gibidir.

Luciane bu rolde bulunmaz bir şahanelikte görünecekti. Saç örgüleri, başı, boynu, ensesi harikulâde güzellikteydi. Çağdaş olduğu kadar eski devirlere göre yapılmış giysilerde kadınların belleri iyi bir şekilde ortaya çıkmazdı. Ancak, Luciane'de böyle bir şey söz konusu değildi. Genç kızın beli de pek zarif, pek inceydi. Genç kız eski model kostümler içinde çok güzel, çok hoştu. Mimar giysinin bol kıvrımlarını öyle güzel belirtmişti ki bu canlı model aslından daha güzel olmuştu.

Bu temsil genel bir ilgi uyandırmıştı. Yalnız, arkadan görünen bu güzel kızı herkes önden de görmek istiyordu. Bir ara sabırsız, neşeli bir adam, sayfaların sonuna yazıldığı gibi fransızca olarak: "Lütfen çeviriniz!" diye bağırıverince, herkes onaylamıştı.

Temsilde rol almış olanlar, kendi lehlerine olan şeyi çok iyi biliyorlardı. Roldeki inceliği bu isteğe karşılık vermeyecek kadar anlamışlardı. Utanmış görünen kız, yüzündeki anlamı seyircilere göstermeden, olduğu yerde kaldı.

Bundan sonra gösterilen, Hollanda meyhane, panayır sahneleri de gerçekten harikulâdeydi.

Kont'la Kontes, yola çıkmadan önce, yakında evleneceklerini, ondan sonra ilk mutlu haftalarında yeniden geleceklerini söylediler.

Charlotte, bu iki gürültülü aydan sonra, öbür misafirlerinden de kurtulacağını umuyordu. Kızının bu ilk nişanlılık, gençlik taşkınlığının geçmesini sabırsızla beklemekteydi. Çünkü artık o zaman genç kızın durulacağını, mutlu olacağını düşünüyordu. Damat kendini dünyanın en mutlu adamı olarak görüyordu. Büyük servetiyle, ılımlı düşünceleriyle bütün dünyanın övgüsünü kazanmış bir

kıza sahip olmakla övünüyordu. Herşeyi Luciane'ye göre hesaplıyor, onun eğilimlerinden kendisi de zevk almaya çalışıyordu. Örneğin, yeni gelen biri gözlerini Luciane'ye yöneltmese, genç kıza ilgi göstermeden, kimi yaşlıların yaptığı gibi, ilk önce kendisiyle konuşacak olsa, genç adam kızardı.

Mimarla ilgili hayaller gerçekleşme yolundaydı. Baharda damadın yanına gidip karnavalı birlikte geçireceklerdi. Luciane, orada, o güzel temsilleri yeniden oynatıp iyi vakit geçireceğini umuyordu. Kimbilir, daha ne çok değişik eğlenceler bulurdu kendisine! Üstelik, bu umudunu güçlendiren bir şey de vardı: Teyzesiyle nişanlısı onu eğlendirecek hertürlü harcamayı az görüyorlardı.

Artık ayrılma zamanı gelmişti. Ancak, bu basbayağı bir şey olamazdı. Bir ara, oldukça yüksek bir sesle: "Charlotte'nin kış yedek erzağı bitmek üzere!" diye bir şaka yapılmıştı. O sırada Belisar rolünü oynamış, Luciane'nin güzelliğinden bir hayli etkilenmiş olan genç bağırmıştı:

— "Bakın, size bir önerim var. Polonya usulü yapalım. Bize gelin de, ne varsa yiyip içelim. Sonra sırayla, aynı şekilde, herkesi dolaşalım."

Söylenen şey gerçekleşti. Luciane de hazırlandı. Ertesi gün paketlerle, hep birlikte, başka bir çiftliğe gitmek üzere yola çıktılar.

Burası geniş bir evdi ama pek rahat bir yer değildi. Bu yüzden, ortaya çıkan aksaklıklar Luciane'yi önce birhayli mutlu etmişti: Yaşayış gittikçe daha vahşi, daha coşkun bir hal almaktaydı. Karlar içinde sürek avı, buna benzer daha ne varsa yapıldı. Kadınlar da bu işlerde erkeklerden geri kalmıyorlardı.

Böylece, başkente gidinceye kadar, avlanarak, ata binerek, kayak kayarak, gürültü-patırdı içinde, bir çiftlikten ötekine geçiyorlardı. Luciane'nin teyzesi önden gitmişti.

Saraydaki yaşayışla kenttekine ait haberler insanın hayalinde

başka bir biçimde canlanıyordu. Luciane de yanındakilerle birlikte yeni bir yaşayışın içine dalmıştı.

VI

Ottilie'nin anı defterinden

Dünyada herkes kendini tanıttığı şekilde kabul edilir. Ancak, gerekli olan şey, insanın kendisini bir değer olarak tanıtmasıdır.

Rahatsızlık verici kişilere bile dayanılabilir. Anlamsız kişiler çok daha kötüdür.

Bir topluma herşey kabul ettirilebilir. Ancak, kabul ettirilen şeyin dikkate değer bir sonucu varsa asla.

İnsanları bize geldiklerinde tanıyamayız. Onların nasıl kişiler olduklarını öğrenmek istiyorsak, evlerine gitmemiz gerekir.

Gelen misafirlerde birtakım eksiklikler bulup, onlar gittikten sonra arkalarından konuşmamızı ben olağan buluyorum. Çünkü onları kendi açımızdan değerlendirmeye hakkımız var. Anlayışlı, nazik olanlar büe sert bir eleştiriden geri kalmazlar. Ancak, biz de başkalarına gidiyoruz. İşte o zaman onları, kendi çevrelerinde, alışkanlıklarıyla baş başa, içinde bulunmaya zorunluluk duydukları durumlarda görebiliriz. Onların iyi bir etki yapmak için gösterdikleri çabaları, boyun eğmelerini saygıyla karşılamamız gerekirken. gülünç bulursak, anlayışsız, kötü düşünceliyiz demektir.

Zorla elde ettiğimiz, ya da elde edemediğimiz şeylerden çoğunu iyi davranışlarla kazanabilmeliyiz.

Kadınlarla ilişki iyi ahlâkın bir öğesidir.

İnsanın yaradılışı, özelliği yaşayışıyla nasıl bağdaşmalı? Özellik ancak yaşama tarzından doğmalıdır.

Herkes anlamlı birşeyler yapmak ister. Ancak, bu rahatsız edici olmamalıdır. Toplulukta en büyük talih bilgili bir askerden

yanadır. Kaba savaşçılar hiç olmazsa kişiliklerini değiştirmezler. Gücün arkasında yüksek bir yürek gizli olduğu için gerekli durumlarda onlarla anlaşmalıdır.

Sivil meslekte savruk, beceriksiz adam kadar sıkıcı birşey yoktur. Ondan zerafet beklenebilir. Çünkü zaten kaba bir şeyle uğraştığı yoktur. Zarif davranışlar için ince bir duygusallık gösteren insanlarla birlikte yaşarsak, onlara duyduğumuz saygı nedeniyle kaba davranışlardan çekiniriz.

— "Ben de, Charlotte'nin isteğine uyarak, sandalyesinde sallanan insanlardan nefret ediyorum. Bence hiç kimse toplantılara burnunun üstünde gözlükle gelemezdi... biz kadınların bu nedenle yüzlerine bakıp kendileriyle konuşmaktan hiç hoşlanmadığımızı bilselerdi.

Saygı uyandıracak bir yerde sevimsiz bir davranış gülünç olur. Bir övgü yapar yapmaz şapkasını çıkaran adam bunun ne denli gülünç olduğunu bilseydi, böyle bir şeyi hiç yapmazdı sanırım. Çünkü ahlâki bir nedene dayanmayan nezaketin hiçbir anlamı yoktur. Gerçek görgü bu ikisini birleştirmeyi becermektir.

Davranışlar içinde herkesin kendi hayalini gösterdiği bir aynadır. Kalp kibarlığı aşkla akrabadır. Dış davranışlara asil bir nezaket veren şey işte budur.

İsteyerek bağlanmak en güzel şeydir. Aşksız olmayacak bir şeydir bu. İsteklerimize kavuştuğumuzu düşündüğümüz ân ondan en çok uzakta bulunuruz.

Özgür olmadığı halde kendilerini özgür sayanlar kadar köle yoktur. Bir kimse özgür olarak tanıttığı zaman, asla özgür olduğunu duyamaz.

Başkasının üstünlüklerine karşı sevgiden daha iyi bir kurtarıcı yoktur. Seçkin bir insana aptalların iyilik yapmaya kalkmalarından daha korkunç bir şey olamaz.

En büyük insanlar çağlarına ancak zayıf bir yanlarıyla bağlıdırlar.

İnsanlar olduklarından daha tehlikeli sanılırlar. Delilerle akıllılar aynı derecede tehlikesizdirler. En zararlı olanlar yarı delilerle yarı akıllılardır.

Sanat dünyadan kaçmanın en güzel yoludur. Dünyaya bağlanmanın en güven vericisi de gene sanattır. En çok mutlu olduğumuz zamanlar gibi en mutsuz durumlarımızda da sanata sığınırız; daha doğrusu, ihtiyaç duyarız.

Sanat güç olanlarla, iyi şeylerle uğraşır. Güç olan şeyleri başarmak, olanak-dışı olanları da görmek rahatlığını sağlar.

Amaca yaklaştıkça güçler artar.

Ekmek biçmek kadar güç değildir.

YİRMİBİRİNCİ BÖLÜM

I

GELEN konukların çıkardıkları büyük güçlüklerin en güzel ödülü Charlotte'nin kızını yakından tanıma olanağı bulması olmuştu. Öte yandan, ayrıca, çağın yaşayışıyla üişki kurması da ona yardımcı oluyordu. Bu düzeyde bir yaşayışı olmasa bile bu tür bir kişiyle karşılaşması ilk kez olmuyordu. Buna karşın, edindiği tecbeler sayesinde çok iyi bildiği bir şey vardı. Bu gibi kişiler, yaşayış koşulları, ana-babanın durumu, birtakım olaylar nedeniyle bencilliklerinden biraz olsun fedakârlık ederek, aynı zamanda biraz da gelişigüzel çalışmaların bir yön alması yüzünden, hoş, sevimli bir olgunluğa erişiyorlardı. Onun için, Charlotte başka ana-babaların izin vermedikleri şeylere bir anne olarak dayanma gücü gösteriyordu.

Ancak, kızı gittikten sonra Charlotte beklenmedik bir olayla karşılaştı. Kızının davranışlarının övülmeye, ya da eleştiriye uygun olup olmadığı konusunda, arkasından pek bir şeyler söylenmemişti.

Luciane sadece neşelilerle neşelenmiyor, aynı zamanda üzüntülülerle de onların duygularını paylaşıyordu. İçindeki karşıt şeylere duyduğu eğilim yüzünden, sevinçli insanlara acı şeylerden söz ederken, acı içindekilere de neşeli davranıyordu. Görmeye gittiği ailelerde hep hastaları, zayıfları sorardı. Onlara gerçekten acıyor gibiydi. Her zaman özellikle bu gibi kişüerin odalarına gidip hatırlarını sorardı. Onları avutur, yanında taşıdığı ecza çantasından çıkardığı ilâçları verirdi. Bu iyilikseverliği içinde birhayli de inatçıydı. Hiç kimseyi dinlemez, kendi dediğini yerine getirmeye çalışırdı. Çünkü yaptığı işin iyi olduğuna içtenlikle inanıyordu.

Yalnız, Luciane'nin ahlâki yönden yapmış olduğu bir deneme başarısızlıkla sona ermişti. İşte Chorlotte buna çok üzülüyordu. Çünkü bunun birtakım sonuçları doğmuş, herkesin konuştuğu bir

konu haline gelmişti. Charlotte bunu ancak kızı gittikten sonra öğrenebilmişti. Aynı zamanda, o olaya tanık olmuş olan Ottilie'nin de ayrıntılı bilgi vermesi gerekmişti.

Tanınmış bir ailenin kızlarından biri küçük kardeşinin ölümüne yol açmak talihsizliğine uğramıştı. Bu yüzden, zavallı kız birtürlü kendine gelemiyor, hiçbir şeyle oyalanamıyordu. Sadece odasında kendi kendine birşeylerle uğraşmaya çalışıyor, yakınlarının bakışına bile ancak tek tek odasına gelirlerse dayanabiliyordu. Birkaç kişi birlikte gelecek olurlarsa, kendisinden söz ediliyormuş gibi oluyor, ürküyordu. Tek başına gelenlerle saatlerce aklı-başında konuşuyordu.

İşte Luciane de bunu duymuştu. O eve gittiğinde, gene bir olağanüstü durum yaratıp, kızcağızı insanlar arasına sokmak kararındaydı. Şimdi her zamankinden daha da dikkatli davranıyordu. Ruh hastalarına etki yapmayı iyi bilirdi. Görünüşe göre müzik yardımıyla onların güvenini kazanıyordu. Ancak, bu kez aldanmıştı.

İyice hazırlanmış olduğunu sandığı o solgun yüzlü güzel kızı, çevrede heyecan uyandırmak için, bir akşam ansızın toplantıya çağırdı. Gene de Luciane bu işte belki başarı sağlayabilecekti. Ancak, herkes merakla, fısıldaşarak kızın başında toplanmışlardı. Bu yüzden, narin, içli kız birden korkunç bir çığlık atarak, saldıran bir devden kaçar gibi fırlayıp gitti.

Herkes dehşet içinde sağa, sola dağıldı. Ottilie baygın kızı odasına götürenlerin arasındaydı.

Luciane'ye gelince, o, sanki hiçbir suçu yokmuş gibi, toplantıdakileri kabahatli çıkarır biçimde konuşuyordu. Bu tür başarısızlıklarla sonuçlanan davranışlarından nedense birtürlü vazgeçmek niyetinde değildi.

Hastanın durumu o günden sonra büsbütün kötüleşmişti. Anası-babası kızcağızı evde tutmayıp resmi bir kuruma bırakmak zorunda bile kalmışlardı. Charlotte, o aileye karşı elinden geldiği kadar nazik davranıp, kızının suçunu bir derece olsun hafifletmek

istiyordu.

Bu olay Ottilie'yi de bir hayli etkilemişti.

Genç kız: "Çocukçağız isabetli bir doktor tedavisiyle belki iyileşebilir." diyerek kendini avutmaya çalışıyor, bunu Charlotte'den de gizlemiyordu.

Geçmişteki kötü olaylardan nedense çok söz edilir. Çoğu zaman hoş anılardan bile, bukadar söz edilip, konuşulmaz. Ottilie'nin mimardan kuşkulanmasını gerektirmiş olan bir olay da bu arada söz konusu oldu.

O akşam, Ottilie'nin bütün ricalarına karşın, mimar koleksiyonunu göstermek istememişti. Böyle bir davranış genç kızın içinde bir sorun olarak kalmıştı. Nedenini kandisi de bilmiyordu. Ancak, duyguları isabetliydi. Çünkü Ottilie gibi bir kızın isteğini mimar gibi bir genç adam yerine getirmemezlik edemezdi.

Bu arada, Ottilie'nin yapmış olduğu sitemlere mimar bir kısmı haklı olan özürler göstermişti. Genç adam şöyle diyordu:

— "Okumuş kişilerin bile sanat yapıtlarına karşı nasıl kabaca bir davranış gösterdiklerini bilmiş olsaydınız, koleksiyonumu kalabalığın içine getirmek istemeyişime kızmazdınız. Hiç kimse bir madalyayı kenarından tutmasını bilmez. En güzel bir alçı kalıba hemen el değdirirler. Sanki sanat yapıtları ancak böyle incelenirmiş gibi, en değerli parçaları parmakları arasında dolaştırırlar. Büyük bir kâğıdı iki eliyle tutmak gerektiğini düşünmezler bile. En değerli bir gravürü, eşi olmayan bir resmi tek elle tutarlar, tıpkı dünya olayları üzerine yorumda bulunmak isteyen politikacılar gibi. Kimsenin aklına gelmez ki, yirmi kişi böyle bir yapıtı arka arkaya ele alsa, yirmibirincisi görecek şey bulamaz."

Ottilie merakla sordu:

— "Acaba ben de sizi bu tür güç bir duruma soktum mu? Bilmeden koleksiyonunuza zarar verdim mi?"

Mimar hemen haykırdı:

— "Asla! Sizin için böyle bir şey söz konusu olamaz. Özen,

incelik sizinle birlikte doğmuştur."

Ottilie bu sözler üzerine şöyle konuştu:

— "Görgü kitaplarına, bir toplulukta yemeye, içmeye ilişkin bilgiler koydukları gibi, sanat koleksiyonlarını da tıpkı müzeler gibi nasıl izlemek gerektiğini anlatan kurallar koyacak olurlarsa çok iyi olur.

Mimar: "Elbette." dedi. "O zaman müzeciler de, amatörler de değerli yapıtlarını çok daha rahatlıkla gösterebilirler."

Ottilie mimarı çoktan bağışlamıştı. Ancak, mimar onun bu sitemini çok ciddiye almıştı. Çünkü koleksiyonunu seve seve göstereceğini, dostları için çalışmaktan zevk duyduğunu üstüne basa basa söylemişti. Bu nedenle, Ottilie mimarın kalbinin kırıldığını düşünüp kendini suçlamıştı.

İşte bu yüzden genç kız konuşmanın sonunda mimarın kendisiden rica ettiği şeyi geri çevirmeyecekti. Ancak, duygularını yokladığı zaman bu isteği nasıl yerine getireceğini pek bilemedi.

Olay şöyle olmuştu: Ottilie, Luciane'nin çekememezliği yüzünden, temsilleri görmekten yoksun kalmıştı. Mimar da buna üzülmüştü. Charlotte de, rahatsızlığı dolayısıyla, temsilin en güzel yerlerini görememişti. Mimarın bundan dolayı da birhayli canı sıkılmıştı. Ayrılmadan önce, iki kadının önünde şimdiye dek görmedikleri güzellikte bir oyun sergilemek, iyilik dolu duygularını açıklamak isteğindeydi. Böylece, duygularını dile getirmiş olacaktı.

Belki kendine göre bir başka neden daha vardı. Bu evden, aileden ayrılmak güç geliyordu. Hele son zamanlarda, Ottilie'nin yaşantısının tek zevkini oluşturan o içten, dostça bakışlarından uzaklaşmak genç mimara gerçekten pek dokunuyordu. Yılbaşı da yaklaşmaktaydı. Bu nedene dayanan bir temsil vermek genç adama çok güzel bir davranış olarak göründü.

Bu temsil, önce çobanlardan, sonra krallardan saygı gören kutsal anneyle çocuğu gösterecekti. Mimar böyle bir tablonun kolayca gerçekleşebileceğini düşünüyordu. Pembe yanaklı güzel bir erkek

çocuk bulundu. Çobanla çoban kızı da eksik değildi. Yalnız, bütün bunlar Ottilie'siz olmayacaktı. Ottilie yanaşmayacak olursa bu girişim sonuçsuz kalacaktı.

Ottilie bu öneri karşısında haklı olarak şaşırmıştı. Önce Charlotte'ye danışılmasını söyledi. Charlotte bu izni sevinerek verdi. Ottilie'yi böyle kutsal bir role çıkmak için gösterdiği duraksamadan da kurtardı.

Mimar herşeyi yılbaşı akşamına yetiştirebilmek için gece-gündüz çalışmaktaydı; deyimin tam anlamıyla gece-gündüz. Genç adamın pek bir şeye ihtiyacı yoktu. Ottilie'nin varlığı onu mutlu etmeye yetiyordu. Onun uğrunda çalışırken, yemeğe, uyumaya bile gerek duymuyordu. Böylece, yılbaşı akşamı herşey hazırlanmış, tamamlanmıştı. Uvertür için güzel sesli üflemeli sazlar da hazırdı.

Perde açılınca Charlotte gerçekten şaşırdı. Aslında, sahnede görünen konu dünyada okadar çok tekrarlanmıştı ki, bir yenilik düşünülemezdi. Ancak, burada gerçek başkaydı. Sahne tablo gibi özel bir etki yaratmıştı. Sahnenin tümü, alacakaranlık olmaktan çok, koyu karanlıktı. Yalnız her yer öyle kapkara da değildi. Işıklandırma düzeni öyle hazırlanmıştı ki bütün ışık çocuğun bulunduğu yandan gelmekteydi.

Aydınlık öndekilerin hafif ışığı altında örtülmüş gibiydi. Çevrede neşeli kızlar, gençler vardı. Bunların genç yüzleri alttan ışıklandırılmıştı. Meleklerin ışıklı görüntüsü tanrısal bir ışıkla karartılmış, gövdeleri ışıkla yoğunlaşmıştı.

Sahnedeki çocuk en hoş bir tarzda uykuya dalmıştı. Öyle uyuyordu ki, peçeyi kaldırıp değerli serveti açığa çıkaran anneye insanın gözü iliştiğinde, bakışı rahatsız edici hiçbir şeyle karşılaşılmıyordu. Tablo sanki o sırada yapılıp donmuş gibiydi. Çevredeki kalabalık, gözü kamaşmış, şaşırmış bir durumda gözüküyordu.

Ottilie'nin biçimi, yüzündeki anlam, duruşu, bakışı bir ressamın tasvir edemeyeceği kadar güzeldi. Duygulu, bilgili bir kişi bu

görüntüyü izlemiş olsaydı, şöyle derdi:

— "Aman hiç kimse kımıldamasın!"

Üstelik, bir daha böyle bir şey göremeyeceğinden ötürü de üzülürdü. Ne yazık ki bu etkileri kavrayacak hiç kimse yoktu.

Mimar ince-uzun çoban rolündeydi. Yandan, diz çökenlere bakmaktaydı. Uygun bir yerde bulunmamakla birlikte, en çok zevk alan da oydu.

Yeni yaratılmış olan gökler sultanının yüzünü kim tasvir edebilir? Çok büyük bir alçakgönüllülük, hak edilmemiş bir şerefe karşı duyulan anlaşılmaz yücelikte bir mutluluk genç kadının yüz çizgilerinde iyice belirmekteydi. Ottilie bunda hem kendi duygularını, hem de temsil ettiği kişiyi aynı ânda canlandırmaktaydı.

Charlotte bu tabloya da gerçekten sevinerek bakıyordu. Ancak, onu en çok etkileyen, çocuktu. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Kendisinin de böyle sevimli bir çocuğu kucağına alacağını hayal etmişti.

Sahnede oynamış olanların biraz dinlenmeleri, yeni tablonun hazırlanması için perde indirildi.

Sanatçı bu geceyi, alçakgönüllüğü yansıtan tabloyu bir gündüz, bir zafer tablosu olarak ortaya çıkarmayı düşünüyordu. O sırada çok sayıda meşale hazırlanıp yakılmıştı.

Ottilie kendisini bu oyun sırasında Charlotte'den, ev halkından başka yabancıların izlememesine seviniyor, bir ferahlık duyuyordu.

Bu nedenle, bir yabancının geldiği, Charlotte'nin onu dostça karşıladığı haberi genç kızı üzmüştü. Gelenin kim olduğunu ona söylememişlerdi. Oyunda bir bozukluk olmaması için Ottilie de sesini çıkarmamıştı.

Mumlar, lambalar yanında her yan ışığa boğuldu. Perde açılınca seyirciler şaşırtıcı bir görüntüyle karşılaştılar: Bütün sahne aydınlatılmıştı, iyice kaldırılmış olan gölgenin yerini ustaca bir tarzda yapıldığı için sevimli bir yumuşaklık veren renkler almıştı.

Ottilie, uzun kirpiklerinin arasından bakınca, Charlotte'nin yanındaki adamı iyice gördü. Önce tanıyamadı. Ancak, sesini okuldaki müdür yardımcısının sesine benzetti.

Birden tuhaf bir duyguya kapıldı. Bu sevgili öğretmeninin sesini duymayalı ne çok şeyler olmuştu! Bir yıldırım gibi aklından sevinçleri, üzüntüleri geçti. Kendi kendine şöyle sordu: "Ona herşeyi açıkça anlatabilir misin? Bence bu kutsal rolde onun karşısına çıkmaya hiç de lâyık değilsin. Seni hep gerçek varlığınla gören o bey böyle görünce kimbilir nasıl düşünecektir!"

Birden içinde duyguyla mantık karşılaştı. Kalbi üzgündü. Kendini katılaşmış bir tablo halinde göstermeye zorluyordu. Gelgelelim, gözleri yaşla dolmuştu. Perdenin inmesini bildiren işareti farkedince birhayli rahatladı.

Değerli bir dostu görmekten doğan üzüntü öbür duygularına karışmıştı. Bu yüzden oldukça şaşkındı. Bu garip giysiler içinde, süs eşyalarıyla onun yanına gitmeli miydi? Yoksa, üstünü değiştirmeli miydi? Pek üstünde durmadan ikincisini yaptı. Sonra, arada, biraz kendini toplamaya çalıştı. Sakinleşmeğe uğraştı, günlük giysileriyle gidip konuğu selâmlarken içi artık huzura kavuşmuştu.

II

Mimar, yanında kaldığı kişilere en iyi duygularla bağlı olduğundan, ayrılacağı şu sırada yanlarına değerli bir yardımcı bırakacağı için içi rahatlamış bulunuyordu. Ancak, yerinin hemen doldurulmuş olmasından ötürü biraz da içinde bir acı duymuyor değildi. Bu yüzden, gitmekte gecikmişti. Artık yola çıkması gerekiyordu. Uzaklaştıktan sonra katlanılacak şeyleri şimdiden görüp yaşamak istemiyordu.

İki kadının genç mimar gitmeden önce ona verdikleri bir

hediye bu acıları biraz olsun hafifletmişti. Ellerinde çoktandır örmekte oldukları, mimarın da: "Hangi talihli adam için yapılıyor bu?" diye sorduğu güzel yün yeleği bitirip genç adama vermişlerdi.

Seven, sayan bir erkek için çok değerli bir hediyedir bu. Çünkü bu işi yaparken yorulan parmaklara kalbinde ortak olduğunu düşünmek gerçekten çok hoştur.

Şimdi Charlotte'yle Ottilie yeni bir konuk ağırlamak zorundaydılar. Kadınların değişmez bir özellikleri vardır, onlar bundan dünyada ayrılmak istemezler. Günlük ilişkilerde kendilerini uğraştıran erkeğin buyruğu altına girmesini severler. Gerçekte ise, reddetmek, kabul etmek, ısrar etmek gibi bütün komuta onların elindedir. Medeni dünyada hiçbir erkek bundan kurtulamaz. Mimar, oradayken, kendi zevklerine ve ruhuna göre, dostlarını eğlendirmek amacıyla yeteneklerini kullanmış, bütün işleri, sohbetleri kendine göre ayarlamıştı. İşte bundan sonra da yardımcının etkisiyle yeni bir yaşayış başlamış oldu.

Yardımcının başlıca üstünlüğü, güzel konuşmak, insanlık ilişkileriyle gençliğin eğitiminden söz etmekti. Böylece, şimdiye kadar sürülmüş olan yaşayışa karşıt bir durum oluşmuş oluyordu. Özellikle, yardımcının şimdiye dek aileyi uğraştırmış olan şeyleri onaylamayışı bu karşıt durumu daha çok artırıyordu.

Yardımcı eve geldiğinde karşılaşmış olduğu canlı tablo üzerine hiçbir şey söylememişti. Ancak, daha sonra ona, kilise, küçük tapınak, daha başka ayrıntılar sevinçle gösterildiğinde, bu konudaki düşüncelerini açıklamaktan kendini alamadı.

— "Benim düşünceme göre, kutsal şeyin böyle maddi varlıklarla karıştırılması hoş değil." diyordu. "İnsanın kendisine özel yerler ayırtıp da dindarlık duyabilmesi için buraları süsleyip kutsallaştırmasını beyenmem. Hiçbir çevre, en basiti bile bize her zaman eşlik eden, her yeri tapınak kutsallığına ulaştırabilen o tanrısal duyguyu bozmamalı. Ben, toplanılıp yemek yenen, oyun oynanıp dans edilen bir salonda bile ev olarak tapınılacak bir köşe olmasını

severim. İnsanda en yüksek, en üstün şey şekilsizdir. Ancak, asil bir davranışla şekil verilmelidir."

Charlotte yardımcının düşüncelerini kısa sürede araştırıp öğrenmişti. Bundan böyle onu kendi dalında çalışmalara yöneltti. Mimarın gitmeden önce seçmiş olduğu bahçede çalışan erkek çocuklarını salondan geçirdi. Çocuklar temiz bir-örnek giysileri içinde düzenli adımlarla, hoş bir tavırla yürüdüler.

Yardımcı bunları kendi tarzına uygun biçimde sınavdan geçirdi. Yalnız, bukadar karışık konuşmaları nasıl bir araya getirip açıkladınız?"

Yardımcı, bunun üzerine: "İnsan belki mesleğiyle ilgili sırları açığa vurmamalıdır." dedi. "Ancak, ben bu işte başarıya giden yolu göstereceğim size. Bir konuyu, bir maddeyi, bir kavramı ele alıp sıkıca tutun. Onun bütün bölümlerinde açıklığa kavuşun. İşte o zaman çocuklarla konuşurken, bu konu da ne denli yetkili olduğunuzu, daha neler yapmanız gerektiğini anlarsınız. Konunuzu kaybetmemek şartıyla sorunuza alacağınız karşılıklar anlamsız, dağınık olabilir. Öyleyken, gene de belki sizin bir daha soracağınız bir soru çocukların düşüncesini, duygusuu yeniden konuya çeker. Siz konuyu elinizden kaçırmadıkça, çocuklar en sonunda sizin istediğiniz biçimde düşünmeye, anlamaya, inanmaya alışacaklardır. Eğitimci için en büyük tehlike ele aldığı konudan uzaklaşıp çocukların istediği yola yönelmesidir. Yakında bir deneme yapın. Gerçekten, çok eğlenirsiniz."

Charlotte: "Bu düşünceniz akla uygun." dedi. "Bu durumda, iyi bir eğitim yöntemi iyi bir yaşayış kuralının tam tersi oluyor. Kibar çevrelerde hiçbir konu üzerinde ısrar etmemek gerekir. Eğitimdeyse, dağınıklıktan kaçmak en önemli koşullardan biri oluyor."

Yardımcı: "Konuları dağıtmadan değişik bir havaya sokmak eğitimde de, günlük yaşayışta da en güzel bir ilkedir." dedi. "Yalnız, genç adam sözüne devam edecekti ama, Charlotte bahçede

neşe içinde oynamakta olan çocukları bir kez daha görmek istedi. O sırada yardımcı çocukları bir-örnek giysi içinde görmekten sevinç duyduğunu anlatıyordu. Charlotte dönüp gelince, genç adam yeniden konuşmaya başladı:

— "Erkekler gençliklerinden başlayarak bir-örnek giysi giymelidirler. Çünkü onlar ortaklaşa çalışmaya, yaşıtları arasında eriyip kaybolmaya, toplu halde üste boyun eğmeye alışmalıdırlar. Her çeşit bir-örnek giysi askeri bir zihniyet, güçlü bir tavır yaratır. Zaten bütün oğlan çocuklar asker olmak için doğarlar. Bunu anlatmak için onların kavgalarına, dövüşlerine, saldırılarına bakmak yeter."

Ottilie söze karıştı:

— "Öyleyse, benim küçük kızları bir-örnek giydirmediğime kızmayacaksınız. Onları önünüzden geçirip tanıttığım zaman, görünüşleri hoşunuza gidecek.

Yardımcı: "Evet." dedi. "Kadınlar farklı giyinmelidirler. Herkes kendine özgü bir biçimde giyinmeli ki kendine yakışanı anlayabilsin. Hem, bunun bir nedeni daha var: Kadınların bütün yaşantılarını yalnız geçirip yalnız hareket etmeleri kaderleridir."

Charlotte hemen atıldı:

— "Bu sözünüz bana biraz karışık geliyor. Biz kadınlar hemen hiç yalnız kalmayız.

— "Evet." dedi yardımcı. "Bu yalnızlık başka kadınlara göre doğrudur. Yalnız, bir kadını seven bir insan olarak ele alırsak görürüz ki hep yalnızdır, tektir. Bu durum eş, nişanlı, anne, ev kadınları için geçerlidir elbette. Onlar hep yalnız olmak isterler.

"Bunda bir parça kibirin de payı vardır. Her kadın, kendine göre başkalarını beyenmez. Bütün kadınlıktan istenen şey tek bir kadından beklenir. Erkeklerin ise durumu başkadır. Erkek, arkadaş olarak, erkeği ister. Böyle bir erkek arkadaş bulmazsa onu yaratır. Bir kadın ise, kendine benzer birine dünyada dayanamaz."

Charlotte bunun üzerine şöyle konuştu:

— "Gerçek olan şey gariptir, denebilir. Yalnız, şu var ki garip olanlar en sonunda gerçek oluyorlar. Açıklamalarınızdan iyi bir şeyler çıkarmak istiyoruz. Kadın olarak, kadınlarla birlikte olmak, erkeklerin bizden daha üstün olmadıklarını kanıtlamak istiyoruz. Belki gelecekte erkeklerin birbirleriyle anlaşamadıklarını gördüğümüz zaman, üzülecek şeye sevindiğimizi görünce, kınamamalısınız."

Anlayışlı bir adam olan yardımcı, Ottilie'nin çocuklara karşı davranışlarını dikkatle inceledikten sonra, heyecanlı bir şekilde onayladı:

— "Çok doğru davranıyor, yanınızdaki çocukları işe yarar bir duruma getiriyorsunuz. Temizlik çocukları kendilerine özen göstermeye alıştırır. Onlar neşeyle, kendilerine inanarak çalışırlarsa, çok şey kazanmışlar demektir."

Ayrıca, başka şeyler de yardımcıyı memnun ediyordu. Örneğin, gösterişe önem verilmemesi, herşeyin en gerekli ihtiyaçlar için yapılması yardımcıyı sevindiriyordu.

— "İşitecek kulağı olana eğitim işini azıcık bir sözle anlatmak olanağı vardır." dedi.

Ottilie, bunun üzerine: "Bunu bir kez de bende denemeyi istemez misiniz?" diye sordu.

Yardımcı: "Hayhay!" dedi. "Ancak, sırrımı açığa vurmamalısınız. Erkek çocuklarını iş yapmaya, kız çocuklarını da ana olmak için yetiştirmelidir. O zaman herşey her yerde yoluna girer."

Ottilie buna karşılık olarak şöyle dedi:

— "Kadınlar ana olarak yetişirler. Çünkü anne olmadan da ev kadınlığına, bekçiliğe alışıktırlar. Ama, genç erkeklerimizi iş yapmak üzere yetiştirmek nasıl olur? Buyruk vermeye alışık oldukları belli oluyor."

Yardımcı buna karşılık şöyle dedi:

— "Bunun için, onları iş yapmak için eğittiğimizi saklamalıyız. Sonunda ne iş yapacağını açıkça söylemeye gönüllü kaç kişi bulunur? Neyse, bizi ilgilendirmeyen bu konuları, görüşleri bir yana

bırakalım. Yalnız, şunu belirtmek isterim: Eğittiğiniz çocuklara doğru yöntem kullandığınız için sizi kutlarım. En küçük kızınız bebeklerle dolaşıyor, bebeğine örtü dikiyor. Biraz daha büyük olanlar küçüklere bakıyor. Böylece yaşayıma atılmaları kolaylaşır. Böyle bir kız ailesinin yanında bıraktığı şeyi kocasında bulur.

"Ancak, üst sınıflarda durum daha karışıktır. Orada daha nazik, narin, daha yüksek noktaları göz önünde bulundurmamız gerekir. Özellikle, toplum gereklerini hesaba katmalıyız. Bizler çocuklarımızı dışarıya göre yetiştirmeliyiz. Bu işte ölçüyü kaçırmamalıyız. Çocuklar daha geniş bir ortamda yetiştirilmek istenirken, iç yapıları düşünülmeksizin, amaçtan uzaklaşmak tehlikesi vardır. İşte eğitimcilerin yanlışlıkları bu noktadadır. Yatılı okullarda çocuklara öğrettiğimiz şeylerin gelecekte onların işine ne az yaradığını gördükçe irkilirim.

"Bir kız ev kadınlığı, analık görevini ele aldığında, öğrettiğimiz şeylerden çoğunu unutmuş bulunur. Ben kendimi bu mesleğe verdiğim için, çocukların da kendilerine gerekecek bilgileri öğrenmelerini isterim. Yalnız, yıllar geçtikçe, benim yüzümden olmasa bile, olayların gidişatıyla boyuna yenilikler ortaya çıkacaktır."

Ottilie bu düşünceleri çok yerinde buluyordu. Yakına, en yakın geleceğe baktığı zaman kendisi için birçok sınavlar görüyordu. Genç adamın eşten, yardımcıdan söz etmesi boş değildi. Amacını birsürü değişik yollardan üstü-kapalı olarak anlatmaya çalışmıştı.

Anlattığına göre, okul müdiresi yaşlanmıştı. Çalışma arkadaşları arasında kendisine ortak olabilecek birini hayli zamandır arıyordu. En sonunda, güvendiği yardımcısına şu öneride bulunmuştu:

— "Siz bu kuruma ortak olmalısınız. Burada kurum sizinmiş gibi şimdiden çalışmalısınız. Ben öldükten sonra da tek varis olarak buraya sahip çıkmalısınız."

Şimdi başlıca iş yardımcının kendisine uygun bir eş bulmasıydı.

Belliydi ki bu konuda Ottilie'yi aklına koymuştu. Bu arada, birtakım kuşkular ortaya çıkmışsa da uygun olaylar nedeniyle hemen giderilmişti. Luciane okuldan ayrılmış olduğundan, Ottilie oraya rahatlıkla dönebilirdi.

Müdür yardımcısı onun Eduard'la olan ilişkisi üzerine birtakım şeyler işitmişti. Yalnız, bu gibi durumlarda hep olduğu gibi, bu işe pek önem verilmemişti. Bu olay Ottilie'nin okula dönmesi için iyi bir neden bile olabilirdi.

Öyleyken, gene de beklenmedik bir konuk gelip de yeni bir etkilemede bulunmasaydı, bir karara varılamayacaktı.

III

Bir yere önemli bir kişinin gelmesi her zaman için yeni bir sonuç oluşturur. Bunda da öyle oldu.

Herkes çocuklarının eğitiminde güçlüklerle karşılaştıklarından, birçok aileler, çeşitli yatılı okulların değerleri üzerine Kont'la Kontes'e birsürü sorular soruyorlardı.

Bu nedenle, Kont'la Kontes de, üzerinde pek çok şey işittikleri yatılı okulu yakından tanımak için araştırıya çıkmak isteğindeydiler. Artık karı-koca olarak bu işi rahatlıkla yapabilirlerdi. Yalnız, Kontes'in bir düşündüğü daha vardı: Son gelişlerinde Eduard'la Ottilie'nin durumu üzerine Charlotte'yle ayrıntılı bir biçimde konuşmuştu. Sonunda, Ottilie'nin evden uzaklaştırılması için epeyce ısrar etmişti. Bu konuda Eduard'ın verdiği göz dağlarından hâlâ korkmakta olan Charlotte'yi cesaretlendirmek için çalışmıştı.

Birlikte bir yol aradılar. Okuldan söz edilirken, yardımcının eğilimi de göz önünde bulunduruldu. Bu durum Kontes'in okulu görmeye gitme isteğini daha da artırıyordu.

Bir gün Kontes Charlotte'yi görmeye geldi, yardımcıyla tanıştı.

Bu arada Ottilie'den de söz açtı.

Kont daha önceki gelişlerinden Ottilie'yi tanıyordu. Ondan söz edilmesinden hoşlanırdı. Ottilie de Kont'un çekiciliğinin etkisi altındaydı. Çünkü ondan bilmediği şeyleri öğreniyordu. Eduard'la bir aradayken nasıl dünyayı unutuyorsa, Kont'un karşısındayken de dünya ona güzel görünüyordu.

Her çekicilik karşılıklıdır. Kont da Ottilie'yi kızı gibi seviyordu. Böylece, Kontes'in yoluna ikinci kez bir engel çıkmıştı. Bu engel gene Ottilie'ydi.

Kontes'e göre taşkın bir duygu Ottilie'nin başına çok işler açabilirdi. Artık sabrı kalmamıştı. Genç kızı, evlendirip, evli kadınlara zararı dokunmayacak bir hale getirmeliydi.

Bu nedenle, yardımcıyı kandırdı, hafif fakat etkili bir kurnazlıla köşke bir gidip, kendisine anlattığı isteklerini çabucak gerçekleştirmeye zorladı.

Yardımcı, böylece, okul müdiresinden izin alıp, köşke doğru yola çıktı. Kendisini güzel umutlara kaptırmıştı. Ottilie'nin kendisine karşı pek ilgisiz olmadığını biliyordu. Aralarında sınıf farkı bulunmakla birlikte, bu fark zamanın koşullarına uyularak ortadan kaldırılabilirdi. Kontes de Ottilie'nin hep fakir bir kız olarak kalacağını söylemişti. Zengin bir ailesi olmak birşey sayılmazdı.

Doğru söylüyordu. Çünkü mirastan daha çok hakkı olanlardan birşey almak vicdana uygun düşmez. İnsanın öldükten sonra da malını saklamak hakkı sevdikleri için bir şey ayırmayı çok seyrek olarak gerektirir. Kurallar servetin doğal varislerine geçmesini gerektirir.

Yardımcı, yolda giderken, kendi duygularıyla Ottilie'nin duygularını bir olarak düşünüyordu. Evde iyi karşılanışı umutlarını büsbütün artırdı. Ancak, Ottilie'yi kendisine karşı her zamanki kadar açık görmüyordu. Genç kız, buna karşılık, daha olgunlaşmış, daha aydın düşünceli, daha çalışkan olmuştu.

Yardımcı kendi mesleğiyle ilgili birtakım gizli şeyleri kıza

anlattı. Ancak, amacına birtürlü yaklaşamıyordu.

O sırada Charlotte uygun bir ortam yarattı. Ottilie'nin yanında genç adama şöyle dedi:

— "Şimdi evimizde yetişmiş herşeyi gördünüz. Ottilie'yi nasıl buldunuz? Bunu kendisinin yanında söyleyebilirsiniz."

Yardımcı bu sözler üzerine, Ottilie'in, dünya işlerine daha özgür bir biçimde, sözden çok hareketleriyle katılmak isteyen bir davranış içinde bulunduğunu, sakin, anlayışlı bir dille açıkladı. Ayrıca şunları da ekledi:

— "Bir zaman için okula dönmesi çok yararlı olabilir. Yaşayışı boyunca bölüm bölüm öğreneceği, bu yüzden de zihnine karışıklık verecek bilgileri düzenli bir şekilde, esaslı olarak öğrenmesi, gerçekten, çok uygun olacaktır. Ben bu konuda başka bir şey söylemek istemem. Bir zamanlar düzgün bir biçimde izlemekte olduğu dersleri yarıda bıraktığını kendisi daha iyi bilir."

Ottilie buna yalan deyemezdi. Ancak, bunları dinlerken pek iyi işittiğini de söyleyemezdi. Birşey anlayamıyordu. Sevdiği adamı düşünürken aklına hiçbirşey girmiyordu ki. Ondan başkasına bağlanmanın olanak-dışı olduğunu iyi biliyordu.

Charlotte genç adamın önerisini ölçülü bir tutumla karşıladı. Ottilie'nin okula dönmesini her ikisinin çoktan istediğini söyledi. Ancak, bu arada Ottilie'ye büsbütün alıştığı için ondan ayrılmanın kendisine güç geleceğini de sözlerine ekledi. Ottilie yarım bıraktığı derslerine yeniden başlamak istiyorsa, okula dönmesine karışmayacağını da belirtti.

Yardımcı bu öneriyi sevinçle karşıladı. Ottilie ise bu düşünceden dolayı biraz şaşırmakla birlikte, birşey diyemedi.

Bu arada, Charlotte zaman kazanmak istiyordu. Eduard'ın kendini mutlu bir baba olarak görmesiyle herşeyin yoluna gireceğini düşünüyordu.

Böyle bir konuyu herkes kendi açısından bir kez düşüneceği için ortaya bir ara sessizlik çökmesi olağandır. Bu durum tıpkı

genel bir şaşkınlığa benzer. Üçü de salonda bir aşağı, bir yukarı geziniyordu. Kitaplar karıştırılıyordu. Ottilie, en sonunda Luciane' nin zamanından orada kalmış süslü, ciltli bir kitabı aldı, baktı. Ancak, içinde maymun resimlerini görünce hemen kapattı. Bu olay bir konuşmaya neden olmuş ki, izlerine Ottilie'nin anı defterinde rastlamaktayız.

IV

Ottilie'nin anı defterinden

Bu vahşi muymunların bu denli özenle resimlerini yapmaya kim dayanabiliyor? Bu hayvanlara bakmak bile insanı alçaltır. Tanınmış kimseleri bu maske altında aramaktan keyiflenenler gerçekten kötü ruhlu kişilerdir. İnsanın yaradılışı besbelli biraz acayip olmalı ki karikatürlerle ve karmakarışık resimlerle uğraşsın.

Doğa bilimiyle sıkıntılara katlanmak zorunda kalmayışımı okulumuzun iyi kalpli müdür yardımcısına borçluyum. Ben solucanlarla, böceklerle dostluk kuramam. Bu kez kendisinin de böyle düşündüğünü bana açıkça anlattı.

— "Doğa üzerine çevremizde bizi canlı olarak kuşatan şeylerden başkasını öğrenmemeliyiz." dedi. "Çevremizdeki çiçek açıp meyva veren ağaçlar, önünden geçtiğimiz fidanlar, üstünden yürüdüğümüz çayırlarla gerçek bir ilişkimiz vardır. Onlar bizim öz yurttaşlarımızdır. Dallar üstündeki kuşlar da bizdendir. Gençliğimizden beri bize seslenirler; biz de, onların dillerini öğreniriz.

"Çevresinden ayrılmış yabancı her yaratık üzerimizde korkulu bir etki yaratır. Bu durum ancak alışkanlıkla yok olur. Çevremizdeki papağanlara, maymunlara katlanabilmek için renkli, gürültülü bir yaşayış gerekir. Bu garip yaratıklara merak duyduğum olur. İşte o zaman bütün bu tuhaflıkları daha başka acayipliklerle birlikte canlı bir bağlantı halinde gören gezmenlere imrenirim. Ancak,

onlar da zamanla başka birer insan olacaklardır. Durmadan hurmalar altında gezinmek insanı değiştirdiği gibi, filler, kaplanlar ülkesinde yaşamak da düşünceleri değiştirir.

"Yalnız, şu var ki en acayip, yabancı şeyleri bize kendi çevresine uygun düşecek tarzda anlatan bilgin saygıdeğer bir insandır. Humboldt Kardeşler'in öykülerini dinlemeyi nekadar isterdim!

"Doğa müzelerinde, çoğunlukla, hayvanları, bitkileri ilaçlayıp örnek olarak saklarlar, tıpkı Eski Mısır mezarları gibi. Belki esrarlı bir karanlık içinde bunlarla uğraşmak rahiplere yakışır. Ancak, genel öğretimde böyle düşünmemek gerekiyor; yoksa, değerli bilgilerden yoksun kalırız.

"Bir tek iyi işle, bir tek güzel şiirle bizde duygular uyandırabilen bir öğretmen doğanın bütün canlılarının adlarını sırasıyla anlatan bir öğretmenden daha çok yararlı olur. Çünkü bundan öğrenilecek tek sonuç bildiğimiz bir şeydir: İnsanın tek, en üstün tanrı simgesi oluşu. Herkes kendine çekici gelen, yararlı olacağına inandığı şeyle uğraşmakta özgürdür. Yalnız, asıl öğrenmemiz gereken şey insandır."

YİRMİİKİNCİ BÖLÜM

I

EN yakın gelecekle ilgilenmesini bilen insan azdır. Çoğunlukla, içinde bulunduğumuz zaman bizi kendine bağlar; ya da geçmişin derinliklerinde kendimizi kaybederiz. Çoktan kaybolmuş şeylere ulaşmak isteriz. Atalarına çok şey borçlu olan büyük, zengin ailelerde de durum böyledir. Dedeyi babadan çok anarlar.

Bizim yardımcı da bu tür düşüncelere dalmıştı. Geçmekte olan kışın baharı yalanladığı güzel günlerden biriydi. Büyük, eski bir yapı olan köşkün geniş bahçesinde gezinip, ıhlamurlu yolu, Eduard'ın babasının yaptırmış olduğu düzenli setleri hayranlıkla seyrediyordu.

Ağaçlar, kendilerini dikmiş olanın isteğine göre, çok güzel büyümüşlerdi. Yalnız, asıl şimdi keyifleri çıkarılacağı zaman, kimse onlardan söz etmiyordu. Hiç kimse buraları görmeye gelmiyordu; dikkat, ilgi başka şeylere yöneltilmişti.

Yardımcı, dönüşünde, Charlotte'ye bu düşüncesini anlatınca, genç kadın haklı buldu.

— "Yaşayım bizi çekerken, biz kendiliğimizden davranıp işlerimizi, eğlencelerimizi kendimiz seçiyoruz sanıyoruz. Ancak, dikkatle bakarsak anlarız ki yapmak zorunda olduğumuz şey hep zamanın gerektirdiğidir."

Yardımcı şöyle dedi:

— "Elbette! Çevrenin etkisine kim karşı koyabilir? Zaman ilerliyor. Onunla birlikte düşünceler, inançlar, kararlar, zevkler de değişir. Bir oğlun gençliği bir devrim çağma rastlarsa, onun babasına hiç benzemeyeceği kesindir. Örneğin, baba birtakım şeylere sahip olmak, malını güvence altına almak, danyadan kopmuş bir halde zevke dalmak eğilimindeyse, oğlu genişlemek, yayılmak, açılmak, saklı şeyleri ortaya çıkarmak eğiliminde olacaktır."

Charlotte, bu sözler üzerine: "Bütün devirler anlattığınız

babayla oğula benzer." dedi. "En küçük kentlerde bile bir kaleyle hendekler bulunduğu, bütün sarayların bataklıklarda kurulduğu, en küçük köşklerin sadece bir tek köprüyle geçit verdiği devirleri bugün bizler anlayamayız. Şimdi büyük kentler bile kale duvarlarını yıkıyorlar. Hükümdar köşklerinin hendekleri bile dulduruluyor. Kentler yalnızca büyük lekeler haline geliyor.

"Gezilerde bunlara bakarsak, genel olarak, barışın sağlamlaştığını, altın çağın kapının önünde olduğunu anlarız. Artık açık araziye benzemeyen bir bahçede kimse rahat edemez. Yapmacığı, zorlamayı kimse anımsamak bile istemiyor. Biz özgür olup rahatça soluk almak istiyoruz. Bu çağdan başka bir çağa, daha öncekine dönülebileceğine inanıyor musunuz, dostum?"

— "Neden olmasın?" dedi yardımcı. Sonra ekledi: "Her durumun bir zorluğu vardır. Tutsak için de bu böyledir, özgür olan için de. Sonuncusu bolluk ister, harcamalara yol açar. Hepsi bir yana, örnek olarak, yeteri derecede dikkate değer bir durumda olan sizi ele alalım. Darlık olunca tutumluluk başlar. Topraklarından, mülklerinden yararlanmaya zorunluluk duyanlar ürünlerini güven altına almak için bahçelerinin çevresine duvar çekerler. Böylece, zamanla, olaylar yeni bir biçim alır. Yararlı olan şey gene üstünlük kazanır.

"Zenginler bile herşeyden yararlanmaya bakarlar. Bana inanabilirsiniz. Oğlunuzun bütün bahçeleri, koruları yüz-üstü bırakıp dedesinin ıhlamurlarının, çağının ağırbaşlı kale duvarlarının arkasına çekilmesi bile olasıdır."

Charlotte oğlu olacağından söz edildiği için sevinmişti. Bu nedenle, o güzel bahçelerinin bozulacağı konusunda genç adamın önsezilerini bağışladı. Dostça bir tavırla konuştu:

— "İkimiz de bu tür karşıtlıkları çok kez görüp geçirmiş olacak kadar yaşlı değiliz." dedi. "Yalnız, insan kendi gençliğini düşündüğü zaman, o vakitler yaşlıların nelerden yakındıklarını anımsayınca, başka ülkelerle kentleri de aklına getirince, bütün bu düşüncelerin

karşısında olacak bir sonuca varamaz. Yalnız, bu gidişe karşı yapılacak bir şey yok mu? Babayla evlâdı birbirlerine uygun olacak bir biçime getirmemeli mi? Benim oğlum olacağını müjdelediniz. Onun mutlaka babasıyla karşıt düşüncede olması şart mı? Babasının yapmış olduğu şeyleri, aynı yolda gidip geliştireceği yerde bozmalı mı?"

Yardımcı, bu sözler üzerine: "Bunun için de mantıklı olarak nitelendirilebilecek bir çözüm yolu vardır." dedi. "Ancak, insanlar bunu pek seyrek olarak kullanırlar. Baba, oğlunu kendine ortak yapıp, onu ekip biçmeye alıştırmalıdır. Aynı zamanda, oğlunun zararsız heveslerine biraz göz yummalıdır. Bir çalışma başka bir çalışmanın içine örülebilir. Ancak, bunlar parçalanamaz. Taze bir dal yaşlı bir gövdeyle kolayca birleşebilir. Gelgelelim, büyük bir dal bu gövdeye eklenemez."

Yardımcı, ayrılma zamanının geldiğini düşündüğü bir sırada, Charlotte'ye güzel şeyler anlatıp, yeniden onun övgüsünü kazandığını düşünerek seviniyordu.

Ottilie konusunda uygun bir karşılık alacağını umabilmek için Charlotte'nin doğum yapmasını beklemekten başka bir çare olmadığı inancıyla, yola çıktı. Bu nedenle, şimdilik duruma boyun eğmiş olarak, bu umutlarla müdirenin yanına döndü.

II

Charlotte'nin doğumu yaklaşıyordu. Artık odasından çıkmıyor, çevresinde toplanmış olan kadınlar hep yakınında bulunuyorlardı.

Ottilie, ne yaptığının pek farkında olmadan, ev işlerini yoluna koyuyordu. Evet, Ottilie gene Charlotte için, doğacak çocuk için, uzaktaki Eduard için hep böyle hizmet edip duracaktı. Ancak,

bunu nasıl yapabileceğini bilmiyordu. Onu büsbütün perişan olmaktan ancak evdeki işler kurtarabilirdi.

En sonunda, Charlotte sağ-salim bir oğlan çocuk dünyaya getirdi. Kadınlar çocuğu tıpatıp babasına benzetiyorlardı. Yalnız Ottile, lohusayı kutlayıp çocuğu içtenlikle okşarken, hiç de babaya benzetememişti.

Eduard'ın kızının evlenişinde bulunmaması Charlotte için çok kötü olmuştu. Şimdi de Eduard oğlunun doğumunda yoktu. Bu yüzden, çocuğa ad konamıyordu.

Dostlar arasında ilk kez kutlamaya gelen B. Mittler oldu. Olayı hemen duymuştu. Pek neşeliydi. Sevincini Ottilie'nin yanında saklamaya gerek duymadan, Charlotte'ye çıkıştı.

"Çocuğa ad konmadı mı daha? Nasıl olur!" diyordu.

Bütün sıkıntılara çare bulan, engelleri ortadan kaldıran adam görevini üzerine almıştı. Ona göre, vaftiz geciktirilmemeliydi. Birhayli yaşlanmış olan papaz, duasıyla, geçmişi geleceğe bağlayacaktı. Çocuğun adı Otto olacaktı.

Mittler'in araya girmesiyle, birçoklarının lafa karışıp her kafadan bir ses çıkması, herkesin başka bir öğüt vermesi önlenmişti. Çünkü böyle durumlarda, bir şey çözümlenmek isterken, bir yenisi ortaya çıkar, herkesi korumak isterken de başkaları kırılır.

Çocuğun nüfusa yazdırılma işlerini Mittler üzerine aldı. Bütün bunlar hemen yapılacaktı. Mittler aile için çok önemli bulduğu bu olayı iyi, ya da kötü niyetli olan herkese ilân etmeye pek değer veriyordu. Yalnız, şimdiye dek olup bitenleri herkes biliyordu. Onun için, yapılan şeylerin usulen yerine getirilmesi gerekli olduğundan yapıldığına inanıyorlardı.

Vaftiz töreni gerektiği biçimde, ancak sade, kısa olacaktı. Herkes kilisede toplandı. Ottilie ile Mittler vaftiz tanığı olarak çocuğu ellerinde tutacaklardı. Yaşlı papaz, kilise hademesine tutunarak, yavaş yavaş geldi.

Duadan sonra, çocuk Ottilie'nin kucağına verildi. Ottilie

yavruya sevgiyle bakarken, birden gözlerini görünce irkildi. Bu gözler kendi gözlerinin tıpkısıydı. Herkesi şaşırtacak bir benzerlikti bu.

Çocuğu ilk kez kucağına alınca Mittler de onun şaşılacak kadar Yüzbaşı'ya benzediğini görünce afalladı. Böyle bir şeyle hiç karşılaşmamıştı.

Papaz, yaşlı olduğundan, uzun dualar okuyamadı. Mittler eski papazlık yıllarını anımsadı. Öteden beri, her konuda, o durumda kendisi olsa ne konuşurdu diye, içinden geçirirdi. Şimdi çevresinde hep dostları vardı. Bu nedenle, papazdan sonra, yaşlı adamın yerine geçerek, vaftizin anlamını anlattı. Bundan Charlotte'nin pek hoşnut kaldığını fark edince, konuşmasını uzattı.

Mittler, güçlü-kuvvetli bir adam olduğu için, papazın oturmak istediğini anlayamıyordu. O sırada büyük bir kazaya yol açmak üzereydi. Herkesin çocuğa karşı olan durumunu açıkladığı sırada artık Ottilie'nin de sabrı tükenmişti.

Mittler, yaşlı papaza dönerek: "Şimdi siz, Simeon'la konuşabilirsiniz." dedi. "Efendimiz, kullarına rahatlık ver. Çünkü gözlerim bu evin kutsal oluşunu gördü, deyebilirsiniz."

Tören parlak bir şekilde sona ermek üzereydi. Ancak, o sırada Mittler'in çocuğu uzattığı yaşlı papaz önce ona doğru eğilir gibi oldu; sonra hemen çarçabuk yere çöktü. Düşmekten zorlukla kurtarıldı, bir koltuğa oturtuldu. Ancak, gösterilen bütün özene karşın, gözlerini yumdu.

*
**

Ölümle doğumu, tabutla beşiği yan yana görmek, bu korkunç zıtlıklara tanık olmak çok kötü bir şeydi.

Sadece Ottilie sakin bir halde yatan ölüye imrenerek bakıyordu. Onun da ruhu ölmüştü. Bedeni niçin sağ kalıyordu? Günün bu oldukça üzücü olayı üzerine çeşitli düşünceler yürütülüyordu. Ölüm ayrılık, kayboluş konuları üzerinde pek çok düşünceler ileri sürülüp tartışmalar yapılıyordu.

O günlerde Ottilie yalnızca geceleri rüyasında gördüğü, kendisiyle sevgilisinin varlıklarını canlandıran sahnelerle avunuyordu. Gece, yatınca, uykuyla uyanıklık arasında bocalarken, içinden sanki çok aydınlık, gizli bir yere bakıyormuş gibi bir duygu uyanıyordu.

O zaman, orada, Eduard'ı her zamanki kıyafetiyle değil de, savaş giysileri içinde, alışılmıştan daha başka bir durumda görüyordu; ayakta, yürürken, yatarken, ya da at üstünde. Yalnız, bu rüyaları çok olağan bir şeymiş gibi görürdü. Bütün ayrıntılarıyla beliren hayal, kendiliğinden, zihnini zorlamadan karşısına dikilirdi. Kimi vakit onun çevresinde at, ağaç, dağ biçiminde beliren gölgeleri seçemezdi.

Bu görünüşten sonra uykuya dalıyor, sakin bir gecenin sabahında huzura, avuntuya eriştiğini görür gibi oluyordu. İşte o zamanlar Eduard'ın sağ olduğuna, kendisiyle en sıkı bir ilişki halinde bulunduğuna inanırdı.

III

Bahar, biraz geç de olsa, her zamankinden daha canlı, daha sevimli olarak gelmişti. Ottilie bahçede verdiği emeklerin meyvalarını topluyordu. Herşey tam zamanında çimleniyor, yeşerip çiçek açıyordu. Camlı odalarda, yataklar içinde gizlenmiş olan bitkiler, dışarıdan etki yapan doğayı selâmlıyor, verilen emeklerin ürünleri, şimdiye dek olduğu gibi umut olmaktan çıkıp, zevk verici bir yapıt haline geliyordu.

Ottilie yalnız bahçıvanı avutulmaya gerek duyan biri olarak görüyordu. Luciane'nin taşkınlıkları nedeniyle saksıların birçoğunda boşluklar oluşmuştu. Ancak, bahçıvan işini çok ciddiye alan duygulu bir adamdı. Bu nedenle, bu çeşit avutmalar etkisiz oluyordu.

Bahçıvan bahçe sevgisinden başka şey bilmediğinden, bitkilerin

rahatlıkla serpilip yetişmesine engel olanlara sinirlenirdi. Ona göre, bitkiler, huyuna gidilince, kendisinden herşey elde edilen inatçı insanlara benzerdi.

Sakin bir bakış, bütün işleri sessizce yürütmek, her mevsimde, her saatte gerekeni yapmak herkesten çok bahçıvanlara yakışır. Bizim bahçıvanda da bu özellikler tümüyle vardı. Bundan dolayı, Ottilie onunla çalışmasını pek seviyordu. Ancak, bir süredir, adamcağız yeteneklerini gösteremiyordu.

Evet, meyve bahçıvanlığından, gerçekten, iyi anlıyordu. Üstelik, çiçek soğanı, karanfil yetiştirme konusunda da doğayla yarışacak kadar yetenekliydi. Gelgelelim, yeni süs ağaçları, moda çiçekleri ona biraz yabancı geliyordu. Sınırsız bitkiler âlemine, yabancı terimlere karşı soğukluk duymaktaydı. Evsahiplerinin geçen yıl yaptıklarını gereksiz harcamalar olarak görüyordu.

Gene bahçıvana göre, özellikle birtakım değerli bitkiler elden gidiyordu. Kendisine karşı dürüst davranmayan bostan bahçıvanlarıyla da arası iyi değildi.

Bitkiler kök salıp dal verdikçe, Ottilie de kendisini bu çevreye daha bağlanmış buluyordu. Bir yıl önce buraya bir yabancı, silik bir kişi olarak gelmişti. O zamandan beri pek çok şeyler kazanmış, bir okadar da kaybetmişti. Hiçbir zaman hem bukadar zengin, bukadar yoksul olmamıştı. Bu iki duygu onun içinde biribiriyle çarpışıyordu. Kızcağız bu iki duygudan o sırada kendisine en yakın olanına ilgiyle, sevgiyle sarılmaktan başka çıkar yol bulamıyordu.

Eduard'ın sevdiklerinin genç kızın da en çok dikkat ettiği şeyler olması doğaldı. Eduard'ın yakında geleceğini, kendisi yerine yaptığı işlerden dolayı teşekkür edeceğini umuyordu. Yalnız, onu Eduard için çalışmaya yönelten bir neden daha vardı.

Çocuğun bakımını üzerine almıştı. Çocuk, sütnineye verilmeyip, sütle, suyla büyütülmesi kararlaştırılmış olduğu için, Ottilie de bakıcılık görevini üzerine almıştı. Bu güzel mevsimde çocuğun açık havaya çıkması gerekirdi. Onu kendisi dışarıya çıkarıyor, çocuğu,

uyurken, gelecekte ona gülümseyecek çiçekler, onunla birlikte büyüyecek fidanlar arasında gezdiriyordu. Çevresine bakınca, çocuğun ne denli büyük, zengin bir ortamda doğduğunu fark ediyordu. Göz alabildiğine her yer onun olacaktı. Ayrıca, annesiyle babasının arasında büyürken onları birleştiren bir bağ olması da umulurdu. Ottilie bunu temiz bir duyguyla dileyordu. O sırada kendi varlığını unutup sadece onları düşünüyordu.

Bu berrak gökle parlak güneşin karşısında içine doğan duygu şöyleydi: Aşk, bir bütün olmak için, bencillikten tümüyle uzaklaşmalıdır. Genç kız kendi aşkının bu yüksek noktaya ulaştığını sanıyordu. Çünkü o sadece Eduard'ın iyiliğini istiyordu. Ondan vazgeçmeye Eduard mutlu olacaksa, onu bir kez olsun görmemeye bile dayanabilirdi. Yalnız, kendisi hiçbir zaman başkasının olmamaya kararlıydı.

Günün bahar kadar güzel geçmesi için herşey hazırlanmıştı. Sonbaharda çiçek açıp soğuğa karşın gelişen çiçekler, özellikle yıldızçiçekleri pek boldu. Her yere serpilmiş oldukları için toprağın üstünde bir yıldızlı gök oluşturuyorlardı.

IV

Ottilie'nin anı defterinden

Okuduğumuz, duyduğumuz ilginç bir düşünceyi anı defterimize yazarız. Arkadaşlarımızdan aldığımız mektuplardaki ilginç düşünceleri, değişik görüşleri, özlü sözleri de yazmış olsaydık, düşünce zenginliğimiz daha da artardı. Gelgelelim, biz mektupları bir daha okumamak üzere kaldırırız, en sonunda, gizli kalması için de yırtarız. Böylece, en güzel anılar bir daha gelmemek üzere kaybolur gider. Ben bu ihmali önlemeye çalışacağım.

Mevsimler geçidi yeniden başlıyor. Çok şükür, yılın en güzel

bölümündeyiz. Menekşelerle yıldız çiçekleri de bu bölümün en güzel başyazıları gibi. Onları yaşayım kitabında yeniden açmak bize ne büyük bir zevk verir!

Sokaklarda yatan, dilenen yoksullarla çocukları kınarız. Özellikle çocukları. Yalnız, acaba görmüyor muyuz, bunlar yapacak bir iş buldular mı, hemen çalışmaya başlarlar. Doğa o güzel servetini gözler önüne açar açmaz, çocuklar onun arkasına düşüp ekmek parasını çıkarmaya uğraşırlar. Artık hiçbiri dilenmez. Hepsi bir demet çiçek sunar. Hiç kimse uykudan uyanmadan önce, onlar biralay çiçek toplamışlardır bile. O demetleri size uzatırken, yüzünüze çiçek gibi pek sevimli, pek hoş bakarlar. Bir şey istemeye hakları olduğunu bilirler ama, acınacak halde görünmezler.

Niçin kimi yıl okadar kısadır da kimisi uzundur? Neden kimi yıl okadar kısa olduğu halde, anılarda uzundurlar? Benim geçmişim işte böyledir.

Ölümsüzle ölümlünün birbiri içine girişini hiçbir yerde bahçede olduğu kadar açıkça göremeyiz. Yalnız, hiçbir şey iz bırakmayacak kadar gelip-geçici değildir.

Kışı da severiz. Ağaçlar hayaletler gibi incecik görününce de, daha özgür sayılabileceklerini sanırız. Bir kez tomurcuklarla çiçekler belirdi mi, yaprağın çıkıp toprağın canlanmasını, ağaçların bir varlık olarak karşımıza çıkmasını beklemek için birhayli sabırsızlanırız.

Bir bütün, kendi çeşidini aşıp, bir eşi daha bulunmayan bir varlık haline gelmelidir. Bülbül yalnızca bir kuştur. Sonra kendi türünü aşıp, öbürlerine de ötmenin ne olduğunu öğretmeye girişir.

Aşksız, sevilenin yakınlığını duyamadan yaşamak, boş çekmecelere benzer. Birinin ardından öbürünü çekersin, sonra yeniden yerine sokup bir başkasına bakarsın.

İyi, anlamlı şeyler birbirine güç bağlanır. Bir yerde baştan başlayıp başka bir yerde sona ererler.

YİRMİUÇÜNCÜ BÖLÜM

I

CHARLOTTE'NİN sağlığı, neşesi yerindeydi. Gözünü, ruhunu her ân dolduran gürbüz çocuk onun en büyük sevinciydi. Yavrusu dolayısıyla dünyayla, malı-mülküyle yeniden bambaşka bir bağ kurmuştu. Eski çalışkanlığı yeniden uyanmıştı.

Nereye baksa, geçen yıl çok şeyler yapılmış olduğunu görüp seviniyordu. Ottilie ile, çocukla birlikte, içli bir duyguyla, yosun kulübesine gidiyor, eski günleri anımsayıp, kendisi için de, genç kız için de yeni umutlara kapılıyordu.

Genç kızlar, kimi vakit, şu, ya da bu delikanlıya "Acaba kocam olabilir mi?" diye bakarlar. Bir başka kızın, ya da evlâtlığın sorumluluğunu taşıyan bir kız, bir genç kadın ise daha geniş bir çevreye bakınır, ona uygun olabilecek birini arar. O sırada Charlotte'nin hali de böyleydi. Bir zamanlar bu kulübede yan yana oturduklarını anımsayınca, Yüzbaşı'yla Ottilie'nin birleşmeleri ona hiç de olmayacak şey gibi görünmedi.

Yüzbaşı'nın iyi biriyle evlenmesi olasılığının kaybolduğunu Charlotte bilmektedir. Bu düşünceyle, tepeye doğru çıkmaktadır. Ottile çocuğu taşırken, düşüncelere dalmıştır o. Kimi vakit karada da gemi battığı olur. Bu gibi felâketlerden elden geldiğince çabuk toparlanmak gerekir. Yaşayışımız kazanla kayba göre ayarlanmıştır. Bir girişime girip de rahatsız edilmeyen var mıdır? Girdiğimiz yolun çıkmaz olduğunu kaç kez görmüşüzdür! Gözümüze kestirdiğimiz amaçtan daha da yükseğine erişmek için yoldan saptığımız nekadar çoktur! Yolcunun yolda arabası kırılır, bu kötü rastlantı sonunda, bütün yaşantısını etkileyecek en hayırlı tanışıklıkları yapar. Kader bize dilediklerimizi verir ama, kendi bildiğine göre.

Tepedeki büyük yapıya giderken Charlotte'nin aklından bu düşünceler geçiyordu. Yapıyı, çevresini isteklerine uygun buldu.

Çevre beklenilenden de güzeldi. Bu güzelliği bozacak şeyler yok edilmişti. Doğanın, mevsimin yarattığı herşey gelişmiş, toprakların bütün güzelliği belirmişti.

Ev hemen hemen oturulacak duruma gelmişti. Hele yukarı odalardan öyle çok çeşitli manzaralar görünüyordu ki! Günün çeşitli saatlerinde doğa, geceleyin ay, gündüz güneş buradan nekadar güzel görünecekti! Orada oturmak gerçekten çok hoş olacaktı.

Bütün kaba işleri bitmiş gördüğü için Charlotte'de yeni bir şeyler yapmak isteği uyanıyordu. Bir marangozla bir boyacı bulmak küçük bir düzenleme için yeterdi. Mutfakla kiler düzeltilmişti bile. Burası köşkten uzak olduğu için gerekli eşyalar bulunup konulmalıydı.

İki kadın, çocukla birlikte, üst katta oturuyorlardı. Orasını kendilerine merkez yapmışlardı; dolaştıktan sonra hep oraya geliyorlardı. Ottilie, kimi vakit tek başına, arada da çocukla, rahat bir keçiyolundan çınarlara doğru iniyordu. O yolu pek severdi. Kayıklardan biri buraya bağlıydı, karşıya geçilebilirdi. Sularda kayıkla gezintiye çıkmak da hoşuna gidiyordu. Yalnız bu gezintilere, Charlotte telâşlanmasın diye, çocuğu almazdı.

Ottilie her gün köşkün bahçesine gidip bahçıvanı görmeyi de ihmal etmezdi. Yaşlı adamın yetiştirmekte olduğu, şimdi birhayli ortaya çıkmış olan çiçeklerle kendisi de uğraşıp yardım etmeye çalışırdı.

II

Bu güzel mevsimde köşke yeni bir konuk gelmişti. Yaşlı bir İngiliz'di bu. Yanında bir arkadaşı daha vardı. Eduard'la bir gezide tanışmış, korunun, bahçesinin övgüsünü de çok duymuştu. Aynı zamanda Kont'tan da bir mektup getirmişti. Kimi vakit Charlotte'yle, Ottilie'yle, arada da bahçıvanla, avcılarla sohbetlere girişiyor,

arkadaşıyla, ya da yalnız koruda dolaşmaya çıkıyordu.

Adamı birhayli yaşlıydı. Ancak, yaşayışına renk katacak, onu ilginç yapacak şeylere büyük önem verirdi.

Charlotte bu yaşlı İngiliz'den pek hoşlanmıştı. O da, Ottilie de ancak o geldikten sonra çevrenin güzelliğinin iyicene farkına vardılar. Adamın belirtmeleriyle, koru sanki büyümüş, zenginleşmişti. İngiliz konuk yeni sürmekte olan bitkilerin büyüyünce neler olacaklarını hemen anlamıştı. Korunun, bahçenin yeni bir güzellik katılabilecek, yeni bir şey dikilebilecek her yanını öğrenmişti. Örneğin, şurada gördüğü bir pınar temizlenirse, yeni yeşillikler oluşturabilirdi. Başka bir yerde bir mağara vardı. Boşaltılıp genişletilirse iyi bir dinlenme yeri olabilirdi. Oradan şu harikulâde kaya kütlelerini görebilmek için, sadece biriki ağacın kesilmesi yeterdi. Adam evsahiplerine, yapacakları daha birsürü ufak-tefek işler için bol başarılar diledi. Aynı zamanda, acele etmemelerini, yaratma zevkini gelecek yıla da bırakabileceklerini söyledi.

Konuk bu saatler dışında da sıkıcı değildi. Günün büyük bir bölümünü, gezilerinden başkalarının da yararlanması için, bahçenin, korunun resimlerini çekmekle geçiriyordu. Yıllardır, hoşuna giden çevrelerin fotoğraflarını çekerdi. Bu konuda çok güzel, ilginç bir koleksiyonu vardı. İki hanımı eğlendirmek için, yanındaki büyük çantayı açıp, içinden resimleri çıkarır, açıklamalarıyla gösterirdi. Onlar da, bu içine kapanık yerde, bu denli bir rahatlık içinde, dünyayı, dağları, kıyıları, limanları, gölleri, ırmakları, kentleri, kaleleri görmekten çok büyük bir zevk alıyorlardı.

İki kadının da özel ilgi duydukları konular vardı. Charlotte tarih bakımından ilginç olan yerleri, Ottilie de Eduard'ın anlatmak alışkanlığında olduğu, sık sık gittiği yerleri dinlemeyi seviyordu.

Herkes için, uzakta olsun, yakında olsun, yabancı yerler çekici, ilginç köşelerdir. Her insan ruhuna, alışkanlığına, duygusuna uygun düşen yerlerden hoşlanır.

Ottilie İngiliz'e en çok nereyi sevdiğini, nerede oturmak

istediğini sordu.

İngiliz yabancı ağzı bir fransızcayla konuşuyordu. Pek çok yerleri sevdiğini söyledi, nedenlerini açıklamaya çalıştı. Şimdi nerede oturduğu, nereye döneceği sorulunca da şöyle karşılık verdi:

— "Ben her yeri evim saymaya alıştım. Başkalarının yapıp yetiştirdikleri, yönettikleri şeylerden yararlanmak çok kolay. Kendi malımı özlemiyorum. Bunun nedeni, başta siyasi konular olmak üzere, biraz da oğlumdur. Oğlum için herşeyi yapıp hazırlamıştım. Onunla birlikte bütün bunların keyfini çıkarmayı düşünüyordum. Ancak, o bunları hiçe saydı. Başkaları gibi büyük umutlara kapılıp, kurulu düzenini bozarak, Hindistan'a gitti.

"Evet, yaşamak için çok emek harcıyoruz. Orta-karar bir yaşayış içinde rahat edeceğimiz yerde, huzurumuzu kaçıracak biçimde yayıldık, genişledik. Şimdi evlerimin, bahçelerimin zevkini kim çıkarıyor? Ben, benden olan kişiler değil. Yabancı konuklar, meraklılar, huzursuz gezmenler. Kent yaşayışından uzak olduğumuz bir köyde araçlarımız oradakilerin ancak yarısıdır.

"En çok sevdiğimiz kitabı bulamayız. En çok gereksinme duyduğumuz şeyi unuturuz. Evimizi düzenlemişken, gene de uzaklara gideriz. Bunu kendi isteğimizle yapmasak bile, olaylar, eğilimler, gelişigüzel olaylar bizi bu yola zorlar."

İngiliz sözlerinin iki kadın üzerinde yapmış olduğu etkinin farkında değildi. Durumlarını bildiğimiz ailelerde bile, böyle genel düşüncelerimizi belirtirken, karşımızdakileri incitmek tehlikesiyle karşılaşırız.

Charlotte'nin iyi niyetli kişilerin sözleriyle bile böyle incinmesi yeni bir şey değildi. Yalnız, bir kimsé düşüncesizce, ulu-orta bir davranışla onu incitirse, pek acı çekmeyecek kadar dünyayı tanıyordu o.

Ottilie ise, daha çok gençti, görmekten çok sezen, görmek istemediği şeylerden bakışlarını çeviremeyen bir yaradılıştaydı.

Onun için, İngilizin bu sözleri karşısında iyicene irkilmişti.

Kızcağızın gözünün önündeki perde yırtılmıştı. Şimdi ona öyle geliyordu ki ev, avlu, bahçe, koru... hemen hemen herşey boşuna yapılmıştı. Çünkü malın asıl sahibi bütün bunların farkında bile değildi. Tıpkı bu İngiliz gibi o da dünyayı dolaşmaktaydı. En yakınları onu en büyük tehlikelerin içine atmışlardı.

Ottilie şimdiye dek hep duymaya, susmaya alışmıştı. Ancak, şimdi sonsuz derecede üzüntülüydü. Yabancı adam, açık bir içtenlikle, sözünü sürdürdükçe, kızcağızın acısı artmaktaydı.

İngiliz: "Şimdi doğru yolu bulduğuma inanıyorum." diyordu. "Çünkü birçok şeylerden yoksun olup başka şeylerin zevkine vararak yaşıyorum. Kendimi bir gezmen sayıyorum. Değişikliğe alıştım. Nasıl operada değişiklik olması için yeni dekorlar isteniyorsa, ben de hep değişiklik istiyorum.

"Otellerin iyisinde de,,kötüsünde de neler bulabileceğimi bilirim. İster iyi, ister kötü, alıştığım şeylerden başkaya, hepsi bir yola çıkar. Zorunluluk duygusu yoktur içimde. Herşeyi keyfe, oluruna bırakırım. Hiç olmazsa şimdilik, bir şey mi satıldı, ya da kayboldu, oturma odamı onarınam gerekecek, yoksa sevdiğim bir fincan kırıldı da yenisi zevk vermiyor mu gibi, birsürü düşüncelerden kurtuldum. Ev yanmaya başlasa bile, uşaklarım hemen valizleri yerleştirirler; ben de, gezmeye çıkarım. Bütün bu iyi yönlerine karşın, hesaplayınca, evdekinden daha çok para harcamadığımı da görüyorum."

Ottilie, bu açıklamayı dinlerken, sadece Eduard'ı düşünüyordu. İçinden şöyle diyordu:

— "O şimdi, birsürü şeyden yoksun olarak, acılar içinde, sarp yollardan gidiyor. Tehlikeyle karşı karşıya, savaşa katılıyor. Bu karanlıklar içinde yurdundan, sevinçten yoksun yaşamaya alışıyor. Birşey kaybetmemek için de herşeyi elinden atmak durumuna düşüyor."

III

İyi ki evdekiler bir süre için ortadan kaybolmuşlardı da Ottilie, yalnız kalınca, ağlayacak yer buldu.

Bir kez başlaymca insan kendi kendine azap vermeyi sürdürür gider. Ottilie'yi İngiliz'in açıklamasındaki berraklık kadar dinlendiren birşey olamazdı. Eduard'ın durumunu o denli acı, kötü buluyordu ki, ne olursa olsun, onun Charlotte'yle birleşmesine yardımcı olacaktı. Aşkını, acısını gizli bir yerde saklayacaktı. Herhangi bir çalışmayla avunmaya çalışacaktı.

Bir ara İngiliz'in yanındaki arkadaşı, anlayışlı, sakin yaradılışlı bir adam olduğu için, konuşmadaki hatanın farkına varıp dostuna uyarıda bulunmuş, durumdaki benzerliği belirtmişti.

Gerçekten, İngiliz bu ailede ne olup bittiğini bilmiyordu. Arkadaşı ise, geziler sırasında, doğal, ya da yapay nedenlerle, anlayışın, mantığın, tutkuların, önyargıların oluşturduğu acayip olaylardan başka birşeye dikkat etmezdi. Bu evde de ne olup bittiğini, o sırada geçmekte olan olayları hemen öğrenmişti.

İngiliz, bir şaşkınlığa düşmeden, üzüntü duydu. Anladı ki pot kırmamak için toplantılarda susmalıydı. Çünkü yalnız en önemli düşünceler değil, en küçük bir söz bile oradakilerin derdini deşebilirdi.

Arkadaşına: "Bu akşam bir hataya düşmeyelim, genel önyargılardan uzak duralım!" diyordu. "Geziler sırasında öğrendiğimiz, çantamızla aklımızı dolduran hoş öykülerden birkaçım anlatabiliriz."

İki arkadaş, bütün iyi niyetlerine karşın, zararsız bir sohbet yapmayı gene de beceremediler. İngiliz'in arkadaşı, acayip, şen, korkunç öykülerle ilgi çektikten sonra, zararsız saydığı başka bir olayı anlatmaya başlamıştı. Ancak bilmiyordu ki, bu öykü de dinleyicilere dokunuyordu. Hikâyeyi aktaralım.

YİRMİDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

I

İYİ ailelerin çocukları olan bir kızla oğlanın yaşları ileride evlenecek şekilde birbirine uygundu. Aileleri onları, gelecekte birleşmelerini düşündükleri için, ikisini birlikte büyütüyorlardı.

Ancak, kısa bir süre sonra, bu niyetin gerçekleşemeyeceği anlaşıldı. Çünkü iki çocuk arasında tuhaf bir karşıt durum vardı. Belki de birbirlerine çok benziyorlardı. İkisi de içine kapanıktı. İkisi de inatçıydı. Mutlaka sözlerinin geçmesini isterlerdi. Bir araya gelince hiç anlaşmazlardı. Ne zaman karşılaşsalar birbirlerini kırarlar, her konu üzerinde çekişirlerdi. Bunun dışında, başkaları için iyi huylu, sevimli çocuklardı. Gelgelelim birbirlerine hınç besliyorlardı, nedense. Daha çocukken aralarında beliren bu acayip durum yaşları ilerledikçe de sürüp gitti.

Erkek çocuklarının savaş oyunlarını sevmesi takımlara ayrılması, birbirleriyle dövüşmesi nekadar alışılmış bir şeyse, kızların o denli atak olmalarına alışılmamıştır. Burada ise öyle değildi. Bizim o inatçı, cesur kız bir gün oğlan çocukların başına geçti. Öbürlerinin üzerine öyle bir şiddetle, zorbalıkla saldırdı ki, karşıdaki çocuklar atik davranıp da kızın elinden silahını almasalardı, kendisini de yakalamasalardı, çok kötü dayak yiyeceklerdi.

Kız direniyor, karşıkoyuyordu. Bu yüzden, komşu çocuğu oğlan, onun saldırısından korunmak için, ipek boyunbağını çıkarıp ellerini bağlamak zorunda kalmıştı.

İşte bu olaydan sonra kız oğlanı birtürlü bağışlamadı. Oğlanın aleyhine gizli gizli işler bile çeviriyordu. En sonunda, ana-babalar da bu acayip durumların farkına vardılar, ikisini birbirlerinden ayırmaya karar verdiler. Böylece, onların ileride evleneceklerini düşünmekten de vazgeçmiş oluyorlardı.

Oğlan, yeni yaşayışında, hemen kendini gösterip iyi bir

şekilde ilerlemeye başladı. Herşeyi kolaylıkla öğreniyordu. Yakınlarının isteğiyle, kendi yetenekleriyle askerliğe yönelmişti. Bulunduğu yerlerde kendisini sevdiriyor, saydırıyordu. İyi kalpli olduğu için de başkalarına yardım etmeyi, iyilik yapmayı severdi. Hernekadar farkında değilse de, kaderin karşısına çıkarmış olduğu karşıt varlıktan kurtulduğu için sevinçliydi.

Kıza gelince, birdenbire değişivermişti. Yaşı, gittiktçe artan bilgisi yüzünden olduğu kadar, aynı zamanda içinde gelişen duygular nedeniyle de, oğlanlarla oynadığı sert oyunlardan artık uzaklaşmıştı. Ayrıca, bir şeyin eksikliğini de duyuyordu. Çevresinde hınç beslenecek kimseyi bulamıyordu. Hiç kimseyi sevimli bulmuyordu çünkü.

Öte yandan, komşu çocuğundan biraz daha büyük, zengin, kibar bir ailenin oğlu, çevresinde sevilip kadınlarca çok arandığı halde, genç kıza karşı büyük bir eğilim duymuştu.

Böylece kız ilk kez çevresinde bir dost bulmuş oluyordu. Kendisinden büyük daha bilgili, daha iyi bir durumda olan bu delikanlının ona yakınlık göstermesi kızı sevindiriyordu. Delikanlının pek sıkmadan gösterdiği incelik, yakınlık, onu resmen annesiyle babasından istemiş olması kızı ona daha çok yaklaştırıyordu.

Bunu, ayrıca, dış ilişkiler de geliştirmekteydi: Genç kıza herkes boyuna "gelin" dediği için artık o da kendisini gelin olarak görmeye başlamıştı. Bu yüzden de nişanlısı olarak kabul edilen adam parmağına yüzüğü geçirirken hiç kimse şaşırmadı. İşin sakin bir şekilde gidişini bu nişan bir değişiklik getirmedi.

İkisi de pek mutluydu. İçinde bulundukları mevsimi gelecekteki yaşayışlarının baharı olarak geçirmekten zevk duyuyorlardı.

II

Komşu oğlu üstün bir öğrenim görmüş, haklı olarak mesleğinde

bir rütbe daha yükselmişti. O sırada ana-babasını görmek için izinli geldi. Pek olağan bir şekilde, öyleyken gene de acayip bir tarzda, komşu kızının karşısına çıktı.

Genç kız o ara sadece nişanlılık sevinci, tatlı aile duyguları içinde yaşıyordu. Çevresindeki herşeye uymuş, kendini mutlu sayıyordu. Belki gerçekten de mutluydu. Ancak, şimdi ilk kez karşısına yeniden bir engel çıkmıştı. Artık hınç besleme yeteneğini kaybetmişti. O zamanlar kendi değerini yüksek görmekten dolayı gelişen çocukluk hıncı şimdi bir şaşkınlık, bilinçaltında beliren bir yaklaşma biçiminde ortaya çıkmıştı.

Bütün duygular karşılıklıydı. Uzun bir ayrılık ikisi arasında uzun bir sohbete yol açmıştı. Çocukluk yaramazlıklarını bile, şimdi yetişkin kişiler olarak, şaka gibi görüyorlardı. O acayip hıncı artık dostça, nazik bir davramşla unutturmaya çalışıyor gibiydiler. O zamanki olumsuzluk duyguları yerini belirli bir övgüye bırakmıştı.

Asker olan delikanlının aklında herşey olağan, kurallara uygun bir biçimde kalmıştı. Mesleği, ilişkileri, amaçları onu o denli uğraştıyordu ki, güzel kızın arkadaşlığından hiçbir özel, kişisel anlam çıkarmıyordu. Kızın çok iyi anlaştığı nişanlısına onu çok görmüyor, onun kendisine gösterdiği yakınlığı kendisine karşı hoş bir davranış olarak nitelendiriyordu.

Buna karşılık, kızın durumu daha başkaydı. Bir rüyadan uyanmış gibiydi o. Komşu çocuğuyla yaptığı o eski çatışmalar onun ilk aşkıydı. Bu zorlu savaş güçlü bir sevginin belirtisiydi.

Anılarını yoklayınca, genç kız onu hep sevmiş olduğunu anladı. Elinde silah, onu düşman gibi aradığı günlere şimdi gülüyordu. Delikanlının kendisini silahtan uzaklaştırmaya çalışmasını şimdi tatlı bir duygu olarak anımsıyordu. Oğlan ellerini bağlarken en büyük mutluluğu duymuş olduğunu ancak şimdi anlıyordu. Delikanlının aleyhinde yapmış olduğu herşeyin sadece onun dikkatini kendi üstüne çekmek için olduğunu da yeni anlamıştı. Şimdi o

uzun ayrılığa, daldığı uykuya, kendisini böyle anlamsız bir nişanlılığa bağlamış olan tembelce davranışına lânet yağdırıyordu.

Genç kız artık tümüyle değişmişti. Üstelik, hem geçmişe, hem de geleceğe göre bir değişiklik olmuştu bu. Gizli tuttuğu duygularını birisi anlayıp onu eleştirse gücenmeyecekti; çünkü kendini haklı buluyordu.

Yan yana geldikleri zaman nişanlısı ile komşu çocuğunu birbiriyle ölçüyordu. Birincisi bir dereceye kadar güven duygusu veriyorsa da, ikincisi tam anlamıyla güvene değerdi. Birincisi arkadaşlığa uygundu, ikincisi eş olmaya.

Güzel kız sık sık gizlice bu tür düşüncelere dalıyordu. Nişanlısı üzerine kalbi olumlu bir şeyler söyleyemiyordu. Bu yüzden, tek yönlü eğilimi de gittikçe artıyordu. Ancak, ailesine, dünyaya olduğu gibi nişanlısına da sıkı bağlarla bağlıydı.

Öte yandan, komşu delikanlı düşüncelerini, duygularını gizlemiyor, kıza karşı ancak bir kardeş yakınlığı gösteriyordu. Ayrıca, yakında gideceği de söyleniyordu. Bu nedenle kızın eski ruhu yeniden, daha tehlikeli bir şekilde uyanmaktaydı. Önceden kızdığı, şimdi o denli sevdiği gencin ilgisizliğini cezalandırmak için kendini öldürmeye karar vermişti. Artık ona sahip olamayacağı için, böyle yaparak onunla sonsuzluğa dek evlenmek istiyordu. Delikanlı onu ölü görmek azabından kurtulmamalıydı. Kendisinin duygularını anlayıp, değerlendirmemiş olmakla o da ölünceye dek acı çekmeliydi.

Bu acayip, çılgınca düşünce kızı her yerde kovalıyordu. Ancak, o duygularını birçok şekiller altında gizlemekteydi. Böylece, bir parça tuhaf görünmesine karşın, hiç kimse durumun asıl nedenini anlayamıyordu.

III

O sıralarda her gün yeni bir eğlence düzenliyordu. Komşu

delikanlı da, yola çıkmadan önce, bir ziyafet vermeyi tasarlamıştı. Bu nedenle nişanlılarla aileden birkaç kişiyi göl gezintisine çağırdı. İçinde bir salonu, birkaç odası, su üstünde karanın bütün rahatlığı bulunan bir yata bindiler. Irmakta, tatlı çalgı sesleriyle gidiyorlardı. Konuklar alt salona geçmişler oyun oynuyorlardı.

Bir ara uykuya dalmış olan yaşlı kaptanın yerine delikanlı kendisi geçti. Tam bütün dikkatini dümene vermiş ilerlerken, güzel düşmanı yanına gelip saçından çıkardığı çiçek demetini ona uzattı.

Delikanlı: "Lütfen, beni rahatsız etme!" dedi.

Sonra çiçekleri tek eliyle kaptı.

Kız çiçekleri verirken: "Bunu anı olarak kabul et." demişti. Ancak, arkadaşının beklemediği sözleriyle karşılaşınca şöyle dedi:

— "Artık seni rahatsız etmeyeceğim. Beni bir daha görmeyeceksin."

Hemen başa doğru koştu, kendini suya fırlattı.

— "Kurtarın, boğuluyor!" sesleri duyuldu.

O sırada delikanlı dümeni bırakmış, gemi karaya oturmuştu. Kimse çıkacak zaman bulamadı. Genç adam hemen suya atladı, güzel düşmanına doğru yüzmeye başladı.

Su, dilinden anlayanlar için, iyi bir dosttur. Becerikli bir yüzücü ona üstün gelir.

Az sonra delikanlı kızın yanına varmıştı. Hemen onu tutup birlikte yüzmeye başladı. Akıntı onları adaların bulunduğu yere kadar sürüklemişti. Delikanlı şimdiye dek sadece makine gibi hareket etmişti. İlk kez kendine gelip şaşkınlıktan sıyrıldı. Oradaki bir kayığa binerek kürekleri hızla çekti, kısa bir sürede kızı karaya çıkarmayı başardı.

Kızcağız hiç bir canlılık belirtisi vermiyordu. Delikanlı, perişan bir halde, kürek çekiyor, yakında görünen bir eve yaklaşıyordu.

Evde bir karı-koca oturuyordu. Kaza çevrede çabuk duyulmuştu. Delikanlının dedikleri hemen yapıldı. Bol ateş yakılıp kızın üstüne kürk, deri ne varsa örtüldü.

Çalışmalar en sonunda sonuç verdi. Kız, gözlerini açıp, hemen eski arkadaşının boynuna sarıldı. Uzun zaman öyle kaldı. Gözlerinden yaşlar boşanıyordu. Birden bağırdı:

— "Seni yeniden bulduğum şu ânda beni bırakıp gidecek misin?"

Delikanlı ne dediğini bilmiyordu.

— "Dünyada bırakmam!" deyiverdi. Sonra hemen ekledi: "Kendini koru; kendin için de, benim hatırım için de kendini düşün."

O sırada kız, haline bakıp, ne durumda olduğunun farkına vardı. Ancak, sevgilisinin, kurtarıcısının karşısında utanamazdı. Yalnız, ıslanmış, suları damlayan delikanlıya kurulanması için izin verdi.

Evsahibi karı-koca, düşünüp taşınıp, onlara kendi giysilerinden verdiler. Kısa sürede ikisi de sadece giyinmiş değil, aynı zamanda süslenmişlerdi de. İkisi de pek sevimli görünüyorlar, birbirlerine hayranlıkla bakıyorlardı. Gerçekten mutlu görünüyorlardı.

Kız delikanlının yanında olmasından dolayı pek sevinçli, neşeli bir hal almıştı. Delikanlı da, artık biraz kendine gelebilmiş, çocukluk arkadaşının ölümden kurtulmasına sevinip duruyordu.

Karşı karşıya gelince, sınırsız bir aşkla, aynı zamanda bu duruma gülerek, birbirlerine sarıldılar. Gençliğin gücü, aşkın şiddetiyle birkaç dakikada eski çocukluk coşkularını buldular. Artık dansa başlamak için müzikten başka bir eksikleri kalmamıştı. Sudan karaya çıkmışlardı. Ölümden yaşayıma, aile kucağından doğa içine, perişanlıktan hayranlığa, ilgisizlikten aşka, daha doğrusu hepsine birden kavuşmak aklın almayacağı bir şeydi.

Akıl ya çatlar, ya çıldırır. Böyle bir beklenmedik şaşırtıcı duruma dayanmak için kalbin yardımı gereklidir.

Tek bir vücut halindeydiler. Geçirdikleri korku, tehlike, üzüntü ancak bir süre sonra akıllarına gelebildi. Geride bıraktıklarının yüzlerine nasıl bakacaklarını düşünüyorlar, buna canları sıkılıyordu.

Delikanlı: "Kaçalım mı, saklanalım mı?" diye soruyordu.

Kız onun boynuna sarılmıştı:

"Birlikte kalalım." diye mırıldandı.

Köyün muhtarı karaya oturan geminin öyküsünü onlardan duyunca, birşey söylemeden, kıyıya koşmuş, gemi büyük zorluklarla yüzdürülmüştü. Muhtar düdük çalıyor, işaret verip gemidekilere bakıyor, gèminin yanaşacağı bir yer arıyordu.

En sonunda gemi kalktığı yere yanaştı. Karaya çıktıklarında çok garip bir salıneyle karşılaştılar:

Nişanlıların ana-babaları karaya ilk olarak çıkmışlardı. Aşık nişanlı az kalsın çıldıracaktı. Sevgili çocukların kurtuldukları haberi haberi daha yeni alınmıştı.

İkisi fundalıkların arkasından göründüler. Sırtlarında o acayip giysileri vardı. Yaşlı karı-kocanın verdikleri onlara pek uymamıştı. İyice yaklaşmadan, onları kimse tanıyamadı.

Anneler: "Kimi görüyoruz!" diye bağırırlarken, babalar da: "Ne görüyoruz!" diye haykırıyorlardı.

Genç sevgililer onların karşısında diz çökmüşlerdi.

Kız: "Sizin çocuklarınız. Biz bir çiftiz. Bağışlayın bizi." dedi. Delikanlı: "Bizi mutlu kılın!" diye bağırdı.

Sonra, çevrenin sessizliği içinde, ikisi birden bir daha bağırdılar:

— "Bizi mutlu kılın!"

Buna kim: "Olmaz!" deyebilirdi!

YİRMİBEŞİNCİ BÖLÜM

I

İNGİLİZ konuk, Charlotte'nin çok heyecanlandığını anlayınca, öyküsüne ara verdi. Charlotte ayağa kalktı. "Ben bu öyküyü biliyorum!" deyip özür diledi, odadan çıktı.

Bu olay, gerçekten, Yüzbaşı'yla komşu kızı arasında, aynen olmasa bile, ana çizgileriyle geçmişti. Ancak, anlatanların ağzından öykü biçiminde çıkarken, süslenmiş, biraz değişkliğe uğratılıp bu şekle girmişti.

Ottilie, iki yabancının isteği üzerine, Charlotte'nin ardından gitti.

Lord, arkadaşına: "Evin bildiği, ya da bunlara akraba olanlarla ilişkili bir öyküyü anlatmakla yeni bir yanlışlığa daha düştük." diyordu. "Daha başka pot kırmaktan sakınmalıyız. Burada bize yapılan ikramlara karşı evsahiplerini memnun edemiyoruz. Uygun bir şekilde çıkıp gidelim."

İngiliz'in arkadaşı: "Şunu söylemem gerekiyor ki," dedi, "beni buraya bağlayan bir şey var. Onu iyice öğrenmeden ayrılmak istemiyorum ben. Bak, azizim: Biz dün, fotoğraf makinesiyle, korudan geçerken, onlar, çevrelerinde ne olup bittiğini anlamayacak kadar dalmış, güzel bir yer arıyorlardı. Sonra anayoldan göl kıyısında tenha bir yere saptılar. Bize eşlik eden Ottilie kayıkla karşıya geçmeyi önermişti. Yanına bindim, onun ustaca kürek çekmesini zevkle seyrettim. İsviçre'de de kürek çeken birçok kadın gördüğümü, ancak oradan ayrıldığımdan beri dalgaların üstünde bu denli zevkle sallanmadığımı söyledim. Aynı zamanda, o yandaki yola gitmekten niçin çekindiğini sordum. Bir ân için, gerçekten şaşırmıştı. Halinde ürkek bir şaşkınlık vardı.

Sonra: "Durumuma gülmezseniz, size benim için bir sır olan bu konuda biraz bilgi verebilirim." dedi. "O yandaki yola doğru

giderken, hiç bilmediğim bir duyguyla ürperirim. Hemen arkasından, arada-bir başımın sol yanında ortaya çıkan ağrı başlar. Bu yüzden böyle bir duyguya kapılmaktan korkarım." Sonra karaya çıktık. Ottilie başkalarıyla konuşurken, ben onun gösterdiği yeri araştırıyordum. Orada taşkömürü izlerine rastlayınca çok şaşırdım. Biraz kazılsa, derinliklerde belki de zengin bir kömür yatağı ortaya çıkacaktı."

Lord'un arkadaşı bu konunun tartışmasında herkesin bulunmasını istiyordu. Arkadaşın karşıt savlarını sabırla, alçakgönüllükle dinledi. Gene de düşüncesinde, isteğinde ayak direyordu. Bu işlerde herkesin başarılı olamayacağını, bu yüzden de işi esaslı olarak araştırmak gerektiğini söylüyordu.

— "Çünkü canlı, cansız maddeler arasında şimdi gözümüze çarpmayan birsürü ilişkiler olabilir." diyordu. "Orada zengin bir kömür yatağı bulunup bulunmadığını ancak derin incelemelerle anlayabileceğiz."

Yanındaki kutuya güzelce yerleştirilmiş bulunan altın halka, markasit taşı gibi madeni araçları ortaya çıkardı. İpliğe bağlı madenleri yerdekilerin yanına koydu. Bir ara, arkadaşına şöyle dedi:

— "Lord'um, doğrusunu isterseniz benim şimdi bu yapacağım deney bir bahaneden ibaret. Bayanlar döndükleri zaman görüp şaşırsınlar diye yapıyorum."

Hanımlar geldiler. Ne olup bittiğini Charlotte hemen anlamıştı.

— "Bu konuda çok şey işittim." diyordu. "Yalnız, etkilerini hiç görmedim. Herşeyi böyle güzelce hazırladığınıza göre, izin verin de bir kez de ben deneyeyim."

Charlotte ipliği eline aldı. Niyeti ciddi olduğundan ipliği sıkı tutuyor, sakin bir tavır takınıyordu. En küçük bir titreme göstermiyordu.

Aynı şey Ottilie'ye de yaptırıldı. Genç kız sarkaçı yerde yatan madenlerin üstünde daha sakin, daha serbest tutuyordu. Bir ara,

sarkaç fırtınaya tutulmuş gibi, alttaki cisme göre daireler çizerek, düz bir çizgi üzerinde sağa, sola gidip gelmeye başladı.

Lord bile şaşırmıştı. Ancak, arkadaşı keyfinden ne yapacağını bilmiyor, deneyin bir daha yapılmasını, çeşitlendirilmesini istiyordu.

Ottilie, baş ağrısı gene başladığı için, izin isteyinceye kadar deneyi sürdürdü.

Şaşkınlık, heyecan içinde bulunan İngiliz: "Benim tedavi yöntemine inanacak olursanız, sizi bu rahatsızlıktan kurtarırım." diyordu.

Bir duraksama oldu. Charlotte konuyu hemen anlamıştı, bu öneriye yanaşmadı. Çünkü büyük bir nefret duyduğu şeylere kendi çevresinde izin veremezdi.

*
**

Konuklar gitmişlerdi. Evdekilerin duygularına acayip bir tarzda dokunmuş olsalar bile, herkes onların yeniden gelmesine sevinecekti.

Charlotte bu güzel günleri çevreden kutlamaya gelenlere karşılık olarak yaptığı ziyaretlerle geçirmekteydi. Evde otururken, çocuğun bakışı ona neşe veriyordu. Çocuk da, her türlü sevgiye özene değerdi doğrusu. Harika bir çocuktu. Bakışı, biçimi, sağlığı, herşeyiyle gittikçe gelişmekteydi.

Yüzü çizgileri, biçimi bakımından gittikçe Yüzbaşı'ya daha çok benzemekteydi. Gözlerine gelince, tıpkı Ottilie'nin gözleriydi.

Ottilie, bu garip yakınlıktan, bundan daha çok çocuğun sevdiği bir erkeğin çocuğu olmasından dolayı, ona karşı başka türlü bir ana olmuştu. Charlotte bir yere gittiği zaman çocuk Ottilie'yle, bakıcıyla kalıyordu. Nanny yardımcısının, koruyucusunun bu çocuğa karşı duyduğu yakınlığı kıskanmış, ondan ayrılıp ana-babasının yanına gitmişti.

Ottilie çocuğu açık havaya, uzun gezintilere çıkarmayı sevdiği için, bunu sürdürüyordu. Gerekirse, çocuğu beslemek için süt şişesini hep yanında bulunduruyordu. Yanına bir kitap almayı da unutmazdı. Böylece, bir elinde kitap, bir elinde çocuk, gezinirlerken çok hoş bir görüntüleri vardı.

II

Savaş amacına ulaşmış, Eduard şeref madalyalarıyla süslenmiş olarak özgürlüğüne kavuşmuştu. Hemen çiftliğe gitti. Oradan, ailesini, hiç duyurmadan, sıkı bir gözetim altına alabilecek, aynı zamanda doğru haberler edinebilecekti.

Bu sessiz çiftlik ona hoş bir dinlenme yeri gibi görünüyordu. O sıralarda pek çok şey tam onun istediği gibi yeniden düzenlenmiş, onarılmıştı. Pek geniş olmayan çiçek bahçeleri, çevresi içerilere doğru, zevkli bir biçimde geliştirilmişti.

Hızlı bir yaşayışa alışık olan Eduard çoktandır düşündüğü bir tasarıyı uygulamaya karar verdi. Herşeyden önce, şimdi binbaşı olan Yüzbaşı'yı çağırdı.

Gençlik arkadaşlıklarıyla kan akrabalıklarının şu hoş yanı vardır: Ne olursa olsun, yanlış davranışlar, anlaşmazlıklar dostluğu bozamazlar; eski ilişkiler yeniden canlanabilir.

Eduard arkadaşını sevinçle karşıladı. Hatırını sordu, kendi isteklerine uygun bir şekilde mutlu olduğunu duyunca sevindi.

Yarı şaka, yarı gizli bir amaçla, arkadaşının evlenip evlenmediğini sordu.

Binbaşı, ciddi bir tavırla: "Hayır, evlenmedim." dedi.

Eduard hemen atıldı:

— "Arkadan konuşmayı sevmem. Bu konudaki kendi düşüncelerimi, niyetlerimi hemen açıklamalıyım. Ottilie'ye olan aşkımı,

savaşa da o yüzden katıldığımı biliyorsun. Şunu söylemem gerekir ki onsun bir yaşayışa son vermek isteğindeydim. Onunla mutlu olmak hayali o denli insana huzur verici bir şeydi ki, ondan vazgeçmek elimde değildi. Birtakım avutucu belirtiler Ottilie'nin benim olabileceği inancını büsbütün güçlendiriyordu. İkimizin adını taşıyan kadeh temel atma töreninde havaya fırlatıldığı halde kırılmamıştı. Birisi tutmuş, bu nedenle benim elime geçmişti. İşte bütün bunlardan umutlandım. Bu kapalı yerde kalıp acılı saatler geçiremezdim. Bu evlenmenin olup olmayacağını anlamak için, kendimi o kadeh yerine koymalıydım. Bir çılgın gibi değil, yaşamayı uman birisi gibi, gidip ölümün ardından koşmalıydım. Ottilie uğrunda çarpışmak bana bir ödül olmalı, düşman karşısında, siperlerde, kuşatılmış kalelerde kazanmak istediğim, ele geçirmeyi umduğum ödül Ottilie olmalıydı. Ottilie'yi kazanmak, onu kaybetmemek isteğiyle, yaşayışımı sürdürmek için harikalar yaratmalıydım.

"Bu duygu bana bütün tehlikelerde yardımcı olmuştur. Ancak, şimdi kendimi amacına varmış, bütün engelleri yenmiş, artık karşısında hiçbir engel kalmamış bir adam olarak görüyorum. Ottilie benimdir. Bu düşünceyle, onunla benim aramıza girecek hiçbir şeyin gözümde önemi yok!"

Binbaşı, bu sözler üzerine: "Düşüncelerine karşı söylenecek, söylenmesi gereken şeyleri etkisiz hale getiriyorsun." dedi. "Bu böyle olmakla birlikte, bir daha söylenmesi gereken birtakım şeyler var. Karınla olan ilişkilerini mantığınla, bilinçli olarak düşünmeyi sana bırakıyorum. Ancak, bu konuda açıklığa kavuşman, ona karşı olduğu kadar kendine karşı da bir borçtur. Bir oğlunuz olduğunu, artık temelli olarak birbirinize bağlanmış olduğunuzu, aynı zamanda çocuğun hatırı için, daha doğrusu onun eğitimi, geleceği bakımından birleşmeniz gerektiğini düşünmemek elde mi?"

Eduard bu konuda düşündüklerini şöyle belirtti:

— "Kendi varlıklarını çocukları için gerekli saymak ana-babanın kuruntusudur. Yaşayan herşey ekmek de bulur, yardım da. Babası

erken ölen çocuk, gençliğini rahat geçirmese bile, erkenden gözünü açıp, bizlerin daha sonra öğrendiklerimizi zamanında öğrenir. Bizim oğlan için buna da gerek yok. Biz birçok çocuğun geleceğini sağlayacak kadar zenginiz. Bir kişiye okadar çok servet sağlamak ne görevdir, ne de hayırdır."

Binbaşı, birkaç kelimeyle, Charlotte'nin değerinden, Eduard'ın onunla olan uzun ilişkisinden söz etmek isteyince, Eduard sert bir tavırla arkadaşının sözünü kesti:

— "Şimdi çok iyi anlıyorum ki bir çılgınlık yapmışız. Belirli bir yaşta gençliğe özgü istekleri, umutları gerçekleştirmeye kalkışan kendini aldatmış olur. Çünkü insanın her yaşının bir mutluluğu, bir umudu vardır. Durum gereği, ya da yanlış bir kanıya kapılarak o yollara sapanlara yazık olur. Pek çok olayda insan kararından döner. Yaşayımın şu, bu değil, bütününün söz konusu olduğu bu işte neden dönülmesin?"

Binbaşı gene de, oldukça becerikli, ısrarlı bir tarzda, Eduard'a eşiyle, ailesiyle, dünyayla olduğu kadar servetiyle de olan bağlarını anlatmaktan çekinmedi. Ancak, hiçbir etki yaratamadı.

Eduard arkadaşının sözlerine karşılık olarak şöyle diyordu:

— "Bütün bunlar, savaşta top sesleriyle yer sarsılırken, sağımda-solumda arkadaşlarım yere yuvarlanırken, atım vurulup şapkam delik deşik edilirken de aklımdan geçiyordu. Yıldızlı bir gökkubbenin altında ateşin karşısında otururken de bu düşünceler aklımda dolanıp duruyordu. Kısacası, bütün bağlantılarım karşıma dikiliyordu. Hepsini ayrı ayrı düşündüm. Pek çok kez, bunları kendime mal ederek bir anlaşmaya vardım. Bu anlaşma bozulmaz artık.

"Neden gizleyeyim? Böyle zamanlarda sen de hep yanımdaydın. Benimkilerin arasındaydın. Çoktan beri birbirimize bağlanmış değil miyiz? Sana bir şey borçlanmışsam şimdi faiziyle ödemek durumundayım. Sen bana bir şey borçluysan, bunun karşılığını verecek haldesin. Biliyorum, Charlotte'yi seviyorsun. Ona karşı hiç de ilgisiz değilsin. O da buna değer, doğrusu. Senin değerini de niçin

anlamasın? Onu benden al, Ottilie de bana kalsın. İşte o zaman dünyanın en mutlu insanları biz oluruz."

— "Bana bu denli pahalı bir rüşvet vermek istediğin için iyi düşünüp kesin konuşmam gerekir. Sevinçle karşıladığım bu öneri, işi kolaylaştıracağı yerde, daha da güçleştiriyor. Burada seninle benim adımız geçiyor. İki erkeğin şimdiye dek hiç lekelenmemiş adları, şerefleri söz konusu. Dünya karşısında garip bir duruma düşmek tehlikesiyle karşı karşıyayız."

Eduard, bu sözler üzerine: "Hiçbir zaman eleştiriye uğramadığımız için, bir kez bu durumla karşılaşmaktan birşey çıkmaz." dedi. "Ömrü boyunca güvenilir bir insan olduğunu kanıtlamış bir kimse için, başkalarında kuşku uyandıracak bir davranışı bir kez olsun hoşgörülebilir. Bana gelince, şimdiye dek başkaları için giriştiğim güç, tehlikeli işler bir yana, kendimle yaptığım son denemeler yüzünden, artık biraz da kendim için bir şeyler yapmış olmaya hakkım var sanırım. Seninle Charlotte'nin durumunuza gelince, onu da geleceğe bırakabiliriz.

"Beni ne sen, ne de başkası kararımdan vazgeçiremez. Ancak, bana yardım eli uzatılmak istenirse herşeye razıyım. Beni kendi halime bırakmamak, düşünceme karşı çıkmak istenirse, işte o zaman kötü bir şeyler yapmak niyetindeyim.

Binbaşı Eduard'ın kararına elinden geldiğince karşıkoymayı ödev bildi. Kabul etmiş gibi görünerek, bu bir yandan ayrılığın, bir yandan birleşmenin görünüşüne uygun düşecek biçimde kurnazca konuştu. Ancak, gene de çok sevimsiz durumlar ortaya çıkıyordu.

Eduard'ın neşesi büsbütün kaçmıştı. En sonunda şöyle dedi:

— "Artık anladım. İstediğimiz şeyleri sadece düşmanlarımızdan değil, dostlarımızdan da güç kullanarak almamız gerekecek. İstediğim, vazgeçemeyeceğim şey konusunda kararlıyım. Ona mutlaka, çabucak el atacağım. Bu gibi durumlarda, ayakta duran şeyler düşmedikçe, inat edenler yok edilmedikçe, başarı kazanılmaya-

cağını bilirim. Bu tür işler düşünmekle düzelmez. Mantığın karşısında bütün haklar eşittir. Terazinin öbür gözüne hep başka bir ağırlık konur.

"İşte onun için, sevgili dostum, benim hatırım için olduğu kadar, kendin için de harekete geçip bu sorunu çözümle. Sonra çözülen düğümü yeniden düğümle. Hiçbir düşünce seni alıkoymamalı. Zaten hakkımızda dedikodu var. Bir kez daha söylenip, konunun yeniliği unutulunca, herşeyi de, bizi de unutacaklardır."

Eduard konunun her yönünü bildiği bir şey olarak kabul ediyordu. Bu yüzden, Binbaşı, başka yapacak birşey bulamayıp, gelecek üzerine neşeli, alaylı bir konuşmaya daldı. Sonra yeniden ciddi bir tavır aldı.

— "Herşeyin kendiliğinden olacağına inanıp tesadüfün yardımını beklersek, kötü bir aldanış içine düşeriz." dedi. "Kendimizi bu yoldan kurtaramadığımız gibi, huzur da bulamayız. Aynı zamanda, ben suçsuz olduğum halde, suçlu yerine geçerim. Israr ettim, seni eve kabul etmesi için Charlotte'yi kandırdım. Ottilie de bu değişiklik yüzünden yanımıza geldi. Ortaya attığım bu güzel, mutlu gelecekten gözünü çevirebilir misin? Bunu olabilecek bir şey sanıyorsan, kendini de, bizi de acı bir yoksulluğa atabilir misin? Eski duruma dönmeyi düşünsek bile, bundan iyi sonuçlar alınması için, sıkıntılı, yakışık almayacak durumlara düşeceğimizi düşünmüyor musun?

"Beni seninle görüşmekten yoksun bırakırsan, içinde bulunduğun mutlu yaşantı seni tatmin edebilecek mi? Olup bitenlerden sonra bu sonuç çok üzücü olur. Charlotte'yle ben bütün servetimize rağmen acıklı bir duruma düşeriz. Öbürleri gibi sen de yılların, uzaklığın bu gibi duyguları törpüleyip, bu denli derin çizgileri düzelteceğini sanıyorsan, aldanıyorsun. Onları acıyla değil, neşeyle, huzurla geçirmek gerekir.

"İşin en önemli yanı şu: Gerek dış, gerek iç durumlarımızı göz önünde bulundurarak beklemeye karar versek, o zaman ne

olacak? Bizim evden uzaklaşınca bakımımızdan yoksun, soğuk bir çevrede kalacak olan Ottilie'nin hali ne olur? Onun bizsiz mutlu olabileceği bir yer düşünebiliyor musun?"

Bu sorunu çözümlemek kolay değildi. Eduard'ın arkadaşı bile buna verilecek tam bir karşılık bulamamıştı. Bu yüzden de bu girişimin, yeniden ele alınıp, ne denli düşündürücü, tehlikeli, ciddi olduğunu göz önünde bulundurarak, nasıl harekete geçmek gerekeceğini iyice tarttıktan sonra karar vermenin uygun olacağını söylemekten başka yapacak bir şey bulamadı.

Eduard bunu kabul etti. Ancak, bir koşulu vardı: İyice anlaşmaya varmadan, ilk adım atılmadan, Binbaşı bir yere ayrılmayacaktı.

II

Birbirlerine iyicene yabancı, ilgisiz olan insanlar bir süre birlikte yaşayıp karşılıklı içlerini dökerlerse, aralarında bir yakınlık doğar.

Bu bizim iki arkadaş da birlikte oturdukları, günleri, saatleri birlikte geçtiği için, aralarında gizli birşey kalmadığı düşünülebilir.

Eski durumlarının anısını sık sık yaşıyorlardı. Binbaşı şunu açıklıyordu: Charlotte, geziden döndüğünde, Eduard'a eş olarak Ottilie'yi düşünmüştü.

Eduard şaşkın denecek kadar sevinçliydi. Bu yüzden, hiç çekinmeden, Charlotte'yle Binbaşı'nın karşılıklı aşklarından söz ediyor, bu durum ona uygun geldiği için, bu aşkı canlı renklerle anlatıyordu.

Binbaşı bunu ne onaylıyordu, ne de tümüyle inkâr ediyordu. Ancak, Eduard ısrar ediyor, bütün bunları olabilecek şeyler olarak görüyordu. Ona göre, bu işle ilgililer, yani bu işe katılmış olanlar, isteklerine kavuşmak için boşanmayı kabul etmeliydiler. Arkasından da evlenme işleri gerçekleşmeliydi.

Eduard, evlendikten sonra, Ottilie ile geziye çıkmak isteğindeydi. Hayal edebileceğimiz en çekici şey sevgililerin, daha doğrusu yeni evlilerin, başlamış olan yeni bağlantılarını yepyeni bir dünyada tatmaları, bağlantılarını değişen bu görüntüler karşısında denemeyi, kutlamayı ummalarıdır.

Binbaşı'yla Charlotte'ye gelince, onların çiftlik, servet, bu ölümlü dünyada gönlün istediği herşey konusunda sınırsız bir yetkileri olacaktı. Eduard'ın en çok yararlanmayı umduğu şey annesinin yanında kalacak olan çocuğu Binbaşı'nın eğiteceği, yeteneklerini kendi anlayışına göre geliştireceğiydi. Vaftizde bile Binbaşı'nın küçükadı olan Otto konmuştu çocuğa.

Bütün bu noktalarda Eduard okadar kararlıydı ki uygulamaya geçmek için bir gün bile beklemek istemiyordu.

*
**

İkisi yollarına devam ederlerken, küçük bir kente geldiler. Orada Eduard'ın bir evi vardı. Binbaşı'nın dönüşünü burada bekleyecekti.

Eduard, attan inip, arkadaşını kasabanın içinden geçirdi. İkisi de at üzerinde canlı bir şekilde konuşmaktaydılar.

O sırada birden uzaklarda yeni yaptırdıkları evi gördüler. Evin kırmızı kiremitlerinin parıldadığını ilk kez fark ettiler. Eduard'ın içini dayanılmaz bir özlem kapladı. Hemen bu akşam herşeyin yoluna konulmasını istiyordu. Binbaşı, Charlotte'ye konuyu acele bir şey olarak gösterip onu şaşırtacak, onun bu beklemediği istek karşısında düşüncesini çabucak söylemesini sağlamaya çalışacaktı. Eduard'da o sırada yakın bir köyde saklanacaktı. İsteklerini arkadaşına anlatmıştı; Charlotte'nin acele olarak anlaşmaya varacağını umuyordu. Daha şimdiden olumlu sonucu görür gibi oluyordu. Sonucu Binbaşı Eduard'a tabanca sesiyle, vakit geceyse birkaç fişekle haber verecekti.

IV

Binbaşı atını köşke doğru sürdü. Charlotte evde yoktu. Tepe üzerindeki yeni yapıda oturduğunu, ancak şimdi komşuya gittiğini, belki bugün dönmeyeceğini söylediler.

Binbaşı atını bıraktığı otele döndü.

Eduard ise büyük bir sabırsızlık içindeydi. Gizlendiği yerden çıkarak, sadece avcılarla balıkçıların bildiği keçiyolundan inip, koruya girdi. Akşama doğru, ilk kez bu denli temiz, güzel parıldadığını gördüğü gölün yanındaki fundalığa gitti.

Ottilie o gün öğleden sonra gölde bir kayık gezintisi yapmıştı. Şimdi, çocuk kucağında, her zaman olduğu gibi, yürüye yürüye, kitabını okuyordu. Gölü geçip meşelerin yanına vardı. Çocuk uyuyordu. Ottilie yere eğilip onu kucağından indirdi. Sonra gene kitabını okumaya devam etti. Kitap zarif ruhları çekip bir daha bırakmayacak türdendi. Böylece, Ottilie zamanı, saati unutup, yeni eve varması için daha birhayli yolu olduğunu unuttu. İçine dönük haliyle, kitabına dalmıştı, çevresinin farkında değildi. Ağaçlarla fidanların gözü olup bu sevimli görüntüyü görselerdi, mutlaka hayran olurlardı. Batan güneşin son kızıllığı arkasına düşüyor, yanağıyla omzunu altın bir renge boğuyordu.

Eduard, kimseye görünmeden, koruya doğru ilerledi. Çevreyi boş, tenha bulduğundan, daha içerilere kadar ilerlemeye cesaret etti. En sonunda, fundalıklardan geçip, meşelerin yanına gelince, Ottilie'yi gördü.

Ottilie de onu görmüştü. Eduard ona doğru koşarak ayaklarına kapandı. İkisinin de kendini bulmaya çalıştıkları uzun, sessiz bir ândan sonra, Eduard niçin, nasıl geldiğini açıkladı. Binbaşı'yı Charlotte'ye gönderdiğini, ortak kaderlerinin belki de şu sırada belli olacağını anlattı; Ottilie'nin aşkından emin olduğunu, onun da kendisinden asla kuşkulanmaması gerektiğini söyledi.

Eduard ona sarılmak istediyse de, Ottilie durakladı. Sonra

çocuğu gösterdi.

Eduard çocuğu görünce şaşırdı. Sonra kendinden geçip yüksek sesle konuştu:

— "Aman, bu ne! Karımdan, arkadaşımdan kuşkulanacak olsaydım, bu çocuk korkunç denecek kadar aleyhlerine tanıklık ederdi. Binbaşı'nın tıpkısı değil mi? Bu denli benzeme hiç görmedim."

Ottilie sevgilisine bakıp gülümsedi.

— "Öyle söyleme. Herkes sana benzetiyor."

Eduard: "Olabilir." dedi.

Tam o sırada, çocuk gözlerini iri iri açtı.

Kapkara, iri iri iki göz derinden bakıyordu. Pek sevimli bir bakışı vardı. Çocuk daha şimdiden dünyaya anlayışlı bakıyor, çevresindekileri tanıyor gibiydi.

Eduard çocuğun yanına diz çöküp Ottilie'nin karşısında iki kez eğildi. Sonra sevdiği kıza bakarak: "Gözleri tıpkı senin gözlerine benziyor." dedi. "Bunlar sanki senin gözlerin. Bırak ben gene senin gözlerine bakayım. Bu çocuğu oluşturmuş olan o uğursuz olayın üstüne örtü örtelim."

Karı-kocanın, birbirlerine karşı yabancılaştıkları halde, gene de sevişebileceklerini, yalnız, arada aşk olmayınca kanuni bir bağın kutsallığını ister-istemez bozduklarını söyledi.

Sonra: "Temiz ruhunu ürpertti mi?" diye sordu. "Şunu bil ki Charlotte'yle aramdaki bağ çözülecektir. Sen benim olacaksın. Öyleyse, neden söylemeyeyim? Niçin bu çocuğun çifte bir evlilik ihaneti sonucu oluştuğunu anlatan gerçeği belirtmeyeyim? Bu çocuk beni karımdan, onu da benden ayırıyor. Bağlayacağı yerde ayrılmamıza yol açıyor. Çocuk aleyhime tanıklık ediyor. Bu harikulâde gözler sana başka birinin kollarında nasıl senin olduğumu anlatıyor. Ottilie, benim o yanlışlığı, o suçu yalnız senin kollarında ödeyebileceğimi bilmelisin."

Eduard birden bir şey duyup yerinden fırladı. İşittiği sesi Binbaşı'nın vereceği işaret sanmıştı.

— "Yaşasın!" diye bağırdı.

Gerçekte silah sesi civardaki avcılardan birinden geliyordu. Eduard sinirlenmişti.

Ottilie tam o sırada güneşin dağların ardına geçtiğini fark etti. Heyecanla konuştu:

— "Eduard, buradan uzaklaş sen. Okadar zaman özlem çektik, sabrettik. İkimiz de Charlotte'ye borçlu sayılırız. Bırak, kaderimizi o belirlesin. Sakın ona karışma. İzin verirse senin olurum. Ancak, istemezse vazgeçeceğim. Değil mi ki kararın yakın olduğunu düşünüyorsun, öyleyse biraz daha bekleyelim. Binbaşı'yla buluşacağın köye dön. Belki senden alacağı bilgi vardır. Belki de şu sırada seni arıyordur; ya da Charlotte'yi aramaya çıkmıştır. Çünkü onu bu evde bulamadığını biliyorum. Charlotte beni hep, çocukla birlikte, yukarıdaki evde bekler."

Ottilie telâşlı konuşuyordu. Eduard'ın yanında mutluydu. Ancak, şimdi onun uzaklaşmasını istiyordu.

— "Sevgilim, yalvarırım geri dönüp Binbaşı'yı bekle." diyordu.

Eduard, Ottilie'yi kollarının arasına alıp, gözlerine tutkuyla baktı.

— "Emirlerine boyun eğiyorum." dedi.

Bir daha sarıldılar. Ottilie de Eduard'a sıkı sıkı sarılmış, onu temiz duygularla göğsüne basıyordu. Artık birbirlerinin olduklarını düşünüyorlardı. İlk kez özgür bir biçimde rahatlıkla öpüştüler, zorlukla ayrıldılar.

*
**

Gün batmış, alacakaranlık çevreyi sarmıştı. Göl kıyısında ıslak bir serinlik vardı. Ottilie heyecanlı, telâşlıydı. Karşıdaki dağ evine bakıyor, Charlotte'yi beyaz giysileriyle balkonda görür gibi oluyordu. Gölün çevresinde dolaşmak uzun sürecekti. Charlotte'nin çocuğu sabırsızlıkla beklediğini bilirdi.

Karşıda çınarlar vardı. Oradan yukarıdaki eve gidebilmek için aradaki gölden geçmek gerekiyordu. Gözleriyle aklı karşıdaydı. Bu

duygu içinde çocukla birlikte sudan geçmenin tehlikeli olabileceğini düşünemiyordu.

Kayığa doğru koştu. Kalbinin çarpıp ayaklarının titrediğinin, aklını kaybedecekmiş gibi olduğunun farkında değildi.

Kayığa atlayıp, küreklere asıldı. Sol kolunda çocukla kitap, sağ elinde kürek vardı. Bir yandan da titriyordu. Küreğin biri ansızın elinden kaydı. Onu tutmak isterken, öbür elinden çocukla kitap suya düştü. Çocuğu giysisinden yakalayabildiyse de, garip bir durumda olduğu için, boş olan sağ eliyle kendini doğrultup ayağa kalkamıyordu.

En sonunda çocuğu sudan çekmeyi başardı ama, zavallı yavrunun gözleri kapalıydı, soluk alamıyordu.

Birden, kendini toparlayıp, düşünmeye başladı. Acısı sonsuzdu. Sandal, gölün ortasında, suda yüzüyordu. Kıyılarda kimse görünmüyordu. Önce ne yapması gerektiğini düşündü. Boğulanlara nasıl yardım yapılacağı konusunda pek çok şeyler işitmişti.

Çocuğu soyup kendisinin üzerindeki müslin giysisiyle kuruladı. Göğsünü açıp yavruyu bağrına bastırdı. O temiz, çıplak göğsüne ilk kez bir insan değiyordu. Ancak, ne yazık ki o canlı değildi artık.

Zavallı çocuğun soğuk vücudu kızcağızın içinde derin bir yara açıyordu. Gözlerinden sel gibi yaşlar akıyor, katılaşmış çocuğun yüzünde ancak bunlar bir hareket, bir canlılık ışığı oluşturuyordu.

Uğraşmaktan birtürlü vazgeçmedi. Çocuğu şalla örttü, okşayarak, sıkarak, hohlayarak, öperek, bu ücra köşede bulamadığı kurtarma araçlarının yerini almaya çalışıyordu.

Hepsi boşunaydı... Çocuk kollarında hareketsiz yatıyor, sandal su üzerinde kapırdamıyordu.

Genç kızın asil ruhu onu yardımcısız bırakmamıştı. Yaşlı gözlerle göğe baktı. İnce kalbinin herşeyden yoksun olduğu şu sırada tek umudu olan Tanrı'dan yardım diledi.

Biriki yıldız kıvılcımının gördüğü yardım yakarışı karşılıksız kalmadı. Hafif bir rüzgâr çıkıp sandalı çınarlara doğru itmeye başladı.

YİRMİALTINCI BÖLÜM

I

OTTILIE yeni eve koşup hekimi çağırdı, çocuğu ona teslim etti. Her türlü şeyle karşılaşmaya hazır olan doktor yavruyu canlandırmaya çalıştı. Ottilie de ona yardım ediyordu.

Tecrübeli hekim, bütün çabalarına karşın, Ottilie'nin umut arayan sorusuna olumsuz bir karşılık vermek zorunda kalmıştı. Ondan "Hayır!" karşılığını alınca, Ottilie tedavinin yapıldığı yatak odasından dışarı çıktı. Oturma odasına gider gitmez, kanepenin üzerine oturamadan, halının üstüne yığılıp kaldı.

O sırada Charlotte'nin geldiği duyuldu. Hekim, yanındakilere orada kalmalarını söyledi. Kendisi Charlotte'yi karşılayıp hazırlayacaktı.

Charlotte odaya girince Ottilie'yi yerde yatar buldu. O sırada, evdeki kızlardan biri onu ağlayarak, bağırarak karşıladı. Hekim içeri girdiğinde Charlotte ne olup bittiğini anlamıştı. Ancak, o güzel hayallerinden birdenbire nasıl vazgeçebilecekti?

Tecrübeli bir adam olan doktor Charlotte'ye çocuğu görmemesini söyledi. Sanki bir şeyler yapabilecekmiş gibi bir tavırla odadan çıktı.

Charlotte kanepeye oturduğunda Ottilie daha yerde yatmaktaydı. Onu kaldırdılar. Genç kız başını Charlotte'nin dizine dayadı. O sırada doktor girip çıkıyor, çocukla uğraşıyor gibi görünüyordu. Aslında kadınları yatıştırmaya çalışıyordu.

*
**

Böylece geceyarısı oldu. Charlotte artık çocuğun diriltilemeyeceğini anlamıştı. Yavrusunu bir daha görmek istedi. Çocuğu yün bezlere sarılmış, sepete yerleştirilmiş olarak annesinin yanına

getirdiler. Daha da güzelleşmişti. Sakin sakin uyuyor gibiydi.

Kaza haberi köyü birhayli heyecanlandırmış, heryere yayılmıştı. Binbaşı bilinen yoldan eve doğru gitmişti. Evin bahçesinde dolaşırken, oradan bir şey almaya gelen gizmetçiden bilgi aldı. Sonra hekimi çağırdı, o da geldi. Charlotte'yi kendisiyle görüşmeye hazırlayacaktı.

Hekim içeriye girip başka konulardan başladı, sözü Binbaşı'ya getirdi. Onun görüşünden, ilgisinden, anılarından söz etti.

Biraz sonra Binbaşı içeri girdi. Charlotte onu acı bir gülümsemeyle karşıladı.

Binbaşı, ayakta, karşısında duruyordu. Genç kadın yeşil ipekli örtüyü kaldırıp küçük ölüyü gösterdi. Binbaşı yüzü kendisinin küçük bir örneği olan katılaşmış ölüye gizli bir ürpertiyle baktı.

Charlotte ona bir sandalye verdi. Hiç konuşmadan bütün gece karşılıklı oturdular.

Ottilie hâlâ Charlotte'nin dizleri üzerinde sessizce yatıyordu. Hafif hafif soluk alarak uyuyor gibiydi; ya da öyle görünüyordu. Şafak söküyordu. Işıklar sönmüştü. İki dost karanlık bir rüyadan uyanmış gibiydiler.

Charlotte bir ara Binbaşı'ya bakıp: "Buraya neden geldiniz?" diye sordu. "Yoksa bu yas sahnesine katılmak için mi?"

Binbaşı, Ottilie'yi uyandırmamak için, hafif bir sesle: "Bekleyecek, üzerinde düşünüp konuya ağır ağır girecek bir durumda değiliz." dedi. "Üstelik, şimdi içinde bulunduğumuz durum öylesine korkunç ki gelişimin nedenini bile açıklamak değerini kaybediyor."

Binbaşı, bundan sonra, sakin, basit bir şekilde, kendisini oraya Eduard'ın gönderdiğini söyledi. Gelişinin nedenini kendi anlayışına göre açıkladı.

Charlotte bütün bunları büyük bir dayanıklıkla dinledi. Hiç şaşkınlık göstermedi. Binbaşı sözünü bitirince, Charlotte hafif bir sesle konuştu:

— "Şimdiye kadar böyle bir şey hiç başıma gelmedi. Ancak,

benzeri durumlarda hep kendime sorınuşumdur: Yarın nasıl olacak? Bildiğim tek şey şu: Birkaç insanın kaderi benim elimde. Yapacağım şey kesindir. Bunu hemen söyleyebilirim. Boşanmaya razıyım. Bu kararı daha önce vermeliydim. Duraksayışım, karşıduruşum yüzünden çocuğun ölümüne yol açtım. Kaderin inatla izlediği birtakım şeyler vardır. Bunun karşısında bilincin, iyi huyun, görevin, daha başka kutsal şeylerin hiçbir etkisi olmaz. Hoşumuza gitmese de, ne yaparsak yapalım, alnımıza yazılan olur.

— "Ben de, neler söylüyorum! Aslında, kader bilinçsiz olarak karşıkoyduğum kendi isteğimi, kararımı gerçekleştiriyor. Ottilie ile Eduard'ı uygun bir çift olarak gören ben değil miydim? Onları birbirlerine ben yaklaştırmadım mı? Dostum, siz de buna tanık olmadınız mı?" Niçin bir erkeğin inadını gerçek aşktan ayırdedemedim? Neden onun arkadaşı olarak kalmayı tercih etmek dururken, evlenme önerisini kabul ettim?

"Baygın yatan şu zavallı Ottilie'ye bakın. Yarı ölüm uykusundan uyanacağı ândan korkup titriyorum. O zavallı Eduard'ı sevgisiyle avutamazsa nasıl yaşayacak?

"Sevgili Binbaşı, usulca uzaklaşın buradan. Eduard'a boşanmayı kabul ettiğimi, ancak yapılması gereken şeyleri Mittler'e, kendisine, bir de size bıraktığımı söyleyin. Geleceğim konusunda hiçbir kaygım olmadığını, önüme konacak kâğıtları imzalayacağımı da bildirin. Önüme konacak her kâğıdı imzalayacağım."

Binbaşı ayağa kalktı. Charlotte ona Ottilie'nin üzerinden elini uzattı. Genç adam bu zarif eli dudağına değdirirken: "Kendim için acaba ne umabilirim?" diye sordu.

Charlotte, bunun üzerine: "Bu soruya beklediğiniz karşılık size borcum olsun." dedi. "Acı çektirecek bir suç işlemedik. Ancak, birlikte mutlu olmaya da hak kazanmadık."

Binbaşı, Charlotte'nin durumuna üzülerek, ancak zavallı çocuğa da acıyarak, oradan uzaklaştı. Birbirlerinin mutluluğu için böyle bir kurbamn gerekli oluşu ne acıydı! Ottilie'yi kucağında

Eduard'ın kaybettiği çocuğu unutturacak başka bir çocukla görürken, kendini de kucağında, ölenden kendine daha çok benzeyen, başka bir çocukla hayal ediyordu.

Binbaşı, otelde, Eduard'la buluşacağı dönüş yolunu hesaplarken, bu çeşit tatlı umutlara dalmıştı.

II

Eduard bütün gece, açıkta, Binbaşı'yı beklemişti. Hiçbir tabanca sesi, ateş işareti gelmemişti. Kısa süre sonra kazayı haber aldı. İçinden açıkça söylemese bile, zavallı çocuğa acıyamıyor, bu olayı kaderin onlara mutluluk yolunda hazırladığı bir oyun olarak görüyordu. Bu nedenle, karısından Binbaşı'nın getirdiği haber üzerine, önce köye, oradan da küçük kente dönerek gerekli şeyleri düşünmek konusundaki önerisini hemen kabul etti.

Binbaşı gittikten sonra Charlotte ancak birkaç dakika düşünceleriyle baş başa kalabildi. Çünkü Ottilie hemen doğrulup, iri iri açılmış gözleriyle, genç kadına bakmıştı. Sonra başını Charlotte'nin dizinden çekip ayağa kalktı. Bu harikulâde çocuk karşı konmaz bir çekicilikle, gene de büyük bir ciddiyetle: "Aynı durum ikinci kez ortaya çıkıyor." dedi. "Sen, çok önceleri, şöyle bir şey söylemiştin: İnsanların yaşayışında aynı olaylar aynı şekillerde, çoğunlukla bunalımlı zamanlarda yeniden ortaya çıkar. Bu düşünceni haklı buluyorum. Aynı zamanda bir şeyi sana açıkça söylemek zorundayım:

"Annemin ölümünden kısa bir süre sonra, ben daha küçücük bir çocukken, bir gün sandalyemi senin yanına yaklaştırmıştım. Sen de, tıpkı şimdi olduğu gibi, kanepede oturmaktaydın. Başımı senin dizlerinin üzerine koymuştum. Uyumuyordum ama, uyanık da değildim; sadece, dalgındım. Çevremde olup bitenleri anlıyor, her konuşulanı oldukça açık bir şekilde duyuyordum. Yalnız, gene de kımıldayamıyor, bir şeyler söyleyemiyordum. İstemiş olsam bile

bilinçli olduğumu kanıtlayamayacak bir durumdaydım.

"Bu arada sen bir arkadaşınla konuşuyor, öksüz kaldığım için bana acıdığını söylüyordun. Benim ne denli her türlü olanaktan yoksun olduğumu, bir yıldız doğmazsa kimbilir nasıl sıkıntılara düşeceğimi anlatıyordun.

"Kedime göre o küçük zekâmla bütün bunlardan anlamlar çıkarmaya çalışıyordum. Bütün yaşayışımı senin öğütlerine göre düzenledim. Beni sevip koruduğun, evinde barındırdığın süre içinde hep o öğütlerin gölgesinde yaşadım.

"Ancak, sonradan, kendi yolumdan çıkıp ilkelerime karşıgeldim; söz dinleme duygumu bile kaybettim. Şimdi, şu korkunç olaydan sonra, eskisinden daha üzücü olan durumumu bana yeniden anlatıyorsun. Bu kez de, dizlerinde yatarken, başka bir dünyadan gelmiş gibi olan varlığımla, sesini çok hafiften duydum. Durumumu öğrendikçe dehşetten titriyorum. Ancak, tıpkı o zamanki gibi şimdi de, o yarı uykulu halimle, kendime bir yol çizdim.

"Ben kararımı verdim. Bu kararı hemen şimdi öğreneceksin: Asla Eduard'ın olmayacağım. Tanrı sapmış olduğum suç yolunu gösterdi bana. Bunun cezasını çekmek istiyorum. Kimse beni bu kararımdan vazgeçirmeye çalışmasın. Değerli, sevgili dostum, tutumunu buna göre ayarla. Binbaşı'yı geri çağırıp, hiçbir şey yapılmamasını söyle. O giderken korku içindeydim, yerimden kımıldayamadım. Ayağa kalkıp bağırmak istiyordum. Onu buradan böyle günahkâr umutlarla göndermemeliydim."

Charlotte Ottilie'nin içinde bulunduğu durumu iyice görüyordu. Ancak, zamanla, inandırmalarla düşüncelerinin değişebileceğini sanıyordu.

Genç kadın geleceğe, umuda, acıların azalacağına dair konuşmak isteyince Ottilie baş kaldırdı:

— "Hayır, beni caydırmaya çalışma! Senin boşanmayı kabul ettiğini duyarsam aynı gölde davranışımın, cinayetimin cezasını ödemeye kararlıyım."

III

Dostça, mutluluk içinde birlikte yaşayan akrabalar, arkadaşlar, ev halkı ortaya çıkan işlerden, ya da olması gerekenlerden yeteri kadar söz edip birbirlerine düşüncelerini, uğraşılarını, girişimlerini tek tek anlatıp karşılıklı öğütler vermezlerse, en önemli zamanlarda yabancıların yardımına ihtiyaç duydukları çok görülür.

Her insan kendi içine kapanıp tek başına çalışır, kullandığı araçları başkalarından gizler. Durum böyleyken, gene de, sonuçta amaçlar, elde edilen başarılar ortak bir yapıt sayılır. İki kadın arkadaş arasında, bunca acayip, üzücü olaylardan sonra, birbirlerini iyilikle korumak şeklinde sessiz, ciddi bir durum oluşmuştu.

Charlotte çocuğu gizlice kiliseye gönderdi. Orada sessizce gömüldü. Kendisinin yardımına ilk ihtiyaç duyan kişi Ottilie'ydi. Hiç belli etmeden onunla harikulâde bir tarzda ilgileniyordu. Bu kutsal çocuğun Eduard'ı ne denli çok sevdiğini iyice biliyordu.

Öte yandan, Charlotte korkunç olayın oluştuğu sahnelerin bir bölümünü Ottilie'den, bir bölümünü de Binbaşı'nın mektuplarından yavaş yavaş öğrenmişti.

Ottilie de Charlotte'nin o günlerdeki yaşayışını kolaylaştırmaya çalışıyordu. İçtenlikle konuşuyordu. Ancak, şimdiki zamanla yakın geçmişten hiç söz etmiyordu. Öteden beri herşeye dikkat eder, herşeyi düşünürdü. Şimdi de pek çok şey biliyor, bu bilgiler şimdi ortaya çıkıyordu.

Charlotte hâlâ böyle değerli bir çifti birleşmiş görmeyi umuyordu. Ottilie'nin tutumu ise bambaşkaydı. Büyük sırrını artık arkadaşına açıklamış bulunuyordu. Eskisi gibi ev işleriyle uğraşmıyordu. Vermiş olduğu karar, duyduğu pişmanlık onu o talihsizliğin acının yükünden kurtarmıştı. Artık eskisi gibi kendini kollamasına

da gerek kalmamıştı. Kalbinin derinliklerinde, kendisini tek bir koşul nedeniyle bağışlayabilmişti. Bu koşul da, herşeyden tümüyle vazgeçmiş olmasıydı. Verdiği bu kararından gelecekte de vazgeçmeyecekti.

Bir süre böyle geçti. Bu arada Charlotte içindeki üzücü duyguları evin, bahçenin, göllerin, kayaların, ağaç kümelerinin her gün yeniden canlandırdığını görüyordu. Yer değiştirmenin gerekli olduğu ortadaydı. Ancak, bunun nasıl gerçekleşeceği bilinmiyordu. Acaba iki kadın birlikte mi yaşamalıydılar? Eduard'ın eski istekleri, korkutmaları, konuşmaları bunu gerektiriyordu.

Ancak, bütün iyi niyetlerine, mantıklı davranmalarına, kendilerini zorlamalarına karşın, bir arada olmak onlara acı geliyordu. Konuşmaları gizli-kapaklıydı. Bir sözü bile yarım yamalak anladıkları oluyordu. Bir deyimi mantıklarıyla olmasa bile duygularıyla yanlış yorumladıkları çok görülüyordu. Birbirlerini incitmekten korkuyor gibiydiler. Bu korku da, onları en çok yaralayan, inciten şeydi. Yer değiştirmeyi, en azından, bir süre için ayrılmayı düşünecek olsalar ortaya eski bir konu çıkıyordu: Ottilie nereye gidecekti? Bir ara, zengin bir aile kızlarına arkadaş olarak Ottilie'yi yanlarına almak istemişti. Ancak, bu öneri kabul edilmemişti.

Kontes'in son gelişinde, mektuplarında Ottilie'nin oraya gönderilmesi konusu yeniden açılmıştı. Ottilie "Büyük dünya" diye adlandırılan o çevreye gitmeye gene yanaşmamıştı. Charlotte şöyle diyordu:

— "Başka koşullar altında gizlemem gereken şeyi inatçı, aptal gözükmemek için şimdi açıklamak istiyorum. Suçu olmasa da, bedbaht bir insan korkunç bir şekilde damgalanmış demektir. Varlığı onu görenlerde bir çeşit korku uyandırır. Herkes onun bulunduğu korkunç durumu görmek isteğindedir. Bütün insanlar meraklı, kuruntuludurlar. Bu yüzden, içinde korkunç bir olay geçmiş olan ev, kent oraya giren herkese dehşet verir. Orada güneşin aydınlığı parlamaz, yıldızlar pırıltılarını kaybederler. Bu gibi

talihsizliklere karşı insanların gösterdiği aşırı ilgi, bunu konuşmak için gösterilen direniş, acıyıcı sözler gerçekten büyük bir suçtur, bağışlanamaz. Böyle konuştuğum için bağışla beni, Charlotte Teyze, n'olur!

"Luciane evin bir odasında oturan o zavallı kızcağızı, iyi niyetle de olsa, oyuna, dansa zorlamak istediğinde ben çok üzülmüştüm. Zavallı çocuk, titreyerek baygın düşün en sonunda kaçmıştı. O zaman ben onu kollarıma almıştım. Oradakilerin bu zavallı çocuğa irkilerek, merakla baktıklarını gördüğüm zaman, aynı şeyin benim de başıma geleceğini düşünmemiştim. Ancak, acıma duygum bugün de o günkü gibi güçlü, gerçektir. Şimdi acımamı kendime yöneltip bu tür olaylara neden olmaktan kendimi koruyabilirim."

Charlotte bunun üzerine: "Hiçbir yerde insanların bakışlarından kurtulamazsın, yavrum." dedi. "Bu tür duygulara kendimizi rahatlıkla verebileceğimiz manastırlar da yok."

Ottilie Charlotte'ye şöyle karşılık verdi:

— "Teyze'ciğim yalnızlık özgür olabileceğimiz bir ortam değildir. En değerli özgürlük çalışabileceğimiz yerdedir. Bütün günah çıkarmalar, vazgeçmeler, bizim ardımızdan gelecekse, sonuçtan kaçınmamızı sağlayamazlar. Başkalarının eğlenmesi için gerekli bir konu haline gelmek beni korkutur ve iğrendirir. Buna karşılık, beni işimde zevkle çalışırken, görevimi yorulmadan yaparken görürlerse, o zaman başkalarının bakışlarına dayanabilirim. Çünkü Tanrı'nın bakışından çekinmeme gerek kalmaz."

Charlotte: "Yatılı okul sana çekici gelmiyorsa, tahminimde çok aldandım demektir." dedi.

Ottilie: "Evet, ne yazık ki öyle." dedi. "Yalnız, özel öğretmen olarak o zengin ailenin yanına gidebilirim, sanıyorum. Özel bir şekilde eğitilmiş olan bizler, başkalarının alışılmış tarzda eğitimleri için görevlendirilecek olursak, bunu mutlu bir kader olarak nitelendiririm. Tarihte, büyük ahlâki suçlar işlemiş olanların çöle çekilmiş olduklarını, ancak orada da gizli, yalnız kalmadıklarını

görmüyor muyuz? Bu insanlar tekrar topluma çağırılırlar. Bu kez onlardan yollarını şaşırmış olanlara yol göstermeleri istenir. Bu işi pek çok yanlış yoldan gitmiş olanlardan daha iyi kim başarabilir? Böyle talihsizlere yardım etmek için çağırılırlar. Gerçekten de bu işi dünyada daha büyük bir acıyla karşılaşamayacak olanlardan başka kim yapabilir?"

Charlotte: "Sen acayip bir kaderi tercih ediyorsun." dedi. "Sana karşıkoymak istemem. İnşallalı, umduğum gibi, kısa sürer."

Ottilie, bunun üzerine: "Bana bu tecrübe olanağını verdiğiniz için size çok teşekkür ederim." dedi. "Gururlanmadan söylemek isterim ki, bu işi başaracağım. Sonrakilerin yanında çok önemsiz kalan birtakım sınavlar geçirdiğimi anımsıyorum. Genç öğrencilerin şaşkınlıklarını neşeyle seyredeceğim. Onların çocukça acılarına gülümseyip, bütün gücümle onları kusurlarından koruyacağım.

"Mutlu kişi mutlulara baş olmaya uygun değildir. İnsanın yaradılışı kendisinden de, başkalarından da çok şeyler ister. Ancak, bir acıdan sonra, kendine gelmiş olan bir kişi çok az bir mutluluğun bile zevkle tadına varılması gerektiği düşüncesini kendine de, başkalarına da aşılayabilir."

Charlotte bu sözler üzerine şöyle dedi:

— "Benim için işin en önemli yanı senin bu hayallerine karşı kendi düşüncelerimle önerilerimi söylemek olacaktır. Ancak, senden değil, bir üçüncü kişiden söz edeceğim. İyi kalpli, aklı başında, dinine bağlı bir adam olan müdür yardımcısının düşündüklerini senin de bildiğini sanıyorum. Yürüdüğün yolda sen onun için her gün daha değerli, gerekli olacaksın. Şimdiden sensiz yaşamayı istemediği için senin yardımın olmadan işleri tek başına yürütmek isteği yok."

Ottilie: "Ne yazık ki kader bana gülmedi." dedi. "Beni seven bir kimse iyi şeyler beklememelidir benden. Bu adam bir arkadaş olarak iyi kalplidir, anlayışlıdır. Sanırım bana karşı olan ilişkilerinde de temiz kalacaktır. Yalnız, kendini Tanrı'ya vermiş bir kişi

olarak görmelidir beni. Evet, bizi, görünmeden, korkunç güçlere karşı koruyan Tanrı'ya kendini vermiş, bu yüzden insanları büyük kötülüklere karşı korumak isteyen bir kişi olarak görmelidir beni."

Charlotte Ottilie'nin bu içtenlikli sözleri üzerine düşünceye daldı. Çok kez, Ottilie'nin Eduard'a yaklaşmasının mümkün olup olmadığını araştırmıştı. Ancak, en küçük bir umut, en küçük bir kuşku, konunun en hafif bir şekilde açılması Ottilie'yi sarsıyordu. Bu arada bir gün, kesin bir karşılık vermekten kaçınamadığı için, bu konudaki düşüncesini açıkça söylemişti.

Charlotte: "Kararın, Eduard'dan vazgeçmekse, bu kararın da değişmeyecekse, onu bir daha görmekten kaçınmalısın." dedi. "Sevdiğimizden uzaklarda bulunduğumuz zaman, aşkımız ne denli güçlüyse, dışa olan tutkumuzu içe çevirip irademizi o ölçüde kollarız. Ancak, vazgeçebileceğimizi sandığımız sevgili ansızın karşımıza çıkınca, yaptığımız yanlışlığı anlarız.

"Şimdi sen kendine göre en uygun gördüğün davranışı uygula. Kendini dene. Kararını değiştirirsen iyi olur. Yalnız, ne olursa olsun, hep kendi özgür iradenle davranmaya çalış. Rastlantılara bağlanarak, ya da beklenmedik bir olaya kapılarak eski durumlara düşme. İşte o zaman ruhunda bir duraksama oluşur. Bu da, dayanılmaz bir şeydir.

"Bu ilk adımı atmadan, seni hangi yola götüreceği bilinmeyen yeni yaşayışına başlamadan önce, Eduard'dan vazgeçip geçemeyeceğini bir kez daha düşün. Bu konuda karara varırsan, bir daha onunla görüşmeyeceğine, seni ısrarla arasa bile onunla konuşmayacağına dair, bir anlaşma yaparız seninle."

Ottilie bir an bile düşünmedi. Kendi kendine verdiği sözü Charlotte'ye de verdi.

IV

Charlotte şimdi Eduard'ın Ottilie'den ancak kendisinin yanında

olduğu sürece vazgeçebileceğini düşünmekteydi. Ancak, o sırada durum bir hayli değişmişti. Bir sürü olaylar geçmişti; önceden verilen sözler geri alınmış sayılabilirdi.

Charlotte gene de Eduard'ı üzecek herhangi bir girişimde bulunmayı asla düşünmüyordu. Bu nedenle, Mittler gidip Eduad'ın düşüncelerini araştıracaktı.

Mittler, çocuk öldüğünden beri, kısa süreler için de olsa, Charlotte'yi birkaç kez görmeye gelmişti. Korkunç kaza, karı-kocanın birleşmesini olanak-dışı bir hale getirdiği gibi, yaşlı adama da çok dokunmuştu. Gene de, yaradılışı gereği hiçbir şeyden umudunu kesmeyen bu sevimli adam Ottilie' nin verdiği karara içinden seviniyordu. Zaman geçtikçe acıların sona ereceğini düşünüp karı-kocayı birleştirebileceğini tasarlıyordu. Bu arada ortaya çıkan olayları evliliğin, aşkın, bağlılığın bir sınavı olarak ele almaktaydı.

O günlerde, Charlotte, Ottilie'nin açıklamalarını Binbaşı'ya mektupla bildirip, Eduard'ın hiçbir şekilde yeni bir davranışta bulunmamasını, güzel çocuğun kendini toparlamasını sükunetle beklemesini rica etmişti. Ayrıca, daha başka gerekli şeylerden de söz etmişti.

Şimdi durumun değişikliğine Eduard'ı hazırlamak görevi Mittler'e düşüyordu. Mittler insanların, olacak şeylerden çok, olmuş şeylere karşı olumlu davrandıklarını bilen bir insandı. Bu yüzden de, Ottilie'yi hemen yatılı okula gördermesi için Charlotte' yi razı etti.

Bundan sonra, Mittler'in gidişiyle yol hazırlıkları başlamış oldu. Ottilie'nin eşyalarını toplarken, Charlotte'nin gözüne çarpan bir şey vardı: Genç kız hiç de heyecanlı görünmüyordu. Charlotte hiç ses çıkarmıyor, sesi çıkmayan çocuğu da kendi haline bırakıyordu.

En sonunda yolculuk günü geldi çattı. Charlotte'nin arabası Ottilie'yi ilk gün tanıdık bir otele götürecek, sonra da okula

bırakacaktı.

Genç kıza Nanny eşlik ediyordu. Ondan sonra da, artık onun yardımcısı olarak kalacaktı. Bu tutkulu kız, çocuğun ölümünden sonra, Ottilie'ye yeniden yaklaşmıştı. Yaradılışı, huyları bakımından ona bağlıydı. Bu yüzden gösterdiği içtenlikli havayla bütün kusurlarını unutturup kendini tümüyle hanımına vermek istiyordu. Ayrıca, şimdi onunla birlikte geziye çıkıp başka yerleri görme hülyası Nanny'i kendinden geçiriyordu. Çünkü şimdiye dek doğduğu yerden başka hiçbir yer görmemişti. Hemen köşkten çıkıp köye koşmak, akrabalarıyla ana-babasına veda edip mutluluğunu bildirmek istiyordu.

Ne yazık ki tam o sırada kızamıklı bir çocuğun odasına girip hastalığı kapmış, kendi de yatağa düşmüştü. Bundan dolayı gidişi ertelemek istemiyorlardı. Ottilie de bu konuda direndi. Yolu bildiğini, gideceği otelin sahiplerini tanıdığını söylüyordu. Hem, onu köşkün arabacısı da götürebilirdi. Korkulacak hiçbir şey yoktu.

Charlotte de buna ses çıkarmadı. O da hayalinde bu çevreden uzaklaşmıştı. Yalnız, Ottilie'nin köşkte oturduğu odayı Binbaşı gelmeden önceki haliyle Eduard için düzenlemek istiyordu.

Eski bir mutluluğu yeniden yaşamak isteği insanın içinde sık sık canlanır. Charlotte'nin de böyle umutlara ihtiyacı vardı, hakkı da vardı.

YİRMİYEDİNCİ BÖLÜM

I

MITTLER bu konu üzerinde Eduard'la konuşmaya gittiğinde onu yalnız başına buldu. Sağ elini başına dayamış, kolunu da masaya yaslamıştı. Çok acı çektiği belliydi.

Mittler: "Gene başın mı ağrıyor?" diye sordu.

Eduard: "Evet, başım ağrıyor." dedi. "Ancak, pek yakınmıyorum. Çünkü bana Ottilie'yi anımsatıyor. Belki şu sırada o da, başını sol koluna dayamış, ağrı çekiyordur. Kimbilir belki de benden çok acısı vardır. Ben de neden onun gibi bu ağrılara dayanmayayım? Bu ağrılar bana iyi geliyor. Onları istiyorum bile. Çünkü başım ağrıdığı zaman, onun dayanıklılığı, üstünlükleri gözümün önünde bütün açıklığıyla canlanıyor. Dayanmak için gerekli olan bütün nitelikleri ancak acı çekerken duyarız."

Mittler arkadaşını bu denli kaderine boyun eğmiş görünce görevini yerine getirmekte gecikmedi. Söyleyeceklerini, olaylara göre ayarlayıp, sırasıyla anlattı.

Eduard bütün bunlara karşı hiçbir düşünce ileri sürmedi. Söylediği birkaç sözden, onun da herşeyi kadınlara bıraktığı anlaşılıyordu. Çektiği acı onu herşeye karşı ilgisiz bir duruma getirmiş gibiydi.

Yalnız kalınca ayağa kalkıp odada gezinmeye başladı. Artık başının ağrısını duymuyordu. Kendinden başka şeylere dalmıştı o şimdi. Mittler'in anlattıklarından, sevgilisinin hayali gözlerinde canlanmıştı. Şimdi Ottilie'yi otelin bildiği bir odasında görüyor, gene hayalinde hemen oraya gidiyordu. Düşünüyor, üzerinde düşünce yürütüyor, ya da düşünmüyor, hiçbir düşünce yürütmüyordu. Yalnız, içinde büyük bir istek duyuyordu. Onu görüp onunla konuşması gerekiyordu. Ancak, niçin, neden? Sonra, bu ne sonuç verebilirdi? Bunu hiç aklına getirmiyordu. Karşı koyamadığı bir güç

altındaydı.

Eduard uşağına durumu açıklayıp, Ottilie'nin yola çıktığı günü saati öğrenmesini istedi.

*
**

Sabah oluyordu. Eduard Ottilie'nin geceleyeceği otele atla gitmeyi uygun buldu. Otele vardığında vakit çok erkendi.

Otelci kadın onu sevgiyle karşıladı. Çünkü ailesiyle birlikte mutluluklarını ona borçluydular. Kadının askerlikte cesur davranmış olan oğluna bir madalya verilmesini Eduard sağlamıştı. Oğlanın yaptığı işleri komutanına anlatıp, kötüyürekli kimselerin yarattığı engelleri ortadan kaldırmıştı.

Otelci kadın şimdi ona nasıl hizmet edeceğini bilemiyordu. Odayı elinden geldiği kadar derleyip topladı. Eduard biraz sanra bir kadının geleceğini haber verdi. Kendisi için arkadaki bir odayı hazırlattı. Otelci kadın durumu biraz esrarengiz bulınaktaydı. Ancak, efendisine hizmet etmek çok hoşuna gidiyordu.

Eduard akşam oluncaya dek odada düşünceleriyle başbaşa kaldı. Ottilie'yi göreceği odayı gözden geçirdi. Bu oda ona kutsal bir yer gibi gözüktü. Acaba Ottilie'nin ansızın karşısına çıkıp onu şaşırtmalı mıydı; yoksa onu hazırlıklı mı karşılamalıydı? En sonunda ikinciyi yapmaya karar verdi. Masaya oturup mektup yazmaya başladı. Bu mektup Ottilie gelince kendisine verilecekti.

"En çok sevdiğim,

' Sen bu mektubu okurken ben yakınında olacağın. Buna şaşmamalısın; korkmamalısın da. Evet, benden korkmana hiç neden yok. Seni zorlamayacağım, senin iznin olmadıkça sana görünmeyeceğim.

"Sevgilim, önce kendi durumunu düşün. Kesin bir adım atmadığın için sana çok teşekkür ederim. Ancak, o adım çok önemlidir.

Sakın hemen karar verme. Bir çeşit ayrılış yolu üzerinde bulunduğumuz şu sırada, bir daha iyice düşün: Benim olamaz mısın? Benim olmak istemiyor musun?

"Bu davranışınla, bilsen, bana ne büyük bir iyilikte bulunmuş olacaksın! İzin ver de seni bir daha görüp sevineyim. Bu güzel soruyu sana kendim sorayım. Sen de soruma karşılığını o güzel ağzınla ver. Ottilie, ara sıra dinlendiğin, daima senin olan göğsüme gene yaslan..."

Eduard bütün bunları yazarken, özlemle beklediği şeye yakın olmak, az sonra onun yanında olabilmek duygusu kalbini heyecana veriyordu. "Ottilie şu kapıdan içeri girip, mektubu okuyacak, uzun süredir özlemini çektiğim duruşuyla karşıma gelecek!" diye seviniyordu. Acaba hâlâ aynı Ottilie mi olacaktı karşısındaki? Yüzü, düşünceleri değişmiş midir?

Eduard kalemi elinde tutuyordu. Düşündüğü şeyleri yazmak istiyordu. Ancak, arabanın avluya girdiğini duyunca, mektubuna aceleyle şunları ekledi:

"Geldiğini duyuyorum. Şimdilik esenkal!"

Mektubu katladıktan sonra zarfa koydu, üzerini yazdı. Mühürlemeye zamanı kalmamıştı. İçinden geçip koridora gitmeyi hesapladığı odaya doğru koştu. O zaman, saatini masada bıraktığını anımsadı. Ottilie ilk olarak bunu görmemeliydi. Hemen fırlayıp koştu, saatini almayı başardı. Öndeki salondan yeni gelene yol gösteren otelci kadının sesi işitiliyordu.

Eduard odanın kapısına gelince, kapının kapalı olduğunu gördü. İçeri girerken anahtar dışarı düşmüş, kilit kapalı kalmıştı. Kapıyı zorladı, açılmadı. Tıpkı bir ruh gibi ortadan yok olmayı nekadar isterdi!

En sonunda, kapının kanadına yüzünü dayadı, dinledi. Ottilie

odaya giriyordu. Otelci kadın Eduard'ı görünce hemen dışarı çıktı.

Eduard artık Ottilie'den kaçamazdı. Yanına gitti. Böylece, sevgililer çok acayip bir durumda karşılaşmış oldular. Ottilie kıpırdamadan, durmuş, sesizce Eduard'a bakıyordu.

II

Eduard'ın kendisine yaklaşmak için bir hareket yaptığını görünce Ottilie masaya doğru geri geri çekildi.

O zaman Eduard da biraz geri çekilip, şöyle konuştu:

— "Ottilie, izin verirsen, bu korkunç sessizliği bozmak istiyorum. Biz karşılıklı duran gölgeler miyiz? Herşeyden önce şunu bil ki beni burada görmüş olman tesadüftür. Seni birtakım beklenmedik durumlara hazırlayacak olan mektup şurada, yanı-başında duruyor. Lütfen oku. Oku da sonra, ne yapabileceksen, ona karar ver."

Ottilie mektuba baktı. Kısa bir duralama geçirdikten sonra aldı, zarfı açıp okudu. Yüzünün anlamı hiç değişmemişti. Mektubu bir yana koydu. Sonra, ellerini yukarıya doğru kaldırıp kilitleyip, göğsüne bastırdı, öne doğru eğildi. Eduard'a bakışıyla, o istekli bir tavırla duran adamı isteklerinden vazgeçmek zorunda bıraktı.

Eduard'ın kalbini paramparça etmişti bu. Ottilie'nin bakışına, duruşuna dayanamıyordu. Üsteleyecek olursa Ottilie dizlerinin üzerine yıkılacak gibiydi.

Eduard, umutsuz bir halde dışarıya çıkıp, otelci kadını Ottilie'nin yanına gönderdi.

***

Gece olmuş, Eduard hâlâ salonda bir aşağı, bir yukarı gezinmekteydi. Odada derin bir sessizlik vardı.

En sonunda, otelci kadın öbür odadan çıktı, anahtarı çekti

aldı. İyi kalpli kadın üzgün, şaşkındı. Ne yapması gerektiğini bilmiyordu. Geçerken, anahtarı Eduard'a uzattıysa da o almadı. Kadın ışığı açık bırakarak uzaklaştı.

Eduard çok büyük bir acıyla kendini Ottilie'nin odasının eşiğine attı. Orayı gözyaşlarıyla ıslattı. Sevgilisinin yakımında bu denli acı dolu bir gece hiç kimse geçirmemiştir. Sabaha karşı araba hazırlanmıştı. Otelci kadın odayı açıp içeriye girdi. Ottilie'yi giysileriyle uyurken görünce, geri geri çekilip, Eduard'a duygulu bir gülümsemeyle haber verdi. İkisi de kızın yanına gittiler. Ancak, Eduard görünüme dayanamadı, uzaklaştı. Otelci kadın, uyuyan kızcağızı uyandırmaya kıyamayarak, ayak-ucuna oturup beklemeye başladı.

En sonunda, Ottilie güzel gözlerini açıp kadına baktı. Kahvaltı istemedi.

Eduard genç kızın yanına geldi, bir isteği olup olmadığım sordu. Onun her isteğini yerine getireceğine yemin ediyordu. Ancak, Ottilie hep susuyordu.

Eduard, sevgi dolu bir ısrarla, kendisinin olmayı isteyip istemediğini sorunca, Ottilie aşağıya doğru baktı.

— "Hayır!" derken bile çok sevimli bir tavır takınmıştı.

Eduard, bu kez Ottilie'ye yatılı okula gitmeyi isteyip istemediğini sordu. Genç kız buna da: "Hayır!" dedi. Ancak, Baron: "Seni Charlotte'nin yanına götürmemi ister misin?" diye sorunca, Ottilie, sakin bir sesle: "Evet." deyip başım önüne eğdi.

O zaman, Eduard, arabacıya haber vermek üzere pencereye yöneldi. Ottilie hemen onun arkasından deli gibi koşup arabaya atlamıştı bile. Eduard da onların ardından gitmek üzere, ata binip hızlandı.

III

Charlotte, Ottilie'nin arabayla, Eduard'ın da atla köşkün

avlusuna girdiklerini görünce, gerçekten şaşırmıştı. Kapıya kadar koştu.

Ottilie, arabadan inerek, Eduard'a yaklaştı. Sonra Charlotte'nin elini tuttu. Karı-kocanın ellerini zorla birleştirip kaçtı, odasına doğru koştu.

Eduard, Charlotte'nin boynuna sarılırken gözyaşlarını tutamadı. Kendini de, durumunu da bir türlü anlatamıyordu. Charlotte'den kendisine karşı sabırlı olmasını, Ottilie'ye de yardım etmesini rica etti.

Charlotte hemen Ottilie'nin odasına koştu. Ancak, gördükleri kaşısında birden irkildi.

Oda tümüyle boşaltılmıştı. Sadece dört duvardan ibaretti. Herşey alınmıştı. Yalnız, nereye konulacağı bilinmeyen küçük bavul ortada duruyordu. Ottilie, kolları, başı bavulun üzerinde, yerde yatmaktaydı.

Charlotte hemen kızın yardımına koşup ne olup bittiğini sorduysa da ondan hiçbir karşılık alamadı.

Hizmetçi kız ayıltıcı ilaçları alıp gelmişti. Charlotte bunları Ottilie'nin yanına bırakıp kendisi Eduard'ın yanma koştu. Onu salonda buldu. Ancak, o da durumu açıklayacak birşey anlatamıyordu.

Eduard, Charlotte'nin ayaklarına kapanmış ellerini gözyaşlarıyla ıslatıyordu. Daha sonra Eduard odasına giderken, Charlotte de onunla gitmek istedi, ancak, o sırada hizmetçi kız geldi, bildiklerini söyleyip onu aydınlattı. Şimdi Charlotte o ân için gereken şeyleri yapacaktı. Ottilie'nin yanma koştu.

Ottilie'nin odası hemen düzenlenmişti. Eduard'a gelince, o da bıraktığı son kâğıda kadar odasını aynen buldu. Üçü gene eskisi gibi eski yerlerindeydiler. Ancak, Ottilie susmaya devam ediyor, Eduard da kendisi sabırlı olmadığı halde karısına sabırlı olmayı öğütlüyordu.

Charlotte Mittler'le Binbaşı'ya haber yolladı. Mittler bulunamamıştı ama, Binbaşı geldi. Eduard ona içini döktü, herşeyi bütün

ayrıntılarıyla anlattı. Böylece, Charlotte de ne olup bittiğini, durumun böyle acayip bir şekilde değişmesinin nedenini, ortalıktaki telâşın aslını öğrenmiş oldu.

Charlotte kocasıyla şimdi oldukça sevimli bir tarzda konuşuyordu. Şimdilik ondan tek ricası zavallı kızı rahatsız etmemesiydi.

Öte yandan, Eduard Charlotte'nin değerini, sevgisini, aklını övüyordu. Ancak, gene de duruma aşkı üstün geliyordu. Ayrıca, karısı da ona umut veriyor, boşanmaya razı olduğunu söylüyordu.

Eduard ise artık hiçbir şeye güvenemiyor, kimi vakit bütün umudu, inancı bile kayboluyordu. Bu gibi bunalımlı hallerde Binbaşı ile evlenmesi için Charlotte'ye ısrar ediyordu. Korkunç bir acının içine gömülmüş gibiydi.

Charlotte onu yatıştırmak, ayakta tutabilmek için her istediğini yerine getiriyordu.

Charlotte, Ottilie Eduard'la birleşmeye razı olursa, aynı zamanda iki erkek de bir süre için geziye çıkarlarsa, kendisi de Binbaşı'yla evlenmeye razı olacağını söyledi.

O sırada, Binbaşı'nın çiftlik için dışarda yoluna koyması gereken bir işi vardı. Eduard da ona arkadaşlık edeceğine söz verdi.

Hemen hazırlıklar yapıldı. En azından, gene de bir şeyler yapılmış olduğundan, bir dereceye kadar ortalık yatışmıştı.

Ancak, o sıralarda Ottilie'nin hiç yemek yemediği, konuşmadığı görülüyordu. Kendisine bir şey söylendiği zaman bile korkuyordu. Bu yüzden, kızla konuşmaktan vazgeçildi. Bir kimsenin iyiliği için de olsa onu rahatsız etmek istememek gibi zayıf bir noktamız vardır.

Bu arada, Charlotte her türlü çareye başvurmaktaydı. En sonunda, Ottilie'ye etki yapmasını iyi bilen birisi olarak tanıdığı adamı, müdür yardımcısını çağırmaya karar verdi. Aym zamanda, ansızın birşey olmaması için, bu konu Ottilie'nin yanında da konuşuldu.

O bu işe pek razı değil gibi görünüyordu. Kendi düşüncelerine

dalmıştı. En sonunda, zihninde bir karar doğmuş gibi oldu. Odasına koşup evdekilere şu mektubu yazdı:

"Ottilie'den arkadaşlarına,

"Sevdiklerim, kendiliğinden anlaşılan şeyleri niçin ben açıkça söylemek gereğini duyayım?

"Ben yolumdan çıktım. Yeniden giremem. Kendi kendimle anlaşsam bile üzerimde güç kazanmış olan düşman biri bunu dışarıdan engelliyor.

"Eduard'dan uzaklaşıp, ondan vazgeçmek düşüncem tümüyle gerçektir, doğruydu. Ona bir daha rasgelmeyeceğimi sanıyordum. Gelgelelim, herşey bambaşka bir biçim aldı. O, kendi iradesini dinlemeden, karşıma çıktı. Onunla konuşmamak için vermiş olduğum sözü belki de çok ciddiye almıştım. Bu sözü tutarak, o sıradaki duygularıma, vicdanıma uyarak ses çıkarmayıp sustum. Adeta dilsiz gibi davrandım.

"Şimdi de söyleyecek birşey yok. Düşünülecek olursa, bu yemin insanı korkutacak niteliktedir. Ancak, ben bunu gelişi-güzel duygularımın etkisiyle yaptım. İzin verin de kalbimin istediği kadar sessizlik içinde kalayım. Aracılar çağırmayın, konuşmak için olduğu kadar yemek, içmek için de gerektiğinden çok üstelemeyin. Sabırla, dikkatle, bu devreyi atlatmama yardım edin.

"Genç olduğum için, umutluyum. Gençlikte böyle yaralar çabuk iyileşir. Bana karşı dayanıklı olup sevginizle beni sevindirin, dostça sohbetlerinizle beni ışıklandırın. Ancak, iç durumumu bana bırakın."

IV

Erkeklerin çoktandır hazırlandıkları gezi geri kalmıştı. Çünkü Binbaşı'nın dışarıdaki işi gecikmişti. Bu durum Eduard'ın hoşuna

gidiyordu.

O sırada Ottilie'nin mektubunu görünce, Eduard yeniden heyecanlanmış, avutucu, umut dolu sözlerden cesaret bularak, sabırlı bir dayanıklığa yönelmek için kendinde hak tanımıştı. Birdenbire, oradan uzaklaşamayacağını açıkladı.

— "En çok vazgeçemediğimiz, gerek duyduğumuz bir şeyi bile bile, aceleyle bırakmak, onun kaybolacağını bilsek bile, saklayamıyorsak delice bir şey olur." diyordu. "Bu ne demek oluyor? Bir insan sevdiğini kanıtlamalıdır. Ben de, bu anlamsız kuşkular nedeniyle, arkadaşlarımdan saatlerce, günlerce önce ayrıldım. Ancak, bu kez kalmak istiyorum. Niçin uzaklaşayım? O benden uzakta değil mi? Elini tutup kalbime basmak aklımdan geçmiyor. Bunu düşünemiyorum bile. Bundan ürperti duyuyorum. O, benden ayrılmadı, benim üzerimden yükselip, gitti."

Eduard, böylece, istediği, zorunluluğunu duyduğu gibi, evde kaldı. Onunla birlikte olduğu zamanlar içinde hiç de huzura benzer bir duygu duymuyordu. Ottilie de aynı duygular içindeydi. Ancak, ikisi de bundan kurtulamıyorlardı.

Eskiden olduğu gibi, aralarında gene anlatılmaz çekici bir güç vardı. Aynı çatı altında oturuyorlar, birbirlerini düşünmedikleri zamanlarda, topluluk içine girdiklerinde bile, birbirlerine yaklaşıyorlardı. Bir salonda bir araya geldiklerinde bile, az sonra yan yana oturuyorlardı. Ancak, birbirlerine tam olarak yakın olunca rahatlık duyuyorlardı.

Bu yakınlık herşeye yeterdi. Bu tarzda bir beraberlik için bakışa, söze, ilişkiye gerek kalmıyordu. Sanki iki ayrı insan değildiler. Sadece, kendilerinden, dünyadan hoşnut tek bir varlık gibiydiler. Birisi evin bir köşesinde kalsa, öteki farkında olmadan, yavaş yavaş onun yanına giderdi. Varoluş onlar için bir bilmeceydi. Çözümünü ancak birbirlerinde buluyorlardı.

Ottilie artık rahat, sakindi. Kaygı edilecek hiçbir şeyi yoktu. Toplantılardan artık pek ayrılmaz olmuştu. Sadece, yemeğini

yalnız yiyiyordu. Ona Nanny'den başka hiç kimse hizmet etmiyordu.

*
**

Bir insanın başına gelebilecek şey, onun sandığından daha sık gelir; çünkü yaradılışı olaylara bu yolu gösterir. Yaradılış, kişilik, eğilim, yön, yer, çevre, alışkanlıklar bir bütün oluşturur. Herkes bir enginde yüzer gibi bunun içinde yüzer; orada rahat, huzur bulur.

Bu nedenle uğradıkları değişikliklerden yakınılan insanları, birçok yıllardan sonra, pek çok iç, dış etkilere karşın, değişmemiş görürüz, şaşarız.

İşte arkadaşlarımızın günlük yaşayışlarında da herşey eskisi gibi sürüp gidiyordu.

Ottilie, sessizlik içinde, inceliğini, alçakgönüllülüğünü göstermekteydi. Herkes kendi tarzına göre böyleydi. Evde dönen çark eski yaşayışın görünüşteki bir hayali gibiydi. Herşeyin eskisi gibi olduğu izlenimini veren duygu hoşgörülebilirdi.

Sonbahar günleri de, uzunlukta, ilkbahar günlerine eşitti. Bu nedenle, ev halkı aynı saatlerde kırlardan eve dönüyorlardı. Yemişlerle çiçeklerin bu mevsime özgü süsleri insana sonbahar değil de ilkbahar olduğunu kanıtlar gibiydi. Aradaki zaman unutulmuştu. Çünkü ilk günlerde ekilmiş olan çiçekler açıyor, önceden açanlarda yemişler olgunlaşıyordu.

Bu arada, Binbaşı da gelip gitmekteydi. Mittler'e gelince, o da sık sık görünüyordu. Akşam toplantıları düzenli olarak yapılmaktaydı. Eduard her zamankinden daha şen, canlı, duygulu davranıyordu. Bu neşe, duygu dolu sözler karşısında Ottilie'nin suskunluğu sona erip konuşmaya başlayacak gibi geliyordu ona. Tıpkı eskisi gibi, okuduğu kitaba Ottilie'nin bakmasını sağlayacak biçimde oturuyordu. Bu yüzden, Ottilie bakmadığı, sözlerini gözleriyle

izlemediği zamanlar dikkati dağılıyor, sabırsızlanıyordu.

Aradan geçip giden zamanla bütün çirkin duygular yok olup gitmiş gibiydi. Kimse ötekini eleştirmiyordu. Her çeşit tatsızlık kaybolmuştu. Binbaşı kemanıyla Charlotte'nin piyanosuna eşlik ediyordu. Aynı şekilde, Eduard'ın flütü de Ottilie'nin kemanına uyum sağlıyordu.

O sıralarda, Eduard'ın geçen yıl kutlanmamış olan doğumgünü yaklaşmaktaydı. Bu kez törensiz, sakin, dostane bir havada kutlanacaktı. Bu konuda hepsi kâh konuşarak, kâh susarak birbirleriyle anlaşmışlardı. O gün yaklaştıkça, Ottile'nin varlığında, bir bayram havası esmeye başlamıştı bile. Çoğunlukla bahçede çiçek seçmekle uğraştığı görülüyordu. Bahçıvana yaz çiçeklerini iyi korumasını, bu yıl açan yıldız çiçeklerine özen göstermesini öğütlemişti.

YİRMİSEKİZİNCİ BÖLÜM

I

HEPSİNİN sessizlik içinde dikkatlerini çeken en önemli olay, Ottilie'nin bavulu açıp, çeşitli eşyaları ayırdıktan sonra, kumaştan bir giysiye yetecek kadar parça kesmesi olmuştu. Eşyanın geri kalanını Nanny ile birlikte bavula yerleştirmek istedikleri zaman, bir hayli güçlük çektiler. Gözü doymaz kızcağız eşyaları görmeye, onlara bakmaya bir türlü doyamıyordu.

Bavulda bunlardan başka, ayakkabılar, üzeri yazılı çorap bağları, eldivenler, benzeri şeyler vardı. Nanny bunlardan birkaçını kendisine vermesi için Ottilie'ye yalvarıyorsa da, genç kız buna yanaşmıyor, ancak başka bir çekmeceyi açıp dilediğini alabileceğini söylüyordu.

Çocuk heyecanla karıştırdığı çekmecedeki şeylerin arasından beyendiklerini alıp sevinçle evdekilere gösteriyordu. En sonunda Ottilie eşyayı özenle yeniden yerleştirdi.

Daha sonra bir kapakla örtülü olan gizli bir dolabı açtı. Orada Eduard'ın mektupları, küçük kâğıtları, eski gezintilerden kurumuş çiçekler, sevgilisinin bir tutam saçı gibi şeyler gizliydi. Ottilie bunlara bir şey daha ekledi: Babasının resmini. Sonra dolabı kilitleyip anahtarını da boynundaki altın zincire taktı.

O sıralarda evdekilerde bazı umutlar doğmuştu. Charlotte onun yakın bir gelecekte yeniden konuşacağına inanıyordu. Çünkü şimdiye dek, gizli çalışmalarından, yaşayışından sevinç duyar, sevdiği insana bir şey söylemek ister gibi davranışlarında hep bunların iyiye işaret olduğunu kanıtlayan bir gülümseme vardı dudaklarında. Ancak, hiç kimse Ottile'nin bu arada çok zayıf düştüğünü, ancak ruh gücüyle ayakta durabildiğini bilmiyordu.

Mittler de bu ara sık sık geliyor, alışılmışın dışında çok süre kalıyordu. Bu inatçı adam demirin ancak tavında dövüldüğünü çok

iyi bilirdi. Ottilie'nin susuşuyla içine kapanıklığını kendi düşündüklerine uygun buluyordu.

Karı-kocanın boşanması için şimdiye dek bir adım bile atılmamıştı. Mittler bu iyi kalpli kızın kaderini başka, daha uygun bir biçimde düzenlemeyi tasarlıyordu. Çevreyi dinliyor, anlayış gösteriyor, kendine göre herşeyi akıllıca yoluna koymaya çalışıyordu.

Ancak, Mittler büyük önem verdiği konular üzerinde konuşması gerektiğinde kendini tutamazdı.

Başkalarıyla birlikte olduğu zamanlar, daha çok, içine çekümiş bir halde durur, onlar sorarsa karşılık verirdi. Yakın arkadaşları arasında ise bir kez konuşmaya karar verdi mi, karşısındakini kırıp kırmadığım, yarar sağlayıp, sağlamadığını düşünmeden, istediğini söylerdi.

Eduard'ın doğumgününden bir önceki gün, Charlotte'yle Binbaşı bir at gezintisine çıkmış olan Eduard'ı bekliyorlardı. Mittler odada bir aşağı, bir yukarı gezinmekteydi. Ottilie kendi odasındaydı. Süs eşyalarını çıkarmış, hizmetçisine onun anladığı tarzda emirler veriyordu.

O sırada Mittler çok hoşlandığı bir konuyu açmıştı. Ona göre, çocukların eğitimiyle ilgili konularda yasalardaki önlemler, yasaklar çok anlamsız, barbarcaydı. İnsanlar doğuştan bir şeyler yapmaya eğilimliydiler. Onları etkileyebilirsek, istediğimiz biçimde davranmalarını sağlayabilirdik.

— "Ben kendi çevremde, kusurlarda, suçlarda değişiklik yapacak olan üstünlükleri buluncaya dek sabır etmeye bakarım. İnsan bulursa iyi ve isabetli şeyi yapmayı sever." diyordu. "Bunu bir şey yapmış olmak için yapar. Can sıkıntısı, tembellik yüzünden yaptığı aptalca yaramazlıklardan başka şeylerin üstüne düşmez. Çocuklara okulda on emri ezberlettiklerini duyunca sinirlenirim. Dördüncü emir güzel, mantıklı, gereklidir. Anaya-babaya saygı göstermelisin. Çocuklar bunu zihinlerine iyice yerleştirirlerse, o zaman bütün gün alıştırmasını yapacakları bir şey bulmuşlar demektir. Gelgelelim,

beşinci emre ne demeli? "Kimseyi öldürmeyeceksin!" Sanki çocuk başkasını öldürmek için bir istek duyarmış gibi. Bizler bir kimseye hınç besleriz, kızarız. Bu nedenle birini öldürdüğümüz bile olur. Ancak, çocuklara öldürmeyi, vurmayı yasaklamak barbarca bir tarz değil mi? Bunun yerine, "Başkalarının yaşantısına özen göster; zararlı olabilecek şeylerden kaçın; kendini tehlikeye atarak onu kurtar; ona zarar verecek olursan kendin zararlı çıkarsın." gibi öğütler verilse daha iyi olmaz mı? İşte bunlar akıllı, bilgili milletlerin koyduğu kurallardır.

"Bir de altıncı emir var. Onu tümüyle garip bulurum. Önsezileri olan çocukların merakını tehlikeli konulara yöneltmek, hayallerini uzaklaştırmak gerekirken, birtakım acayip hülyalara zorlamak neden? Kilisede bu tür şeylere ait saçmalıklar söyleneceğine, o suçu gizli bir yargılama usulüyle cezalandırsaydık, çok daha iyi olurdu."

O sırada Ottilie içeri girdi.

Mittler anlatıyordu:

— "Emirlerden biri de: "Evliliğe ihanet etmemelisin!" der. Ne kaba, çirkin bir söz! Bunun yerine: "Evlilik bağına saygı göstermelisin. Birbirlerini seven karı-koca gördüğünde sevinmelisin, güzel bir günün mutluluğu gibi o güne sen de katılmalısın. Onların ilişkilerinde bir gölgelenme olursa, her ikisini aydınlatmaya çalışıp yumuşatmalısın. Karşılıklı çıkarlarını göz önüne serip karıyla kocayı çözülmez biçimde bağlayan ilişkiden doğan görevi, mutluluğu onlara duyurmalısın." diye bir öğüt verilse çok daha yerinde olmaz mıydı?"

Charlotte ateş üstünde gibi oturuyordu. Mittler'in nerede, ne konuştuğunu fark etmez bir halde olduğunu gördüğü için, içinde bulunduğu durumdan daha çok korkuyordu. Mittler'in konuşmasını kesmeye kalmadan, yüz anlamı değişmiş olan Ottilie'nin odadan çıktığını gördü.

Zoraki bir gülümsemeyle: 'Yedinci emri bize bağışlayın!" dedi.

Mittler: "Öbürlerini evet. Ancak, bunu kurtarabilirsem..." dedi. "Çünkü öbürleri buna bağlıdır."

II

Tam bu sırada, Nanny korkunç bir çığlıkla kendini içeriye attı:

— "Ölüyor! Küçükhanım ölüyor! Gelin, gelin!.."

Biraz önce Ottilie sarsılarak, sallanarak odasına dönmüştü. O sırada mücevherler sandalyelerin üstünde dağılmış duruyordu. Nanny, bunları hayranlıkla seyrederken: "Küçük hanımcığım, şunu görüyor musunuz? Tam size lâyık bir nişan mücevheri!" demişti.

Bu sözleri duyunca Ottilie kanepenin üzerine yıkılıvermişti.

O zaman Nanny hanımının sararıp solduğunu, katılaştığını görmüş, hemen Charlotte'ye koşmuştu. Hepsi geldiler. O arada aile dostu doktor da koşup yetişmişti.

Doktor Ottilie'de bir yorgunluk, bitkinlik durumu görünce, etsuyu getirtti. Ottilie bunu öğrenerek geri itti. Bunun üzerine, doktor, telâşla, o gün genç kızın ne yediğini sordu.

Hizmetçi kız durakladı.

Doktor: "Söyle, ne yedi?" diye bir daha sordu.

O zaman kız Ottilie'nin o gün hiçbir şey yemediğini açıkça söyledi.

Doktor, Nanny'yi yandaki odaya aldı. Kız, kendini yerlere atarak, Ottilie'nin çoktandır birşey yemediğini söyledi. Ottilie'nin ısrarı üzerine, yemekleri onun yerine kendisinin yediğini, küçükhanım yüzünden bunu gizlemek zorunda kaldığım açıkladı. Yemeklerin pek hoşuna gittiğini de pek saf bir tavırla, saklamıyor, söylüyordu.

O sırada Binbaşı'yla Mittler de geldiler. Charlotte'yi doktora

yardım ederken buldular. Solgun, kutsal yüzlü çocuk, görünüşte kendine gelmiş gibi, kanepede oturmaktaydı. Yatması söylendiyse-se de yatmadı, bavulu yanına getirmelerini söyledi. Ayaklarını bavula uzatıp yatar bir durum aldı. Sanki veda etmek istiyor gibiydi. Davranışlarıyla çevresindekilere temiz bir yakınlık, sevgi, teşekkür, içten bir vedalaşma isteğini anlatmak ister gibi bir hal almıştı.

Biraz sonra, attan inerken Eduard da durumdan haberdar edilmişti. Odaya koşup kızın yanında kendini yere attı. Gözyaşları içinde, Ottilie'nin elini tuttu. Uzun süre öyle kaldı. En sonunda kendini toplayıp konuştu:

— "Artık sesini işitmeyecek miyim? Benim için olsun dönmeyecek misin? Peki, iyi... Öyleyse ben de seninle gelirim. Orada başka bir dilde konuşuruz."

Hasta kız onun elini kuvvetle sıkmıştı. Aşk dolu gözlerle bakıp, derin bir soluk aldı. Sonra dudaklarının o ilâhi, sessiz haliyle, kendini zorlayarak konuştu.

— "Benden sonra yaşayacaksın... Söz ver!" deyip arkaya yıkıldı.

Eduard: "Söz veriyorum!" dedi.

Ancak, geç kalmıştı. Çünkü kızcağız ölmüştü.

*
**

Gözyaşlarıyla geçen bir geceden sonra, sevgili kızın cenazesini kaldırmak Charlotte'ye düştü. Binbaşı ile Mittler de ona yardım ediyorlardı.

Eduard perişan bir haldeydl. Ottilie'nin köşkten çıkartılmayıp bekletilmeslni istemiştl. Çünkü, o ölmemişti, ölemezdi.

Baron'un isteği yerine getirildi. Yalnız, o sevgili ölüyü görmek istemiyordu.

Şimdi ev halkım başka bir dert, üzüntü almıştı: Doktorun azarlayarak açık konuşmaya zorladığı Nanny evden kaçmıştı. Uzun aramalar sonunda bulundu. Kızcağız kendinde değildi. Anasıyla

babası yanlarına aldılarsa da bu da yarar sağlamadı. Yeniden eve getirdiler. Kız, durmadan, gene kaçmaktan söz ettiği için, odaya kapamak zorunda kaldılar.

Eduard'ı yavaş yavaş perişanlığın son safhasından kurtarmak işi başarıldı. Ancak, bu onun aleyhine olmuştu. Çünkü ölümsüz mutluluğunu kaybetmiş olduğunu şimdi açıkça anlamıştı. Ottilie'yi köşke yakın bir tapınağa gömmeyi önerdiler ona. Böylece, hep canlılar arasında bulunup, sevimli bir yerde yaşar gibi olacaktı.

Eduard'ın bunu onaylamasını sağlamak güç oldu. Ancak, en sonunda, cenazeyi açık tabutta taşıyıp üzerine bir cam kapamak, yanında hep lamba yakılmak şartıyla kabul etti.

Ölünün kutsal bedenine onun kendi için hazırladığı süsleri taktılar. Başına da yıldız çiçeklerinden bir taç kondurdular. Tabutu, kiliseyi, küçük tapınağı süslemek için bahçedeki bütün çiçekler kullanılmıştı. Bahçelere sanki kış gelmiş, bütün çiçek yatakları kurumuştu.

Sabahleyin erkenden cenaze açık tabutta köşkten çıkarıldı. Kızcağızın ilâhi yüzünü doğan güneş bir kez daha aydınlatmıştı. Tabutun ardından gidenler onu taşımak için birbirini itiyorlardı. Hiç kimse geride, ileride olmak istemiyor, herkes onun yanında bulunmak zevkini tatmaya can atıyordu. Kadın, erkek, çocuk, üzüntülü olmayan yoktu. Onun ölümünden, yokluğundan en çok duygulananlar kızlardı. Onları avutmak elden gelmiyordu.

Nanny görünmüyordu. Onu evde alıkoymuşlardı. Ayrıca, cenaze töreninin saatini ondan saklamışlardı. O şimdi bahçe üstünde bir yerde ailesinin yanında bulunuyordu. Yalnız, çanların sesini duyunca herşeyi anladı. Yanında onu bekleyen kadın, cenaze alayını görmek için merakla birkaç adım uzaklaşınca, kız pencereden atlayıp balkona çıktı.

Cenaze köyün temizlenmiş, çiçekler serpilmiş yolundan geçiyordu. Nanny hammımn cenazesini yukarıdan herkesten daha iyi, açıkça görüyordu. Cenaze bulutlar, dalgalar üstünde taşınıyor,

dünyanın başka bir yerinden el ediyor gibiydi.

Bu sırada bir haykırış koptu. Zavallı kız çırpınıp bağırırken kendini kaybetmiş, aşağıya düşmüştü. Kalabalık korkunç bir bağırışmayla sağa, sola döndü. Çığlıklardan, gürültülerden, taşıyıcılar tabutu aşağıya indirmek zorunda kaldılar.

Çocuk tabutun tam yanındaydı. Parçalanmış gibiydi. Ağır yaralıydı. Yalnız, çok şükür, yaşıyordu. Onu yerden kaldırıp, kaderin bir cilvesi olarak, tabutun üzerine koydular. Çocuk, son bir çabayla, sevgili hanımına ulaşmak istiyor gibiydi.

Yaralı kızcağız Ottilie'nin kavuşturulmuş ellerini tutar tutmaz yerinden sıçradı. Gözlerini, kollarını göğe kaldırdı, sonra yeniden tabutun yanına, dizlerinin üzerine düşüverdi. Oradan derin bir saygıyla hanımına bakıyordu.

En sonunda, birden, sonsuz bir heyecanla fırlayıp, kutsal bir sevinçle haykırdı:

— "Evet, beni bağışladı! Bana hiç kimsenin, kendimin bile bağışlayamayacağım bir suçu Tanrı, onun bakışıyla, onun ağzıyla bağışladı. Şimdi gene sakin sakin uyuyor. Ama, biraz önce, kavuşturulmuş elleriyle beni nasıl korumak istedi, bana nasıl içten baktı, sizler de gördünüz! "Seni bağışladım!" dediğini hepiniz duydunuz. Ben artık, bundan böyle, aranızda hiç de bir katil değilim. O beni bağışladığı gibi Tanrı da bağışladı. Artık bana kimse birşey yapamaz!"

Çevrede kalabalık toplanmış, herkes şaşkın şaşkın bakınıyordu. Duyup görmeyen kalmamıştı. Yalnız, hiç kimse ne yapacağım bilemiyordu. O sıra kızcağızın sesi gene işitildi:

— "Artık onu temelli dinleneceği yere götürün. O kendi görevini yapıp acılarını çekti. Bundan sonra aramızda kalamaz."

Alay yola koyuldu. En arkadan Nanny geliyordu.

Böylece kiliseye varıldı. Cenazeyi beklemek için önce bir kadın bulundu. Yalnız, Nanny bu görevi kimseye bırakmak istemiyordu. Yanında kimse olmadan, yanan lambanın başında beklemek

istiyordu. Bunda o denli direndi ki en sonunda, çocuğu yeni bir buna sürüklememek için, isteğine karşıkoymadılar.

Nanny uzun süre yalnız kalamadı. Çünkü gece olur olmaz, kapı açılıp içeri mimar girmişti. Nanny tabutun bir yanında oturuyordu. Mimarı hemen tanımıştı ama, hiç konuşmadan, ölü hanımını gösterdi.

O zaman mimar, tabutun öbür yanında, genç, güçlü görünüşüyle, içine dönük bir şekilde, ölüye yönelttiği gözleriyle, dimdik durdu.

Vaktiyle bir kez de "Bellisar"ın karşısında böyle durmuştu. Elinde olmadan aynı duruşu aldı. Bu kez de nekadar içtendi! Burada da değeri ölçülmez bir üstünlük yukarılardan aşağıya düşmüştü. Orada bir adamın, cesaretinin, servetinin, aklının kaybına yas tutulmuştu. Burada da birçok saklı üstünlükler, doğanın eliyle yukarıya çıkarılıp sonra gene onun ilgisiz eliyle çabucak yok edilmişti. Seyrek rastlanır güzel, sevimli erdemlerin ihtiyacını duyan dünya, bunların yokluklarının acısını da büyük bir üzüntüyle duyar.

Mimar susuyordu. Kız da bir süre sustu. Sonra, genç adamın gözünden yaşlar boşandığını, acı içinde kıvrandığını görünce, o denli bir güçle, gerçekçilikle, aynı zamanda iyilikle, güvenle konuşmaya başladı ki mimar bu konuşmadaki akıcılığa şaşmaktan kendini alamadı. Güzel arkadaşını göklerde canlı, etkili bir şekilde görür gibi oldu.

Gözyaşları dinmiş, acıları biraz hafiflemişti. Diz çöküp, Ottilie'ye, içten bir el sıkışla Nanny'ye veda etti. Aynı gece, hiç kimseyi görmeden, oradan ayrılıp atıyla uzaklaştı.

Doktor, kızın haberi olmadan, geceyi kilisede geçirmişti. Ertesi sabah kızı güçlü, avunmuş bir durumda buldu. Doktor onun birtakım saçmalıklar yapacağını sanmıştı. Gece Ottilie'yle konuştuğunu söyleyecek, başka belirtilerden söz edecek diye düşünmüştü. Kız oldukça sakin, kendine gelmiş bir haldeydi. Eski zamanları, olayları bütün açıklığıyla anımsıyordu. Sözlerinde de çok sık

sözünü ettiği cenaze törenindeki olaydan başka bir acayiplik yoktu.

Cenaze törenindeki olayda, Ottilie'nin canlanıp onu bağışlamasıydı. Aynı zamanda onu temelli olarak yatıştırmıştı.

Ottilie'nin ölümden çok uykuyu andıran hali pek çok insanı oraya getiriyor, yanma çekiyordu. Köylülerle çevreden gelenler onu görmek istiyorlardı. Hemen herkes de Nanny'den o inanılmaz öyküyü dinlemeye can atıyordu. Kimi alay ediyor, kimi kuşkuya düşüyor, bir kimisi de inanıyordu. Gerçek yeterliliğini bulamayan her ihtiyaç insanları inanmaya zorlar.

Bütün dünyanın gözleri önünde parçalanmış olan Nanny o kutsal vücuda dokununca iyileşmişti. Neden başkaları da bundan yararlanmasınlardı?

İlk olarak anneler hasta çocuklarını getirdiler. Birdenbire çocuklarının iyileştiğini iddia ediyorlardı. İnanış o denli artmıştı ki orada iyileşmek umudu, avuntusu aramayan kimse kalmamıştı. Gelenler gittikçe arttığı için, kiliseyi ibadet zamanı dışında kapatıyorlardı.

Eduard bir daha ölünün yanına gitmeye cesaret edememiş, tek başına yaşamaya başlamıştı. Sanki gözyaşları kurumuş, acı çekmeye gücü kalmamış gibiydi. Günden güne yemek, içmek, konuşmak için hiçbir heves duymaz olmuştu. Tek avuntusu içki kadehiydi. İçkiyi gittikçe de artırıyordu. Ne yazık ki o kadehin kehaneti doğru çıkmamıştı. Ancak o hâlâ iç içe yazılı harflere bakmaktan hoşlanıyor, canlı bakışı kendisinin de bir birleşmeyi umduğunu anlatır gibi oluyordu.

Önemsiz olaylar nasıl mutluların sevincini çoğaltırsa, en küçük olaylar da acılı insanları mahvetmek için toplanmış gibi bir hal alırlar. Bir gün Eduard sevgili kadehini ağzına götürmüş, birden irkilmişti. Çünkü kadeh o kadeh değildi. Küçük bir işaret yoktu. Uşağını sıkıştırdı, zorla söyletti: O kadeh kırılmış, onun yerine Eduard'ın eskiden beri kullandığı kadeh konulmuştu.

Eduard bu olaya da kızamadı. Çünkü herşey onun kaderini

anlatıyordu. Evet, o kadeh sadece bir simgeydi. Ne var ki bir kez onu etkilemişti. Ondan sonra birşey içemez oldu.

Yemekten, konuşmaktan da vazgeçmiş gibiydi. Arada yiyecek bir şey isteyip, yeniden konuşmaya başlıyordu. Bir gün yanından hiç ayrılmayan binbaşıya içini açtı:

— "Çok üzüntülüyüm. Bütün çabalarım bir taklitten, yalancı bir zorlamadan ibaret. Ona mutluluk vermiş olan şey bana acı oluyor. Gene de o mutluluğun hatırı için bu acıya dayanmak zorundayım. Ben de onun ardından gitmeliyim. Ancak, yaradılışım, verdiğim söz buna engel oluyor. Taklit edilemez şeyi taklit etmek çok korkunç bir görev. Şunu anlıyorum ki acı çekmek için bile üstün yetenekli bir dahi olmak gerekiyor."

Bu umutsuz durumda Eduard'ın yakımında bulunan eşinin, doktorun, arkadaşının gösterdikleri çaba üzerine ne söylememiz gerekir?

*
**

En sonunda Eduard da ölü olarak bulundu. Bu acıklı olayı ilk kez farkeden Mittler olmuştu. Doktoru çağırıp, her zaman olduğu gibi gene soğukkanlılıkla, ölüyü nasıl bulduğunu anlattı.

Charlotte içeri doğru atıldı. İçinde bir kuşku uyanmıştı: Eduard kendini öldürmüş olsa gerekti, başka türlü olamazdı.

Charlotte şimdi kendini de, öbürlerini de bağışlanmaz bir tedbirsizlikle suçluyordu. Ancak, doktor doğal bakımdan, Mittler de alılâki yoldan onu bunun tersine inandırdılar.

Ölümün Eduard'ı beklenmedik bir ânda yakaladığı belliydi. Şimdiye dek saklamaya özen gösterdiği, Ottilie'den kalmış olan şeyleri sakin bir saatinde kutudan çıkarıp yaymıştı. Bir tutam saç, mutlu saatlerde toplanmış çiçekler, Ottilie'nin, ilki Charlotte'nin eline geçmiş olan, mektupları. Az önce sınırsız bir heyecanla çarpan kalp, böylece, rahatsız edilmeyecek olan bir sessizliğe

kavuşmuştu. Düşüncelerinde olduğu gibi uykusunda da kutsal sevgilisiyle birlikte olduğu için mutlu sayılabilirdi.

Charlotte ona Ottilie'nin yanında yer verdi. Artık bu kubbenin altına başkasının gömülmemesini vasiyet etti. Bu koşula bağlı kalınması için, kilise, okul, papazlar, öğretmenler için önemli miktarda para bağışında bulundu.

İşte, sevgililer şimdi böyle yan yana uyuyorlar. Üzerlerinde barış rüzgârı esiyor. Kubbeden akraba meleklerin resimleri onlara bakmakta. Günün birinde yeniden birlikte uyanırlarsa, kimbilir ne hoş bir ân olur!

S O N

ROMANDAKİ BAŞLICA KİŞİLER

EDUARD	: Genç bir baron
CHARLOTTE *(şarlotte)*	: Karısı
YÜZBAŞI	: Arkadaşı
OTTILIE *(ottili)*	: Charlotte'nin teyzesinin kızı
LUCIANE *(lusyane)*	: Charlotte'nin kızı
MITTLER	: Aile dostu yaşlı bir adam

Olay XIX. yüzyıl başlarında Almanya'da geçer.



GOETHE
(1749 - 1832)

Dünya sanat, edebiyat, fikir hayatının dâhilerinden biridir. Şiirden romana, felsefeden bilime kadar çeşitli alanlarda eser vermiş, çağını geniş ölçüde etkilemiştir.

GÖNÜL BAĞLARI

Goethe'nin "Werther" kadar ünlü, konusu ondan daha ilginç romanıdır. Çağında büyük tartışmalara yol açmış, o günden beri de merakla okunagelmiştir.